

**YEDİNCİ
BEŞ YILLIK
KALKINMA PLANI
(19962000)**

**1996 YILI
PROGRAMI**

15 Ekim 1995 Gün ve 22434 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan
14 Ekim 1995 Gün ve 95/7376 Sayılı "1996 Yılı Programının
Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair" Bakanlar
Kurulu Kararı Eki Olan "1996 Yılı Programı 2 Haziran 1996 Gün ve
22654 Sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

Bu Çalışma Devlet Planlama Teşkilatının görüşlerini yansıtmez. Sorumluluğu yazarına aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatının iznini gerektirmez; İnternet adresi belirtilerek yayın ve referans olarak kullanılabilir. Bu ekitap, <http://ekutup.dpt.gov.tr/> adresindedir.

Bu yayın 750 adet basılmıştır. Elektronik olarak, 1 adet pdf dosyası üretilmiştir.

İÇİNDEKİLER

1996 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GENEL DURUM DEĞERLENDİRMESİ, 1997 YILI PROGRAMININ TEMEL AMAÇLARI VE MAKROEKONOMİK HEDEFLERİ.....	1
1. GENEL DURUM DEĞERLENDİRMESİ	1
A. EKONOMİK GELİŞMELER.....	1
B. SOSYAL GELİŞMELER.....	6
2. 1997 YILI PROGRAMININ TEMEL AMAÇLARI VE MAKROEKONOMİK HEDEFLERİ	7
A. TEMEL AMAÇLAR.....	7
B. MAKROEKONOMİK HEDEFLER	9
II. DÜNYADA EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMELER	13
1. EKONOMİK GELİŞMELER.....	13
A. DÜNYA EKONOMİSİNDE GELİŞMELER	13
B. AVRUPA BİRLİĞİ EKONOMİLERİNGE GELİŞMELER	15
2. SOSYAL GELİŞMELER	18

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL YAPISAL DEĞİŞİM PROJELERİ	20
I. İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ	20
1. EĞİTİM REFORMU	20
a) Mevcut Durum	20
b) Amaçlar	22
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	24
2. NÜFUS VE AİLE PLANLAMASI	25
a) Mevcut Durum	25
b) Amaçlar	28
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	28
3. SAĞLIK REFORMU	30
a) Mevcut Durum	30
b) Amaçlar	32
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	32
4. İSTİHDAMIN VE İŞGÜCÜ PİYASASINDA ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ..	33
a) Mevcut Durum	33
b) Amaçlar	37
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	38
II. TARIM, SANAYİLEŞME VE DÜNYA İLE BÜTÜNLEŞME	39
5. TARIMSAL POLİTİKALAR İLE İLGİLİ YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ	39
a) Mevcut Durum	39
b) Amaçlar	42
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	43
6. SANAYİLEŞME YAKLAŞIMI.....	44
A. MADENCİLİK.....	44
a) Mevcut Durum.....	44
b) Amaçlar.....	45
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	46

B. İMALAT SANAYİİ	46
a) Mevcut Durum	46
b) Amaçlar.....	49
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	50
7. BİLİM VE TEKNOLOJİDE ATILIM PROJESİ.....	51
a) Mevcut Durum	51
b) Amaçlar	52
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	52
8. DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM) PROJESİ	53
A. AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER.....	53
a) Mevcut Durum	53
b) Amaçlar.....	56
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	58
B. TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE İLİŞKİLER.....	59
a) Mevcut Durum	59
b) Amaçlar.....	61
C. TÜRKİYEİSLAM ÜLKELERİ İLİŞKİLERİ	61
a) Mevcut Durum	61
b) Amaçlar.....	62
D. EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (EKİTECO).....	62
a) Mevcut Durum	62
b) Amaçlar.....	62
E. KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ (KEİ)	62
a) Mevcut Durum	62
b) Amaçlar.....	63
F. VERİLEN DIŞ YARDIMLAR	63
a) Mevcut Durum	63
b) Amaçlar.....	63
9. DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ	63
A. REKABET HUKUKU VE POLİTİKALARI.....	63
a) Mevcut Durum	63
b) Amaçlar.....	64
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	64

B. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR.....	64
a) Mevcut Durum	64
b) Amaçlar.....	66
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	66
C. TÜKETİCİNİN KORUNMASI.....	67
a) Mevcut Durum	67
b) Amaçlar.....	67
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	68
D. BİLGİ SAĞLAMA VE KULLANMA	68
a) Mevcut Durum	68
b) Amaçlar.....	69
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	69
10. FİNANS REFORMU, MALİ PİYASALARDA ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI, DÜNYA İLE ENTEGRASYON VE MÜLKİYETİN TABANA YAYILMASI	69
a) Mevcut Durum	69
b) Amaçlar	71
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	71
III. EKONOMİDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASINA YÖNELİK YAPISAL DEĞİŞİM PROJELERİ.....	72
11. VERGİ İLE İLGİLİ YAPISAL DÜZENLEMELER.....	72
a) Mevcut Durum	72
b) Amaçlar	73
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	73
12. SOSYAL GÜVENLİK REFORMU	74
a) Mevcut Durum	74
b) Amaçlar	76
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	76
13. KAMU HİZMETLERİNDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ VE KAMU KESİMINDE ÜCRET ADALETİNİN SAĞLANMASI.....	77
A. GENEL.....	77
a) Mevcut Durum	77
b) Amaçlar.....	78
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	78

B. ADALET VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	79
a) Mevcut Durum	79
b) Amaçlar.....	79
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	80
14. MAHALLİ İDARELERİN GÜÇLENDİRİLMESİ REFORMU	81
a) Mevcut Durum	81
b) Amaçlar	83
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	83
15. ALTYAPI HİZMETLERİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ	84
A. GENEL.....	84
a) Mevcut Durum	84
b) Amaçlar.....	84
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	84
B. ENERJİ.....	85
a) Mevcut Durum	85
b) Amaçlar.....	86
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	90
C. ULAŞTIRMA	90
a) Mevcut Durum	90
b) Amaçlar.....	93
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	94
D. HABERLEŞME.....	97
a) Mevcut Durum	97
b) Amaçlar.....	98
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	98
E. KENTSEL ALTYAPI.....	99
a) Mevcut Durum	99
b) Amaçlar.....	100
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	100
F. KIRSAL ALTYAPI	100
a) Mevcut Durum	100
b) Amaçlar.....	101
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	101

G.TURİZM.....	102
a) Mevcut Durum	102
b) Amaçlar.....	103
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	104
16. ÖZELLEŞTİRME	104
a) Mevcut Durum	104
b) Amaçlar	106
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	106
17. DEVLET İŞLETMECİLİĞİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ	106
a) Mevcut Durum	106
b) Amaçlar	106
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	106
IV. BÖLGESEL DENGELERİN SAĞLANMASI	108
18. BÖLGESEL GELİŞME VE FİZİKİ PLANLAMA.....	108
a) Mevcut Durum	108
b) Amaçlar	110
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	113
19. METROPOLLERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER.....	114
a) Mevcut Durum	114
b) Amaçlar	115
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	116
V. ÇEVRENİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ	117
20. ÇEVRE İLE İLGİLİ KURUMSAL DÜZENLEMELER	117
a) Mevcut Durum	117
b) Amaçlar	117
c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	117

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. MAKROEKONOMİK GELİŞMELER VE PROJEKSİYONLAR	119
1. GSMH BÜYÜMESİ VE ÜRETİM	119
2. EKONOMİNİN GENEL DENGESİ.....	121
3. SERMAYE BİRİKİMİ	125
A. SERMAYE BİRİKİMİNİN KAYNAKLARI.....	125
B. YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI	125
C. KAMU YATIRIMLARI UYGULAMASI.....	130
D. TEŞVİK UYGULAMALARI	132
a) Yatırım Teşvikleri.....	132
b) Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerin Teşviki	133
4. ÖDEMELER DENGESİ	134
A. DIŞ TİCARET DENGESİ	135
a) İthalattaki Gelişmeler.....	135
b) İhracattaki Gelişmeler.....	138
B. GÖRÜNMEYEN İŞLEMLER.....	139
C. SERMAYE HAREKETLERİ	143
D. YABANCI SERMAYE	143
E. SERBEST BÖLGELER.....	146
5. KAMU FİNANSMAN DENGESİ	146
A. KAMU GELİRLERİ	146
B. KAMU HARCAMALARI	146
a) Yatırım Harcamaları	148
b) Tüketim Harcamaları	148
C. KAMU KESİMI BORÇLANMA GEREĞİ	148
D. KONSOLİDE BÜTÇE	153
E. KAMU İKTİSADI TEŞEBBÜSLERİ	158
F. SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARI	166
G.FONLAR.....	168
H. MAHALLİ İDARELER.....	169

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

6. MALİ PİYASALARDA GELİŞMELER	171
7. FİYATLAR VE TARIM ÜRÜNLERİ DESTEKLEME FİYAT VE ALIMLARI.....	180
A. FİYATLAR	180
B. TARIM ÜRÜNLERİ DESTEKLEME FİYAT VE ALIMLARI	183
II. MAKROEKONOMİK POLİTİKALAR VE TEDBİRLER.....	187
EK. HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER.....	191

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

TABLOLAR

TABLO: I.1 Temel Ekonomik Büyüklükler	11
TABLO: I.2 Dünya Ekonomisinde Temel Göstergeler	14
TABLO: I.3 Bazı Avrupa Birliği Ülkelerine İlişkin Temel Ekonomik Göstergeler	17
TABLO: II.1 Eğitim Kademelerinde Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları	22
TABLO: II.2 Demografik Göstergelerdeki Gelişmeler	27
TABLO: II.3 Kuruluşlara Göre Hastane ve Yatak Sayıları	31
TABLO: II.4 Sağlık Personelinin Sayısal Gelişimi	32
TABLO: II.5 Yurtıcı İşgücü Piyasasında Gelişmeler	34
TABLO: II.6 Kentsel İşgücü Piyasasında Gelişmeler	34
TABLO: II.7 Kayıtlı İşgücünde İşten Çıkarmalar	34
TABLO: II.8 Reel Ücret Endeksleri	36
TABLO: II.9 TürkiyeAT Dış Ticareti	57
TABLO: II.10 TürkiyeEFTA Dış Ticareti	57
TABLO: II.11 Türkiye'de Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencileri	60
TABLO: II.12 Sosyal Sigorta Programlarının Kapsadığı Nüfus	75
TABLO: II.13 Reel Emekli Aylıkları Endeksi	76
TABLO: II.14 Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Mahalli İdarelere Ayrılan Paylar	82
TABLO: II.15 Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Büyükşehir Belediyelerine ve Diğer Belediyelere Dağıtılan Paylar	83
TABLO: II.16 Enerji Üretim ve Tüketiminde Gelişmeler	87
TABLO: II.17 Yakıt Cinslerine Göre Kurulu güç, Üretim Kapasitesi ve Kapasite Kullanımı	88
TABLO: II.18 Elektrik Enerjisi Üretiminin Enerji Kaynaklarına Göre Dağılımı	88
TABLO: II.19 Elektrik Enerjisi Tüketiminin Kullanıcı Gruplarına Göre Dağılımı	89
TABLO: II.20 Ulaştırma Sektorü Yolcu Taşımalarında Gelişmeler	95
TABLO: II.21 Ulaştırma Sektorü Yük Taşımalarında Gelişmeler	96
TABLO: II.22 Haberleşme Hizmet Kapasitelerindeki Gelişmeler	99
TABLO: II.23 Toprak ve Su Kaynakları Faaliyetlerinde Gelişmeler	101
TABLO: II.24 Turizm Sektöründeki Gelişmeler	104

TABLO: III.1 Katma Değer Artış Hızları.....	119
TABLO: III.2 Fert Başına GSMH	120
TABLO: III.3 Sektörlerin GSYİH İçindeki Payları.....	121
TABLO: III.4 Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)	122
TABLO: III.5 Ekonominin Genel Dengesi (1994 Fiyatlarıyla, Milyar TL)	123
TABLO: III.6 KaynaklarHarcamalar Dengesi	124
TABLO: III.7 Kamu Sabit Sermaye Yatırımları(1994).....	126
TABLO: III.8 Kamu Sabit Sermaye Yatırımları(1995).....	127
TABLO: III.9 Kamu Sabit Sermaye Yatırımları(1996).....	128
TABLO: III.10Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Milyar TL.).....	129
TABLO: III.11Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Yüzde Dağılım)	129
TABLO: III.121995 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projelerin Başlama Yıllarına Göre Dağılımı	130
TABLO: III.131995 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projelerin Bitiş Yıllarına Göre Dağılımı.....	131
TABLO: III.14Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı	132
TABLO: III.15Yatırım Teşvik Belgelerinin Mahiyetlerine Göre Dağılımı.....	133
TABLO: III.16Döviz Tahsisleri ve Alınan Taahhüdler	133
TABLO: III.17Dönemler İtibariyle Cari ve Reel Dış Ticaret	136
TABLO: III.18İthalatın Mal Grupları İtibariyle Dağılımı.....	137
TABLO: III.19İthalat ve İhracatın Sektörel Dağılımı	138
TABLO: III.20Ödemeler Dengesi.....	140
TABLO: III.21Ödemeler Dengesine İlişkin Değişkenler	142
TABLO: III.22Yıllar İtibariyle İzin Verilen Yabancı Sermaye Miktarlarının Sektörel Dağılımı ve Fili Girişler	144
TABLO: III.23Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Kuruluşların Sektörel Dağılımı	144
TABLO: III.24Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Kuruluşların Ülkelere Göre Dağılımı	145
TABLO: III.25Kamu Kesimi Toplam Gelir ve Harcamaları.....	147
TABLO: III.26Kamu Kesimi Borçlanma Gereği ve Finansmanı	149
TABLO: III.271994 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi.....	150
TABLO: III.281995 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi.....	151
TABLO: III.291997 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi.....	152
TABLO: III.30Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri.....	156

TABLO: III.31Konsolide Bütçe Temel Göstergeleri	157
TABLO: III.32 İşletmeci KİT Finansman Dengesi	160
TABLO: III.33 İşletmeci KİT Özet Finansal Göstergeler	161
TABLO: III.34 İşletmeci KİT Kaynak ve Ödemelerinin Yüzde Dağılımı	162
TABLO: III.35 İşletmeci KİT'lerin Personel Giderleri ve Üretim Değeri.....	163
TABLO: III.36 İşletmeci KİT'ler Hakkında Özeti Bilgiler	164
TABLO: III.37 Özelleştirme Kapsamındaki İşletmeci KİT Finansman Dengesi.....	165
TABLO: III.38 Sosyal Güvenlik Kuruluşları GelirGider Dengesi.....	167
TABLO: III.39 Fon Gelir ve Giderleri.....	169
TABLO: III.40Mahalli İdareler Gelir ve Harcamaları.....	170
TABLO: III.41 T.C. Merkez Bankası Analitik Bilançosu	174
TABLO: III.42 Başlıca Parasal Büyüklükler	175
TABLO: III.43Mevduat Bankaları ile İlgili Seçilmiş Göstergeler (Milyar TL.).....	177
TABLO: III.44Mevduat Bankaları ile İlgili Seçilmiş Göstergeler (Yüzde Pay)	177
TABLO: III.45Mali Varlıklar	178
TABLO: III.46Menkul Kıymetler Borsalarında Çeşitli Göstergeler.....	179
TABLO: III.47Fiyat Endekslerindeki Gelişmeler	181
TABLO: III.48Toptan Eşya ve Tüketici Fiyat Endekslerindeki Gelişmeler.....	182
TABLO: III.49Enflasyona İlişkin Göstergeler.....	183
TABLO: III.50Tarımsal Ürünlerin Destekleme Fiyatlarındaki Gelişmeler	185
TABLO: III.51Destekleme Alım Miktarları ve Üreticilere Yapılan Ödemeler.....	186

GRAFİKLER

GRAFİK: 1 GSMH ve Sektörel Büyüme Hızları	121
GRAFİK: 2 GSMH Büyümesine Katkılar	125
GRAFİK: 3 Kamu Yatırım Proje Tutarlarının Dağılımı.....	131
GRAFİK: 4 Cari İşlemler, Dış Ticaret ve Görünmeyenler Dengesi	134
GRAFİK: 5 Kamu Kesimi Borçlanması Gereği	153
GRAFİK: 6 Konsolide Bütçe Harcamaları/GSMH	154
GRAFİK: 7 Konsolide Bütçe Vergi Gelirleri/GSMH	155
GRAFİK: 8 Konsolide Bütçe Açığı/GSMH.....	158
GRAFİK: 9 İşletmeci KİT Borçlanması Gereğinin GSMH'ya Oranı.....	165
GRAFİK: 10 Merkez Bankası Net İç ve Dış Varlıklar	171
GRAFİK: 11 Reel Parasal Büyüklükler TEFE'ye Göre (1993=100).....	173
GRAFİK: 11 Faiz Oranlarında Gelişmeler	176
GRAFİK: 12 DİE Toptan Eşya ve Tüketiciler Fiyatları.....	1809

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

BAKANLAR KURULU KARARI

Karar Sayısı: 95/7376

Yüksek Planlama Kurulu'nun 14/10/1995 tarihli ve 95/66 sayılı Raporu ile Bakanlar Kurulu'na sunulan ekli "1996 Yılı Programı" ile "1996 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar"ın kabulü; 540 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 14/10/1995 tarihinde kararlaştırılmıştır.

1996 YILI PROGRAMININ UYGULANMASI, KOORDİNASYONU VE İZLENMESİNE DAİR KARAR

I. UYGULAMA

Madde 1 Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996 Yılı Programında yer alan ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla; makro politikaların, sektör programlarının ve yatırımların koordineli bir şekilde yürütülmesi esastır.

1996 Yılı Programı ve eklerinde yer almış bulunan yatırımların, hukuki ve kurumsal düzenlemelerin, sektör programlarının, ekonomik ve sosyal politikaların ve bunlarla ilgili tedbirlerin uygulanması, koordinasyonu ve izlenmesi, görevli bakanlık ve kuruluşların her kademesince programda belirtilen ilkelere uygun olarak hazırlanacak çalışma programına göre yürütülür.

Madde 2 Programın uygulanmasında, yatırımların, bütçeler ile programlarda değişiklik ve aktarma yapılmayacak şekilde gerçekleştirilmesi ve sektörlerarası dengelerin bozulmaması temel ilkedir.

1996 Yılı Yatırım Programında yer almayan herhangi bir proje için harcama yapılamaz. Proje ödenekleri yatırım ile ilgili olmayan amaçlar için kullanılamaz. Proje ödenekleri arasında bu Karar da belirtilen esaslar dışında aktarma yapılamaz.

Madde 3 Yıllık Programda yer alan finansman ihtiyacının kuruluşlara, finansman programlarında belirtilen miktarlarda ve zamanında intikali için gerekli tedbirler Hazine Müsteşarlığı ve kamu yatırım programına finansman sağlayan fon idarelerince alınır.

Madde 4 Eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergisinin ihdasılarındaki 3418 sayılı Kanun ile sağlanan ek kaynaktan eğitim ve sağlık sektörlerine ayrılan pay, eğitim ve sağlık altyapısı ve donanımının iyileştirilmesi amacıyla öncelikle yatırım harcamalarında kullanılır. Yatırımlara ayrılan kaynağı yatırım programında yer alan projelerde kullanılması esastır.

Madde 5 Aşınan, eskiyen veya hasar gören tesislerin korunması amacıyla üretim kapasitesi veya özellikleri değişmeden, bir yıl içinde tamamlanması söz konusu olan idame ve yenileme yatırımları için verilen ödenekler yeni

sabit sermaye yatırımları ile rehabilitasyon ve modernizasyon yatırımlarında kullanılamaz. Bu ödenekler tahsis yapılan mevcut tesislerin idamesi için kullanılır.

Madde 6 1996 Yılı Programında yer alan ödeneği toplu olarak verilmiş projeler ile toplulaştırılmış projelerde aşağıdaki hüküm lere uyulur.

a) Ödeneği toplu olarak verilmiş yıllık projelerden;

- MakinaTeçhizat,
- Büyük Onarım,
- İdameYenileme,
- Tamamlama

projelerinin detay programları, kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu Bakanın onayıyla tespit edilir. Detay programlara ait bilgiler; genel ve katma bütçeli kuruluşlar ile döner sermayeli kuruluşlar tarafından Sayıştay Başkanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bağlı ortaklıklarına tarafından Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığına 31 Ocak 1996 tarihine kadar bildirilir.

Ana proje grubunun karakteristik, süre, maliyet ve ödeneği değiştirilmemek kaydıyla detay programlarında;

- Yer değişikliği dahil mevcuda ilave ve çıkarmalar,
- Ödenek aktarmaları,
- Süre, karakteristik ve maliyet revizyonları kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu Bakanın onayıyla yapılır. Yapılan değişiklikler ilgileri itibariyle yukarıda belirtilen kuruluşlara bildirilir.

Ana proje grubunun karakteristik, süre, maliyet ve ödeneğini değiştirecek mahiyette detay programı değişiklikleri bu kararın ilgili maddelerindeki hükümler istikametinde sonuçlandırılır.

b) Alt harcama kalemleri itibariyle yatırım programında tadaat edilmeyen toplulaştırılmış projelerin alt harcama kalemleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının olumlu görüşü alınarak kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu Bakanın onayı ile tespit edilir. Bu bilgiler; genel ve katma bütçeli kuruluşlar ile döner sermayeli kuruluşlar tarafından Sayıştay Başkanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bağlı ortaklıklar tarafından Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığına 31 Ocak 1996 tarihine kadar bildirilir.

Ana proje grubunun yer, süre, karakteristik, maliyet ve ödeneği değiştirilmemek kaydıyla alt harcama kalemlerinde;

- Maliyet değişiklikleri,
- Süre ve karakteristik değişiklikleri,

—Ödenek aktarmaları, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bilgi vermek kaydıyla kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu Bakanın onayıyla yapılır. Yapılan değişiklikler ilgileri itibariyle yukarıda belirtilen diğer kuruluşlara bildirilir.

Ana proje grubunun yer, süre, karakteristik, maliyet ve ödeneğini değiştirecek mahiyette alt harcama kalemi değişiklikleri ile mevcuda ilave ve çıkarmalar bu Kararın ilgili maddelerindeki hükümler istikametinde sonuçlandırılır.

c) Yatırım programında alt harcama kalemleri itibariyle tadaat edilen projelerin alt harcama kalemlerinde yapılacak her türlü değişiklik bu Kararın ilgili maddelerindeki hükümler istikametinde sonuçlandırılır.

Madde 7 Yıl içinde programa proje alınması veya programdan proje çıkartılması hususunda aşağıdaki hükümlere uyulur.

a) 1996 Yılı Programına alınacak yeni projeler ile 1996 Yılı Programından çıkartılacak projelere ait taleplerden, maliyeti 2.500 milyar TL.ye kadar olanlar Yüksek Planlama Kurulunca, maliyeti bunun üzerinde olanlar ise Bakanlar Kurulunca karara bağlanır.

b) 1995 Yılı Geçiş Programında yer alıp biteceği düşünücsüle 1996 Yılı Programına dahil edilmemiş olan projelerden 160 milyar TL.ye kadar harcama ile tamamlanacak olanların programa alınmasına yönelik talepler Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarığınca, bu miktarın üzerinde ödenek ihtiyacı gösteren projeler ile tamamlanması bir yıldan fazla sürecek projelerin programa ithali Yüksek Planlama Kurulunca karara bağlanır.

c) Geçmiş yıl yatırım programlarında yer aldığı halde tasfiye edilmiş ve müteahhit nam ve hesabına ihalede edilecek işler, bu maddedeki limitlere bakılmaksızın Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarığınca programa alınır.

d) Mahalli idareler dışında kalan kamu kurum ve kuruluşlarının yıl içinde ortaya çıkan ve geciktirilmeden yapılması zaruri olan işleri ile büyük onarım mahiyetindeki işlerden yılı içerisinde bitirilecek olup ve maliyeti 80 milyar TL.ye kadar olanlar için harcama yapılması hususu, konunun proje bazında programa ithali yoluyla Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarığınca karara bağlanır.

Bu maddede belirtilen usullerle programa ithal edilen projelerin finansmanı, öncelikle kuruluşun programında yer alan diğer projelerin ödeneklerinden bu Kararda belirtilen esaslara göre yapılacak aktarmalarla sağlanır.

Madde 8 1996 Yılı Programında yer alan projelerin yer, süre, karakteristik, proje maliyeti ve ödeneğinde yıl içinde yapılacak değişikliklerde aşağıdaki hükümlere uyulur.

a) Yer değişiklikleri;

- Aynı ilsinirları içinde, maliyeti 160 milyar TL.ye kadar olan projelerde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarıince,
- Maliyeti 160 milyar TL.ye kadar olmakla beraber proje yerini il bazında değiştiren talepler ile maliyeti 160 milyar TL.nin üzerinde ve 2.500 milyar TL.ye kadar olan projelerde Yüksek Planlama Kurulunca,

Maliyeti 2.500 milyar TL.nin üzerinde olan projelerde Yüksek Planlama Kurulu görüşü alındıktan sonra Bakanlar Kurulunca, karara bağlanır.

b) Karakteristik ve Süre değişiklikleri;

- Maliyeti 3.000 milyar TL.ye kadar olan projelerde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarıince,
- Maliyeti bunun üzerinde olan projelerde Yüksek Planlama Kurulunca, karara bağlanır.

c) Maliyet değişiklikleri;

- Maliyeti 3.000 milyar TL.ye kadar olan projelerde ve maliyeti 3.000 milyar TL.den fazla olmakla beraber ödenek değişikliği sebebiyle maliyet değişikliği yapılması gereken projelerdeki maliyet değişiklikleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarıince,
- Maliyeti 3.000 milyar TL.den fazla olan veya maliyet revizyonunu müteakip 3.000

milyar TL.nin üzerine çıkan projelerdeki maliyet değişiklikleri Yüksek Planlama Kurulunca, karara bağlanır.

Ancak;

- Yer ve karakteristiğinde değişiklik yapılmaksızın maliyeti 250 milyar TL.ye kadar olan projelerdeki yüzde 50'ye kadar maliyet değişiklikleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bilgi vermek kaydıyla kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu Bakanın onayıyla yapılır.
- Ödeneği toplu olarak verilmiş projelerin alt harcama kalemlerinde yapılacak maliyet değişiklikleri sebebiyle ihtiyaç duyulan ana proje maliyet değişiklikleri bu Karardaki limitlere bakılmaksızın Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığıncı sonuçlandırılır.

d) Ödenek değişiklikleri;

- Proje ödeneğinde yıl içinde toplam 500 milyar TL.ye kadar ödenek aktarmaları ile toplam 500 milyar TL.ye kadar ilave öde nek tahsisleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığıncı, bunun üzerindeki değişiklikler Yüksek Planlama Kurulunca karara bağlanır.

Ancak;

- Yer ve karakteristiğinde değişiklik yapılmaksızın maliyeti 250 milyar TL.ye kadar olan projeler arasında yapılacak 50 milyar TL.ye kadar ödenek aktarmaları, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bilgi vermek kaydıyla kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu Bakanın onayıyla yapılır.

e) Genel ve katma bütçeli kuruluşların yatırım ödenekleri ile ilgili olarak Bütçe Kanununun bölümleri (Program), kesim (Alt

Program), madde (Faaliyet ve Proje) ve harcama kalemleri arasında bu maddenin (d) fikrasında belirtilen limitler içerisinde kalınmak şartıyla, proje bütünlüğünü değiştirecek nitelikte ödenek aktarması yapılmasında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının olumlu görüşü alınır ve konu Maliye Bakanlığınca sonuçlandırılır.

Bu kararın 6ncı maddesi ve 8/d maddesi uyarınca genel ve katma bütçeli kuruluşlar tarafından Bakan onayıyla yapılacak ödenek değişiklikleri sebebiyle Bütçe Kanununun bölümleri (Program), kesim (Alt Program), madde (Faaliyet ve Proje) ve harcama kalemleri arasında da ödenek aktarmasını gerektiren işlemlerin sonuçlandırılması için Maliye Bakanlığına başvurulur.

1996 Mali Yılı Bütçesine ek veya olağanüstü ödenek temin edilmesiyle ilgili kanun tasarılarının Maliye Bakanlığınca hazırlanmasından önce Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının olumlu görüşü alınır. Yatırımlarla ilgili değişiklik talepleri proje ödenekleri ile ilişkisi kurulmadan Maliye Bakanlığınca sonuçlandırılmaz.

f) Yatırımları Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yürütülen genel ve katma bütçeli kuruluşların Programda yer alan projelerine ait süre, maliyet ve karakteristiklerinde yapılacak değişiklikler ile ödenek aktarması talepleri, proje sahibi kuruluşun olumlu görüşü de eklenderek Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

g) Kuruluşlar, inşaat projelerinin proje maliyetlerini tabbikat projelerini esas alarak belirleyeceklerdir. Sarı ihale safhasında; bu proje maliyetlerinde yıllık fiyat artışlarının üzerinde bir artış olduğunda, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına iletilecek sarı ihale taleplerine söz konusu artışın detaylı teknik

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

gerekçeleri eklenecektir. Kuruluşlar, keşif özeti icmal tablosunu da sari ihale talepleriyle birlikte Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına göndereceklerdir.

h) Dış proje kredisi kullanımı sebebiyle hasıl olan cari yıl kur farklarından doğan maliyet ve ödenek revizyonları, bu maddede belirtilen limitlere bakılmaksızın Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığında karara bağlanır. Devam etmekte olan yatırımlara ait geçmiş yıl kur farkları cari yılın program ödeneğine dahil edilmemekle birlikte toplam proje maliyeti ve geçmiş yıl harcamalarına dahil edilir. Dış proje kredisi kullanılmadığı halde ithalat sebebiyle hasıl olan kur farklarından doğan revizyonlarda ise bu madde hükümlerindeki limitlere uyulur.

i) Önceki yıl içerisinde kullanılmayan ve 1996 yılına devir eden dış proje kredisi ödeneklerinin yatırım programı ile ilişkilen dirilmesinde ihtiyaç duyulacak revizyon, bu Kararın 8 inci maddesindeki limitlere bakıl maksızın Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı tarafından sonuçlandırılır.

j) Fonlardan kısmen veya tamamen finanse edilecek kamu yatırım projelerinde, fonlardan yapılan tahsisatın revize edilmesi gereken durumlarda revizyon kararı alınmadan önce bu değişikliğin Yatırım Programı ile ilişkisi kurulur.

k) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının yatırım ve finansman programlarının revize edilmesi halinde, proje bazındaki revizyonlar bu maddedenki limitlere göre Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığında veya Yüksek Planlama Kurulunda karara bağlanır.

Madde 9 Genel ve katma bütçeli kuru luşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklar ile döner sermayeli kuruluşlar ve mahalli idarelere açılan dış kredilerin tamamının

kullanılamaması durumunda bu kredilerin, ihtiyacı olan kuruluşlara tahsisi Hazine Müsteşarlığıncı sonuçlandırılmadan önce Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun görüşü alınır.

Madde 10 Mahalli idarelerin (İl Özel İdareleri ve Belediyeler) yatırımlarında aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Mahalli İdarelere ait yatırım projelerinden dış kredi kullanımını gerektirenler, bu Karardaki esaslara göre yatırım programına alınır. Dış kredi yükümlülükleri ilgili mahalli idare tarafından yerine getirilir.

b) 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun gereği, büyük şehirlerde altyapı koordinasyon merkezleri ile ilgili kamu kuruluşlarının ortaklaşa hazırlayacakları altyapı taslak programları, ilgili kuruluşların bütçe tekliflerinde yer olması kaydıyla ve koordinasyonun sağlanması amacıyla, büyük şehir belediyeleri tarafından toplu olarak Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

Madde 11 Bu Karara ekli listede yer alan Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki tarım, imalat sanayii, turizm ve diğer kamu hizmetleri (belediye hizmetlerisosyal altyapı) kapsamına giren projelerin desteklenmesi amacıyla, il özel idareleri ve belediyelerin, müstakilen yapacakları yatırımların ve/veya mahalli teşebbüslerle yapacakları ortaklıkların, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bütçesinde yer alan "Mahalli İdarelere Yapılacak Yardımlar" ödeneğinden yararlanabilmesi için ilgili yönetmelikte belirtilen türdeki yatırımlar kapsamında yer olması gereklidir. Ödeneğin tahsisi, harcanması ve denetimine dair esaslar söz konusu yönetmelik hükümlerine tabidir.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

Kalkınmada Öncelikli Yöreler ile ilgili değişiklikler Yüksek Planlama Kurulunca karara bağlanır.

Madde 12 Kamu kuruluşları yeni bir teşkilatlanmaya giderken Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ve 1996 Yılı Programında yer alan ilkeler, politikalar, hukuki ve kurumsal düzenlemelere uyarlar, bu tür düzenlemelerde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun görüşünü alırlar.

Kamu kuruluşları, işletmeye alacakları tesisler için ihtiyaç duydukları personeli, ilgili bakanlığın olumlu görüşü alınmak suretiyle yatırım süresi içinde istihdam edebilirler.

Madde 13 Bakanlıklar ekonomik, sosyal ve kültürel politikalar ve tedbirlerle ilgili kanun tasarılarını Bakanlar Kuruluna sunmadan önce görüş alınmak üzere ilgili bakanlıklar ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderirler.

Madde 14 Yatırımların, ihracatın ve döviz kazandırıcı hizmetlerin teşviki, yabancı sermaye ve serbest bölgeler ile ilgili mevzuatta yapılacak düzenlemelerden önce Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görüşü alınır.

Madde 15 Genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kefalet sandıkları, hizmetlerini genel veya katma bütçelerin transfer tertiplerinden aldıkları ödeneklerle yürüten kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları, kamu bankaları, kuruluş şekli ne olursa olsun bütün fon idareleri ve fonları kullanan kuruluşlar 1996 Yılı Yatırım Programında yer alanlar dışında binek veya station wagon tipi taşıt alımı yapmayacaklardır.

Madde 16 Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında finansal kiralama yoluyla gerçek leştirilecek yatırımlara 1996 Yılı Yatırım Programında yer verilir. Finansal kiralamaya konu olan yatırının toplam proje tutarı, kiralamanın başlayacağı 1996 Yılı Yatırım Programında yıl ödeneği olarak yer alır. Müteakip yıl yatırım programlarında proje ile ilgili herhangi bir ödenek tahsisini yapılmaz. Projenin 1996 Yılı Yatırım Programı ile ilişkilendirilmesinde ihtiyaç duyulan revizyonlar, bu Kararın ilgili hükümleri istikametinde sonuçlandırılır.

Madde 17 Kamu kuruluşları, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve 1996 Yılı Programında belirtilen hedefleri, politikaları, öncelikleri, çevresel etkileri ve varsa sektör ana planlarını esas alarak proje düzeyinde beş yıllık yatırım programları hazırlarlar ve 15 Temmuz 1996 tarihine kadar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderirler. Bu programların ilk yılı kuruluşların yıllık yatırım programı tekliflerini teşkil eder. Yatırım proje teklifleri, projenin fizibilite etüdü ile birlikte gönderilir.

Yatırım programlarının hazırlanmasına ve teklif edilecek projelerin fizibilite raporlarına dair usul ve esaslar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığında belirlenir.

Madde 18 Uluslararası Teknik Yardım Faaliyetlerinin yürütülmesi ve koordinasyonu için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bütçesine konulan ödenek, 1 Ağustos 1990 tarih ve 90/755 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına uygun olarak harcanır.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

II. KOORDİNASYON

Madde 19 Merkezi düzeydeki koordinasyon hizmetleri ile bölge ve il düzeyindeki koordinasyon hizmetlerinde 1996 Yılı Programında yer alan hedef, ilke ve politikalar esas alınır.

Kuruluşların aralarında işbirliği ve koordinasyonu gerçekleştiremedikleri veya program uygulamalarında etkinliği artırma açısından gerekli görülen hallerde koordinasyon Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca sağlanır.

Madde 20 Ekonomik ve sosyal yapının tutarlı bir şekilde gelişmesini yönlendirmek için temel sektörlerle dair ana planlar ile bunlara dayalı uygulama plan ve projelerinin ilgili kamu kuruluşlarında yapılması, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının koordinasyonu ve işbirliği ile sağlanır.

Madde 21 1996 Yılı Programının yapılması yönünden önemli olan ve/veya çeşitli kuruluşlarca birlikte yürütülmesi gereken projelerin merkezi hükümet ve bölge kademesindeki koordinasyonu Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca yürütülür.

Bu projeler için hazırlanacak uygulama programında ilgili kuruluşların görevleri, işbirliği esasları ve iş programları gösterilir.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, gerektiğinde, projenin yürütülmesinde ağırlığı bulunan merkez veya bölge kuruluşlarından birine koordinasyon görevi verebilir. Bu kuruluş verilen görevin yerine getirilmesinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına karşı sorumludur.

Madde 22 Genel ve katma bütçeli kuruluşlar doğrudan bölge veya ildeki birimleri vasıtasyyla;

- 1996 Yılı Yatırım Programına ekli cetvellerde yer alan projeleri ve bu projeler için hazırlayacakları çalışma programlarını,
- Her bir proje için mahalline gönderilen ödenek miktarlarını, hizmetin ilgili bulunduğu valiliğe zamanında bildirirler.

Valiler; illeri dahilinde yer alan projelere dair ödeneklerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılması ve uygulamanın izlenmesi maksadıyla gerekli hallerde kuruluşlar arasında yardımlaşma ve koordinasyonu sağlarlar.

Valiler; yatırımların uygulama durumlarını, etkinliğin artırılmasına ve karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine yönelik görüşleri ile birlikte, yıllık raporlar halinde ilgili bakanlığa ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirirler.

Madde 23 Bölge ve il koordinasyon kurulları; 1996 Yılı Programında yer alan ilke, politika ve tedbirler çerçevesinde kamu kuruluşlarının il ölçüğünde yürütülen projelerinin Program ilkelerine uygun şekilde ve belirtilen süre içinde gerçekleştirilmesi, üretim tesislerinin tam kapasitede verimli bir şekilde işletilebilmesi için gerekli koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması ve Program uygulamasının il düzeyinde takibinde valilere yardımcı olurlar. Bu amaçla il koordinasyon kurulları Şubat, Nisan, Ağustos ve Kasım aylarında toplanır. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, il koordinasyon kurulları toplantılarına gerektiğinde katılarak koordinasyon sağlanması yardımcı olur.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

III. İZLEME

Madde 24 Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının, fon idarelerinin, kamu bankalarının, Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve BağKur'un, büyük şehir belediyeleri ile nüfusu 50 bin ve daha fazla olan belediyelerin, nüfusu 50 bin'in altında kalmakla birlikte Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nda tespit edilecek diğer belediyelerin, büyük şehir belediyeleri su ve kanalizasyon idareleri ile gaz ve otobüs işletmelerinin, il özel idareleri ve İller Bankasının, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğünün, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün, Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı ve döner sermayeli kuruluşların Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nda belirlenen kabullere ve formlara uygun olarak hazırlaya cakları 1995 yılı gerçekleşme, 1996 yılı birinci gerçekleşme tahmini konsolide yatırım ve finansman tabloları 15 Mayıs 1996 tarihine kadar, 1996 yılı ikinci gerçekleşme tahmini, 1997 yılı program konsolide yatırım ve finansman tabloları ise 15 Temmuz 1996 tarihine kadar, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilir.

Fon idarelerince doğrudan veya özelleştirme kapsamına alınan kamu kuruluşları aracılığı ile yapılacak yatırımlara dair teklifler, fonun yönetiminden sorumlu bakanlıklar veya fon idareleri tarafından en geç 15 Temmuz 1996 tarihine kadar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilir.

Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nda belirlenen kabullere ve formlara uygun olarak hazırlayacakları konsolide yatırım ve finansman tablolarını Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın

uygun görüşünü de ekleyerek en geç 15 Eylül 1996 tarihine kadar Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler.

Hazine Müsteşarlığı, ileride gelir ortaklısı senedi uygulamasına dahil edilecek altyapı tesislerine Kamu Ortaklısı Fonundan temin edilecek finansman miktarlarını proje bazında en geç 15 Eylül 1996 tarihine kadar Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderir.

Madde 25 Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklar; Yüksek Planlama Kurulunca alınan genel prensip kararı çerçevesinde, mevcut iştiraklerindeki sermaye değişiklikleri ve yeni iştirakları hakkında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ile Hazine Müsteşarlığına bilgi verirler.

Madde 26 Kuruluşların yatırım ve işletme faaliyetleri ile hukuki ve kurumsal düzenlemelere ait tedbirler ve bilgiler, belirli zamanlarda verilecek raporlarla takip edilir.

a) Yatırım Uygulama Raporu: Yatırımcı kamu kuruluşlarının (projeleri programda yer alan belediye ve il özel idareleri dahil) yatırım projeleri kuruluş, sektör ve proje bazında yatırım uygulama raporları ile izlenir. Yatırım uygulama raporlarında her yatırım projesinin, uygulama yılı başından dönem sonuna kadar ve dönemde harcama ve gerçekleşme durumları ve bunların finansman ayrıntısı (genel bütçe, fon, döner sermaye ve/veya dış kredidennakit ve makina teçhizat olarakhangilerinin kullanıldığı) belirtilir. Ayrıca Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında öngörülen fiziki hedeflere ilişkin olarak, dönemler itibarıyle bu hedeflerin gerçekleşme bilgileri bu raporlarda yer alır.

Ödeneği toplu olarak verilmiş ve/veya ödenekleri toplulaştırılmış projelerin alt

detayları ile ilgili bilgilere, geliştirilmiş formlara uygun olarak Yatırım Uygulama Raporunda yer verilir.

Ödeneği toplu olarak verilmiş, ödenekleri toplulaştırılmış veya çeşitli illerdeki yatırımları kapsadığı için 1996 Yılı Yatırım Programında yeri "muhtelif" olarak belirtilen projelerin yatırım harcamaları il bazında izlemeye tabi tutulur ve yatırımcı kamu kuruluşları bu bilgilere yatırım uygulama raporlarında yer verirler.

Yatırım Uygulama Raporları:

1 Ocak	31 Mart
1 Nisan	30 Haziran
1 Temmuz	30 Eylül
1 Ekim	31 Aralık

dönemlerini kapsayacak şekilde hazırlanarak dönem sonlarını takip eden en geç 15 gün, 1 Ekim 31 Aralık dönem raporları ise en geç 30 gün içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

b) Önemli Projeler Raporu: Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığında seçimi yapılacak önemli projelere ait izleme raporları, yatırımcı kuruluşlarca (a) da belirtilen dönemler itibarıyle dönem sonunu izleyen 30 gün içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

c) Mahalli İdarelere ait yatırım projelerinden maliyeti 500 milyar TL'nin üzerinde olanlara ilişkin bilgiler belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

d) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler İzleme Raporu: 1996 Yılı Programında yer alan hukuki ve kurumsal düzenlemelere ait tedbirler ve bilgiler bütün kuruluşlarca yılda iki defa altı aylık dönemler itibarıyle dönem sonunu izleyen

15 gün içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

e) Dış Kredi İzleme Raporu: Yatırım projeye rinde dış kredi kaynakları kullanan kuruluşlar ve mahalli idareler, kredi kullanım durumlarını aylık bilgiler halinde ve üç ayda bir, belirlenen formlara uygun olarak hazırlayarak, dönemi takip eden 15 gün içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler. Genel ve katma bütçeli kuruluşlar ile mahalli idareler bu formları ayrıca Maliye Bakanlığına da gönderirler.

f) Finansman Gerçekleşme Raporu: Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklar; nakit akım durumlarını, finansman ihtiyaçlarını, kredi ihtiyaç ve kullanım durumlarını, borç alacak durumlarını her ay, bilançoslarını ise altı ayda bir ilgili bakanlığa, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına ve Hazine Müsteşarlığına dönem sonunu takip eden bir ay içinde gönderebilirler. Finansman raporlarında yatırım harcamaları, önemli projeler için tek tek, diğerleri için ise sektör bazında toplam olarak verilir.

g) İşletme Gerçekleşme Raporu: Kamu ve özel kesim işletmelerinin mal ve hizmet üretim gerçekleştirmeleri ile kapasite kullanımları aylık raporlarla izlenir. Kamu kuruluşlarının satış, dış ticaret, stok ve istihdam durumları da bu raporlarda belirtilir. Kuruluşlar, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığıncı hazırlanacak örneklerde uygun olarak düzenleyecekleri raporları en geç ilgili olduğu ay sonunu takip eden 15 gün içinde söz konusu Müsteşarlığa gönderirler.

h) Destekleme Alımları ile İlgili Raporlar: Kooperatif birlikleri ile kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklar destekleme alımlarıyla ilgili bilgileri, T.C. Merkez Bankası ve T.C. Ziraat Bankası destekleme kredisi

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

kullanımlarıyla ilgili bilgileri formlara uygun olarak her ay Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler.

i) Fon ve Hesaplar ile ilgili Raporlar: Tüm kamu kuruluşları sorumlu oldukları fonlarla, kamu bankaları sorumlu oldukları hesaplarla ve

T.C. Merkez Bankası da bünyesinde açılmış veya açılacak fon hesaplarıyla ilgili bilgileri, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığıncı hazırlanan formlara uygun olarak ve aylık bazda, her ayı takip eden 15 gün içerisinde Maliye Bakanlığına, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler.

j) Fiyat İzleme Raporu: Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklar, üretikleri mal ve hizmetlerin fiyatları ve ana girdi maliyetleri ile gelir ve giderlerinde meydana gelen değişiklikleri, 15 gün içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ile Hazine Müsteşarlığına bildirirler.

Madde 27 Hazine Müsteşarlığı yatırım teşviki ve yabancı sermaye, Dış Ticaret Müsteşarlığı ise ihracat teşviki ve serbest bölgeler ile ilgili bilgileri hazırlanan formlara uygun olarak ve aylık bazda her ayı takip eden onbeş gün içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına iletirler.

Madde 28 Mahalli İdarelerin bütçe ve kesin hesap durumlarını belirleyen bilgiler İçişleri Bakanlığı kanalıyla 15 Temmuz 1996 tarihine kadar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

Madde 29 Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, ilgili kuruluşların Yıllık Program Kararnameleri çerçevesindeki

program uygulamalarını da denetimi içine alır. Başbakanlığa gönderilen denetleme raporlarının bir nüshası Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına da gönderilir.

Madde 30 Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bütün kamu kurum ve kuru luşlarındaki teknik yardım faaliyetlerinin koordinasyonunu ve izlenmesini sağlar.

Tüm kamu kurum ve kuruluşları dış ülkelere sağladıkları teknik yardım faaliyetlerine ilişkin gelişmeleri üçer aylık dönemler itibariyle Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirirler.

Madde 31 Daha önceki yıllarda bitirilmiş projelerin kesin hesap farklarının kapatılması neticesinde ortaya çıkan ödenek ihtiyaçları;

- Genel ve katma bütçeli kuruluşların transferler tertibinde yer alan "Yatırım Giderleri Geçen Yıllar Borçları" faaliye tinden karşılanır.
- Diğer kuruluşlarda ise yatırım harcamaları ile ilgilendirilmeden işletme bütçelerinden karşılanır ve bu ödenekler ödemenin yapıldığı yıl içinde proje maliyetine ilave edilir.

Yapılan bu işlemler sonucunda Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bilgi verilir.

Madde 32 Kuruluşların proje revizyon talepleri, 15 Aralık 1996 tarihine kadar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir. Bu talepler yıl sonuna kadar sonuçlandırılır.

Madde 33 Bu Karar 1/1/1996 tarihinde yürürlüğe girer.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

KALKINMADA ÖNCELİKLİ YÖRELER LİSTESİ

BİRİNCİ DERECEDE ÖNCELİKLİ YÖRELER

1. Adıyaman
2. Ağrı
3. Ardahan
4. Artvin
5. Bartın
6. Batman
7. Bayburt
8. Bingöl
9. Bitlis
10. Çanakkale (Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri)
11. Diyarbakır
12. Erzincan
13. Gümüşhane
14. Hakkari
15. İğdır
16. Karabük
17. Kars
18. Kastamonu
19. Mardin
20. Muş
21. Siirt
22. Sinop
23. Şanlıurfa
24. Şırnak
25. Tunceli
26. Van
27. Zonguldak(Ereğli İlçesi Hariç)

İKİNCİ DERECEDE ÖNCELİKLİ YÖRELER

1. Amasya
2. Çankırı
3. Çorum
4. Elazığ
5. Erzurum
6. Kahramanmaraş
7. Malatya
8. Sivas
9. Tokat
10. Yozgat
11. Zonguldak (Ereğli İlçesi)

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GENEL DURUM DEĞERLENDİRMESİ, 1996 YILI PROGRAMININ TEMEL AMAÇLARI VE MAKROEKONOMİK HEDEFLERİ

1. GENEL DURUM EĞERLENDİRMESİ

A. EKONOMİK GELİŞMELER

1994 yılının ilk yarısında mali piyasalar ve döviz kurlarında gözlenen belirsizlikler ile bunu gidermek amacıyla uygulamaya konulan istikrar önlemleri sonucunda kamu harcamalarının kısılması, iç talep ve üretimde daralmaya neden olmuş, GSMH 1994 yılında yüzde 6,1 oranında gerilemiştir.

1994 yılının ikinci yarısından itibaren dış talebin getirdiği ivme ile ekonomi canlanmaya başlamıştır. Bu eğilim 1995 yılında iç talebin canlanması ile güçlenmiş ve yılın ikinci çeyreğinden itibaren gerek üretimde, gerekse kapasite kullanım oranlarında gözlenen hızlı artışlar sonucunda ekonomi tekrar büyümeye sürecine girmiştir. Yılın ilk çeyreğinde yüzde 0,3 oranında gerileyen GSMH, ikinci çeyrekte yüzde 12,6, üçüncü çeyrekte yüzde 10,7, son çeyrekte ise yüzde 7,7 oranında artış göstermiştir. Böylece, yılın tamamında GSMH büyümesi yüzde 8,1 olarak gerçekleşmiştir. Büyümeye arz yönünden sanayi, ticaret ve ulaştırma sektörlerindeki üretim artışlarından kaynaklanmıştır. Bu üretim artışlarına ithalattaki hızlı yükselme de katkıda bulunmuştur.

Tarım sektörü katma değeri, 1995 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0,2 oranında azalmış, ikinci

çeyrekte yüzde 3,4, üçüncü çeyrekte ise yüzde 4,7 oranında artmıştır. Yılın dördüncü çeyreğinde özellikle şeker pancarı ve zeytin üretimindeki gerileme sonucunda tarım sektörü katma değeri yüzde 3,0 oranında azalmış, yılın tamamında yüzde 2,6 oranında artış kaydetmiştir.

Sanayi sektörü katma değeri, 1995 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,3 oranındaki gerilemenin ardından hızlı bir artış eğilimine girmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde sanayi sektörü katma değeri yüzde 20,3, üçüncü çeyreğinde yüzde 17,9, dördüncü çeyreğinde ise yüzde 11,9 oranında artış göstermiştir. Bu gelişmeler sonucunda 1995 yılında sanayi sektörü katma değeri yüzde 12,1 oranında artmıştır. Sanayi sektöründeki canlanmada imalat sanayi üretiminin 1995 yılında yüzde 13,0 oranında artması etkili olmuştur. 1995 yılında kamu kesimi imalat sanayiinde üretim yüzde 1,3 oranında gerilerken, özel kesim imalat sanayiinde üretim artışı yüzde 18,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. İmalat sanayinde özellikle tekstil, orman ürünleri, kimya, makina ve taştoprak ürünleri alt sektörlerinde önemli üretim artışları sağlanmıştır.

Üretimdeki artış ve ekonomik faaliyetlerdeki canlanmaya paralel olarak imalat sanayiinde kapasite kullanım oranı 1995 yılında bir önceki yıla göre 5,7 puan artarak yüzde 78,7'ye yükselmiştir. Kapasite kullanım

oranları bir önceki yıla göre kamu kesiminde 2,2 puan artarak yüzde 80,5'e, özel kesimde ise 6,9 puan artarak yüzde 77,8'e yükselmiştir.

Hizmetler sektörü katma değeri 1995 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,7 oranında azalırken, ikinci çeyrekte yüzde 12,1, üçüncü çeyrekte yüzde 8,8, dördüncü çeyrekte ise yüzde 5,8 oranında artış kaydetmiştir. Böylece, 1994 yılında yüzde 6,6 oranında gerileyen hizmetler sektörü katma değeri 1995 yılında yüzde 6,4 oranında artmıştır.

Bu gelişmeler sonucunda 1995 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,5 oranında azalan GSYİH, ikinci çeyrekte yüzde 13,5, üçüncü çeyrekte yüzde 9,6, son çeyrekte ise yüzde 6,4 oranında artmıştır. Böylece GSYİH büyümesi, yılın tamamı için yüzde 7,3 olarak gerçekleşmiştir.

5 Nisan Kararları'nın iç talebi kontrole yönelik uygulamaları sonucunda 1994 yılında yüzde 6,0 oranında gerileyen özel nihai tüketim harcamaları, 1995 yılının ikinci çeyreğinden itibaren canlanmış ve yılın tamamında yüzde 7,7 oranında artmıştır. Özellikle gıda, dayanıklı tüketim malları ile yarı dayanıklı ve dayaniksız tüketim mallarına yönelik harcamalarda yüksek artışlar gözlenmiştir. Özel harcanabilir gelirde sağlanan yüzde 8,7 oranındaki artışın yanısıra, tüketici kredilerinin önemli ölçüde genişlemesi, 1995 yılında özel tüketim artışında etkili olmuştur.

1994 yılında yüzde 5,6 oranında azalan kamu tüketimi 1995 yılında yüzde 4,7 oranında artış göstermiştir. Kamu tüketimindeki artış, personel dışı cari harcamalardaki yükselmeden kaynaklanmıştır.

1995 yılının ikinci çeyreğinden itibaren hızlı bir yükselme eğilimine giren özel sabit

sermaye yatırımlarının yılın tamamında yüzde 11,0 oranında arttığı tahmin edilmektedir. Özel kesim sabit sermaye yatırımlarındaki artış makinateçhizat yatırımlarındaki yükselmeden kaynaklanmıştır. Tarım, ulaştırma ve imalat sanayi sektörlerindeki özel kesim yatırımlarında yüksek oranlı artışlar gözlenmiştir. Bir yandan Gümrük Birliği ile birlikte oluşan pazar genişlemesinden pay almak, diğer yandan rekabet gücünü koruyacak teknolojik yenilenmeyi sağlamak amacıyla imalat sanayiinde dokumagiyim, demir dışı metaller, elektrikli makinalar, camseramik, kimya ve lastik gibi alt sektörlerde önemli yatırımlar başlatılmıştır.

Ekonomik Önlemler Uygulama Planı doğrultusunda 1994 yılında sabit fiyatlarla yüzde 43,4 oranında azalan kamu sabit sermaye yatırımları 1995 yılında da yüzde 2,3 oranında gerilemiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1994 yılında yüzde 17 oranında azalan toplam sabit sermaye yatırımlarının, 1995 yılında yüzde 8,3 oranında arttığı tahmin edilmektedir.

Sanayi üretiminde ve ithalattaki canlanma ile birlikte 1995 yılında özel kesim stoklarında artış kaydedilmiştir. Stok değişiminin GSMH büyümeye katkısının 1995 yılında 4,2 puan olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu gelişmeler sonucunda, 1994 yılında yüzde 12,6 oranında gerileyen toplam yurtiçi talep 1995 yılında yüzde 12,0 oranında artmıştır. Yurtiçi talepteki hızlı artış büyük ölçüde, maliye politikasının hedeflenenden daha genişlemeci olması ve uluslararası rezervler deki artısa bağlı olarak parasal büyüklüklerin kontrolündeki güçlüğten kaynaklanmıştır.

1995 yılında ihracat bir önceki yıla göre yüzde 19,5 oranında artarak 21,6 milyar dolara ulaşmıştır. Sanayi ürünleri ihracatı

yüzde 23,1, madencilik ve taşocakçılığı ürünleri ihracatı yüzde 49,0 oranında artarken, tarım ürünlerini ihracatı yüzde 6,3 oranında azalmıştır. İhracat fiyatları yüzde 13,6 oranında artarken, ihracattaki reel artış ise yüzde 5,2 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında ithalat yüzde 53,5 oranında artarak 35,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yatırım malları ithalatı yüzde 52,1, tüketim malları ithalatı yüzde 58,8, ham madde ithalatı ise yüzde 53,0 oranında artış kaydetmiştir. İthalat fiyatları yüzde 17,2 oranında artarken, ithalattaki reel artış yüzde 31,0 olmuştur.

1995 yılında ithalattaki yüksek oranlı artış, üretim ve iç talepteki canlanmadan, döviz kurlarındaki gelişmelerden, Gümrük Birliği çerçevesinde gümrük vergisi ve fonlarda gerçekleştirilen indirimlerden ve arz yetersizliği nedeniyle bazı tarım ve tarıma dayalı ürün ithalatındaki yükselmeden kaynaklanmıştır.

Bu gelişmeler sonucunda 1994 yılında yüzde 77,8 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 1995 yılında yüzde 60,6'ya inmiştir. Dış ticaret açığı, 1994larındaki 4,2 milyar dolar seviyesinden, 1995 yılında 13,2 milyar dolara yükselmiştir.

Turizm gelirleri 1995 yılında, bir önceki yıla göre yüzde 14,7 oranında artarak 4,9 milyar dolara, işçi gelirleri ise yüzde 26,7 oranında bir artısla 3,3 milyar dolara yükselmiştir.

1994 yılında 2,6 milyar dolar fazla veren cari işlemler hesabı, 1995 yılında 2,3 milyar dolar açık vermiştir. Bu açığın önemli bir kısmı dış ticaret dengesindeki bozulmanın devam etmesi ve diğer mal ve hizmet gelirlerindeki yavaşlamanın da etkisiyle yılın son çeyreğinde gerçekleşmiştir.

1994 yılında 559 milyon dolar olarak gerçekleşen doğrudan yabancı sermaye yatırımları, 1995 yılında 772 milyon dolara ulaşmıştır. 1994 yılında 1,1 milyar dolar olan portföy yatırımları 1995 yılında yüzde 48,9 oranında artarak 1,7 milyar dolara yükselmiştir.

1995 yılında 5 milyar doları Merkez Bankasında, 2,1 milyar doları ise ticari bankalarda olmak üzere toplam rezervler 7,1 milyar dolar artmıştır.

1995 yıl sonu itibarıyle toplam dış borçlar 73,3 milyar dolara yükselirken, kısa vadeli dış borçların toplam içindeki payı, 1994 yılı sonuna göre yüzde 17,2'den yüzde 21,4'e yükselmiştir. Kısa vadeli dış borçlardaki yükselme, özellikle ithalatın finansmanında kullanılan ticari kredilerdeki artıştan kaynaklanmaktadır.

1994 yılında bir defaya mahsus ek vergilerin yükümlüye konulması nedeniyle yüzde 20,9'a yükselen toplam kamu gelirlerinin GSMH'ya oranı, 1995 yılında yüzde 19,7'ye gerilemiştir. Vergi gelirleri, vergi dışı normal gelirler ve sosyal fonlardan sağlanan gelirlerdeki azalma bu gelişmede etkili olmuştur.

Sabit sermaye yatırımları, cari harcamalar ve faiz dışı transfer harcamalarındaki gerileme sonucunda toplam kamu harcamalarının GSMH'ya oranı 1994 yılında yüzde 29,0'dan, 1995 yılında yüzde 26,2'ye inmiştir.

1994 yılında yüzde 8,1 olarak gerçekleşen kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranının 1995 yılında yüzde 6,5'e gerilediği tahmin edilmektedir. Konsolide Bütçe faiz ödemeleri hariç tutulduğunda, 1994 yılında yüzde 0,4 oranında açık veren kamu kesimi finansman dengesi, 1995 yılında yüzde 1,1 oranında fazla vermiştir. Kamu kesimi

borçlanma gereğinde sağlanan bu olumlu gelişme esas olarak, Özelleştirme Kapsaındaki Kuruluşlar ve işletmeci KİT'lerin borçlanma gereğinin 1994 yılında yüzde 1,9'dan, 1995 yılında yüzde 0,3'e gerilemesinden kaynaklanmaktadır. Bu olumlu gelişmeye, ücret artışlarının sınırlı tutulması, istihdamdaki gerileme ve tarımsal ürün stokları ile sabit sermaye yatırımlarındaki azalmanın yanısıra, bazı ürünlerde dış fiyatların yükselmesinin yarattığı olumlu konjonktür sonucunda bu ürünleri üreten kuruluşların karlılıklarındaki artış da katkıda bulunmuştur.

1994 yılında 152,2 trilyon lira olan Konsolide Bütçe açığı, 1995 yılında 319,5 trilyon lira olmuştur. Konsolide Bütçe nakit açığı ise, 1994 yılında 151,9 trilyon lira, 1995 yılında da 297,2 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. 1994 yılında

146,1 trilyon lira olan faiz dışı bütçe fazlası, 1995 yılında 256,6 trilyon liraya yükselmiştir.

Konsolide Bütçe açığının GSMH'ya oranı 1994 yılında yüzde 3,9 iken, 1995 yılında yüzde 4,2'ye yükselmiştir. Sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerin beklenenin üzerinde gerçekleşmesi, bir defaya mahsus ek vergilerin olmaması nedeniyle vergi gelirlerinin GSMH içindeki payının azalması ve özellikle yılın son çeyreğindeki belirsizlik ortamında hedeflenen özelleştirme gelirlerinin gerçekleştirilememesi bütçe dengesindeki bozulmada etkili olmuştur.

Sosyal güvenlik kuruluşları açıklarının GSMH'ya oranı, 1994 yılındaki seviyesini koruyarak 1995 yılında da GSMH'nın yüzde 0,7'si olarak gerçekleşmiştir. Ancak, bütçe transferleri hariç tutulduguunda bu oran yüzde 1,1'den yüzde 1,6'ya yükselmektedir.

1995 yılında da kamu kesiminin net dış borç ödeyicisi konumu devam etmiş, kamu kesimi

ağının finansmanında iç borçlanma ağırlığını korumuştur.

1995 yılı sonu itibariyle M1 yüzde 66,0, M2 yüzde 98,0 oranında artış göstermiştir. M2'deki artısta, vadeli tasarruf mevduatlarındaki genişleme etkili olmuştur. Özellikle yılın son çeyreğinde gözlenen döviz tevdiat hesaplarındaki hızlı yükselme nedeniyle yüzde 107 ile en yüksek artış M2Y'de ortaya çıkmıştır.

1995 yılının Ocak-Eylül döneminde Merkez Bankası, net iç varlıklar üzerinde kontrolü sağlamıştır. Bu gelişmede, Merkez Bankası uluslararası rezervlerinin beklenenin çok üstünde artması ve kamu kesiminin Merkez Bankası kaynakları üzerindeki baskısının azalması belirleyici olmuştur. Yılın son çeyreğinde ise Merkez Bankası rezervlerindeki azalmanın yanısıra bütçe açığının yükselmesi ve açığın finansmanında Merkez Bankası kaynaklarının kullanımının artması sonucunda net iç varlıklar önemli miktarda artış kaydetmiştir.

1995 yılının ilk üç ayında Hazine'nin yoğun borç itfasına bağlı olarak artan borçlanma ihtiyacı faiz oranlarının yükselmesine neden olmuştur. 1994 yılının son üç ayında ortalama yüzde 94,0 olan Hazine borçlanma faizi, 1995 yılının ilk üç ayında ortalama yüzde 112,0 olarak gerçekleşmiştir. Mayıs-Temmuz döneminde Hazine'nin itfalarının azalması ve 12 aylık fiyat artışlarının düşmesine bağlı olarak, piyasalarda faiz oranları önemli ölçüde gerilemiştir. Eylül ayından itibaren, erken genel seçimlerin yarattığı belirsizlik ve yoğun Hazine itfalarının baskısı yanında döviz kurlarında yükselme bekentisine bağlı olarak artan döviz talebi, Hazine'nin borçlanma olanaklarını sınırlamış, faiz oranları yükselmeye başlamıştır.

1994 yılında 117 gün olan ortalama iç borçlanma vadesi Hazine'nin 1995 yılı Şubat ayından itibaren 9 ve 12 aylık borçlanma imkanına kavuşmasıyla yükselmiş ve 1995 yılı Ocak-Eylül döneminde 231 güne çıkmıştır. Ancak, Hazine'nin borçlanma ihtiyacının artması ve belirsizlik ortamının da etkisiyle ortalama iç borçlanma vadesi yılın son çeyreğinde 102 güne gerilemiştir.

1994 yılının son çeyreğinde gözlenen yüksek fiyat artış hızları, bu eğilimini 1995 yılının ilk çeyreğinde de devam ettirmiştir, bu dönemde Toptan Eşya Fiyatları (TEFE) yüzde 23,1 oranında artmıştır. Bu gelişmede tarım ürünleri fiyatlarının yüzde 42,1 oranında artması etkili olmuştur.

Tarım sektöründe fiyatların gerilemesinin yanısıra imalat sanayi fiyatları artış hızında Şubat ayından itibaren gözlenen düşüş eğiliminin devam etmesi, 1995 yılı Nisan-Ağustos döneminde aylık fiyat artışlarının önemli ölçüde yavaşlamasına katkıda bulunmuştur.

Eylül ayından itibaren aylık fiyat artışlarında, mevsimsel faktörlerin de etkisiyle önceki dönemlere göre nisbi bir yükselme meydana gelmiştir. Bununla birlikte, 1995 yılının Eylül-Aralık dönemindeki fiyat artışları bir önceki yılın aynı dönemindeki artışların önemli ölçüde gerisinde kalmıştır. Bu gelişmeler sonucunda, 1994 yılında yüzde 149,6 olan TEFE artış hızı, 1995 yılında yüzde 64,9 olarak gerçekleşmiştir. TEFE yıllık ortalama artış hızı, 1994 yılında yüzde 120,7 seviyesinden, 1995 yılında yüzde 88,5 seviyesine gerilemiştir. Tüketici fiyatlarında (TÜFE) oniki aylık artış hızı 1994 yılında yüzde 125,5 iken 1995 yılında yüzde 78,9'a gerilemiştir. TÜFE yıllık ortalama artış hızı ise bir önceki yıla göre, yüzde 106,3'den yüzde 93,6'ya inmiştir.

1995 yılında Türkiye'de serbest piyasa sistemini tam ve sağlıklı bir şekilde işletmek, rekabet ortamını ve gümrük birliği ile uyumu sağlamak üzere gerekli kurumsal ve hukuki altyapıyı oluşturmaya yönelik düzenlemelere hız verilmiştir.

Bu çerçevede, 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı TürkiyeAT Ortaklık Konseyi Kararı çerçevesinde, 13 Aralık 1995 tarihinde Avrupa Parlamentosunun onayıyla, 22 yıl süren geçiş dönemi tamamlanarak 1996 yılı başında Gümrük Birliğine girilmiş ve AT'ye tam üyelik sürecinde önemli bir adım atılmıştır. Bu tarihten itibaren Türkiye, AT menşeili sanayi ürünlerini ithalatında uygulamakta olduğu gümrük vergilerini kaldırılmıştır. Aynı tarih itibarıyle, üçüncü ülke menşeili sanayi ürünlerini ithalatında AT'nin Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) ile belirlenen koruma oranları uygulamaya konulmuştur.

Sanayi ürünleri ithalatında alınan Toplu Konut Fonu (TKF) kesintisi 31 Aralık 1995 tarihi itibarıyle kaldırılmıştır.

TürkiyeAT Ortaklık Konseyi Kararı ile belirlenen hassas ürünlerde, 1 Ocak 2001'e kadar, OGT hadlerinin üzerindeki oranlar uygulanarak koruma sağlanacaktır.

Topluluk gümrük kodu paralelinde oluş turulan dahilde ve hariçte işleme rejimleri yürürlüğe konulmuştur.

Dış ticarette bürokratik engellerin kaldırılması çalışmaları doğrultusunda, Avrupa Birliğinde dış ticaret işlemlerinde kullanılan "Tek İdari Belge"nin (beyanname) kullanılmasına geçilmiştir.

Yeni ithalat rejimi çerçevesinde sadece şirketler değil, gerçek kişiler de özel kullanımlar için ithalat yapabilecek, ticari amaçlı olmayacak bu ithalat için gerçek kişilerin vergi mükellef numarasına sahip olması yeterli olacaktır.

Daha önce hukuki düzenleme olmayan alanlarda bu eksikliği gidermek ve mevcut mevzuatta Avrupa Topluluğu Mevzuatına uyum sağlamak amacıyla, sınai mülkiyet hakları, yaşı sebze ve meyve toptancı halleri, Tarım Kredi Kooperatif ve Birlikleri, Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Gümrük Kanununda gerekli değişikliklerin yapılması hususunda Bakanlar Kuruluna Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi veren yetki kanunu yürürlüğe konulmuştur. Yetki Kanununun öngördüğü düzenlemelerin bir kısmı kanun hükmünde kararnamelerle gerçekleştirılmıştır.

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun yürürlüğe konmuştur. Kanun ile ekonomik etkinliği korumak amacıyla, rekabetin sınırlanması, bozulması ya da engellenmesine yol açacak davranışlar yasaklanmakta ve gerekli hukuki yaptırımlar düzenlenmektedir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun da yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunla, ekonominin gereklerine ve kamu yararına uygun olarak tüketicilerin çıkarlarını koruyucu, aydınlatıcı, eğitici, zararlarını tazmin edici önlemlerin alınması ve tüketici haklarını korumaya yönelik girişimlerin özendirilmesi sağlanmaktadır.

Türkiye'de teknolojik gelişmenin hızlan dirilmesi, yabancı sermaye için gerekli güven ortamının sağlanması ve böylece yatırımların ve üretimin artırılması amacıyla modern araçgereç ve dökümanlarla donatılacak Türk Patent Enstitüsü kurulmuş ve faaliyete geçmiştir.

Fikri hakların korunmasında etkinliği sağlamak ve uluslararası standartlarda korumayı ülkemizde de gerçekleştirmek amacıyla, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanununda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

B. SOSYAL GELİŞMELER

Dünyadaki gelişmeler Türkiye'nin bütüncül bir yaklaşımla sosyal gelişmesini daha çok güçlendirmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım insan kaynaklarının geliştirilme sinin kalkınmanın kilit unsuru olmasını öngörmektedir. Yapılan son çalışmalar ekonomik istikrarın yanısıra sosyal ve kurumsal alandaki değişimlere uyum gücünün de gelişmede belirleyici bir rol oynadığını göstermeye ve sözkonusu yaklaşımı sürdürme gereğini pekiştirmektedir.

1995 yılında Türkiye'de büyümeyen etkisiyle işsizlik düzeyi azalmış olmakla birlikte istihdam sorunu önemini korumaktadır. İşsizlik ve eksik istihdam düzeylerinin yüksekliğinin yanısıra ortalama işgücü verimliliğinin düşük olması, sorunun en kritik yönlerinden birini oluşturmaktadır. Diğer taraftan teknolojik gelişmenin en önemli bir rekabet unsuru haline geldiği bir çağda AT ile Gümrük Birliği çerçevesinde rekabet dönemine girilmesi ve köyden kente hızlı göçün devam etmesine rağmen istihdam içinde tarım sektörünün hala çok yüksek bir pay tutması, üretken istihdam yaratma gereğini daha da artırmaktadır. İşgücünün niteliğinin yükseltilmesi ve eğitim sisteminin istihdamla bağlarının sağlıklı bir şekilde kurulması ve işgücü piyasasının işleyişinin esnekleştirilerek etkinleştirilmesi, bu çerçevedeki en kritik politikalar arasında yer almaktadır. Çağdaş istihdam hizmetlerini sağlamaya yönelik kurumsal düzenlemeyi gerçekleştirmek amacıyla hazırlanan İşKur yasa tasarısı 1995 yılında TBMM gündemine alınmış, ancak yasalaşmamıştır.

1995'te Türkiye'de işgücüne ilişkin hukuki düzenlemeler alanında AB ülkeleri ve ILO normlarına uyum konusunda belirli bir ilerleme kaydedilmiştir. Ancak, bu sürecin genişletilerek devam ettirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Nüfus artış hızı azalmaya devam etmiş ve 1995 yılında yüzde 1,71 olmuştur.

1995'te sosyal güvenlik alanındaki sorunlar Türkiye'de yaşılarının toplam nüfus içindeki payının henüz küçük olmasına rağmen tırmanmaya devam etmiş ve sosyal güvenlik kuruluşlarının kamu maliyesi üzerindeki yükü karşılanması güç boyutlara varmıştır. Gerek ekonomik nedenlerle gerekse toplumun sosyal güvenlik hizmetlerinden gereğince yararlanması açısından acil bir ihtiyaç niteliği taşıyan reformlara yönelik çalışmalar kapsamlı bir biçimde sürdürülmektedir.

Reform çalışmaları hizmetin yaygınlığı, etkinliği ve niteliği açısından birçok dar boğazla karşı karşıya bulunan sağlık alanını da kapsamaktadır. İLO tarafından gerçekleştirilen Sosyal Güvenlik ve Avustralya Sağlık Komisyonu tarafından gerçekleştirilen Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı etüdleri tamamlanmıştır. Bir taraftan hizmetlerin etkinleştirilmesine ve sağlanan sosyal güvencenin yaygınlaştırılıp geliştirilmesine diğer taraftan da sistemin piyasa sinyallerine ve özel sektörün katılımlına da etkili bir şekilde açılarak ekonomik bakımından yaşa yabilir bir yapıya kavuşturulmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu alanlarda reformların ilk adımlarını oluşturan ve işsizlik sigortasının kurulmasını da içeren bir dizi yasa tasarısı 1995 yılında TBMM gündemine alınmış, ancak yasalaşmamıştır.

Gerek şeffaflığın sağlanması, gerekse hizmetlerin etkinleştirilmesi bakımından reform ihtiyacı bulunan ve sosyal gelişme ile yakından ilişkili olan diğer bir alan da kamu yönetimidir. 1995'te bu alanda kayda değer bir gelişme sağlanamamıştır.

2. 1996 YILI PROGRAMININ TEMEL AMAÇLARI VE MAKROEKONOMİK HEDEFLERİ**A. TEMEL AMAÇLAR**

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ilk uygulama dilimi olan ve AB ile Gümrük Birliği'nin gerçekleştirildiği bir ortamda hazırlanan 1996 yılı Programı, Türk ekonomisinin uluslararası rekabet gücünü artırarak küre selleşme ve bölgesel bütünlleşme sürecine etkin bir biçimde katılımını sağlayacak yapısal reformların gerçekleştirilmesini hedef almıştır. Makroekonomik istikrarın sağlandığı bir ortamda sürdürülebilir bir büyümeyenin gerçekleştirilmesi, toplumun refah seviyesinin yükseltilmesi ve gelir dağılımının iyileştirilmesi, üretken istihdamın artırılması, sanayileşme ve teknolojik gelişime ivme kazandırılması Programın temel amaçlarıdır.

Kamu kesimi finansman dengesinin sağlanmasına yönelik yapısal reformlar 1996 yılı Programının temel önceliklerini oluşturmaktadır. Bu çerçevede, kamu kesiminin yeniden yapılandırılarak, kamunun ekonomi deki rolünün yeniden belirlenmesi, başta sosyal güvenlik sistemi olmak üzere, teşvikler, tarımsal destekleme, birlikler, mahalli idareler ve kamu istihdamı alanlarındaki yapısal reformların gerçekleştirilmesi önem arzettmektedir.

Vergi alanında temel strateji; AB vergi politikası ve vergi yapısını dikkate alarak tüm ekonomik faaliyetleri kapsayan, üretim faktörleri üzerindeki vergi yükünü azaltan, mal ve hizmet ticareti üzerindeki vergilere ve servet vergilerine ağırlık veren bir yapıya geçmektir. Vergi tabanının genişletilmesi ve herkesin ödeme gücüne göre vergilendi rılmesini sağlamak için, Gelir İdaresi yeniden yapılandırılacak, kayıtlı ekonomiyi denetim altına almak üzere gerekli idari ve yasal

düzenlemelere hız verilecektir. Üniter vergi sisteme kademeli olarak geçilecek ve götürü vergi uygulamasının kapsamı daraltılacaktır. Tüketim üzerinden alınmakta olan çok sayıda vergi özel tüketim vergisi kapsamında birleştirilecek ve böylece vergi mevzuatında basitlik sağlanacaktır.

Ekonomide verimliliği artırmak, maliyet yapısını rekabet edebilir seviyeye indirmek, serbest piyasa koşullarını sağlamak ve devletin ekonomide ticari ve üretici rol üstlenmesi yerine asli fonksiyonları olan adalet, güvenlik ve büyük altyapı yatırımlarına zaman ve kaynak tahsisine imkan sağlamak amacıyla özelleştirme faaliyetlerine hız kazandırılacaktır.

Özelleştirme programının temel amacı, ekonomide verimliliğin ve maliyet yapısının rekabet edebilir seviyelere getirilerek ve serbest piyasa koşullarını sağlayarak dünya piyasalarına entegre olmaktır. Böylece, bir yandan sermayenin tabana yayılması ve teknolojik yenilenme sağlanırken, diğer yandan da kamu açıklarını azaltmak, kamunun mali piyasalar üzerindeki baskısını hafifletmek ve kamu borç stokunu düşürmek mümkün olabilecektir.

Son yıllarda sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman dengesi ciddi bir biçimde bozulmuştur. Aktif sigortalılar ile pasif sigortalılar arasındaki dengenin bozulması, prim miktarı ile emekli aylığı ilişkisinin sağlanamaması, primlerin zamanında tahsil edilememesi, kurumların organizasyon yapılarının yenilenememesi, plas manların verimli değerlendirilememesi, prim karşılığı olmadan yapılan ödemeler ve aktüaryal hesaplar dikkate alınmadan yapılan mevzuat düzenlemeleri sosyal güvenlik kurumlarının finansman sıkıntısını artırılmıştır. Sosyal güvenlik sisteminin daha rasyonel bir yapıya kavuştu rulması amacıyla, sosyal sigorta kurumları ve sigorta kolları itibarıyle norm ve standart birliği

sağlanacak şekilde yeniden yapılandırılacak, kurumların idari ve mali özerkliği tesis edilecek ve kaynak yaratmaları sağlanarak Bütçe üzerindeki yükleri azaltılacaktır.

Tarımsal destekleme sisteminin daha rasyo nel bir yapıya kavuşturulması yönündeki çalışmaların geciktirilmeden tamamlanması önem arz etmektedir. Bu çerçevede, fiyat müdahaleleri ve girdi sübvansiyonları azaltılarak üreticiye doğrudan gelir desteği sağlayan sistemlerin yaygınlaştırılması, ürün borsalarının geliştirilmesi ve birliklerin serbest piyasa koşulları çerçevesinde faaliyet göstermeleri sağlanacaktır.

Finans sisteminde rekabet ortamının geliştirilmesine ve kaynak dağılımını olumsuz yönde etkileyen kamu bankalarının özelleş tirilmesine hız verilecektir. Finans sektöründe riskleri en aza indirmek ve sistemin sağlıklı temellere oturmasını sağlamak için denetim sisteminin etkinliği artırılacaktır. Finansal araçların geliştirilmesi, mülkiyetin tabana yayılması ve finansal tasarrufların artırılması yönündeki politikalar iktisadi konjonktür dikkate alınarak uygulanacak, finansal yenilenme ve derinleşme artırılacaktır.

Kamu yatırımları, geleneksel kamu hizmetleri, enerji başta olmak üzere ekonomik altyapı ile eğitim ve sağlık alanlarında yoğunlaşacaktır. Özel kesimin eğitim ve sağlık sektöründeki yatırımları özendirilecektir. Altyapı tesislerinin doğrudan inşası, bakım ve onarımından devletin çekilmesi ile ilgili yasal ve kurumsal düzenlemelere başlanacak, yatırımcı kuruluşlar yatırım organizasyonu yapabilecek ve etkin bir kontrolü sağlayabilecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Büyük altyapı projelerinin gerçekleştirilmesinde YapıŞletDevret ve benzeri modeller çerçevesinde özel kesim ve/veya yabancı sermayenin katılımına önem verilecektir.

Ödemeler dengesinin sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması ve sermaye hareketlerinin, ülkenin üretim kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunacak bir yapı içerisinde geliştirilmesine önem verilecektir.

Teşvik politikaları yeni istihdam imkanlarını geliştirme, küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleme, çevrenin korunması, kalkınmada öncelikli yörelerin gelişmesine katkıda bulunma ve gümrük birliğinin gerektirdiği yapısal uyumu sağlayacak şekilde uygulanacaktır. Ayrıca, ileri teknoloji sağlamak, uyarlamak ve üretmek için işletmelerin ARGE faaliyetleri ve bunlarla ilgili yatırımları desteklenecektir.

Üretken istihdamın artırılması ve kişilerin kendi işlerini kurmaları desteklenecektir. Ülkede istihdamın ve üretimin en önemli dinamiklerinden olan esnaf ve sanatkarlar ile Küçük ve Orta Boyutlu İşletmelerin (KOBİ'ler) rekabet ve teknoloji gücünü yükseltecek, verimliliğini ve ihracat kapasitesini artıracak tedbirler alınacaktır.

Zorunlu temel eğitim süresi 8 yıla çıkarılacak, etkin bir değerlendirme ve yönlendirme sistemi oluşturularak ortaöğretim yeniden yapılandırılacak, insangücü ihtiyaçları doğrultusunda mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilecek ve yükseköğretimde rekabetçi bir yapı gerçekleştirilecektir.

Sağlık sistemi finansman, yönetim ve organizasyon, insangücü, hizmet arzı ve mevzuat boyutlarıyla yeniden düzenlenecektir.

İstihdamın geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması bakımından küçük ve orta ölçekli işletmelerin kapasitelerinden azami ölçüde yararlanılacak ve yerel ekonomik potansiyeller harekete geçirilecektir. Aktif işgücü piyasası politikalarının geliştirilmesine ağırlık verilecektir.

ARGE faaliyetlerinin geliştirilmesi, teknoloji üretimi ve tasarım geliştirme yoluyla bütün sektörlerde rekabet gücü artırılacaktır.

Mahalli idarelerin teşkilat yapısı yerinden yönetim anlayışına ağırlık verilerek yeniden düzenlenenecektir. Merkezi ve mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımına ilişkin düzenleme çalışmaları tamamlanacaktır.

Halkın ortak yerel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yönelik faaliyetler mahalli idareler tarafından yürütülecektir. Bu çerçevede, merkezi yönetim tarafından sağlanmakta olan bazı hizmetler il özel idarelerinden başlanmak üzere mahalli idarelerin yetki ve sorumluluğuna bırakılacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı doğrul tusunda çevre politikaları ekonomik ve sosyal politikalara entegre edilerek çevre ve kalkınmanın uyumlaştırılması sağlanacaktır.

B. MAKROEKONOMİK HEDEFLER

1996 yılında GSMH büyümesinin ekonominin uzun dönem büyümeye eğilimi civarında yüzde 4,5 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Büyüme hızı sanayi sektöründe yüzde 4,8, hizmetler sektöründe yüzde 4,5, tarım sektöründe ise yüzde 3,0 oranında öngörmektedir.

1996 yılının ilk çeyreğinde fiyat artışları, mevsimsel nedenlere ilave olarak, kamu fiyat ayarlamalarının da etkisiyle yüksek seviye lerde gerçekleşmiştir. Ancak, döviz kurlarının istikrarlı bir biçimde gelişmesi ve faiz oranlarının enflasyonist bekleyişlerdeki kırılmayı yansıtacak şekilde düşüş eğilimini devam ettirmesi ile birlikte, yılın ikinci çeyreğinden itibaren fiyat artışlarında nisbi bir yavaşlama beklenmektedir. Bu çerçevede,

1995 yılında yüzde 81,9 olan GSMH deflatörünün, 1996 yılında yüzde 69 seviyesine gerileyeceği öngörlülmektedir.

Toplam kamu gelirlerinin GSMH içindeki payının 1996 yılında 1 puan artarak, 1995 yılında yüzde 19,7'den, 1996 yılında yüzde 20,7'ye yükseltilmesi öngörlülmüştür. Konsolide Bütçe vergi ve vergi dışı normal gelirleri ile işletmeci ve özelleştirme kapsamındaki KİT'lerin faktör gelirlerinde sağlanacak artış kamu gelirindeki iyileşmeye katkıda bulunacaktır.

1995 yılında yüzde 26,2'ye gerileyen kamu kesimi harcamalarının GSMH içindeki payının ise 2,1 puan artarak 1996 yılında yüzde 28,3'e yükseltilmesi öngörlülmektedir. Kamu harcamalarındaki yükselme, esas olarak bütçe faiz ödemelerindeki artıştan kaynaklanmaktadır. Bütçe faiz ödemelerinin GSMH içindeki payının 1995 yılında yüzde 7,5'den 1996 yılında yüzde 9,6'ya yükselmesi beklenmektedir.

Kamu gelir ve harcamalarında öngörülen bu gelişmeler neticesinde kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının 1996 yılında, yüzde 7,5 civarında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Faiz ödemeleri ve sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerdeki artış nedeniyle Konsolide Bütçe finansman açığının GSMH'ya oranının 1995 yılında yüzde 4,2'den 1996 yılında yüzde 6,4'e yükselmesi beklenmektedir. İşletmeci KİT'lerin borçlanma gereğinin GSMH'ya oranı yüzde 0,6'dan yüzde 0,8'e yükselirken, Bütçe dışı fonlar ve özelleştirme kapsamındaki kuruluşların, özelleştirme faaliyetlerinden sağlanması beklenen gelirlerin katkısıyla GSMH'nın yüzde 0,3'ü oranında fazla vermesi hedeflenmiştir.

Konsolide Bütçe faiz ödemeleri hariç tutulduğunda, kamu kesimi finansman

fazlasının GSMH'ya oranının 1995 yılında yüzde 1,1 seviyesinden 1996 yılında yüzde 2,1 seviyesine yükseleceği tahmin edilmektedir.

1996 yılında, özel sabit sermaye yatırımlarının yüzde 6,5, kamu sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 22,1 oranında artarak, toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 9,4 oranında artması öngörülmüştür.

1996 yılı kamu yatırım tahsislerinde ekonomik ve sosyal alt yapının geliştirilmesi hedefi doğrultusunda eğitim, sağlık, diğer kamu hizmetleri ve enerji sektörlerine ağırlık verilmiştir.

1996 yılında ihracatın yüzde 15,5 oranında artarak 25 milyar dolara ulaşması öngörülmüştür. İç talepteki kontrollü gelişme yanında, para ve maliye politikalarının uyumlu bir şekilde uygulanmasına bağlı olarak döviz kurlarının ihracatta sağlanan rekabet gücünü koruyacak bir yapıda gelişmesi, ihracat artışına katkıda bulunacaktır. Diğer yandan, ihracat pazarlarımızdaki büyümeyenin devam etmesi ve Gümrük Birliği çerçevesinde tekstil ihracatında beklenen yükselme, ihracat artışında rol oynayacaktır.

GSMH ve yurtiçi talepteki büyümeye ilişkin bekleyişler ile Gümrük Birliği kapsamında nominal koruma oranlarındaki indirimler gözönünde bulundurularak, altın hariç ithalatın (CIF) yüzde 14,8 oranında artarak 41,0 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmüştür. Toplam ithalatın, 24,3 milyar dolarının ara malı, 11,6 milyar dolarının yatırım malı, 5,2 milyar dolarının ise tüketim malı ithalatından oluşacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.1 Temel Ekonomik Büyüklükler

	1994	1995	1996 Program (1)
BÜYÜME (Yüzde Değişme)			
Tarım	0,7	2,6	3,0
Sanayi	5,7	12,1	4,8
Hizmetler	6,6	6,4	4,5
GSYİH	5,5	7,3	4,5
GSMH	6,1	8,1	4,5
DIŞ TİCARET (Milyon Dolar)			
İhracat (FOB)	18 106	21 636	25 000
İthalat (CIF) (Altın Hariç)	23 270	35 709	41 000
Dış Ticaret Açığı	5 164	14 073	16 000
Turizm Gelirleri	4 321	4 957	6 100
Cari İşlemler Dengesi	2 631	2 339	3 800
FİYAT VE DÖVİZ KURU			
GSMH Deflatörü (Yüzde Değişme)	107,3	81,9	69,0
TEFE Yıllık Ortalama (Yüzde Değişme)	120,7	88,5	69,0
TEFE Yıl Sonu (Yüzde Değişme)	149,6	64,9	67,7
Kur Sepeti (TL/1 Dolar + 1,5 DM) (Yıllık Ort.)	57 453	93 625	155 100
KONSOLİDE BÜTÇE GELİRLERİ (Milyar TL)			
Vergi Gelirleri	587 760	1 085 415	2 073 000
KONSOLİDE BÜTÇE GİDERLERİ (Milyar TL)			
Personel	295 495	502 724	910 013
Diğer Cari	73 407	137 744	302 737
Yatırım	50 355	88 164	238 695
Transfer	478 039	967 963	2 059 555
Faiz Ödemeleri	298 285	576 115	1 295 900
KONSOLİDE BÜTÇE AÇIĞI (Milyar TL)			
Faiz Dışı Denge	146 105	256 644	434 900
Bütçe Açığı / GSMH (Yüzde)	3,9	4,2	6,4
Faiz Dışı Denge / GSMH (Yüzde)	3,8	3,4	3,2
KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ (GSMH'ya Oranlar, Yüzde)			
TOPLAM KAMU			
Konsolide Bütçe	8,1	6,5	7,5
KİT	3,9	4,2	6,4
İşletmeci KİT	1,4	0,6	0,6
Mahalli İdareler	1,2	0,5	0,8
Döner Sermayeli Kuruluşlar	0,6	0,5	0,5
Sosyal Güvenlik Kuruluşlar	0,0	0,0	0,0
Fonlar	0,6	0,7	0,2
Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlar	0,9	0,7	0,2
	0,7	0,2	0,0

(1)Temel Ekonomik Büyüklükler, 1996 Mali Yılı Konsolide Bütçesi'nin TBMM'nce kabul edilen şekline göredir.

Bu gelişmeler çerçevesinde, 1996 yılında dış ticaret açığının 15,1 milyar dolar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

1996 yılında, turizm gelirlerinin yüzde 23,0 oranında artarak 6,1 milyar dolar, işçi gelirlerinin ise 3,3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1995 yılında 2,3 milyar dolar olarak gerçekleşen cari işlemler açığının, 1996 yılında 3,8 milyar dolar olması beklenmektedir.

1996 yılında 6,2 milyar doları ana para, 4,7 milyar doları ise faiz ödemeleri olmak üzere toplam 10,9 milyar dolarlık dış borç

servisi gerçekleştirilecektir. Buna karşılık, 5,0 milyar doları orta ve uzun vadeli, 3,2 milyar doları portföy yatırımı, 2,3 milyar doları ise kısa vadeli olmak üzere, toplam 10,5 milyar dolar dış kredi kullanımı öngörülmüştür.

Cari işlemler hesabı ve sermaye hareketlerindeki gelişmeler sonucunda, resmi rezervlerde 2,5 milyar dolar, bankacılık kesimi rezervlerinde ise 1,0 milyar dolar olmak üzere toplam uluslararası rezervlerde 3,5 milyar dolar tutarında artış beklenmektedir.

II. DÜNYADA EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMELER

1. EKONOMİK GELİŞMELER

A. DÜNYA EKONOMİSİNDE GELİŞMELER

Dünya ekonomisinin 1990'ların başında girdiği durgunluk sürecinden çıktıgı görül mektedir. 1994 yılında yüzde 3,6 büyuyen dünya ekonomisinin 1995 yılında yüzde 3,7 büyüğü tahmin edilmektedir. Dünya ekonomisinde görülen toparlanmanın başlıca nedeni sanayileşmiş ülke ekonomilerindeki canlanmadır. Sanayileşmiş ülkeler 1994 yılında son beş yılın en yüksek büyümeye hızını gerçekleştirerek yüzde 3,1 büyümüşler ve potansiyel büyümeye hızlarına ulaşmışlardır. Ayrıca, bu dönemde, gelişmekte olan ülkeler, başta Asya grubu ülkeleri olmak üzere, hızlı büyümelerini sürdürmüşlerdir. Geçiş dönemi ülkeleri, eski Sovyetler Birliği'nde yer alan ülkeler dışında, ilk kez 1994 yılında pozitif büyümeye sağlayabilmişlerdir.

Sanayileşmiş ülkeler ile gelişme yolundaki ülkelerde görülen yüksek büyümeyenin yanında; geçiş dönemindeki ülkelerin büyük ithalat talebi, ticaretin giderek serbestleştirilmesi ve bölge içi ticaretin artan yoğunluğu dünya ticaretinin önemli oranda genişlemesine yol açmıştır. Dün ya ticaret hacmi 1994 yılında yüzde 8,7 büyü müştür. 1994 sonu itibariyle, dünya ticaretinin yüzde 90'ını gerçekleştiren ülkeler Uruguay Turu Nihai Senedi'ni onaylamışlardır. Dünya ticaretinin 1995 yılında yüzde 7,9 arttığı, 1996 yılında da yüzde 6,5 artacağı tahmin edilmektedir.

Son dönemde gözlenen başlıca olumsuz gelişme ise, Meksika'da 1994 yılı sonunda yaşanan mali krizin etkisiyle, gelişme yolundaki ülkelere 1990-1993 döneminde yönelik bulunan uluslararası sermaye akımlarındaki

yavaşlamadır. Sanayileşmiş ülkelerde görülen ekonomik iyileşme ve dünya genelindeki canlılık da kullanılabilir fonlara olan talebi artırarak, gelişmekte olan ülkelere yönelen uluslararası sermayeyi olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla birlikte, 1995 yılının ikinci yarısından itibaren gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye hareketlerinde tekrar nisbi bir canlanma gözlenmektedir.

Sanayileşmiş ülkelerde fiyat artışlarının son 30 yılın en düşük düzeylerinde istikrara kavuştuğu görülmektedir. Buna karşılık, yüksek işsizlik ile kamu açık ve borçları önemini korumaktadır. Bu nedenle, sanayileşmiş ülkelerde istihdamın artırılmasına ve mali konsolidasyonun sağlanması sına yönelik yapısal reformların uygulanması ihtiyacı devam etmektedir. Ancak, kamu gelirlerini artırmak için zaten yüksek olan vergi yükünün artırılması çabalarının üretim ve istihdamı olumsuz yönde etkilemesinden çekinilmek tediir. Bununla birlikte düşük enflasyon ve mali konsolidasyonu sağlamaya yönelik önlemler uzun dönemli faiz oranlarının 1995'de düşmesine katkıda bulunmuştur.

ABD'de 1992 ve 1993 yıllarında iç talebe bağlı olarak başlayan ekonomik canlanma 1994'de de sürmüştür ve ekonomi yüzde 4,1 büyümüştür. İşsizlik oranı yüzde 5'lere gerilemiş, kapasite kullanım oranları son 15 yılın en yüksek düzeyine çıkmıştır. Daha sonra yavaşlayan büyümeyenin 1995 ve 1996'da, sırasıyla, yüzde 2,9 ve 2,0 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Japonya'da hükümetin uyguladığı teşvik edici maliye programlarına rağmen ekonomik durgunluk devam etmektedir. 1995 yılının ikinci yarısına kadar, Yen'in ABD Doları

karşısında değer kazanması ihracatı olumsuz etkilemiş, gayrimenkul ve hisse senedi fiyatları düşük düzeylerde kalmış ve imalat sanayiinde kapasite kullanımı artırılamamıştır. Japon ekonomisinin 1995 yılında yüzde 0,5 büyüdüğү, Yen'in Dolar karşısında değer kaybetmesinin ve izlenen gevşek para ve maliye politikalarının

sürdürülmüşinin etkisiyle 1996'da yüzde 2,2 büyüyeceği tahmin edilmektedir.

1995 yılında yüzde 2,5 büyüğü tahmin edilen sanayileşmiş ülkeler grubunun, 1996 yılında yüzde 2,4 oranında büyümesi beklenmektedir.

TABLO: I.2 Dünya Ekonomisinde Temel Göstergeler

(Yüzde Değişme)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995(1)	1996(1)
DÜNYA HASILASI	2,4	1,3	2,0	2,5	3,6	3,7	4,1
Sanayileşmiş Ülkeler	2,4	0,8	1,5	1,1	3,1	2,5	2,4
ABD	1,2	0,6	2,3	3,1	4,1	2,9	2,0
Avrupa Birliği	3,0	1,1	1,0	0,6	2,8	2,9	2,8
Almanya	5,7	2,8	2,2	1,2	2,9	2,6	2,9
Japonya	4,8	4,3	1,1	0,2	0,5	0,5	2,2
Gelişmekte Olan Ülkeler	4,0	4,9	5,9	6,1	6,2	6,0	6,3
Afrika	2,1	1,7	0,7	0,8	2,6	3,0	5,2
Asya	5,7	6,4	8,2	8,7	8,5	8,7	7,9
Latin Amerika	0,6	3,5	2,7	3,3	4,6	1,8	4,0
Orta Doğu ve Avrupa	4,8	3,2	5,5	3,6	0,3	2,4	3,2
Geçiş Dönemi Ülkeleri	3,9	11,6	15,2	9,1	9,5	2,1	3,4
Orta ve Doğu Avrupa (2)		11,9	9,2	1,9	2,8	4,0	4,4
DÜNYA TİCARET HACMİ							
(Mal ve Hizmetler)	5,5	3,5	5,7	3,9	8,7	7,9	6,5
Sanayileşmiş Ülkeler İthalat Hacmi	5,1	2,1	4,0	1,1	9,2	7,1	5,5
Avrupa Birliği İthalat Hacmi	5,9	4,3	3,3	2,8	7,4	5,5	5,9
Gelişmekte Olan Ülkeler İthalat Hacmi	7,5	11,1	10,2	9,3	8,5	11,1	9,5
TÜKETİCİ FİYATLARI							
Sanayileşmiş Ülkeler	5,0	4,5	3,3	2,9	2,3	2,5	2,5
Avrupa Birliği	5,4	5,1	4,5	3,8	3,0	3,1	2,8
Gelişmekte Olan Ülkeler	62,0	33,5	35,8	43,1	48,1	19,5	13,0
Geçiş Dönemi Ülkeleri	44,1	95,1	722,3	675,2	301,3	147,7	25,4
İŞSİZLİK ORANI							
Sanayileşmiş Ülkeler	6,0	6,8	7,7	8,1	8,1	7,6	7,5
Avrupa Birliği	7,9	8,4	9,8	11,1	11,6	11,0	10,4
LİBOR (Altı Aylık)	8,4	6,1	3,9	3,4	5,1	6,2	6,2

Kaynak: World Economic Outlook, IMF, October 1995.

(1) Tahmin.

(2) Beyaz Rusya ve Ukrayna hariç.

Gelişmekte olan ülkelerin son yıllarda genelde yüksek bir büyümeye performansı gösterdiği görülmektedir. 1980-1990 döneminde yılda ortalama yüzde 4,0 büyümeye hızı gerçekleştiren gelişmekte olan grubu 1990'dan sonra yüzde 6,0 civarında büyümüştür. Alt gruplar itibarıyle önemli farklar göstermekle birlikte bu ülkelerin önumüzdeki yıllarda da yüksek büyümeye performansını sürdürerekleri tahmin edilmektedir. Nitekim, gelişmekte olan ülkeler grubunun 1995 yılında yüzde 6,0, 1996 yılında yüzde 6,3 oranında büyümesi beklenmektedir. 1995'de Asya grubu ülkeleri dördüncü kez yüzde 8,0'i aşan büyümeye hızına ulaşırken, Orta Doğu ve Avrupa grubundaki ülkelerin yüzde 2,4, Latin Amerika grubu ülkelerinin de Meksika krizi üzerine uygulamaya konan ekonomik uyum programları nedeniyle yüzde 1,8 büyündüğü tahmin edilmektedir. Afrika'da ise petroldışı temel mal fiyatlarındaki iyileşmelere rağmen, birkaç ülke dışında kişi başına gelirde artış sağlanamamıştır.

Pazar ekonomisine geçme çabasındaki birçok ülkede ekonomik koşulların iyileştiği görülmektedir. Eski Sovyetler Birliği'nde yer alan ülkeler dışındaki Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde büyümeye ivme kazanmıştır. Ancak bu ülkelerde bazı istisnalar dışında işsizlik yüksektir. Ekonomik reform programlarının görece yavaş uygulandığı Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerinde halen üretim düşüşleri görülmektedir. 1995 yılında yüzde 2,1 oranında küçülmesi beklenen geçiş dönemi ülkelerinin 1996 yılında yüzde 3,4 büyüyecekleri tahmin edilmektedir.

1995 yılında yüzde 3,7 büyündüğü tahmin edilen dünya ekonomisinin; sanayileşmiş ülkelerde görülen canlanmanın yavaşlamakla birlikte devam etmesi, gelişmekte olan ülkelerdeki hızlı büyümeyenin sürmesi ve geçiş dönemi ülkelerinde pozitif büyümeye sağlanması sonucunda 1996 yılında yüzde 4,1 büyümesi beklenmektedir.

B. AVRUPA BİRLİĞİ EKONOMİLERİNDEN GELİŞMELER

Avrupa Birliği (AB) ekonomileri güçlü bir iyileşme sürecinden geçmektedir. Bu sürecin hızlanması en önemli faktör özellikle gelişmekte olan ülkelere yönelik ihracatın artmasıdır. İhracat artışı yatırım artışını da beraberinde getirmiştir ve büyümeyi olumlu yönde etkilemiştir.

1994 yılında yüzde 2,8 büyüyen AB üyesi 15 ülke ekonomisinin 1995 ve 1996'da, sırasıyla, yüzde 2,9 ve 2,8 büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Almanya'da özel yatırımlarda artış, Fransa'da işsizlik oranında düşüş başlıca olumlu gelişmeleri oluşturmaktadır. 1995 yılında Almanya'nın yüzde 2,6, Fransa'nın yüzde 2,9 büyümesi beklenmektedir. 1996 yılında bu iki ülkenin, sırasıyla yüzde 2,9 ve yüzde 2,7 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. İtalya'da Liret'in değer kaybetmesiyle hızlanan ihracat artışı sonucunda 1995 yılında yüzde 3,0 büyüğü tahmin edilen ekonominin, 1996'da yüzde 2,8 büyümesi beklenmektedir.

İngiltere'de özellikle dış talebe bağlı olarak ortaya çıkan yüksek büyümeye hızı, tam kapası teye ulaşılmamış olmasına rağmen 1995'de enflasyonist sinyallerin artmasına neden olmuştur. 1994 yılında yüzde 3,8 oranında büyüyen Ingiltere ekonomisinin, sıkı para politikasının etkisiyle 1995'de yüzde 2,7, 1996'da da yüzde 2,9 büyümesi beklenmektedir.

AB ekonomilerinin iyileşme süreci ivme kazandıkça, yatırım artışlarının da hızlanarak büyümeyenin en önemli unsuru haline gelmesi beklenmektedir. 1995 ve 1996'da yüzde 67 oranlarında yatırım artışı gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Ekonomik iyileşme

sürecinin hızlanacağı beklenileri, döviz kuru mekanizmasındaki uyumsuzlukların azalması, Avrupa'nın bütünlüğeceği konusundaki güvenin giderek artması ve uzun vadeli faiz oranlarının düşme eğilimine girmesi yatırım ortamını olumlu yönde etkilemektedir.

Bu olumlu gelişmelere rağmen, özellikle işsizliğin azaltılması ve Ekonomik ve Parasal Birliğin (EMU) gerçekleşmesi için öngörülen Maastricht kriterlerinin sağlanması konusundaki bazı sorunlar sürmektedir.

İstihdamda AB genelinde 1995 ve 1996 yıllarında küçük oranda bir artış beklenmekte, işsizlik oranının 1995'de yüzde 11,0'e, 1996'da ise yüzde 10,4'e gerileyeceği tahmin edilmektedir. Ancak AB ülkelerinde işsizlik oranları çok farklı düzeylerdedir. 1996'da İngiltere'de işsizlik oranının yüzde 8,1, İspanya'da ise yüzde 22 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

AB'nin 1990'lı yılların ikinci yarısında yılda ortalama yüzde 33,5 oranında büyümeyi gerçekleştirerek 2000 yılına kadar yaklaşık 10 milyon kişiye yeni iş olanakları yaratacağı ve işsizlik oranını yüzde 7 dolayına çekebileceği tahmin edilmektedir.

AB ülkelerinde enflasyon oranları düşük düzeylere çekilmiş olup, ülkeler arasında bu açıdan önemli farklar yoktur. Ücret artışlarının düşük tutulması, verimlilikte gerçekleştirilen artışlar, kapasite kullanımında sınıra ulaşılmamış olması ve AB para birimlerinin ABD Doları karşısında değer kazanması enflasyonun düşürülmesinde etkili olmuştur. AB'de tüketici fiyatlarının 1995'de yüzde 3,1, 1996'da yüzde 2,8 oranında artış göstermesi beklenmektedir.

1994 yılından bu yana Almanya'da enflasyonun düşmesine paralel olarak resmi faiz oranlarının indirilmesi politikası Birlik ülkelerinin çoğu tarafından benimsenmiş ve Birlik genelinde kısa vadeli faiz oranları gerilemiştir.

AB ülkeleri arasında uzun vadeli faiz oranları farklılıklarının azaltılması, fiyat istikrarına ve bütçe açıklarının düşürülmeye bağlıdır. Bu alandaki olumlu performans 1993'ün ikinci yarısında farklılıkların daralmasını sağlamıştır. Ancak 1994'de döviz piyasalarındaki çalkantılara bağlı olarak uzun dönemli faiz oranları yükselsirken, ülkelerarası farklar da büyümüştür. 1995'de ise; ABD'de büyumenin yavaşlaması, Japon ekonomisindeki deflasyonist eğilimler ve Avrupa'da genel olarak enflasyonun düşeceğini dair bekleneler uzun dönemli faiz oranlarının düşme eğilimine girmesine neden olmuş, buna rağmen ülkelerarası faiz oranları farklılarının azalması yönünde bir gelişme gerçekleşmemiştir.

AB ülkelerinde, 1994'e oranla 1995'de sağlanan iyileşmeye rağmen, bütçe açıkları yüksek düzeylerini korumaktadır. 1996'da AB'de ortalama bütçe açığının Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya oranının yüzde 4,0 düzeyine çekilebileceği tahmin edilmektedir. Kamu açık ve borçları en geç 1999 başında gerçekleşmesi öngörülen Ekonomik ve Parasal Birliğin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır.

Önümüzdeki dönemde, Birliğin, büyümeyi üretim ve istihdamda sürekli bir artış sağlayacak şekilde sürdürülebilir bir yapıya kavuşturması, aynı zamanda da ülke ekonomileri arasında yakınlaşmayı sağlaması gerekmektedir.

TABLO: I.3 Bazı Avrupa Birliği Ülkelerine İlişkin Temel Ekonomik Göstergeler

	1990	1991	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (1)
BÜYÜME (Yüzde Değişme)							
Avrupa Birliği	3,0	1,1	1,0	0,6	2,8	2,9	2,8
Almanya	5,7	2,8	2,2	1,2	2,9	2,6	2,9
Fransa	2,5	0,8	1,3	1,5	2,9	2,9	2,7
İtalya	2,1	1,2	0,7	1,2	2,2	3,0	2,8
İngiltere	0,4	2,0	0,5	2,2	3,8	2,7	2,9
İspanya	3,6	2,2	0,9	1,2	2,0	3,2	3,2
İŞSİZLİK ORANI (Yüzde)							
Avrupa Birliği	7,9	8,4	9,8	11,1	11,6	11,0	10,4
Almanya	6,2	6,6	7,7	8,8	9,6	9,1	8,7
Fransa	8,9	9,4	10,3	11,6	12,4	11,7	11,0
İtalya	9,1	8,6	10,7	10,4	11,3	11,2	10,5
İngiltere	5,8	8,1	9,7	10,3	9,3	8,3	8,1
İspanya	16,3	16,3	18,4	22,7	24,2	23,1	22,0
TÜKETİCİ FİYATLARI (Yüzde değişme)							
Avrupa Birliği	5,4	5,1	4,5	3,8	3,0	3,1	2,8
Almanya	2,7	3,6	5,1	4,5	2,7	1,8	1,7
Fransa	3,4	3,2	2,4	2,1	1,7	2,1	2,3
İtalya	6,5	6,3	5,2	4,5	4,0	5,4	4,0
İngiltere	8,1	6,8	4,7	3,0	2,4	2,9	3,0
İspanya (2)	7,4	7,0	6,7	4,5	4,1	5,2	4,8
KAMU DENGESİ/GSYİH (Yüzde)							
Avrupa Birliği	3,6	4,4	5,2	6,5	5,7	4,9	4,0
Almanya	1,9	3,3	2,9	3,3	2,5	2,5	2,1
Fransa	1,6	2,2	4,0	6,1	6,0	5,2	4,5
İtalya	10,9	10,2	9,5	9,6	9,0	7,7	6,5
İngiltere	1,2	2,6	6,1	7,8	6,8	4,9	3,2
İspanya	3,9	5,0	4,4	7,5	6,6	5,9	5,5
TOPLAM BORÇ/GSYİH (Yüzde) (3)							
Avrupa Birliği	56,0	60,3	66,2	68,0	70,6		
Almanya	41,5	44,1	48,2	50,1	58,2		
Fransa	35,4	35,7	39,6	45,8	48,5	51,2	
İtalya	97,9	101,3	108,4	119,4	125,4	124,9	
İngiltere	35,7	41,9	48,5	50,1	51,5		
İspanya	45,1	45,8	48,3	59,9	62,3	64,6	

Kaynak: World Economic Outlook, IMF, October 1995; Annual Report, IMF, 1995; European Economy, ECC, No: 60, 1995.

1) Tahmin.

(2) GSYİH deflatörünün yüzde değişimi alınmıştır.

(3) Maastricht tanımı alınmıştır.

2. SOSYAL GELİŞMELER

1995 yılında dünya ekonomisindeki canlanmaya rağmen sosyal alandaki sorunların ağırlığı ve bu alanda yeni düzenlemeler gerçekleştirmeye ihtiyacı devam etmiştir. OECD ülkelerinde ekonomik büyümeye oranı yüzde 2,5 düzeyinde iken işsizlik oranı yüzde 8'e yaklaşmıştır. İşsizliğin azaltılması OECD bün yesinde öncelikli hedef kabul edilmiş ve bir yıl önce hazırlanan İstihdam Etüdü'nün uygulama aşamasına geçilmesi kararlaştırılmıştır. Öngörülen önlemler arasında teknolojik gelişmenin imkanlarından daha fazla yararlanılması, yeni girişimlerin teşvik edilmesi, istihdamla bağlantılı kesintilerin azaltılması, işgücü piyasasının işleyişinin esnekleştirilerek etkinleştirilmesi de yer almaktadır.

1995 yılında dinamik Asya ekonomilerinde önemli bir istihdam artışı sağlanırken geçiş sürecindeki Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde işsizlik yüksek düzeyde kalmıştır. Gelişmekte olan ülkeler istihdam açısından da büyük sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Dünyada toplam kayıtlı işsiz sayısı 120 milyonu aşmaktadır. Farklı ülkelerde değişik şekillerde ortaya çıkmakla birlikte eksik istihdam yaygınlaşmaya devam etmiştir. Gençlerde işsizliğin yüksek düzeylerde olması ve uzun süreli işsizlerin sayısındaki artış çeşitli ülkelerde toplumsal refah üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Teknolojik gelişme ve küreselleşmenin sağladığı imkanların da etkisiyle özellikle belirli Asya ülkelerinde ortaya çıkan yeni işgücü arzı artışının etkileri tam olarak öngörülememektedir.

1995 yılında OECD ülkelerine göç sabit bir düzeyde kalmıştır. Göçmen işçilerin ve ailelerinin yaşadıkları toplumlara entegrasyonunu sağlamak, ırkçılık ve yabancı düşmanlığını önlemek amacıyla tedbir alıma ihtiyacı sürmektedir.

1995 yılında OECD ülkelerinin sosyal güvenlik sisteminin sorunları ve bu sorunların kamu maliyesi üzerindeki yükü artmaya devam etmiştir. Bu alanda tasarlanan önlemler arasında; sosyal hakların özüne dokunulmadan sosyal güvenlik hizmetlerinin maliyetlerinin azaltılması, bu hizmetlerin amaca yönelik ve daha etkin hale getirilmesi ve ekonomik yarar ile bağıdaştırılması yer almaktadır. Bu doğrultuda işsizlik konusunda aktif işgücü piyasası önlemlerine ağırlıklık verilmekte, belirli ülkelerde işsizlik sigortası süresi kısaltılmakta, emeklilik yaşı yükseltilmektedir.

Sağlık alanında da reform çabaları sürmek tediর. Türkiye dışındaki OECD ülkelerinde yaşlıların toplam nüfus içindeki payının şimdiden yüksek bir orana ulaşmış olması sosyal güvenlik alanındaki sorunları artırmaktadır.

Az gelişmiş ülkeler başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin çoğunda da açlık ve aşırı yoksulluk ciddi sorun olarak önemini korumaktadır. Dünyadaki toplam gelir artmakla birlikte gerek ülkelerin kendi içinde gerekse ülkeler arasındaki eşitsizlikler büyümüştür. Teknolojik gelişme sosyal alanda da yeni ilerleme imkanları yaratmakla birlikte bu gelişmeden sınırlı sayıda ülkenin yararlanması ülkelerarası farkı daha da artırmaktadır. 1995 yılında G 7'ler, enformasyon süper otoyollarının geliştirilmesi konusunda yeni kararlar almışlardır. Ekonomik faaliyet ve sosyal hizmetler açısından olağanüstü potansiyeller taşıyan bu enformasyon aracından yoksun kalacak ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişme perspektifi sınırlı kalacaktır.

Çevre konusunda Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda belirlenmiş olan Gündem 21'in bölgesel düzeyde gerçekleştirilmesi doğrultusundaki çalışmalar 1995 yılında başlatılmıştır.

Mart 1995'te Kopenhag'de Birleşmiş Milletler Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi toplanmıştır. Sosyal Kalkınma Zirvesi'nde ekonomik ve sosyal politikaları birlikte ele alan, çevreyi de içeren yeni bir gelişme ve kalkınma anlayışı üzerinde geniş bir mutabakat sağlanmıştır. Bu anlayışa göre piyasa mekanizması temelinde insan merkezli bir kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelen bütüncül bir yaklaşım benim senmiştir. Zirve'de demokratikleşme ve insan

haklarının dünya genelinde önemi ile ülkelerin dünyadaki konumları üzerindeki etkisinin arttığı belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Zirve kararlarının hayatı geçirilmesi süreci uluslararası ve bölgesel düzeyde izlenecektir. Zirve çerçevesinde genelde kadın haklarının önemi ve kadınların eğitiminin kalkınmanın bir itici gücünü oluşturduğu giderek daha iyi anlaşılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL YAPISAL DEĞİŞİM PROJELERİ

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planının ilk dilimini oluşturan 1996 yılı Programı Değişim Projelerinin Amaçları, Planda yer alan Temel Yapısal Değişim Projelerinin Amaçları, Ülke ve Politikaları çerçevesinde belirlenmiştir.

I. İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ

1. EĞİTİM REFORMU

a) Mevcut Durum

Bilgi çağına geçişte tüm ülkelerin üzerinde önemle durdukları ve giderek daha fazla kaynak ayırdıkları eğitim ülkemiz gündemindeki önem ve önceliğini korumaktadır.

Eğitimde sağlanan sayısal gelişmelere rağmen, hızlı nüfus artışı ve iç göçler nedeniyle başta büyük kentlerde olmak üzere kalabalık sınıflarda öğretim yanında, tüm kademelerde eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği gelişmeleri sınırlandırmaktadır.

Öğretim programlarının bilimsel esaslara ve çağımızın gereklerine göre yeterince geliştirilememesi, okullardaki derslik, öğretmen ve öğretim üyesi sayılarındaki yetersizlikler ve dağılımındaki dengesizlikler, eğitimin imkan ve fırsat eşitliğini olumsuz yönde etkilemeye ve kalitenin düşmesine neden olmaktadır.

1994-1995 öğretim yılında okullaşma oranları; 46 yaş grubundaki okuloncesi eğitimde yüzde 5,1, ilkokullarda yaklaşık yüzde 100, ortaokullarda yüzde 65,6, genel ve meslekiteknik liseleri kapsayan ortaögre timde yüzde 53, yükseköğretimde ise; yüzde

12,6'sı örgün öğretimde, yüzde 9,5'i açık öğretimde olmak üzere toplam yüzde 22,1 olarak gerçekleşmiştir.

Özel eğitim içinde yer alan üstün zekalı çocukların yeteneklerine uygun bir ortamda yetiştirmelerini sağlamak amacıyla başlatılan çalışmalar çerçevesinde ilk defa Ankara'da bir okul açılmıştır.

Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve yaygınlaştırılmasında yeterli gelişme sağlanamamıştır.

Mesleki ve teknik liselerde sağlanan sayısal gelişmelere rağmen, başta endüstri meslek liseleri olmak üzere bu okullara öğrenci talebinin yoğun olması, kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması gibi nedenlerle eğitimin bu kademesinde beklenen gelişme sağlanamamıştır. Bu çerçevede, mesleki ve teknik eğitim kurumları ile çıraklık eğitim merkezlerinde mevcut kapası teden azami fayda sağlamak amacıyla Tam Gün Tam Yıl Eğitim Projesi hazırlanmıştır.

İş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelik ve türde mesleki eğitim programlarının geliştirilmesi ve genişletilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

1994-1995 öğretim yılında yaygın eğitim ile kamu ve özel eğitim merkezlerinde yaklaşık 1,9 milyon kişiye genel, kültürel, mesleki, çıraklık ve hizmetçi eğitim imkanı sağlanmıştır.

Kamu ve özel kesim kuruluşlarında yapılan hizmetçi eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ihtiyacı önemini korumakta ve özel sektör kuruluşlarında hizmetçi eğitim faaliyetlerine ilişkin bilgi eksikliği sorunu devam etmektedir.

Yaygın eğitim kuruluşları ile programları arasında koordinasyon eksikliği, nitelik farklılıklar, meslek standartları, belgelendirme, özendirme ve program geliştirme ile ilgili sorunlar devam etmektedir.

Örgün mesleki eğitime göre maliyeti daha düşük olan çıraklık eğitiminde yeterli gelişme sağlanamamıştır. Bu eğitim sisteminde çocukların ancak yüzde 20'sine ulaşılabilirliği tahmin edilmektedir. Eğitim sisteminin dışında kalan bu çocukların sosyal ve ekonomik yönden uygun olmayan ortamlarda yetişmesi insan kaynağımızın verimsiz kullanımına neden olmaktadır.

1994-1995 öğretim döneminde üniversite sayısı; 4'ü vakıf üniversitesi olmak üzere 57'ye, fakülte sayısı 429'a, yüksekokul sayısı 77'ye, meslek yüksekokulu sayısı 407'ye, enstitü sayısı 224'e ulaşmıştır.

Özellikle 3837 sayılı Kanun ile 1992 yılında kurulan Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri başta olmak üzere üniversitelerimizin fiziki altyapı ve öğretim elemanı ihtiyacı devam etmektedir.

Yükseköğretimde rekabetçi bir yapı kurulamamış, üniversite içinde olduğu kadar üniversiteler arasında da rekabet ortamı oluşturulamamıştır.

Yükseköğretime olan aşırı talep, etkili bir yönlendirme sisteminin kurulamayışi ve önceki yillardan üniversitede giremeyen öğrenciler nedeniyle üniversite önünde yiğilmalar 1994-1995 öğretim yılında da devam etmiştir.

Nüfusun ve işgückenin eğitim düzeyinde iyileşmeler görülmekle birlikte, Avrupa Birliği ülkeleri düzeyine ulaşmak için örgün ve yaygın eğitim sistemindeki gelişmelerin hızla devam etmesi gereği bulunmaktadır.

Örgün ve yaygın meslekiteknik eğitimin iş hayatı ve işgücü piyasası ile ilişkilerinin geliştirilmesine, modüler sisteme geçilmesine, örgün eğitimde temel bilgi ve becerilere ağırlık verilerek uygulamanın işyerlerine kaydırılmasına olan ihtiyaç devam etmektedir.

Meslek yüksekokulları ile ilgili yapılanmanın daha esnek bir şekilde ele alınarak işgücü piyasası ile ilişkilerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Kalkınmanın, çağdaşlaşmanın ve dışa açılmanın esasını oluşturan milli kültürün korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması önemini korumaktadır.

Kültür alanında nitelikli insangücü, finansman ve ilgili kuruluşlar arasındaki koordinasyon yetersizlikleri devam etmektedir.

Dünya ülkeleri ile ikili ilişkilerimizde kültür boyutunun önemle ele alınması, kültür değişim programları hazırlanması ve bu çerçevede özellikle AB ve Türk Cumhuriyetlerine öncelik verilmesi önem taşımaktadır.

Nüfusumuzun yüzde 20,4'ünü oluşturan 1524 yaş grubundaki gençlik kesimine yönelik hizmetlerde sayı ve nitelik olarak belirli iyileşmeler sağlanmakla birlikte, bu hizmetlerdeki yetersizlikler devam etmektedir. Öğrenim dışı gençlik kesiminin sorunlarının giderilmesi ihtiyacının önemi artmıştır.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

TABLO: II.1 Eğitim Kademelerinde Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları

	19931994	19941995		
	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (%)	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (%)
Okul Öncesi Eğitim	175 200	6,6 (1)	202 000	5,1 (1)
Sekiz Yıllık Temel Eğitim	9 573 957	89,0	9 651 000	89,8
İlkokul	6 943 976	103,5 (3)	6 985 000	104,4 (3)
Ortaokul	2 629 981	64,9	2 666 000	65,6
Ortaöğretim	1 954 750	49,4	2 125 000	53,0
Genel Liseler	1 154 367	29,2	1 227 000	30,6
Mesleki ve Teknik Liseler	800 383	20,2	898 000	22,4
Yükseköğretim	1 053 765	21,6	1 107 320	22,1
Örgün	587 999	12,1	630 005	12,6
Açıköğretim	465 766	9,5	477 315	9,5
Yaygın Eğitim	1 371 086 (2)		1 945 032 (2)	

Kaynak:MEB,YÖK,DPT,Turizm Bakanlığı,Diyanet İşleri Başkanlığı.
(1) 19931994 öğretim yılında 56 yaş grubu, 19941995 öğretim yılında ise 46 yaş grubu nüfusu esas alınmıştır.
(2) Kursiyer sayısıdır.
(3) Yaklaşık yüzde 56'sı çağ nüfusu altında veya üstündeki öğrencilerdir.

Spor tesislerinin sayı ve niteliklerinin yükseltilmesi, ülke düzeyine dengeli dağılımı ve sporun geniş kitlelere yayılması, başarılı sporcuların yetişmesi ile uluslararası spor organizasyonlarının ülkemizde düzenlenebilmesi açısından önem taşımaktadır.

Toplumun her kesiminin boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine katılabilmesi için çok amaçlı tesislerin mahalli idarelerin yardımı ile uydu kentlere ve kırsal kesime kadar yaygınlaştırılması çabalarının sürdürülmesi gerekmektedir.

Boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin organizasyon çalışmaları yapılması ve eğitici insangücü açığının kapatılması ihtiyacı sürmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf, özel kuruluş ve derneklerin yürütmekte olduğu tanıtım faaliyetleri arasında etkin bir koordi nasyon sağlanamamıştır.

b) Amaçlar

Eğitimde amaç; demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde, özgür ve özgüveni olan bilgi çağrı insanını yetiştirmektir.

Bu amaca ulaşılması için eğitim sistemi yeniden yapılandırılacak ve bütün eğitim kademeleri ihtiyaca cevap verecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Okul öncesi eğitimde 40 anaokulunun tamamlanmasıyla 8.000 öğrencilik ilave

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

kapasite yaratılacak ve 19951996 öğretim yılında yüzde 7,6 olan okullaşma oranının 1996 1997 öğretim yılında yüzde 7,9'a ulaşması sağlanacaktır.

Zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkarılacak, bu çerçevede gerekli fiziki altyapı çalışmaları hızlandırılacaktır. 510 ilköğretim okulu 1996 yılında tamamlanarak 298.520 öğrencilik ilave kapasite yaratılacaktır. 19951996 öğretim yılında bu kademedede yüzde 89 olan okullaşma oranı 1996 1997 öğretim yılında yüzde 92,1'e ulaşacaktır. 19951996 öğretim yılında taşımalı ilköğretim kapsamındaki 95.554 öğrencinin 19961997 öğretim yılında 140.000'e ulaşması beklenmektedir.

1996 yılında 10 özel eğitim ve rehberlik okulu tamamlanarak 1.275 öğrencilik ilave kapasite hizmete sunulacaktır.

Genel ortaöğretim kademesindeki 110 lise projesinin 1996 yılında tamamlanmasıyla 1996 1997 öğretim yılı için 65.960 öğrencinin daha bu kademedede eğitimi sağlanacaktır. 19951996 öğretim yılında yüzde 31,6 olan okullaşma oranının bu suretle 19961997 öğretim yılında yüzde 37'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumları ve programları ile işgücü piyasası arasında etkin bir koordinasyon kurulması sağlanacak ve ekonominin ihtiyaç duyduğu ara insangücüyü yetiştirmek amacıyla bu eğitim kademesine önem ve öncelik verilecektir. Bu çerçevede 1996 yılında 133 mesleki ve teknik lise projesinin tamamlanmasıyla 19961997 öğretim yılında 73.420 öğrencilik ilave kapasite yaratılacaktır. 19961997 öğretim yılında bu kademedeki okullaşma oranının yüzde 25,1'e ulaşması beklenmektedir.

Çıraklık eğitim merkezlerinin ülke genelinde yaygınlaştırılmasına devam edilecek, buna ilave olarak örgüt eğitim kurumlarının atelyelerinden de çırak yetiştirilmesi konusunda

faydalanaılacaktır. 1996 yılında 20 adet çıraklık eğitim merkezi projesinin tamamlanmasıyla 19961997 öğretim yılı için 4.800 öğrencilik ilave kapasite eğitime açılacaktır. Bu suretle, 1996 1997 öğretim yılında toplam çıraklık eğitim merkezi sayısı 330'a, öğrenci kapasitesi 234.800'e ulaşmış olacaktır.

1996 yılında 17 halk eğitimi merkezi projesi bitirilecek ve 19961997 öğretim yılı için 4.080 kişilik eğitim kapasitesi yaratılmış olacaktır. 1996 1997 öğretim yılında halk eğitimi merkezi sayısı 923'e, kapasite ise 775.017 kişiye ulaşacaktır.

Özel sektörün okul açması ve vakıfların özel üniversite kurmaları teşvik edilecek ve bu çerçevede Sabancı Üniversitesi, İşık Üniversitesi, Fatih Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi ile Yeditepe Üniversitesi faaliyete geçmesi için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.

19961997 öğretim yılında 762.000'i örgün, 538.000'i açık öğretimde olmak üzere toplam 1.300.000 öğrencinin yükseköğretim kademesinde eğitim görmesi beklenmektedir. Bu suretle, yükseköğretimdeki okullaşma oranının 19961997 öğretim yılında yüzde 14,6'sı örgün öğretimde olmak üzere toplam yüzde 24,9'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Yükseköğretim kademesinde eğitim gören gençliğin barınma ihtiyacının karşılanması için YurtKur Genel Müdürlüğü'nce 16.850 öğrenci kapasiteli 15 yurt binası 1996 yılında tamamlanarak hizmete alınacaktır.

Sağlık, eğitim, bilimaraştırma, turizm ve çevre alanlarında nitelikli personel yetiştiril mesine öncelik verilecektir.

Milli kültür faaliyetlerinin demokratik bir anlayış ve ulusal bütünlük ilkesi çerçevesinde gerçekleştirilemesi sağlanacaktır.

Kültür değerlerimizin ve varlıklarımızın korunmasına, yaşatılmasına ve tanıtılmasına önem verilecektir.

Kültür altyapısının geliştirilmesi amacıyla il ve ilçe bazında faaliyetlere devam edilecek ve 1996 yılında 14 il ve ilçe halk kütüphanesi ile 5 il ve ilçe kültür merkezi tamamlanarak hizmete alınacaktır.

Gençlik kesiminin sorunlarını gidermek ve gençlerin kalkınma sürecine katkı ve katılımlarını artırabilmek amacıyla bu kesime sunulan hizmetler sayı ve nitelik olarak geliştirilecektir.

Sporun geniş kitlelere yayılması ve değişik sporlara imkan veren tesislerin yurt düzeyinde yaygınlaştırılması amacıyla, 6 spor salonu, 13 antreman ve okul spor salonu, 3 güreş eğitim merkezi ile 11 stadyum ve tribün tamamlanarak 1996 yılında hizmete alınacaktır.

c) **Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**

Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nda; merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilmesi ve Bakanlık taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi amacıyla değişiklik yapılacaktır.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu; özel öğretim kurumlarına arsa tahsis, vergi muafiyeti, vergi iadesi, cari harcamaların bir kısmına devletin katılması ve öğrenci velilerinin sübvansiyonunu sağlamak amacıyla yeniden düzenlenecektir.

Yurticinde, kişilerin eğitimöğretim kurumlarıyla ilgili harcamalarının gelir vergisi matra hından düşülmüşne imkan vermek üzere vergi mevzuatında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Değişik kurum ve kuruluşlarca farklı mevzuat düzenlemelerinde yürütülen okulöncesi eğitim hizmetlerinde, eğitim programı, personel ve

denetimde birlik ve sistem bütünlüğü sağlamak için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Değişik kurumlarca yürütülen okulöncesi eğitimin yeniden düzenlenmesine yönelik mevzuat oluşturma çalışmaları başlatılacaktır.

Zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkarılmasını sağlayacak mevzuat değişikliği gerçekleştirilecek, uygulamanın ülke genelinde süratle yaygınlaştırılması için ihtiyaçları ve yapılması gereken işleri tespit çalışmaları öncelikle tamamlanacaktır.

8 yıllık zorunlu temel eğitim dışındaki daha üst eğitim kademelerinde öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımını sağlamak için mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. Bu düzenleme çerçevesinde, fırsat eşitliği açısından ödeme gücü olmayan öğrencilerin hizmetten yararlanabilmesini sağlamak üzere özel kesimin de katkısıyla dar gelirli aile çocuklarına yönelik etkili bir kredi ve burs sistemi oluşturulacaktır.

Çıraklık eğitiminin 8 yıllık zorunlu temel eğitime dayalı olarak planlanması ve organizasyonu sağlanacaktır.

Milli eğitimin merkez teşkilatını makro düzeyde planlama, müfredat programı, araştırmageliştirme, denetleme ve koordi nasion işleriyle uğraşan üst düzey karar organı haline dönüştürmek, bürokrasiyi azaltmak, Bakanlık taşra birimlerine ve yerel yönetimlere yetki ve sorumluluk devrini gerçekleştirmek için yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı personelinin özlük haklarıyla ilgili yeni düzenlemeler yapılacaktır.

Öğretmenlere hizmetöncesi ve hizmetçi eğitim zorunluluğu getirilecek ve her okulun

standart kadrosunu belirleyecek esas ve usullere ilişkin bir mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.

Kamu ve özel kesim kurum ve kuruluşları mesleki eğitimin her aşamasında söz sahibi kılınarak mesleki eğitimden beklenen faydanın sağlanmasına çalışılacaktır.

Mesleki ve teknik eğitimden mezun olanların istihdam oranlarını yüksek düzeyde tutabilmek ve mesleki eğitimin maliyetini azaltmak amacıyla bu sistem yeniden gözden geçirilecektir. Bu çerçevede yapılacak bir mevzuat değişikliği ile örgün ve çıraklık mesleki eğitim sistemi bütünlendirilerek, eğitim kurumları ve programları arasında geçişlere imkan sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.

Yükseköğretim merkeziyetçi ve bürokratik yapıdan kurtarılması, üniversite ve fakülte yönetim kurullarının yetkilerinin artırılması, kaynak yaratma ve harcama konusunda hareket serbestliğinin getirilmesi ve üniversitesanayı ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Eğitimle ilgili olarak yapılacak her çeşit harcamanın gelir vergisi matrahından düşülmesi için gerekli mevzuat değişiklik çalışmaları yapılacaktır.

Vakıf eserlerinin bakım, onarım ve idamesine yönelik mevzuat düzenleme çalışmaları başlatılacaktır.

Sivil mimari örnekleri ile sit alanlarındaki gayrimenkullerin korunmasında, hak sahip lerinin ihtiyaç ve menfaatlerini de dikkate alan mevzuat değişikliği çalışmaları yapılacaktır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yayım cılığın gelişmesi ve telif haklarının destek

lenmesini sağlayacak değişiklik çalışmaları yapılacaktır.

TRT Kanunu'nda günün ihtiyaçları dikkate alınarak gerekli değişiklikler yapılacaktır.

2. NÜFUS VE AİLE PLANLAMASI

a) Mevcut Durum

Nüfusumuzun yüzde 1,7'lük bir artış hızıyla 1996 yılının ortasında 62,7 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Nüfus artış hızında son yıllarda izlenen azalma, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda kaydedilen yapısal değişimlerin demografik göstergelerle etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır.

Sayımların on yılda bir yapılması nedeniyle ortaya çıkan veri boşluğunun giderilmesine yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Nüfus teşkilatının üstlendiği ve yürütüdüğü görevlerin uygulamada dar bir çerçeve içine sıkıştırılmış olması, teşkilatın bugüne kadar işlevsel etkinliğini sınırlamış ve devletin bilgi alt yapısını oluşturan hizmetin nitelik açısından eksik tanımlanmasına neden olmuştur.

Nüfus ile ilgili hayatı kayıtların bilgisayarla tutulması amacıyla başlatılan MERNİS projesi, donanım ve altyapı darboğazları nedeniyle ülke çapında yaygınlaştırılamamıştır.

Proje çerçevesinde 110 milyon nüfus kaydının kontrol edilmesi tamamlanmış ve bu kayıtların bilgisayarlara uygun olarak kodlanması çalışmalarına geçilmiştir. 1995 yılı sonunda, 90 milyon adet nüfus kaydının kodlanması ve 76,5 milyon adet nüfus kaydının ise veri girişi gerçekleştirilmiştir.

Nüfus kayıtları kamu yönetiminde pek çok kuruluş tarafından gereksinim duyulan, kişiye ilişkin bilgilerin derlenmesinde temel teşkil ettiği için, idari yapılanmanın Başbakanlığa bağlı bir müsteşarlık bünyesinde gerçekleştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Nüfus araştırmalarının sayım arasında kalan yıllarda periyodik bir yapıda tekrarlanması, ulusal bir örneklem sisteminden yararlanarak yapılması, farklı kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, veri ile ilgili bütüncül bir yaklaşımın uygulanmasını kolaylaştıracaktır. Nüfus verileri konusunda etkinliğin artırılmasına yönelik bu tür yaklaşımların bir üst kurulun koordina törlüğünde yapılması gerekmektedir.

Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü tarafından Sinop, Kayseri, Şanlıurfa, Erzurum'da yürütülen güvenli annelik programı 1995 yılında, dört gönüllü kuruluşla işbirliği halinde Ankara, Diyarbakır, İstanbul ve Adana'da uygulamaya konulmuştur.

Gönüllü kuruluşlar tarafından yürütülen aile planlamasına ilişkin bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleriyle birlikte sevk zincirinin geliştirilmesi ve sağlık kurumlarında yeterli hizmetin sağlanması konusu önem taşımaktadır.

Aile Planlaması hizmetlerini geliştirmek ve genişletmek amacıyla kitlesel ve toplumsal iletişim kanallarından yararlanmak, konu ile ilgili sektörler arası işbirliğini geliştirmek, sağlık personelinin hizmetçi eğitimlerini ve eğitimlerde kullanılacak materyal üretimini sağlamak amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından bilgilendirmeeğitimileşimdesteği programı Adana, Adıyaman, Ağrı, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Kırıkkale, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Tunceli, Van illerinde uygulanmaktadır.

Tıp Fakülteleri mezuniyet öncesi müfredat programlarında, aile planlaması eğitimlerinin güçlendirilmesi ve öğrencilere beceri kazan dirilmasına yönelik çalışmalar, Sağlık Bakanlığı ile işbirliği içinde halen 13 tıp fakültesinde sürdürülmektedir. Bu çalışmaların tüm tıp fakültelerine yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.

Aile planlaması konusunda geliştirilen yeni eğitim programları 16 ildeki sağlık meslek lisesi ve ebelik bölümlerinde uygulanmaktadır. Ebe ve hemşirelerin mezuniyet öncesinde aile planlaması eğitimlerinin standardize edilerek programlara entegrasyonu ve eğitim sonrası sertifikasyonun sağlanması çalışmaları ağırlık taşımaktadır.

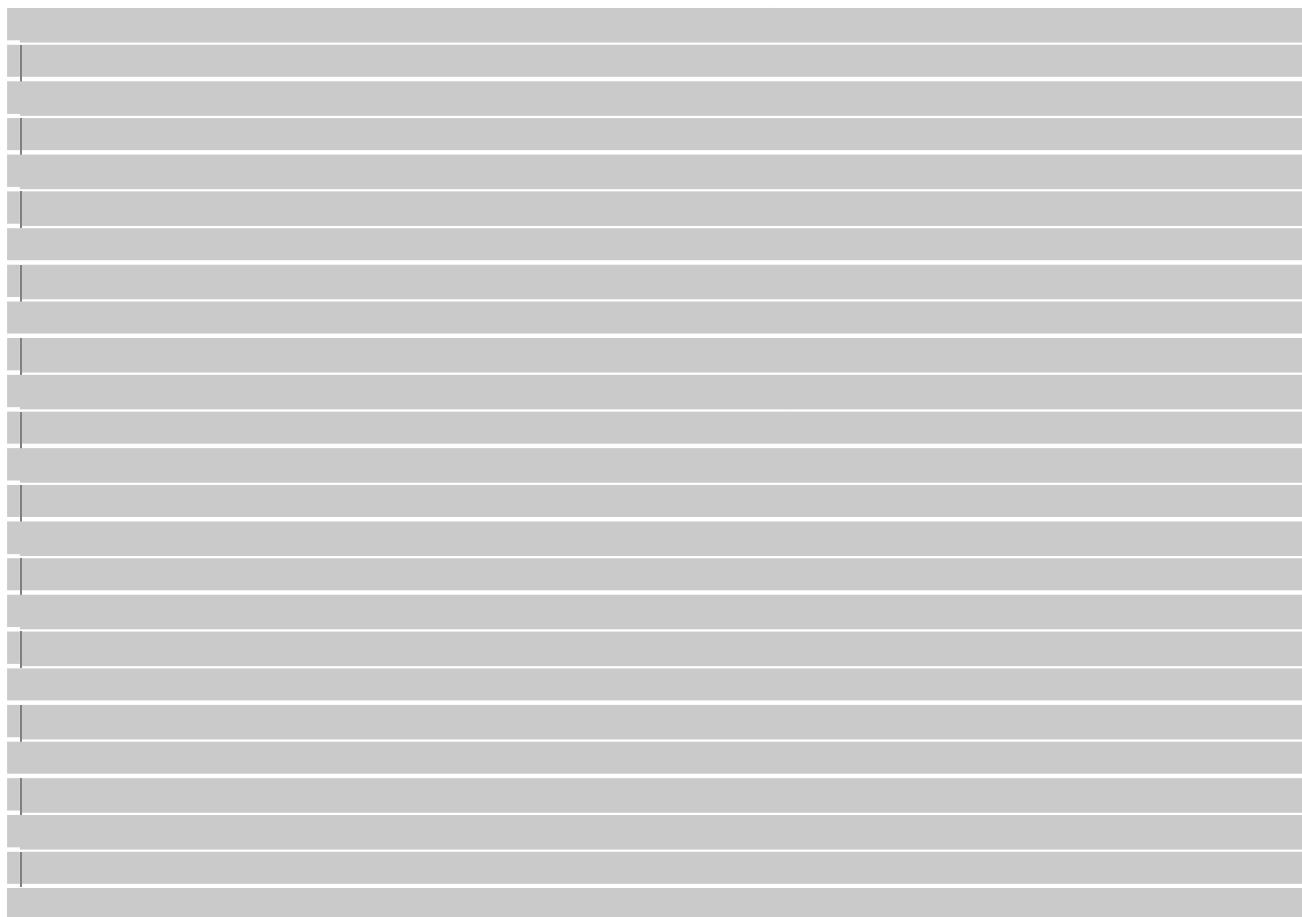
Günümüzde ailelerin, kurumsal hizmetlerle desteklenmesi ihtiyacı artmıştır. Ailelere sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve sosyal hizmet ve yardımlar alanında yeterli hizmetin verilebilmesi, ihtiyaç halinde başvurabilecekleri kurumsal yapının oluşturulması önemini korumaktadır.

Aileye yönelik hizmetlerde ağırlıklı olarak koruyucuönleyici, eğiticigeliştirici işlevleri olan hizmet modellerini hayatı geçirmek amacıyla kurulan Toplum Merkezlerinin sayısı 6'ya ulaşmıştır. Bu merkezlerin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) bünyesinde çalışmalarına yasal dayanak oluşturacak ve yeni merkezlerin kurulmasına imkan verecek düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Yaşlılık, özgürlülük, tutukluluk ve sosyal güvenlikten yoksunluk gibi sebeplerle risk altında bulunan ailelere gelir, eğitim, rehberlik gibi kurumsal destek sağlanması ve bu konuda uygulayıcı kuruluşlar arası işbirliği ihtiyacı önemini korumaktadır.

Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan kadınların statülerinin gerek aile içinde gerekse toplum düzeyinde yükseltilmesi, güçlendirilmesi, etkinlik alanlarının genişletilmesi, eşit fırsat ve olanaklardan yararlanmalarının sağlanması için eğitim ve sağlık göstergelerinin iyileştirilmesi, tarım dışı sektörlerde gelir getirici istihdamlarının artırılması ve çalışma hayatı ilişkin koşullarının iyileştirilmesine yönelik politikalara öncelik verilmesi gerekmektedir.

0-14 yaş grubunu oluşturan çocuk nüfusun ülkemiz toplam nüfusu içindeki payının, 1995

yılında yüzde 32,3 olduğu, 1996 yılında yüzde 31,7'ye düşeceği tahmin edilmektedir.

Bebek ve çocuk ölümlerinin azaltılması, çocuk sağlığı göstergelerinin iyileştirilmesi, çocukların okulöncesi ve temel eğitimlerinde nitelik ve niceliğin artırılması konusunda ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak sözkonusu alanlarda kır kent ve bölgeler itibarıyle farklılıklar önemini korumaktadır.

TABLO: II.2 Demografik Göstergelerdeki Gelişmeler

Demografik Göstergeler	Birim	(Yıl Ortası)	
		1995	1996
Toplam Nüfus (Yıl Sonu)	Bin Kişi	6.171	6.221
Toplam Nüfus (Yıl Ortası)	Bin Kişi	6.644	6.697
Yıllık Nüfus Artış Hızı(1)	Yüzde	1,71	1,68
Kaba Doğum Hızı	Binde	22,4	22,0
Kaba Ölüm Hızı	Binde	6,6	6,5
Toplam Doğurganlık Hızı	Çocuk Sayısı	2,62	2,55
Bebek Ölüm Hızı	Binde	44,4	42,2
Yıllık Doğum Sayısı	Bin Kişi	381	379
Yıllık Ölüm Sayısı	Bin Kişi	405	408
Doğuşa Hayatta Kalma Ümidi			
Toplam	Yıl	67,9	68,2
Erkek	Yıl	65,7	65,9
Kadın	Yıl	70,3	70,5
Nüfusun Üç Ana Yaşı Grubu İtibarıyle Dağılımı			
014 Yaş Grubu	Yüzde	32,3	31,7
1564 Yaş Grubu	Yüzde	63,0	63,5
65 + Yaş Grubu	Yüzde	4,7	4,8
Nüfusun Eğitimle İlgili Yaş Grupları İtibarıyle Dağılımı			
46 Yaş Grubu	Yüzde	6,3	6,2
711 Yaş Grubu	Yüzde	10,8	10,6
1214 Yaş Grubu	Yüzde	6,6	6,5
1517 Yaş Grubu	Yüzde	6,5	6,5
1821 Yaş Grubu	Yüzde	8,2	8,3

Önlenebilir hastalıklardan kaynaklanan bebek ve çocuk ölümlerinin azaltılması amacıyla sürdürülen bağışıklama programları ile kızamık ve çocuk felci vakalarında düşüş sağlanmıştır. Uygulanan özel sağlık programlarında özellikle büyük kentlerin çevresindeki gecekondu alanlarında yaşayan çocukların ile sağlık göstergeleri düşük illerin kırsal kesiminde yaşayan çocukların hedef gruplar olarak alınmakta, programlarla zatürre ve ishale bağlı ölümlerin engellenmesi ve yetersiz beslenme, vitamin ve mineral eksikliğinden kaynaklanan sağlık sorunlarının azaltılmasına çalışılmaktadır.

SHÇEK'e bağlı yuva ve yurtların gerçek ihtiyaç sahibi kimsesiz ve muhtaç çocukların bakımını sağlayacak bir yapıya kavuşturulması için kuruluşların niteliklerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Çocuk cezaevi ve islahevleri, tutuklu ve hükümlü çocukların eğitilerek toplumla yeniden kaynaşmasına imkan verecek fiziki altyapı ve imkanlardan yoksundur.

Özellikle kentlerde ücretli olarak çalışan çocukların büyük kısmı sigortasız olarak, günlük yasal çalışma süresinin üzerinde ve yasal ücretin altında bir ücretle çalıştırılmaktadır.

b) Amaçlar

Nüfus ve aile planlaması konularında veri lerin güncel ve nitelikli olarak toplanabilmesi, kapsamlarının yeterli olması ve kullanıcılara süratli biçimde ulaştırılabilmesi için gerekli organizasyonlar gerçekleştirilecektir.

Aile planlaması hizmetlerinin, hizmetten yararlanamayan gruplara öncelik verilerek niteliği yükseltilecek, ulaşılabilirliği ve sürekliliği sektörler arası işbirliği içinde ve bu konuda eğitilmiş sağlık personeliyle sağlanacaktır.

Demografik göstergelerdeki olumlu gelişmelerin 1996 yılında devam ederek nüfus artış hızının yüzde 1,68, toplam doğurganlık hızının 2,6, bebek ölüm hızının binde 42,2, doğuştan kalma ümidi ise 68,2 yıl olacağı tahmin edilmektedir.

Aileyi destekleme ve güçlendirme amacı doğrultusunda, ailelere sorunlarının çözümünde yardımcı olmak üzere kurulan merkezlerin bir sistem bütünlüğü içinde yurt düzeyinde yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Kadının ve kız çocukların eğitimine, kadının tarım dışı sektörlerde istihdamının artırılması ve çalışma hayatı koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilecektir.

Çocuğun sağlığı ve eğitimi konusunda sektörler arası işbirliğine önem verilecek, çocuklara yönelik sağlık ve eğitim hizmet lerinde nitelik ve nicelik artırılacaktır.

Çocuk cezaevi ve ıslahevlerinin, tutuklu ve hükümlü çocukların eğitilerek yeniden kaynaşmalarını sağlayacak fiziki altyapı, personel, eğitim ve rehabilitasyon programlarıyla desteklenmesine özen gösterilecektir.

Çocuk işçi çalıştırılan işyerleri düzenli olarak denetlenecek, çalışan çocukların çalışma koşulları izlenecek ve çalışan çocukların mesleki eğitim imkanlarının artırılması sağlanacaktır.

c) **Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**

Kamu yönetiminde gereksinim duyulan kayıt sisteminin güvenilir ve çok amaçlı bilgi üretmesi amacıyla, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdür Lüğü'nün Başbakanlık bünyesinde yapılanmasına yönelik hazırlık çalışmaları başla tılacaktır.

Nüfus ve aile planlaması hizmetlerini yürüten kuruluşlar arası eşgüdümün sağlanması, hizmet açığı olan yörenlere ve konulara ağırlık veri lerek hizmetin yönlendirilmesi ve gerekli dene timin yapılabilmesi amacıyla bir üst kurulun oluşturulmasına yönelik çalışmalara başlanacaktır.

Göç yolu ile gelenler ve iltica edenlerin demografik, ekonomik ve sosyal niteliklerinin tespiti ve götürülecek hizmetlerin koordi nasyonu ile ilgili çalışmalar başlatılacaktır.

Doğum ve ölüm istatistiklerinin sağlıklı bir şekilde toplanması ve değerlendirilmesi işlem lerinin deneme uygulamasına başlanacaktır.

1003 sayılı Binaların Numaralanması ve Sokaklara İsim Verilmesi Hakkında Kanun'a dayalı numaralama yönetmeliği gereğince Belediyeler tarafından yeniden düzenlenen numaralama cetvelleri, güncel halde muhafaza edilerek, meydana gelen değişiklikler, Devlet İstatistik Enstitüsüne bildirilecektir.

Kamu ve özel sektör kaynakları kullanılarak, ulusal gereksinimi karşılamak amacıyla gebeliği önleyici malzemenin teminine yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.

Sağlık personelinin aile planlaması konusunda eğitimi ve hizmete adaptasyonun sağlanması için ihtiyaça göre bölgesel ve il çapında hizmetçi eğitim faaliyetleri artırıla caktır. Her ilde en az bir veya daha fazla ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi, o ilin tüm birinci basamak sağlık kuruluşlarındaki sağlık personelinin ana çocuk sağlığı ve aile planlaması konularında hizmetçi eğitimini yapacak niteliğe kavuşturulacaktır.

Yoğun göç alan ve gecekondu sorunu yaşanan iller öncelikli olmak üzere Toplum Merkezi hizmetleri yaygınlaştırılacak, bu

merkezlerin yasal bir statüye kavuşabilmesi için 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'nda yeni düzenlemeler yapılmasına ilişkin hazırlık çalışmaları başlatılacaktır.

Ailenin bütünlüğünün korunması ve güçlendirilmesine yönelik basılı ve görüntülü yayınların sayı ve kalitesi artırılacaktır.

Kadına karşı ayrımcı hükümler içeren, Türk Medeni Kanunu'nun Aile Hukukuna ilişkin madde delerinde değişiklik öngören tasarı, Adalet Bakanlığı'ncı oluşturulan Medeni Hukuk Komisyonu tarafından incelenmesi tamamlanarak TBMM'ye sunulacaktır.

Özel ve kamu çocuk bakımı ve eğitim kurumlarının açılması ve işletilmesi konularında, ortak standartlar saptanacak ve bir denetim mekanizması geliştirilecektir.

Çocuk cezaevi ve islahevlerinin altyapı ve kadro açısından durum tespiti yapılacak, islahevlerinin bulunduğu illerde tutuklu çocukların, yetişkin tutuklulardan ayrılması amacıyla, çocuk koğuşlarının islahevleri içinde uygun ve ayrı bir binaya taşınması sağlanacak, bu çalışmalara büyük illerde öncelik verilecektir.

Çocuk mahkemelerinde verilen kararların temyiz incelemelerinin yapılabilmesi için Yargı taybünyesinde, bu konuda ihtisas sahibi bir kadronun görevlendirileceği bir ihtisas dairesinin kurulması hazırlıkları tamamlanacaktır.

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu kapsamında eğitilen çırak sayısının artırılması ve mesleki eğitim programlarının ülke geneline yaygınlaştırılması çalışmaları sürdürülecek, çocuk işçi çalıştırılan işyerlerinin etkin şekilde denetlenmesi sağlanacak ve çocuk istihdamına ilişkin yasal düzenleme çalışmalarına başlanacaktır.

18 yaşından küçük çocukların sigara ve alkollü içki tüketimini engelleyecek tedbirler alınacak, çocukların sigara ve alkollü içki kullanımını engellemeye yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları başlatılacaktır.

Özel eğitim konusunda lisans programları başlatılması için gerekli hazırlıklar tamamlanacak, özürlü çocukların bakım ve eğitimi konularında ailelere yol gösterecek eğitim programları hazırlanacak, ebeveynlere yönelik danışmanlık hizmetlerine önem verilecektir.

3. SAĞLIK REFORMU

a) Mevcut Durum

1995 yılı sonu itibarıyle doğuştan hayatı kalma ümidi 67,9 yaşına yükselmiştir. Bunun 1996 yılı sonunda 68,2 yaşına yükselmesi beklenmektedir. 01 yaş arası bebek ölüm hızı binde 44,4'e düşmüştür. Bebek ölüm hızının 1996 yılı sonunda 42,2'ye düşmesi beklenmektedir. Sağlanan bu gelişmeye rağmen, kalkınmıcılık kriteri olarak da değer lendirilen sözkonusu göstergeler henüz yeterli düzeyde bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, dağılım dengesizliği devam etmekte birlikte, sağlık altyapısı ve sağlık insangücüne ilişkin göstergelerde önemli gelişmeler sağlanmıştır. 1995 yılı sonu itibarıyla, hasta yatağı sayısı 154.060'a, sağlık ocağı sayısı 4.802'ye yükselmiş ve hekim başına düşen nüfus 928, diş hekimi başına düşen nüfus 4.555, hemşire başına düşen nüfus 920 olmuştur.

2514 sayılı Kanun ile getirilen devlet hizmeti yükümlülüğü, pratisyen hekimler ve uzman hekimler için 5 yıl süreyle kaldırılmıştır. Ancak, hekimlerin yurt düzeyinde dengeli dağılımını

sağlamaya yönelik özendirici tedbirler henüz uygulamaya konulamamıştır.

Sağlık hizmeti sunan kamu kuruluşları arasında etkili bir işbölümü ve koordinasyon sağlanamamıştır. Özellikle farklı nüfus gruplarına yönelik hizmet sunmak amacıyla ayrı ayrı yürütülen faaliyetler, kaynakların verimsiz kullanımına ve yatırım ile hizmetlerde tekrarlara sebep olmaktadır.

Hizmet sunumu ile finansmanın bir arada bulunması, hizmetin planlanması ve uygulanmasında sorun yaratmakta ve denetim mekanizmasının etkili şekilde işletilmesini engellemektedir.

Sağlık hizmeti sunumunda kamu kesiminin ağırlığı devam etmektedir. Hasta yataklarının yüzde 94,4'ü, koruyucu sağlık hizmet birimlerinin ise tamamı kamu kesimine aittir.

Temel sağlık hizmetlerine henüz gerekli önem ve öncelik verilememiş, özellikle nüfusu hızla artan kentsel yerleşim birimlerinde entegre hizmet sunumunu gerçekleştirecek bir temel sağlık hizmetleri modeli geliştirilememiştir. Temel sağlık hizmetlerinde uygun hizmet modelinin bulunmaması ve etkili hasta sevk sisteminin kurulamaması, hastanelerin yüksek birim maliyetle birinci basamak tedavi hizmeti veren kuruluşlar haline gelmesine sebep olmuştur.

Sunulan hizmetin devletçe sübvanse edilmesi, hizmetin fiyatlandırılmasında ve piyasa şartlarında kullanılmasında isabetli olmayan sonuçlara yol açmaktadır. Sübvanse edilmiş olan hizmetlerden sadece ihtiyacı olan değil, gelir düzeyine bakılmak sizin herkes aynı ücreti ödemek suretiyle yararlanabilmektedir. Seçici olmayan bu sübvansiyon uygulamasıyla kaynaklar yanlış

yönlendirilmekte, asıl ihtiyacı olanlara yeterli ve doğrudan sübvansiyon sağlanamamaktadır.

Birinci basamaktan başlayarak referans hastanelerine kadar uzanan ve bütün hizmet kademelerini kapsayan etkili bir hasta sevk sistemi kurulamamıştır. Bu durum hizmet talebinin yanlış yerlere yönelmesine, hizmet maliyetinin gereksiz yere yükselmesine ve hasta sirkülasyonunun artmasına yol açmaktadır.

Sağlık enformasyon sisteminin kurulamama sindan dolayı güvenilir, yeterli ve sürekliliği olan bilgiler toplanamamakta, hizmet kademeleri arasında sağlıklı bilgi akışı sağlanamamakta ve bu durum her düzeydeki yönetim birimlerinin etkililiğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Hastanelerin modern işletmecilik anlayışıyla yönetilmemeleri hastane hizmetlerinin aksamasına, verimliliğin düşmesine ve kaynak israfına yol açmaktadır.

Tıp fakülteleri hastanelerinin aslı görevleri olan eğitim ve bilimsel araştırma ağırlıklı

hizmetler yerine genel sağlık hizmeti vermelerinin devam etmesi, eğitim ve öğretim hizmetlerinin aksamasına ve hizmet maliyetinin yükselmesine yol açmaktadır.

Koruyucu sağlık hizmetlerindeki yetersizliklerin yanısıra dengesiz ve yetersiz beslenme bazı sağlık sorunlarına yol açmakta olup, ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin temel sağlık hizmetlerine entegre edilerek yaygınlaştırılması ihtiyacı devam etmektedir.

1994'de sağlık hizmetleri açısından sigorta kapsamındaki nüfusun oranı yüzde 64,2 olarak gerçekleşmiştir. Yeşil kart uygulaması çerçevesinde 1996 yılı Mart ayı itibarıyle 4.927.781 kişi yataklı tedavi hizmetleri açısından güvenceye kavuşturulmuştur. Ancak, yeterli ve sağlam finansman kaynağına dayandırılmamış olması sebebiyle uygulamada aksaklılıklar devam etmektedir.

Tıbbi cihazların kullanımı, ilaç, aşı, serum, kan ve kan ürünleri ile organ temini konularındaki sorunlar devam etmektedir.

TABLO: II.3 Kuruluşlara Göre Hastane ve Yatak Sayıları

(Adet)

	1994		1995 (1)	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
Sağlık Bakanlığı	666	77 753	674	78 253
Milli Savunma Bak.	42	15 900	42	15 900
S.S.K. Gn.Md.	115	25 196	115	26 930
K.İ.T.	11	2 099	11	2 099
Diğer Bakanlıklar	2	680	2	680
Tıp Fakülteleri	29	19 852	31	20 513
Belediyeler	5	1 160	5	1 160
Yabancılar	6	560	6	759
Azınlıklar	5	934	5	934
Dernekler	10	741	14	1 074
Özel	133	5 690	132	5 758
TOPLAM	1 024	150 565	1 037	154 060

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, DPT
(1) Geçici.

**TABLO: II.4 Sağlık Personelinin
Sayısal Gelişimi**

Sağlık Personeli	1994	1995 (1)
Hekim Sayısı	64 000	67 000
Bir Hekime Düşen Nüfus	954	928
Dişhekimi Sayısı	13 200	13 650
Bir Dişhekime Düşen Nüfus	4 630	4 555
Eczacı Sayısı	17 500	17 950
Bir Eczacıya Düşen Nüfus	3 492	3 464
Hemşire Sayısı	61 500	67 600
Bir Hemşireye Düşen Nüfus	994	920
Ebe Sayısı	39 700	41 400
Bir Ebeye Düşen Nüfus	1 540	1 502
Sağ. Mem. ve Sağ. Tek. Sayısı	38 200	42 900
Bir Sağlık Memuru ve Sağ. Teknisyenine Düşen Nüfus	1 600	1 450
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, DPT (1) Geçici.		

b) Amaçlar

Sağlıkta kaynakların etkili kullanılması, hizmette yaygınlık ve süreklilik sağlanarak tüketici tatmininin artırılması için mevcut sistem, finansman, yönetim, organizasyon, insangücü boyutlarıyla yeniden yapılandırılacak ve sağlık hizmetlerinin her aşamasında toplumun katkısı ve katılımı sağlanacaktır.

Sağlık hizmetlerinin yaygın ve etkili sunumu amacıyla 1996 yılında aile hekimliği uygulamasına geçilecek ve bireylere aile hekimini seçme imkanı getirilecektir.

Sağlık altyapısının gelişirilmesini temin etmek üzere yeni sağlık birimlerinin hizmete alınmasına devam edilecektir. Bu çerçevede, 81 hastane, 295 sağlık ocağı, 473 sağlık evi, 5 halk sağlığı laboratuvarı ve 7 sağlık meslek lisesi projesi 1996 yılında tamamlanacaktır.

teçhizat ve donanımlarının temin edilmesi hedef alınmıştır. Bu projeler çerçevesinde daha verimli ve kaliteli himet sunumu gerçekleştirilecektir.

1996 yılında, 32 hastane, 505 sağlık ocağı, 1.594 sağlık evi ve 7 verem savaş dispanserinin yapımına başlanacaktır. Ayrıca, 200 yataklı Yalova Hastanesi, 200 yataklı Halkalı Kardiyovasküler Cerrahi Merkezi ile 200 yataklı Kadıköy Fizik Tedavi Merkezinin yapımına 1996 yılında başlanması öngörülmüştür. Bu gelişmeler çerçevesinde 1996 yılı sonu itibariyle toplam hasta yatağı sayısının 157.260'a ulaşması beklenmektedir.

Sağlık insangücü sayısında 1996 yılı sonu itibariyle artışlar olacağı tahmin edilmektedir. Bu çerçevede, hekim sayısının 69.500'e, diş hekimi sayısının 14.100'e, eczacı sayısının 18.400'e, hemşire sayısının 72.600'e ve ebe sayısının 43.100'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Kamu sağlığının korunması, sağlık personeli eğitim ve istihdami, hizmet sunumu ve mesleklerle ilgili hususların düzenlenmesini öngören Kamu Sağlığı Kanunu çıkarılacaktır.

İkinci ve üçüncü basamak tedavi hizmeti sunumunda kaliteyi, verimliliği, idari etkililiği ve tüketici tatminini sağlamak için hastanelerin idari ve mali özerkliği olan sağlık işletmelerine dönüştürülmesine ilişkin temel esasları düzenleyen Hastane ve Sağlık İşletmeleri Temel Kanunu çıkarılacaktır.

Kırsal ve kentsel kesimde birinci basamak sağlık hizmetleri ile koruyucu sağlık hizmetleri

Sekiz ilde uygulanmasına devam edilen I. Sağlık Projesi ile 23 ilde uygulanmakta olan II. Sağlık Projesi kapsamında yeni sağlık birimlerinin yapımı ile mevcut tesislerin makina

sunumunda etkililiği, yaygınlığı ve sürekliliği sağlayacak bir model geliştirilecek ve bu çerçevede Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri ve Aile Hekimliği Kanunu çıkarılacaktır.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

Sağlık hizmetleri açısından sosyal güvencesi olmayan kesimin sigortalanmasını, uzun vadede sağlık sigortası uygulamalarında norm ve standart birliğinin sağlanması ve prim ödeme gücü olmayanlar için Devlet desteğini öngören Sağlık Finansman Kurumu Kuruluş ve İşleyiş Kanunu çıkarılacak ve pilot uygulamasına geçilecektir.

Sağlık Bakanlığının; doğrudan tedavi hizmeti sunan, hastane iştenen ve personel istihdam eden bir yapı yerine, politika, standart ve norm belirleyen, sağlık alanını düzenleyen, denetleyen ve etkili koruyucu sağlık hizmetleri sunan bir yapıya kavuşturulması amacıyla merkez ve taşra teşkilatı yeniden yapılandırıllacak ve bu çerçeve de Sağlık Bakanlığı Görev ve Teşkilat Kanunu Tasarısı Taslağı ile ilgili çalışmalar tamamlana caktır.

4. İSTİHDAMIN VE İŞGÜCÜ PİYASA SINDA ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ

a) Mevcut Durum

1994 yılında kentsel bölgelerdeki işten çıkarmalar sonucu artan işsizlik oranı ekonomi nin daha istikrarlı bir gidişe kavuşmasıyla birlikte 1995 yılında düzelse göstermiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 1994 yılında 19,7 milyon olan toplam istihdam Nisan 1995'te 20,2 milyona çıkmış, tarım sektörünün toplam istihdam içindeki payı da 1994 yılında yüzde 44,8 iken, Nisan 1995'te yüzde 46,6 olmuştur.

Başa tarım olmak üzere her üç temel sektörde de işgücü verimliliğinin uluslararası ölçütlerle göre çok düşük kalmaya devam etmesi istihdam sorununun çok önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Özellikle imalat sanayiinde otomasyona geçiş uygulamaları 1995 yılında başta tekstil

sektöründe olmak üzere devam etmiş, ancak yurt içi teknolojik gelişme düzeyi yetersiz kaldığı için bu uygulamaların yol açtığı istihdam azalmalarını telafi edecek nitelikte yeni işler yeterince yaratılamamıştır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni istihdam kaynağı olarak önemi artmaktadır. Diğer taraftan istihdamla ilgili ek yük ve kesintilerin azaltılamamasının da etkisiyle kayıt dışı istihdam daha büyük boyutlara ulaşmıştır.

Türkiye'de işgücü piyasasının çok parçalı yapısı önemli ölçüde sürmektedir. 1995 yılı Nisan ayı itibarıyle toplam istihdamın yalnızca yüzde 39,6'sı ücretlilerden oluşmaktadır. Tarımdaki istihdamın yüzde 58'ini ücretsiz aile işçileri oluşturmaktadır. Bunların yüzde 73,7'si kadındır. Kentlerde kadınların işgücüne katılma oranı yüzde 16,3 gibi düşük düzeyde kalmıştır. Yüzde 3,2'ye düşen toplam işgücü içindeki 12-14 yaş grubu payındaki azalma sürmektedir.

İşgücüne ortalama kalifikasyon düzeyinin düşüklüğü istihdam alanındaki önemli sorunlardan birini oluşturmaktadır. Toplam işgücü içinde azami eğitim düzeyleri ilkokul mezuniyeti olanların oranı yüzde 71,7'ye varmaktadır.

Kentlerdeki işsizlik ekonomik krizle birlikte 1994 yılında artış göstermiş, 1995 yılının özel likle ikinci üç ayında ekonomideki canlanma ile birlikte kentsel işsizlik azalmıştır. Açık işsizlik kadar önemli bir olgu oluşturan eksik istihdam da benzeri bir seyir izlemiştir. Kentlerde 1994 yılında yüzde 11,9'a yükselen açık işsizliğin Nisan 1995'te yüzde 11,6'ya, eksik istihdamın da aynı dönemde yüzde 8,6'dan yüzde 8,3'e inmesi sonucu 1994'te yüzde 20,5'i bulan açık işsizlikle birlikte eksik istihdam nedeniyle atıl durumda bulunan işgücü oranı Nisan 1995'te yüzde 19,9'a düşmüştür. Kentlerde eğitimli gençlerde işsizlik oranı yüzde 27,7 düzeyindedir.

TABLO: II.5 Yurtiçi İşgücü Piyasasında Gelişmeler (15+Yaş)(Bin Kişi)			
	1994 (1)	Nisan 1995 (1)	1996 (2)
Sivil İşgücü	21 404	21 738	22 365
Sivil İstihdam	19 664	20 170	20 704
Tarım	8 807	9 405	8 948
Sanayi	3 224	3 126	3 529
Hizmetler	7 633	7 639	8 227
İşsiz	1 740	1 568	1 661
Eksik İstihdam(3)	1 755	1 532	1 566
 İşsizlik+Eksik İstihdam Nedeniyle Atıl Durumda Bulunan İşgücü Oranı(Yüzde)	16,3	14,2	14,4
Kaynak: DİE, DPT			
(1) DİE tarafından geçmiše doğru revize edilmiş olan Hanehalkı İşgücü Anketi verileri esas alınmıştır. Bu nedenle 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan verilerden farklıdır.			
(2) DPT tahmini.			
(3) Ekonomik nedenlerle 40 saatten az çalışıyor olup, daha fazla çalışmak isteyenler ve mevcut işinden elde ettiği gelirin azlığı ya da kendi mesleğinde istihdam edilmediği gibi nedenlerle iş arayanları kapsamaktadır.			

1994 yılında yüzde 4,9 düzeyinde olan kırsal açık işsizlik Nisan 1995'te yüzde 4,4'e düşmüştür.

Özelleştirme sonucunda İş ve İşçi Bulma Kurumu'na (İİBK) Özelleştirme Yasası'ndan kaynaklanan istihdam kaybı tazminatından yararlanmak üzere başvuranların sayısı 1995 yılı sonu itibariyle 1.230 kişi düzeyinde kalmış

olmakla birlikte, bu sayının kısa vadede artması beklenmektedir. Özelleştirme sonucunda işsiz kalacaklara yeni istihdam imkanları sağlamaya yönelik olarak 1994'te başlatılan Dünya Bankası destekli İşgücü Uyum Projesi'nin ikinci aşamasına 1995 yılında geçilmiştir.

İşgücü'nün niteliğinin geliştirilmesi çalışmaları açısından büyük önem taşıyan meslek stan dartları alanında önemli gelişme sağlanamamış, ancak İİBK bünyesinde konu ile ilgili bir birim oluşturulmuştur. İşgücü istatistiklerinin gelişti rilerek daha verimli biçimde kullanılması amacıyla 1994'te DİE'nin eşgündümünde kurulan İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu 1995'te faaliyet lerini genişleterek sürdürmüştür.

TABLO: II.6 Kentsel İstihdam ve İşsizlik (15+Yaş)(Bin Kişi)			
	1994 (1)	Nisan 1995 (1)	1996 (2)
Sivil İşgücü	9 883	9 827	10 668
Sivil İstihdam	8 715	8 785	9 379
İşsiz	1 168	1 041	1 289
İşsizlik Oranı (Yüzde)	11,9	11,6	12,1
Eksik İstihdam	844	818	949
Eksik İstihdam Oranı (Yüzde)		8,6	8,3
İşsizlik+Eksik İstihdam Nedeniyle Atıl Durumda Bulunan İşgücü Oranı (Yüzde)		20,5	19,9

Kaynak:DİE, DPT.

(1) DİE tarafından geçmiše doğru revize edilmiş olan Hanehalkı İşgücü Anketi verileri esas alınmıştır.

(2) DPT tahmini.

TABLO: II.7 Kayıtlı İşgücünde İşten Çıkarmalar (1)					
Sektör	1993		1994		1995
	1.Altı Ay	2.Altı Ay	1.Altı Ay	2.Altı Ay	
Kamu	25 065	9 948	36 803	32 186	15 704
Özel	68 138	60 396	101 673	90 838	54 510
Toplam	93 203	70 344	138 476	123 024	70 214

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

(1) Çıkarılma nedenleri: İşe ara verilmesi, işyeri kapanması, tensikat, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 13. ve 17.maddeleri.

Çalışma Hayatı

1995 yılında çalışma hayatı mevzuatının AB uyum şartları da dikkate alınarak, Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) normlarına uygun bir şekilde geliştirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmiştir.

Anayasa değişikliği kapsamında çalışma hayatıla doğrudan ilişkili, sendikal hak ve özgürlükleri genişletici yönde önemli düzenlemeler yapılmıştır. Anayasanın 33'üncü maddesi sendikalarla siyasi partiler arasındaki ilişkileri mümkün kılan biçimde ve 53'üncü maddesi Anayasanın 128'inci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki kamu görevlilerine sendikal haklar tanıyan şekilde değiştirilmiş, sendikalara siyasi faaliyet yasağı getiren 52'nci maddesi tümüyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Onaylanan ILO sözleşmeleri doğrultusunda 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nda 4.4.1995 tarih ve 4101 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmıştır.

Kamu görevlilerinin sendikal haklarına yasal düzenleme getiren Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanun Tasarısı, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun yeniden düzenlenmesini öngören İş Kurumu Kanun Tasarısı, işsiz kalanlara gelir güvencesi temin edecek olan İşsizlik Sigortası Kanun Tasarısı, İş Güvencesinin Hizmet Sözleşmesinin Gerekçesiz Feshini Sona Erdirecek Biçimde Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Ancak kanun tasarılarının son gelişmeler dikkate alınarak yeniden hazırlanması önemini korumaktadır.

Ülke politikalarının oluşumuna tüm toplum sal kesimlerin katılımını sağlamak, devlet, işçi ve işveren ilişkilerinde düzenli ve kalıcı barış ve ulusal uzlaşma ortamını oluşturmak amacı ile,

istişari nitelikteki Ekonomik ve Sosyal Konsey 17.3.1995 tarihli ve 1995/5 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuştur. Konseyin 6 Mayıs 1996 tarihli 1996/24 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle düzenlenen yeni yapısında kamu temsilcilerinin Konsey içindeki ağırlığı azaltılmış, meslek kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları ile derneklerin üye sayıları artırılarak Konseyde kamu ve özel kesim temsilcileri arasında denge oluşturulmuştur.

İşgücü piyasasının işleyisi, yapısı ve gelişimi alanlarında etkili politika önlemleri alınabilmesi için işgücü piyasası enformasyon sistemine ve bu sistemin bir parçası olan uluslararası tanım lara uygun ücret ve çalışma istatistiklerinin oluşturulmasına ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışma hayatının bütünü için etkin görev yapabilecek bir yapıya kavuşturulması ihtiyacı devam etmektedir.

1995 yılı sonu itibarıyle 3.973.306 işçinin 2.695.627'si sendika üyesidir. 1994 yılı sonunda yüzde 69,4 olan sendikalı işçi oranı, 1995 yılı sonunda yüzde 67,8'e düşmüştür. 1995 yılı sonu itibarıyle 506 grev kararı alınmış, 199.867 işçinin katıldığı 120 grev uygulama sonda 4.838.241 işgünü kaybolmuştur. 4.047 işçiyi kapsayan 5 lokavt uygulamasında da 162.512 işgünü kaybı olmuştur.

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da öngörülen biçimde, özelleştirme uygulamalarından doğan istihdam azalmalarından zarar görenlere iş kaybı tazminatı ödemesi için İİBK bünyesinde bir birim oluşturulmuş, başvurular Mart 1995'te, ödemeler ise Temmuz 1995'te başlamıştır.

TABLO: II.8 Reel Ücret Endeksleri

(1989=100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
İŞGÜCÜ MALİYETİ (1)						
Kamu kesimi	122	179	187	201	191	143
Özel kesim	117	173	171	174	137	139 (2)
MEMUR AYLIK MALİYETİ	123	128	136	137	102	96
YILLIK ORTALAMAASGARİ ÜCRET (3)	113	129	142	150	118	112

Kaynak: DPT.

(1) Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve Kamu İşveren Sendikaları Konfederasyonu verilerinden hesaplanmıştır. Sözkonusu Konfederasyonların kayıtlı bilgilerini esas alan bu yeni seri ile 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan seri farklılık arzetmektedir.

(2) Tahmin.

(3) 16 ve üstü yaşı sanayi ve hizmetler kesimi yıllık ortalama asgari ücretidir.

Asgari ücret 1 Eylül 1995 tarihinden geçerli olmak üzere 16 ve üstü yaşındaki işçiler için yüzde 102,7 artışla günlük 282.000 TL., 15 ve altı yaşındaki işçiler için yüzde 103,2 artışla günlük 236.250 TL. olarak belirlenmiştir.

547 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile makam ve hizmet tazminatları artırılmıştır. 1995 yılı içinde yapılan artış ve düzenlemeler sonucu ortalama net maaş artışı nominal olarak yüzde 84,4 oranında gerçekleşmiştir. 562 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile de memurların ücretli ve ücretsiz izinleri, ölüm yardımı ödenekleri, hastalık izinlerinde zam ve tazminat ödemeleri, zam, tazminat ve ödenekler ile benzeri ödemelerin keseneklendirilmesi, ücretsiz izinlerin hizmetlerinde değerlendirilebilmesi konularında düzenlemeler yapılmıştır.

Kamu kesiminde aşırı ve dengesiz istihdamın azaltılması, kamu personel ve ücret rejiminin yeniden düzenlenmesi, ücretler üzerindeki yüklerin azaltılması ve işgücü maliyetinin

yapısının düzenlenmesi konularında önemli bir gelişme sağlanamamıştır. Ücretliler arası gelir dengesizliklerini giderecek düzenlemeler, ücretlerin iş, liyakat, verim, kıdem ve kariyerin karşılığı olarak belirlenmesine yönelik çalışmalar ile iş analiz ve değerlendirmesi sisteminin yaygınlaştırılıp yerleştirilmesi çalışmaları çok sınırlı boyutlarda kalmıştır.

Sendikaların eğitim ve araştırma faaliyetlerinin desteklenmesi ilkesi çerçevesinde 1993 yılında başlatılan TÜRKİŞ Eğitim ve Araştırma Merkezi Projesi çalışmalarına 1995 yılında da devam edilmiştir.

Yurtdışı İşçi Sorunları

Ülke dışında yaşayan yurtaşlarımızın sayısı 1995 yılı sonu itibarıyle 3.334.363 olup, bu sayının 2.812.002'si AB ülkelerinde en büyük yabancı nüfus grubu olarak bulunmaktadır. Ülke dışında çalışan yurtaşlarımızın sayısı 1.330.794'dür.

İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü'nün geçici verilerine göre, 1995 yılında 341'i kadın olmak üzere 59.483 kişi,

tümü kendi imkanlarıyla temin ettiği işlerde çalışmak amacıyla yurdisına gönderilmiş, bunların 2.853'ü Avustralya ve Avrupa ülke lerine, 359'u Kanada ve ABD'ye, 35.792'si Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğu'na, 330'u Balkan ülkelerine, 19.909'u Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine, 220'si Asya ülkelerine, 20'si ise diğer ülkelere gönderilmiştir. Yurdisına gitmek için halen 521.218'i vasıflı olmak üzere 702.667 kişi sıra beklemektedir.

1990 yılında Almanya'da 33.000 girişimci Türk 100.000 kişilik bir çalışma alanı yaratırken, 1994 yılında 37.000 Türk girişimci 135.000 kişiye istihdam yaratmıştır. Yurdisındaki Türk sermayesinin Türk ekonomisini destekler biçimde değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

1994-1995 öğretim yılında Batı Avrupa Ülkelerinde ögün eğitimin bütün kademelerine devam eden öğrenci sayımız 718.501'dir.

Yurdisındaki vatandaşlarımızın ve çocuklarının çalışma yaşamına erken atılmaları, yetersiz dilbilgisi ve meslek eğitiminden gereğince faydalananamama gibi nedenlerle eğitim, sosyal güvenlik ve çalışma yaşamına ilişkin sorunlarının çözümü ihtiyacı devam etmektedir.

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu çifte tabiiyete izin veren hükümler taşımakla beraber, çifte vatandaşlığa ilişkin ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ve ferağı gibi konulara açıklık getiren 4112 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun 12.6.1995 tarih ve 22311 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye göç veren bir ülke olmanın yanısıra göç alan bir ülke konumuna da gelmiştir. Ülkemizde yabancıların maaş ve ücret karşılığı çalışmaları ve serbest olarak hizmet sunmaları ile ilgili mevzuat dağınık ve karmaşık olup, işgücü

piyasasında gelişen koşullara göre yetersiz kalmaktadır.

b) Amaçlar

Türkiye'nin gümrük birliğine girmiş olduğu bu dönemde; teknolojinin en önemli rekabet unsurlarından birini oluşturduğu ve toplam istihdam içinde tarımın payının azalacağı dikkate alındığında üretken istihdam yaratılmasının büyük önem taşıdığı görülmektedir. Bunun gerçekleştirilmesinde belirleyici rolü istikrarlı ve teknoloji ağırlıklı ekonomik büyümeye oynayacaktır.

İstihdamın geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması bakımından küçük ve orta ölçekli işletmelerin kapasitelerinden azami ölçüde yararlanılacak ve yerel ekonomik potansiyeller harekete geçirilecektir. Bu amaçla küçük ve orta ölçekli işletmeler ile bireysel girişimlere yönelik proje, finansman, organizasyon ve teknoloji alanlarındaki destekler artırılacaktır.

Yeni istihdam için destek sağlayan mevcut mekanizmaların etkinleştirilmesi ve bu doğrultuda yeni mekanizmaların oluşturulması amacıyla çalışmalar yapılacaktır.

1996 yılında işgünün 22,4 milyon, istihdamın 20,7 milyon ve işsizlik oranının yüzde 7,4 düzeyinde olacağı tahmin edilmektedir. Yüzde 7 civarındaki eksik istihdamla birlikte, atıl durumda bulunan işgücü oranının yüzde 14,4 olması beklenmektedir.

Devlet işçi ve işveren kesimlerinin sürekli diyalogu sağlanacak, çalışma barışı koru nacak, çalışma hayatı mevzuatı AB ülkelerine uyum ve ILO normları doğrultusunda yenilenecektir. İstihdamın geliştirilmesine yönelik olarak, kısmi süreli çalışma biçimlerine

imkan tanıyacak düzenlemeler yapılacak, ücret belirleme yöntemlerinin objektif hale getirilmesine çalışılacaktır.

Yurtdışındaki işçilerin ve ailelerinin eğitim düzeylerinin yükseltilerek nitelikli istihdama yöneltilmelerine, ekonomik girişimlerinin desteklenmesine ve bulundukları toplumla sosyal bütünlşemelerinin sağlanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilecektir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK), çağdaş istihdam hizmetlerini yerine getirebilecek ve bunun için gerekli imkanlara kavuşturulacak şekilde kapsamlı bir biçimde İş Kurumu olarak yeniden yapılandırılacaktır.

İstihdamla bağlantılı aşırı yük ve kesintiler, ilgili fonlara ilişkin mevzuatın değiştirilmesini de içeren önlemlerle kısıtlanacaktır.

Kısmi süreli çalışma biçimlerinin hukuki dayanağa kavuşturulmasına yönelik olarak yapılacak düzenlemenin boyutlarını ve ilkelerini belirleyen ön çalışmalar başlatılacaktır.

Onaylanan ILO sözleşmelerinin ve Anayasa değişikliğinin çalışma mevzuatına yansıtılmasını

sağlayacak değişikliklere ilişkin çalışmalar yapılacaktır.

Kamu görevlilerinin sendikal hak ve yükümlülüklerini tanımlayıp yasal güvenceye kavuşturacak mevzuat hazırlık çalışması, Anayasada yapılan değişikliğin gerektirdiği düzenlemeler dikkate alınarak gözden geçirilecektir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatının teknolojik gelişmeleri izleyebilmesi ve mevcut sistemin esnekliğe kavuşturulması için yapılması gereken değişiklik çalışmaları südürülecektir.

Tarım kesiminde ücretli çalışanları kapsayacak Tarım İş Kanunu Tasarısı hazırlık çalışmaları sonuclandırılacaktır.

Asgari ücret tespit yöntemlerini yeniden belirlemeye yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

Türkiye'deki yabancı uyrukluların istihdamı ile ilgili mevzuat günün koşullarına göre yeniden düzenlenenecek, ilgili hükümlerdeki dağınıklık giderilecek, yabancıların istihdamı ile ilgili esaslar tek bir kanunda toplanacaktır.

II. TARIM, SANAYİLEŞME VE DÜNYA İLE BÜTÜNLEŞME

5. TARIMSAL POLİTİKALAR İLE İLGİLİ YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ

a) Mevcut Durum

1995 yılında, tarım sektörü üretimi bir önceki yıla göre yüzde 2,9 artmış, ihracatı yüzde 15,7 azalmış, ithalatı ise yüzde 111,9 artmıştır.

1995 yılında kimyasal gübre kullanımı 4.386 bin ton, mücadele ilaçları kullanımı 38.128 ton olmuş, traktör park sayısı ise 790 bin adede yükselmiştir.

Bitkisel ürünlerde yüksek ve iyi vasıflı tohumların geliştirilmesini hedef alan Tohumluk Programı çerçevesinde 1994 yılında 84.763 ton buğday, 16.916 ton arpa, 3.897 ton hibrít mısır, 1.860 ton aycıçığı, 28.641 ton pamuk tohumu, 1995 yılında ise 62.930 ton buğday, 10.441 ton arpa, 2.908 ton hibrít mısır, 2.090 ton aycıçığı ve 28.975 ton pamuk, 1.146 ton soya tohumu dağıtılmıştır.

Ülkemizde arazi kullanım planları bulun mamaktadır. Tarım arazilerinin tarım dışı kullanımının artışı ve erozyon gibi nedenlerle tarım alanları azalmakta, arazi mülkiyetindeki dağılımın bozukluğu sonucunda küçük işletmeler giderek artmaktadır. Nitekim işletme sayısı 1991 yılında 4 milyon 92 bine yükselmiş olup, bu işletmelerin yüzde 99'u 50 hektarın altında bulunmaktadır.

Tarım sektöründe başlıca üretici örgütleri olan Türkiye Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği ile çeşitli kooperatifler ve bunların birlikleri; üretici kesimin temsil edilmesinde, tarımsal politikaların geliştirilmesinde, üreti cilere hizmet verilmesinde, üretimin yönlen dirilmesinde, fiyat oluşumunun sağlanmasıında ve ürünlerin pazarlanmasında kendile

rinden beklenen işlevleri yeterli ölçüde yerine getirememektedirler.

Tarım politikalarının belirlenmesi konusunda kamu kesiminde örgütlenme ve koordinasyon yetersizliği bulunmaktadır.

Uygulanan destekleme politikalarının en önemli unsuru olan fiyat müdahaleleri ile üretici gelirlerinde istikrar sağlanamadığı gibi, üretimde de dalgalanmalara neden olmaktadır.

Önemli ürünlerle ilgili yeni borsaların kurulması ve mevcut borsaların geliştirilmesi amacı ile FAO kaynaklarından desteklenen "Ürün Borsalarının Planlanması Projesi" hazırlanmıştır.

Tarım sektöründe araştırma, eğitim ve yayım hizmetleri yeterli düzeyde bulunmamaktadır.

Tarımsal faaliyetleri gerçekleştiren kurumların, havza bazında koordineli çalışmamaları, kaynakların rasyonel kullanımını engellemektedir.

Tarım sektöründe Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimizle ilgili olarak, Katma Protokol hükümlerine göre öngörülen 22 yıllık süre içinde Topluluk Ortak Tarım Politikasına uyum sağlanmadığından 1/95 sayılı TürkiyeAT Ortaklık Konseyi Kararı ile bu süre uzatılmıştır. Bu konuda mevzuat ve Topluluk Ortak Tarım Politikasına uyum çalışmaları sürdürülmektedir. Ayrıca, Katma Protokol ve Ortaklık Konseyi Kararları çerçevesinde tarım ürünleri ticaretinde karşılıklı taviz verilmesi konusunda Toplulukla görüşmeler sürdürülmektedir.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

1994/2 sayılı Bakanlıklararası Tütün Kurulu Kararıyla, 1994 yılı üretim kontenjanı 220 bin ton olarak tespit edilmesine karşın gerçekleşen üretim 186.954 ton olmuştur.

93/4988 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, 1995 yılında 1994 yılı tütün üretim kotası dışında kalan ekilmeyen miktar için tazminat ödenmesine geçilmiştir. Söz konusu tazminat miktarı 2.079 milyar TL dir.

Ülkemizdeki hayvan sayısı, tarımı ileri pekçok ülkeninkinden fazla olmasına rağmen, birim hayvan başına elde edilen verim düşüktür. Hayvancılığı ileri ülkelerde ortalama sığır karkas ağırlığı 250 kg dolayında iken, ülkemizde 160 - 170 kg dır. Sığır başına süt verimi bu ülkelerde ortalama 5000-6000 kg/laktasyon iken, ülkemizde 1400-1500 kg/laktasyondur.

1994 yılı hayvancılık istatistiklerine göre genel hayvan populasyonu içerisinde düşük verimli yerli ırk hayvanlar, sığır mevcudunun yüzde 49,1'ini, koyun mevcudunun yüzde 97,7'sini oluşturmaktadır.

Hayvanların ıslahı maksadiyla sun'i tohumlama faaliyetine devam edilmektedir. 1994 yılında 863 bin baş, 1995 yılında ise 898 bin baş sığır sun'i tohumlama metoduyla tohumlanmıştır.

Belli bir program dahilinde, 1987-1995 döneminde toplam 240 bin baş damızlık sığır ithal edilerek üreticilere dağıtılmıştır.

Kasaplık sığır ithalatı 1993 yılında 130 bin baş, 1994 yılında ise yüksek fiyat artışı nedeniyle oldukça azalarak 14 bin baş olarak gerçekleşmiştir. Ancak 1995 yılında yurt içinde kasaplık sığır teminindeki sıkıntıyı hafifletmek üzere ithalattan alınan fonun düşürülmesi nedeniyle ithalat yeniden büyük bir artış göstererek 350 bin baş olarak gerçekleşmiştir.

Hayvancılıkta verimlerin artırılması için çalışmalar yapılmaktadır. Bu çerçevede, süte, sun'i tohumlamaya, yem bitkileri üretiminin artırılmasına, aşılaç kullanımına, damızlık sığır ithalatına, destek sağlanmaktadır. 1995 yılında hayvancılık sektörüne yüzde 20 faizli, 25 yıl vadeli toplam 21 trilyon TL lik kaynağın ayrılmamasını öngören 3 adet Bakanlar Kurulu Kararı alınmış ve uygulamaya konulmuştur. Bu kaynağın 2 trilyon TL si Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan 22 İl'e tahsis edilmiş olup tamamı kullanılmıştır. Geriye kalan 19 trilyon TL'lik kaynağın ise ülke genelinde damızlık sığır, süt, besi sığırı, koyun yetiştirciliği için olmak üzere; 1996 yılı Nisan ayı sonuna kadar 8,2 trilyon TL si kullanılmıştır.

Hayvancılığın geliştirilmesi amacıyla mevcut tedbirlere ek olarak, sun'i tohumlama hizmetlerinin, üstün verimli damızlık sığır sayılarının, kabakesifsilaj yemlerin üretim lerinin geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla bir Bakanlar Kurulu Kararı Taslağı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanmış bulunmaktadır. 1996-2000 yıllarını içine alan bu Karar Taslağına göre, yapılacak toplam 22,1 trilyon TL lik destek karşılığında 95,3 trilyon TL lik bir gelir artışı sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Yürürlükte bulunan Arazi Kanununun ihtiyaca cevap verememesi sonucu meraların, kötü, bilingçsizce aşırı olatılmaları ve tarlaya çevrilmeleri gibi nedenlerle alanları azalmış, vasifları bozulmuştur. Bunun yanında yem bitkileri üretimi nicelik ve nitelik yönünden yetersiz seviyededir. Halen tarım üretimi yapılan alanın ancak yüzde 2,53'ü yem bitkileri tarımına ayrılmaktadır.

Hayvan hastalık ve zararlıları etkilerini sürdürmektedir.

Üreticilerin bilgi seviyelerinin yetersizliği, hayvan bakımı, beslemesi, hayvan barınakları, kontrol ve pazarlama imkanlarının istenilen şekilde iyileştirilememesi; girdi fiyatlarıyla ürün fiyatları arasında denge kurulamaması; yetiştirci birlikleri, kooperatifleri ve derneklerinin ülke genelinde yaygınlaşmamış oluþu hayvancılık sektörünün diğer temel sorunlarını oluþturmaktadır.

Ülke topraklarının genelde yüzde 26'sı orman rejimine girmesine rağmen, iyi vasıflı ormanlar yüzde 11 gibi çok düşük bir oranda bulunmaktadır. Bu oran Avrupa ve Dünya genelinde yüzde 27 dolayındadır.

Ormansızlaşma, çölleşme, sel, heyelan, kirlenme ve toprak erozyonu önemini korumaktadır. Ayrıca, orman kadastro işleri ile yol altyapısının tamamlanamaması; orman içi köylerin sosyoekonomik seviyelerinin düşük lüğü, biyolojik çeşitliliği koruma çalışmalarının ve orman işçiliği ile ilgili ergonomik uygulamaların yetersizliği de sektörün ana sorunları olmaya devam etmektedir.

Orman arazilerini daha iyi değerlendirmek amacıyla, 1994 yılında 18 bin hektar ağaçlandırma, 10 bin hektar erozyon kontrolü,

13 bin hektar enerji ormanı, 1713 km orman yolu, 610 bin hektar kadastro çalışması gerçekleştirilmiştir. Söz konusu rakamlar 1995 yılında sırasıyla 24 bin hektar, 6 bin hektar, 13 bin hektar, 1916 km ve 625 bin hektar olarak sonuçlanmıştır.

1994-1995 yıllarında 7 adet Milli Park, 4 adet Tabiat Parkı, 5 adet Tabiatı Koruma Alanı ve 27 adet Orman İçi Dinlenme Yeri, işletme ormanlarından ayrılarak halkın kültürel ve rekreatif kullanımına tahsis edilmiştir.

1995 yılında özellikle Bolu ve Zonguldak bölgelerindeki ormanlarda kar kırığı ve kabuk böceği tahribatından dolayı ağaç kesimleri zorunlu olarak yüksek tutulmuş ve buna bağlı

olarak sektör üretimi yüzde 7 seviyesinde artış göstermiştir.

Anılan bu gelişmelere karşın ülkemizde ormansızlaşma ve çevre kirlenmesinde, kaçak çilik ve tarla açma ile beraber büyük rol oyna yan orman yangınları sonucunda 1994 yılında 20980 hektar ve 1995 yılında da 4790 hektar ormanlık alan kaybedilmiş; ayrıca çeşitli yasalarla 1994 yılında 14918 hektar, 1995 yılında da 14872 hektar ormanlık alan orman rejimi dışına çıkarılmıştır.

Devlet ormanlarında ve tüzel kişilerin mülki yetindeki arazilerde ağaç servetini çoğaltmak, toprak, su ve bitki arasında bozulan dengeyi kurmak, geliştirmek ve çevre değerlerini korumak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapıla cak ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmalarını desteklemek amacıyla 1995 yılında 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu çıkarılmıştır. Böylece Tarım sal Politikalar ile ilgili Yapısal Değişim Projesi'nin ormancılıkla ilgili önemli bir hukuki düzenlemesi yerine getirilmiş bulunmaktadır. Kanunun 1996 yılından başlamak üzere ve özellikle 1997 yılından itibaren ormancılık çalışmalarına önemli katkılar sağlama beklenmektedir.

Son yıllarda su ürünleri üretiminde aşırı avlanma, kirlenme ve ekolojik değişimeler sonucunda azalmalar olmuştur.

Su ürünleri üretimini etkileyen kirlenmenin önlenmesi için Karadeniz Ülkeleri arasında imzalanan anlaşmaya benzer olarak, bu ülkelerle su ürünleri kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli bir anlaşmanın hazırlık çalışmalarına, Ülkemiz koordinatörlüğünde devam edilmektedir.

Su ürünleri üretimini geliştirmek için pazarlama dahil yetiştircilik ve lagün ıslahı konularını kapsayan bir çalışma 1995 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığında başlatılmıştır.

Su ürünleri sektöründe; kamuda etkin, yönlendirici, kaynakları yönetici, geliştirici ve yeterli bir yapının bulunmaması, yetiştirciliğin istenen düzeyde geliştirilememiş oluşu, hastalık ve parazitler dahil koruma ve kontrol hizmetlerinin etkinlikle yürütülememesi, araş tırma ve geliştirme faaliyetlerindeki yetersizlik, üreticilerin etkin olarak teşkilatlanamamış oluşu, soğuk ve donmuş zincir ile pazarlama sisteminin yetersizliği, kaynakların yıllık üretimleri ile bunları etkileyen faktörlerin iyi bilinmemesi önemli sorunlardır.

1995 yılında inşaati tamamlanan balıkçı barınakları adedi 127 olmuştur. Karadeniz Ülkeleri arasında hazırlanmakta olan Balıkçılık Anlaşmasının çalışmaları devam etmektedir.

b) Amaçlar

Tarım sektöründe temel amaç; artan nüfusun dengeli ve yeterli beslenmesinin sağlanması, ihracatta mukayeseli üstünlüğe sahip olduğumuz ürünlere ağırlık verilerek üretim ve ihracatın artırılması, üretici gelirlerinde istikrar sağlanması ve kamu kaynaklarının daha rasyonel kullanılmasıdır.

Üretimde verimliliğin ve kalitenin artırılması için araştırma, eğitim, yayım hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi faaliyetlerine 1996 yılında da devam edilecektir. Bu çerçevede

II. Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi ve Tarımsal Araştırma Projesi uygulamaları ve araştırmayı一起 ile yeni teknolojiler etkin bir şekilde çiftçilere götürülecektir.

GATT/Uruguay Turu Nihai Senedi'nin tarımla ilgili hükümleri çerçevesinde tarım ürünleri fiyatlarına olan devlet müdahaleleri azaltılarak ürünlerin rekabet ortamında pazarlanabilmeleri ve kayıtlı üreticilere doğrudan gelir desteği verilmesi için 1996 yılında "Üretici Birlikleri" nin kurulması ile ilgili çalışmalar sürdürülecektir. Ayrıca önemli ürünlerle ilgili yeni borsaların kurulması veya mevcut borsaların geliştirilmesi amacıyla hazırlanan "Ürün Borsalarının Planlanması" projesinin uygulanması için dış kaynak temini yoluna gidilecektir.

GAP Bölgesinde sulama yatırımı tamamlanacak 12 bin hektarlık alanda karşılaşılmalı üstünlüğe sahip olduğumuz ürünlerde ağırlık verilecek ve GAP Yüresi Eğitim ve Yayım Projesi çalışmaları hızlandırılacaktır.

Tarım sektöründe Uzaktan Algılama Yöntemiyle Ürün Tahmini çalışmaları 1996 yılında tamamlanacaktır.

Hayvancılık istatistiklerinin, toplanması, yayınlanmaları 1996 yılı içinde gözden geçirilecek, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından kabul edilebilir hale getirilecektir.

1996 yılında üretimin artırılması amacı ile hayvancılığa özel önem verilmesine devam edilecektir.

Yüksek verimli kültür ırkı damızlık hayvanlar, ülke içinden ve ithalat yoluyla karşılanarak genel hayvan populasyonu içerisindeki payı artırılacak, ayrıca sun'i tohumlama yolu ile yapılan melezleme çalışmaları etkinleştirilecektir. Canlı hayvan ithalatında sağlık kontroluna önem verilecektir. 1996 yılında 1200 bin baş sığırın sun'i tohumlama metoduyla tohumlanması öngörmektedir.

Karma sanayi yemi üretiminde gereklili kalitenin sağlanması için 1734 sayılı Yem Kanunu ve Yem Yönetmeliği'nin daha etkin bir şekilde uygulanması ile ilgili düzenlemeler yapılacak, mevcut yem standartlarının bir kısmı zorunlu uygulamaya konulacaktır.

Orman kaynaklarının uzun dönemdeki doğal denge durumu ile sosyoekonomik ihtiyaçlar göz önünde tutularak değerlendirilmesi amacıyla doğrultusunda, Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu'nun da katkılarıyla, 1996 yılında toplam olarak 1200 bin ha. kadastro, 2500 km. orman yolu, 52 bin ha. ağaçlandırma, 25 bin ha. erozyon kontrolu ve 16 bin ha. enerji ormanı tesisi çalışmalarının gerçekleştirilemesi beklenmektedir.

Yangın, hastalık, böcek ve çeşitli dış etkilere karşı daha dayanıklı ormanlar kurmak ve ekoturizmi geliştirmek amacıyla, VI. Plan sonunda ağaçlandırmalarda ulaşılan yüzde 20 oranındaki yapraklı tür payının, yeşil kuşak alanları ve turistik yol kenarları öncelikli olmak üzere, 1996 yılında daha da yükseltilmesine çalışılacaktır.

Ormancılık çalışmalarında her yıl büyük miktarlarda can ve mal kaybına neden olan yetersizliklere çözüm getirmek amacıyla, 1996 yılından itibaren işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili olarak, orman köylüsünü aydınlatma çalışmalarının yoğunlaştırılması ve faaliyet noktalarında ileri ülkelerde olduğu gibi gerekli ikaz işaretlerinin konması çalışmalarının başlatılması zorunlu görülmektedir.

1996 yılında su ürünleri üretimini artırıcı kaynakların sürekli kullanımasına, yetiştirciliğin geliştirilmesine yönelik özellikle Karadeniz'de uygulama faaliyetlerine Dünya Bankası hibesi ve Japon Hükümeti Teknik Yardım Projeleri ile devam edilecek, Trabzon'da

mersin balığı, deniz alabalığı ve kalkan balığı yetiştirciliği çalışmalarına başlanacaktır. Aynı projeler kapsamında lagünlerin hazırlanacak mühendislik ıslah projeleri ile özel sektörce etkinlikle kullanımları sağlanacaktır.

Su ürünleri sektöründe, inşaatı tamamlanan balıkçı barınakları adedi 1996 yılında 131'e ulaşacak ve söz konusu alt yapıların etkinlikle işletilmesi için mevcut yönetmelik yeniden düzenlenenecektir.

1996 yılında tarım sektörü katma değer artışının sabit fiyatlarla yüzde 3,0 olması beklenmektedir.

1996 yılında 4.900 bin ton kimyasal gübre ve 39.500 ton mücadele ilacı kullanılacağı, traktör park sayısının ise 815 bin adet olacağı tahmin edilmektedir. Bitkisel ürünlerde yüksek verimli ve iyi vasıflı tohumların geliştirilmesi amacı ile 1996 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığında Tohumluk Üretim Programı çerçevesinde 283.060 ton buğday, 30.750 ton arpa, 5.193 ton mısır ve 2.340 ton sebze tohumluk üretimi programlanmıştır.

Tarımsal destekleme için diğer transferler hariç 1996 yılında bütçeden 38 trilyon TL kaynak ayrılmıştır.

c) **Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**

Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin ortakla rına daha iyi hizmet verebilecek ve koopera tifçilik hizmetlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilecek özerk bir yapıya kavuşturulması, kooperatifçilik ve işletmecilik faaliyetlerinin birbirinden ayrılması için Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerine ilişkin 3186 sayılı ve 2834 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılacaktır.

Ürün Borsaları konusunda alt yapının düzenlenmesi amacıyla 5590 sayılı Türkiye

Odalar ve Borsalar Birliği Kanunu'nda değişiklik yapılacak ve İzmir Ticaret Borsası bünyesinde pamuk için vadeli ve opsiyonlu piyasa işlemlerine başlanacaktır.

Ülkemizde hayvancılığın meralara bağımlı olması nedeniyle, maliyet düşürücü bir unsur olarak meraların önemi büyütür. Bugüne kadar, meraların tespiti, tahsis ve amaçlarıyla ilgili olarak yasal bir düzenleme yapılmamış, bu konudaki düzenlemeler diğer yasalardaki ilgili hükümlere göre yürütülmüştür. Yasal boşluğu doldurmak, mera, yaylak ve kıslakların tespit, tahsis ve amacına uygun kullanımını düzenlemek üzere Mera Kanununun çıkarılması için çalışmalar sürdürilecektir.

Tarım sektörünün yapısal sorunlarının çözüme kavuşturulması ve belirlenen tarım politikası amaçlarına ulaşılabilirmesine yönelik olarak, bu sektörde politikaları belirleyen ve faaliyetleri yönlendiren ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları temsilcilerinden oluşan "Tarımda Yeniden Yapılanma Kurulu" oluşturulacaktır.

1177 sayılı Tütün Tekeli Kanunu, 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün ve Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu ve 196 sayılı Ekici Tütün Satış Piyasalarının Desteklenmesine dair Kanunlar günün şartlarına uygun hale getirilecektir.

Üretici Birlikleri Yasası çıkarılarak üreticilerin ilgi alanına giren ürünlerin üretimi ve pazarlanması konularında üreticilere hizmet verilebilmesi ve yapısal uyum çerçevesinde önerilen gelişmelerin sağlanması için gerekli altyapıyı oluşturacak Üretici Birlikleri kurulacaktır.

Türkiye Ziraat Odalarının görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesine ortam yaratmak

amacıyla 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Yasası'nda değişiklik yapılacaktır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın, "Yapısal Uyum Projesi" kapsamında kendisine verilmiş olan görevlerle yem ve gıda denetimleri ile ilgili görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirmesi amacıyla yeniden düzenlenmesi için yeni bir Yasa hazırlanacaktır.

Şeker Kanunu'nun, ihtiyaca cevap vermeyen maddeleri güncelleştirilerek, özel kesimin şeker sanayiinde etkin faaliyet göstermesi sağlanacaktır.

Arıcılığın geliştirilmesi amacıyla Merkez Arıcılık Araştırma Enstitüsü kurulması için çalışmalar yapılacaktır.

Su ürünleri sektöründe balıkçı barınaklarının işletilmesiyle ilgili mevcut yönetmelik yeniden düzenlenerek çıkarılacaktır.

Hayvancılıkta sermaye şirketlerinin yaygın laştırmasını destekleyici mevzuat düzenlemesi çalışmalarına başlanacaktır.

6. SANAYİLEŞME YAKLAŞIMI

A. MADENCİLİK

a) Mevcut Durum

Son dönemde madencilik sektöründe görülen en önemli gelişme, ihracatın tekrar artış sürecine girmesi olmuştur. 1989 sonrası dönemde sürekli gerileyerek, 1993 yılında 233 milyon dolar seviyesine kadar düşen ve 1994 yılında 263 milyon dolar olarak gerçekleşen sektör ihracatı, 1995 yılında yaklaşık yüzde 50 artış ile 391 milyon dolar düzeyine yükselmiştir. Bu gelişmede,

dünya ekonomisindeki canlanmaya bağlı olarak, geleneksel ihracat ürünlerimize olan talebin artmasının yanı sıra, fiyat artışları da birinci derecede etkili olmuştur.

Madencilik sektörü ithalatı içinde, ham petrol ve doğal gaz en önemli ürünler olmaya devam etmektedir. 1995 yılında ham petrol ithalatı 23.605 bin ton, doğal gaz ithalatı ise, 6,9 milyar M3 düzeyine yükselmiştir. Bu gelişme sonucunda, toplam ham petrol ve doğal gaz ithalatı 3.568 milyon dolar, toplam sektör ithalatı ise 4.090 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Doğal gazda arz kaynaklarının çeşitli dirilmesi politikası doğrultusunda, Marmara Ereğlisi'nde inşa edilen terminalin hizmete alınmasıyla, 1994 yılında Cezayir'den LNG ithalatına başlanılmıştır. 1994 yılında 377 milyon M3 doğal gaz eşdeğeri olarak gerçekleşen LNG ithalatı, 1995 yılında, Cezayir'den ithalatın yanı sıra spot piyasadan alımlarla 1,2 milyar M3 seviyesine yükselmiştir. 1995 yılında, yılda ilave 1 milyar M3 doğal gaz eşdeğeri LNG ithalatı için Cezayir ile yeni bir anlaşma yapılmıştır.

1995 yılında, Türkiye doğal gaz tüketiminin yüzde 57'si elektrik üretimi alanında gerçekleşmiştir. Buna karşılık, konutlarda tüketimin yüzde 19, sanayide tüketimin payı ise yüzde 24 olmuştur.

Yerli ham petrol üretimindeki gerilemeye karşılık, yurtdışında petrol arama ve üretimine yönelik girişimlerden olumlu sonuçlar alınmaya devam edilmektedir. Bu kapsamda, Mısır ve Kazakistan'daki ortak arama çalışmaları sonucunda tespit edilen sahalardan petrol üretimleri sınırlı düzeyde olmakla birlikte sürdürülmektedir.

Alternatif enerji kaynaklarının en önemlilerinden olan jeotermal enerji, talebin güvenli, ucuz ve çevre yönünden en az sorun yaratacak

tarzda karşılanabilmesi bakımından önem arzettmektedir. Özellikle konut ısıtmacılığı için uygun niteliklere sahip olan ülke jeotermal kaynaklarının, bu amaçla değerlendirilmesi yönünde son dönemde bir çok proje gerçekleştirilmiştir.

Madencilik sektöründe faaliyet gösteren kamu kuruluşlarında yeniden yapılandırma ihtiyacı devam etmektedir. Özellikle, sektörel altyapının geliştirilmesi bakımından büyük öneme sahip Maden Tetskik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün, günün ihtiyaçlarına uygun, teknik kapasitesi yüksek bir kurumlaşmayı sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

b) Amaçlar

Yeraltı kaynaklarının yüksek katma değer sağlayacak şekilde ekonomiye kazandırılması, sanayinin ham madde ve enerji ihtiyacının güvenli ve ekonomik olarak karşılanması madencilik sektöründe temel amacı oluşturmaktadır.

Enerji talebinin karşılanmasıında, ithalat zorunluluğu bulunmakla birlikte, yurtiçi kaynakların toplam içindeki payının korunması arz güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, 1996 yılında, öncelikle Çan ve Elbistan linyit kaynaklarının değerlendirilmesi yönündeki çalışmalarla devam edilecektir.

Doğal gazda tüketim artışına paralel olarak, arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi yönündeki çabalar sürdürülmektedir. Bu doğrultuda, Mayıs 1995'de İran ile doğal gaz ithalatını öngören bir protokol imzalanmıştır. İmzalanan protokolun gereği olarak, gaz ithalatı için gerekli doğal gaz boru hattının inşaasına en kısa sürede başlanılması planlanmaktadır. Öte yandan, Rusya ve

diğer bölge ülkelerinden ilave doğal gaz ithalatı için gerekli girişimler sürdürülecektir.

Üretim alanında, gerekli sosyal ve teknik altyapı düzenlemeleri yapılarak kamunun payının tedricen azaltılması, yerli ve yabancı sermayenin sektörde daha aktif rol üstlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, sektörde faaliyet gösteren kamu iktisadi teşebbüslerinden özelleştirilmesi öngörülenlerin özelleştirilmeleri, diğerlerinde ise verimsiz birimlerin tasfiyesi konusunda çalışmalarla 1996 yılında başlanacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Madencilik alanında mevzuat birliğinin sağlanması, yetki çatışmalarının önlenmesi ve madenciliğimizin daha etkin bir yasal düzene kavuşturulabilmesi amacıyla, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun, Tuz Kanunu ve Taş Ocakçılığı Nizamnamesi ile düzenlenen hususları da kapsayacak şekilde yeniden ele alınmasına yönelik çalışmalara yıl içinde başlanacaktır.

Jeotermal enerji alanındaki yasal boşluğun doldurulması amacıyla hazırlanan Jeotermal Enerji Kaynakları Yasa Tasarısına son şeklini vermek üzere çalışmalara başlanacaktır.

2804 sayılı MTA Kuruluş Yasası'nın değiş tirilmesine yönelik Yasa Tasarısı hazırlık çalışmalarına yıl içinde başlanacaktır.

MTA Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan "Sondaj Karot Bilgi Bankası"na ilgili kuruluşlardan düzenli bilgi akışının sağlanmasımeye yönelik yasal düzenleme gerekliliği ve kurumsal düzenleme imkanları araştırılacaktır.

B. İMALAT SANAYİİ

a) Mevcut Durum

1994 yılında, 5 Nisan Ekonomik Önlemlerinin uygulanması sonucunda talep unsurlarında önemli ölçüde gerilemeler gözlenmiştir. Talep daralmasından en fazla etkilenen sanayiler, dayanıklı tüketim malları ve karayolu taşıtları imalat sanayileri olmuştur. İç talepteki daralma, ihracata yönelenmeyen bazı sanayilerin üretimini olumsuz yönde etkilerken, ihracatlarında önemli artışlar kaydedilen dokuma, hazır giyim, kağıt, cam ve demirçelik sanayileri üretimlerini önemli ölçüde etkilememiştir. Ancak, talep daralmasından etkilenen sanayilerde ortaya çıkan üretim azalmaları sonucunda 1994 yılında imalat sanayii üretimi yüzde 8,3 gerilemiştir. 1994 yılı sonrasında iç talepte görülen canlanmanın 1995 yılında da devam etmesi yanında, sanayi ürünlerini ihracatının da artması, imalat sanayii üretimini olumlu yönde etkilemiştir.

Kamu kesiminde 1995 yılında yüzde 1,3 oranında üretim gerilemesi gözlenirken, özel kesimde üretim artışı yüzde 18,9 olarak gerçekleşmiştir. 1995 yılında, içki, hazır giyim, plastik, lastik, demirdışı metaller, madeni eşya ve karayolu taşıtları sanayilerinde ulaşılan yüksek üretim artış hızlarıyla imalat sanayii toplam üretimi yüzde 13,0 artmıştır.

1994 yılında ortalama yüzde 74,7 olarak gerçekleşen imalat sanayii kapasite kullanım oranı, toplam talepte gözlenen artış paralel olarak, aylık imalat sanayii istatistiklerine göre 1995 yılında yüzde 79,6'ya ulaşmıştır.

1995 yılında sanayinin katma değeri yüzde 12,1 artarken, imalat sanayii katma değeri yüzde 13,9 oranında artmıştır.

1994 yılında yaşanan ekonomik krizin atla tilmasında önemli rol oynayan sanayi ürünleri ihracatındaki artış 1995 yılında da devam etmiş ve imalat sanayii ürünleri ihracatı 1995 yılında yüzde 20,9 artmıştır. Aynı dönemde, imalat sanayii ihracatı 20,3 milyar dolara ulaşarak, toplam ihracat içerisinde imalat sanayinin payı yüzde 93,9 olarak gerçekleşmiştir.

1994 yılında TL'nin yabancı paralar karşısında değer kaybı ve iç talepte görülen daralma sonucu imalat sanayii ithalatı yüzde 25,3 gerilemiştir. 1994 yılında toplam ithalat içerisinde imalat sanayiinin payı yüzde 83,2 olarak gerçekleşmiştir. Ekonomideki canlan manın yanında, AT ile gümrük birliği öncesi ithalattaki koruma oranlarının düşürülmesi, bazı ithal mallarının fiyatlarında görülen artış ve TL'nin reel değer artışı sonucunda, imalat sanayi ithalatı 1995 yılında, yüzde 56,1 artarak 30,2 milyar dolara ulaşmıştır. Aynı dönemde imalat sanayii ithalatının toplam ithalat içerisindeki payı yüzde 84,7 olmuştur.

1995 yılında çıkarılan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile, mal ve hizmet üretimine yönelik yatırımlar ile araştırma geliştirme, çevre koruma, kalite ve standart geliştirme, yoresel el sanatlarının gelişti rilmesine yönelik yatırımlar ve küçük ve orta boy işletmeler desteklenerek, mevzuatımızın uluslararası yükümlülüklerimize uyumlu hale getirilmesi çalışmalarına devam edilmiştir.

Son yıllarda artan kamu finansman açıkların yurtiçi faiz oranları üzerindeki baskısının devam etmesi ve özel kesim yatırılabilir fonlarının para piyasalarına yönelmesi sonucun da, özel kesim imalat sanayii sabit sermaye yatırımlarında bir gerileme gözlenmiştir. Ayrıca artan finansman maliyetleri de yatırımları olumsuz etkileyen diğer bir faktör olmuştur. İmalat sanayiinde özel kesim sabit sermaye

yatırımları 1994 yılında yüzde 9,0, kamu kesimi yatırımları ise yüzde 50,0 gerilemiştir.

İmalat sanayiinde, 1994 yılında sabit yatırım tutarı 125.108 milyar TL, 1995 yılında ise sabit yatırım tutarı 1.678.966 milyar TL'ye ulaşan Yatırım Teşvik Belgesi düzenlenmiştir.

1.1.1996 tarihinde AT ile gümrük birliği gerçekleştirilerek, ithalatta gümrük vergileri ve eş etkili vergiler ile miktar kısıtlamaları kaldırılmış ve üçüncü ülkelere karşı ortak gümrük tarifesi uygulaması başlatılmıştır. Bu çerçevede, rekabet güçlüğü çekerileceği düşünülen kağıt, deri ve deri mamülleri, seramik, tarım alet ve makinaları ile karayolu taşıtları sektörlerinin bazı mallarında üçüncü ülkelere karşı korumaların bir geçiş dönemi süresince ortak gümrük tarifesi hadleri üzerinde devam ettirilmesi sağlanmıştır.

AT ile gümrük birliğine paralel olarak Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT) ile, Topluluğun yetki alanına giren ürünleri kapsayan bir serbest ticaret anlaşması imzalanmasına yönelik müzakerelerde son safhaya gelinmiştir.

Ekonomik değişme ve yeniliklere uyum sağlama yeteneği yanında, yüksek istihdam yaratma gücüyle ekonominin ve sosyal yapının istikrar unsuru olan küçük ve orta ölçekli işletmeler önemini korumaktadır. Ülkemizin gümrük birliğine girmesi sebebiyle rekabet gücü olumsuz etkilenecek küçük sanayi ürünlerinin sektör bazında tespiti çalışmaları yapılmıştır. Bu işletmelerin AT ile gümrük birliği sonrasında karşılaşabilecekleri rekabete ilişkin sorunlarının aşılabilmesi amacıyla, Topluluk kaynaklı mali yardımın bu işletmelere aktarılmasına ilişkin proje çalışmaları sürdürülmektedir.

1995 yılında işletmeye açılan 1.686 işyeriyle birlikte Sanayi ve Ticaret

Bakanlığınca kredilendirilen küçük sanayi sitelerindeki işyeri sayısı 66.339'a ulaşmıştır. Esnaf, sanatkar siviline kayıtlı, esnaf, sanatkar ve küçük sanayici sayısının, 1995 yılı sonu itibarıyle 2,9 milyona ulaştığı tahmin edilmektedir. 1995 yılı sonu itibarıyle Halk Bankası'na girişimcilere verilen ihtisas kredileri 47.254 milyar TL'ye, ticari krediler ise 42.954 milyar TL'ye ulaşmıştır. KOSGEB 1995 yılı sonu itibarıyle 38 merkezde 3.950 firmaya 65.000 adet test ve analiz hizmeti, 7.850 kişiye eğitim hizmeti vermiştir. Ayrıca, 1995 yıl sonu itibarıyle 8.582 hektarlık alanda 5.373 sanayi parseli olan toplam 36 adet Organize Sanayi Bölgesi hizmete alınmıştır.

Son yıllarda dünya ile bütünlleşme politi kalarına paralel olarak, ülkemizde yabancı sermaye yatırım ve ortaklılarının giderek arttığı gözlenmektedir. Yerli firmaların teknolojisini ve rekabet gücünü olumlu yönde etkileyen bu gelişme, firmaların AT ve dünya pazarlarına açılmasını kolaylaşacaktır. İmalat Sanayii kapsamında 1994 yılında 1,1 milyar dolar tutarında 438 adet izin verilirken, 1995 yılında verilen izin sayısı 411, izin verilen yabancı sermaye tutarı ise 2,0 milyar dolara ulaşmıştır.

İthalatta koruma oranlarının yüksek olduğu dönemlerde genelde karlı olan imalat sanayii kamu işletmeleri, artan rekabet ortamında darboğaz giderme ve modernizasyon yatırımlarının zamanında yapılamaması, yeterli sermayenin sağlanamaması ve aşırı istihdam sonucunda zarar etmeye başlamıştır.

KİT'lerin fiyat, istihdam ve yatırım kararlarına müdafahale edilmesi sonucunda artan sorunlarına çözüm getirilmesi ve verimliliklerinin artırılması amacıyla sürdürulen özelleştirme çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamında; Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları A.Ş. ve Türkiye Çimento ve Toprak Sanayii A.Ş. gibi kuruluşların ihale

prosedürü devam etmektedir. Bunun yanısıra, henüz ihale aşamasına getirilemeyen, Sümer Holding'e ait bazı işletme birimleri ile taşınmazların satışı, Orüs'e ait işletmelerin varlık bazında satışı, KBİ'deki kamu hisselerinin blok satışı, Sivas Demir Çelik İşletmelerinin blok satışı, Testaş'a ait varlıkların satışı, Petkim'deki kamu hisselerinin satışı, Tüpраş'a ait rafinerilerden bir bölümünün varlık bazında satışı, EBK'ya ait kombina ve varlıklarının satışı konularındaki ihale hazırlıkları sürdürülmektedir.

Makroekonomik istikrarın sağlanamaması ve buna bağlı olarak yüksek enflasyondan kaynaklanan sorunlar, sanayinin rekabet gücünü ve gelişmesini olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Sanayinin başlıca yapısal sorunları ise, ölçek sorunları, uluslararası standartlarda ürün kalitesi ve pazarlama organizasyonunda yeterli gelişmenin sağla namaması, teknoloji üreten bir düzeye ulaşılamaması, teknolojik gelişmelerin yeterince izlenmemesi, girdi fiyatlarının ve finansman giderlerinin yüksek olmasıdır.

Elektrik enerjisi maliyetine yansıtılan TRT payı uygulaması, enerji giderlerini daha da yükselterek, ücretler üzerinden alınan Zorunlu Tasarruf ve Konut Edindirme Yardımı gibi kesintiler işgücü maliyetini artırarak, sanayinin rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemektedir.

ARGE faaliyetlerine yeterli kaynak ayrılamadığından sanayi, teknoloji üreten bir yapıya kavuşturulamamış ve sanayinin rekabet gücüne bu yönde önemli bir katkı sağlanamamıştır. ARGE faaliyetlerinin devlet yardımlarıyla desteklenmesine ilişkin mevzuatın 1995 yılında yürürlüğe girmesiyle, bu konudaki girişimlerin daha etkin olarak desteklenmesine imkan sağlanmıştır.

Rekabet edebilir mal ve hizmet üretimi için gerekli olan kalite altyapısındaki eksikliklerin AT ile gümrük birliğine uyum sürecinde tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda; ürün, hizmet, sistem ve personel belgelendirmesi yapan kuruluşların yeterliliğinin belgelendirilmesi için akreditasyon, AT Yeni Yaklaşım Direktiflerince belirlenen ürünlerin tek pazarda serbest dolaşımı için gerekli olan CE işaretlemesi ve uluslararası izlenebilir ölçü sisteminin oluşturulması için metroloji sistemlerine işlerlik kazandırılması, AT'ye ihracatımızın sürdürülebilmesi yönünden önem taşımaktadır.

Ticarette teknik engel oluşturmaması için, Türk standartlarının AT ve ISO standartları ile uyumlu hale getirilmesi gereği önemini korumaktadır.

Dünya piyasalarıyla bütünlleşme ve AT ile gümrük birliği çerçevesinde, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile Patent Haklarının Korunması, Endüstriyel Tasarımların Korunması, Markaların Korunması Hakkındaki Kanun Hükümündeki Kararnameler ve Patent İşbirliğine Katılmamızın Uygun Bulunduğu Dair Kanun 1995 yılında yürürlüğe girmiştir.

Gıda sanayiinde toplum sağlığı ve tüketici çıkarlarının korunması, ihracatta rekabet gücünün artırılması ve mevcut tesislerin teknolojik ve hijyenik durumlarının iyileşti rilmesi için yapılması gereklili yasal düzenleme; 1995 yılında çıkarılan Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair 560 sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile yapılmıştır.

b) Amaçlar

Sanayileşme yaklaşımının temel amacı; dünya piyasaları ile bütünlleşme ve AB'ye uyum çerçevesinde dışa açık, katma değeri ve rekabet gücü yüksek ve ihracata dönük, küçükbüyük sanayi bütünlleşmesinin sağlandığı, ham madde ve insan kaynakları gibi avantajlarımızın değerlendirildiği bir sanayi yapısının özel kesim ağırlıklı olarak oluşturulmasıdır. Buna bağlı olarak rekabet edebilir üretim yapısı içinde üretim ve ihracat artışı yanında, istihdam artışı da gerçekleştirilecektir.

Sanayi katma değerinin 1996 yılında yüzde 4,8 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Sanayide, ARGE ve teknolojik gelişme öncelikli olmak üzere çevre koruma, küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleme, bölgelerarası gelişmişlik farkının azaltılmasına katkıda bulunma ve gümrük birliğinin gerektirdiği yapısal uyumu sağlama konularının desteklenmesine devam edilecektir.

Gümrük birliğinin gerektirdiği yapısal uyumu sağlamaya yönelik yatırımlar, Topluluğun mali olanaklarından ve teknik yardımından azami ölçüde yararlanılarak desteklenecektir.

1996 yılında, rekabet edebilir mal ve hizmet üretimi için gerekli olan kalite altyapısındaki eksikliklerin giderilmesi çalışmaları sürdürül lecektir. Bu kapsamda, AT ile gümrük birliğinin gerektirdiği uyum çalışmaları çerçevesinde akreditasyon, CE işaretlemesi ve metroloji sistemlerine işbirlik kazandırılacaktır.

AT ile ticaretimizdeki teknik engellerin kaldırılması amacıyla yönelik olarak 1995 yılında başlatılan, Türk Standartlarının, Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamındaki standartlar başta olmak üzere, AT standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi çalışmalarına 1996 yılında da devam edilecektir.

AT ile 1996 yılında gerçekleştirilen gümrük birliğiyle, ithalatta koruma oranları düşürülürken KİT'lerin rekabete ilişkin sorunları daha da artacağından, özelleştirme çalışmalarına 1996 yılında hız verilecektir.

Sermayenin tabana yaygınlaştırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve istihdam sorunla rının çözümünde araç olarak kullanılan küçük ve orta ölçekli işletmelerin, verimliliğinin artırılması, bu birimlere yeni teknolojiler kazandırılarak rekabet güçlerinin geliştirilmesi ve uygun kalite ve standartta üretimin sağlanması için desteklenmesine devam edilecektir.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin, AT ile gümrük birliğine uyum sürecinde rekabet güçlerinin artırılması amacıyla DPT, KOSGEB ve diğer ilgili kuruluşların katılımı ile bir KOBİ Eylem Planı hazırlanmıştır.

Bu eylem planı ile, KOBİ'lere uygun finansman kaynaklarının sağlanması, yeni teknoloji ve modern yönetim sistemlerine geçişin kolaylaştırılması, KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgünün yetiştirilmesi, KOBİ'lerin özellikle ihracatla ilgili bilgilere zamanında erişimi ve mevzuatla ilgili eksikliklerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Bu çerçevede belirlenen projelerden 13 adedi 1996 yılında AT bütçe kaynaklarından finanse edilmek üzere, AT'ye teklif edilmiştir. Yıl içinde, AT'nin değerlendirmesini takiben bu projelerin uygulamaya konulması beklenmektedir. KOSGEB

tarafından veya KOSGEB işbirliği ile yürütülmesi amaçlanan bu projeler esas olarak KOBİ'lerdeki kalite sistemlerinin iyileştirilmesini, KOSGEB laboratuvarlarının akreditasyonunu, AT bilgi ağına erişimi ve makina teçhizat yenilemesini hedefleyen projelerdir.

1996 yılında 16 küçük sanayi sitesi tamamlanarak hizmete alınacaktır. Bu çerçevede toplam 4.752 işyeri küçük sanayinin hizmetine sunulmuş olacaktır.

Küçük ve orta ölçekli sanayilere verilmekte olan desteğin çeşitlendirilerek ülke geneline yaygınlaştırılması için; iki ihtisas merkezi, iki teknoloji geliştirme merkezi ile bir adet ortak kolaylık atelyesi 1996 yılında tamamlanacaktır.

Organize sanayi bölgelerinin bölge ve illerdeki mevcut potansiyel dikkate alınarak, ülke genelinde yaygınlaştırılmasına devam edilecektir. Bu çerçevede, 36 adet organize sanayi bölgesinin etüdü tamamlanacak, inşaatları devam edenlerden 75 ha genişliğindeki Amasya Organize Sanayi Bölgesi 1996 yılında hizmete alınacaktır.

İnşaatları büyük oranda tamamlanarak hizmete alındığı halde eksik kalan kısımları sebebiyle verimli çalışamayan Çankırı, Niğde, Samsun ve Trabzon Organize Sanayi Bölgelerinin eksik kalan işleri 1996 yılında tamamlanacaktır.

c) **Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**

1995 yılında çıkarılan Gidaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair 560 sayılı Kanun Hükümünde Kararname'nin uygulanması ile ilgili yönetmeliklerin 1996 yılında hazırlanarak yürürlüğe girmesi sağlanacaktır.

Akreditasyon kurumunun eksikliği, ürün, hizmet, sistem ve personel belgelendirmesi yapan kuruluşlarca verilen belgelerin

uluslararası geçerliliği konusunda tereddütlerle neden olabilmektedir. Bu nedenle akreditasyon kurumunun, akreditasyona tabi faaliyetlerden bağımsız bir yapıda oluşturulması, özellikle ihracatımıza teknik engel olarak kullanılabilecek bir eksikliğin giderilmesi için önem arzettmektedir.

Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nın kuruluş ve işleyişi ile yetki ve görevlerini de yeniden düzenleyen mevzuat çalışmaları sonuçlan dırılacaktır.

7. BİLİM VE TEKNOLOJİDE ATILIM PROJESİ

a) Mevcut Durum

Sanayinin rekabet gücünün yükseltilmesi amacıyla, çağın teknolojilerini yakalamak bir zorunluluk haline gelmiştir. Bilim ve teknoloji yeteneğinin artırılması, özellikle eğitim ve öğretim sistemi ile teknolojinin entegre olarak ele alınması ihtiyacı devam etmiş, ileri teknolojilerin transfer yoluyla edinilmesi faaliyetleri sürdürülmüştür.

Ülkemizde ARGE faaliyetlerine ayrılan kaynakların GSYİH içindeki payı 1993 yılı itibarıyle yüzde 0,44, iktisaden faal onbin kişiye düşen tam zaman eşdeğer personel sayısı 7,6 olarak gerçekleşmiştir. Mikroelektronik, telekomünikasyon, uzay araştırmalarından hizmet üretiminde yararlanma, temiz enerji teknolojileri, yeni malzeme teknolojileri ile biyoteknoloji ve esnek üretim/esnek otomasyon teknolojileri gibi jenerik teknolojiler alanında istenen seviyeye ulaşlamamıştır.

Kamu araştırma kurumlarının ve üniver sitelerin ARGE faaliyetlerine kamunun desteği artarak devam etmektedir. Bu gelişmelere rağmen, mal ve hizmet üretimine yönelik kamu

ve özel kesim kuruluşlarında ARGE faaliyetleri yeterince kurumsallaşamamış, teknoloji alt yapısı ekonomik yarar sağlayacak şekilde geliştirilememiştir.

Küreselleşen dünyada ülkemizin rekabet gücünü artıracak bilim ve teknoloji yeteneğinin yükseltilmesinde önemli olan organizasyon ve koordinasyonun eksikliği devam etmektedir.

İleri teknolojiyi elde edecek, uyarlayacak, kullanımı ve yayılmasını sağlayacak yurtıcı ve yurtdışı bilgi ağları altyapısı oluşturulması çalışmaları sürmektedir. Ancak, bunlar ihtiyacı karşılamaktan uzak olup, özellikle bilim ve teknolojinin elde edilmesinde önemli rol oynayan uluslararası internet ağları ve telematik hizmetlerinin yaygınlaştırılması ihtiyacı devam etmektedir.

İleri teknoloji alanlarında, özellikle savunma sanayii ve jenerik teknoloji konularında ülkemin araştırmageliştirme yeteneğini geliştirmeye kamu satınalma politikalarının yeniden düzenlenmesi gereği bulunmaktadır.

Uluslararası teknik ve ekonomik işbirliği; yeni buluş ve teknolojilerden yararlanılmasında, ülkemizde geliştirilen yenilik ve teknolojilerin gelişme yolundaki ülkelere aktarılmasında ve bu yolla daha ileri ilişkilerin kurulmasında etkili bir araç olarak önem taşımaktadır. Bu nedenle uluslararası teknik ve ekonomik işbirliğine ülkemizin daha etkin bir biçimde katılması ve bu ilişkilerden gerekli yararların sağlanması amacıyla çalışmalarla devam edilmektedir.

Özellikle son yıllarda, uluslararası seviyede düzenlenen ekonomik, sosyal, bilimsel, teknik ve benzeri faaliyetlere ülkemizin daha aktif ve etkin bir biçimde katılmasında ve bu tür faaliyetlerin ülkemde düzenlenmesinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Bilimsel ve teknolojik faaliyetlerin etkinliğinin artırılmasında kamu ve özel kesim arasında işbirliğini geliştirici çalışmalarla başlanmıştır. Üniversitesanayi işbirliği çerçevesinde yürütülen teknopark faaliyetleri devam etmektedir.

b) Amaçlar

Bilimsel ve teknolojik araştırma düzeyinin yükseltilmesi için kamu ve özel kesim ARGE faaliyetlerinin geliştirilmesine ağırlık verilecektir. Bu çerçevede, ARGE faaliyetleri için 1996 yılında yapılacak kamu yatırım harcamalarının, mahalli idare ve fonlar hariç toplam kamu yatırımları içindeki payının yüzde 0,58'e ulaşması beklenmektedir.

Üniversite ile sanayi işbirliğinin geliştirilmesi ve bilime dayalı teknoloji üretilmesi amacıyla teknoparkların ve teknoloji geliştirme merkezlerinin kurulmasına ağırlık verilecektir. 1996 yılında, TÜBİTAK, Boğaziçi Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, İTÜ ve Selçuk Üniversitesi bünyelerinde olmak üzere toplam 5 adet teknopark yapımı gerçekleştirilecektir. Ayrıca, Afyon Kocatepe, Marmara, ODTÜ, Sakarya, Uludağ ve Yıldız Teknik üniversitelerinde 7 adet teknopark kurulması çalışmaları 1996 yılında başlatılacaktır.

Sanayinin ARGE faaliyetlerini desteklemek üzere uygulamaya konulan ARGE yardımı çerçevesinde kuruluşlara toplam 2.500 milyar TL destek sağlanması öngörlülmüştür.

Dış kaynaklardan sağlanan teknik yardımların kullanılmasında, çeşitli alanlardaki kalkınma gayretlerini olumlu yönde etkileyen, somut

sonuçlara yönelen ve kendi içinde bir bütünlüğü olan proje ve programların desteklenmesine öncelik verilecektir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Risk Sermayesi Kanunu Tasarısı Taslağı hazırlık çalışmaları başlatılacaktır.

Üniversite ve sanayi ilişkilerini ekonomik düzeyde geliştirmek, KOBİ'lerin rekabet gücünü artıracak faaliyetleri desteklemek ve teknoparklarda çalışacak personelin özlük haklarını iyileştirmek amacıyla Teknopark ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu çıkarılacaktır.

ARGE faaliyetlerini takip etmek, elde edilen sonuçların sanayiye ve üretime intikalî için aracı rol oynayacak araştırmacı şirketlerin kurulmasını sağlayacak mevzuat hazırlanacaktır.

Metroloji Enstitüsü Kanunu Tasarısı Taslağı hazırlanacaktır.

Araştırmacı personel açığının kapatılması ve araştırmacılığın teşvik edilmesi amacı doğrultusunda, Araştırmacı Personel Mevzuatı hazırlanmasıyla ilgili çalışmalara başlanacaktır.

Üniversitesanayı işbirliği mevzuatinin güncelleştirilmesi amacıyla 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun ilgili maddelerinin değiştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Bilgi ağlarının kullanımı ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak mevzuat düzenleme çalışmaları başlatılacaktır.

8. DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ**A. AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER****a) Mevcut Durum**

6 Mart 1995 tarihli ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı (OKK) ile Türkiye AT ilişkileri yeni bir döneme girmiştir. Söz konusu Karar ile, Türkiye ile AT arasında, sanayi ürünlerini konu alan bir gümrük birliğinin tam olarak kurulması aşamasına gelinmiştir. Ortaklık Konseyinin 1/95 sayılı bu Kararı, beraberindeki iki metinle, Türkiye ile AT arasındaki ortaklık ilişkisinin 1 Ocak 1996'da başlayacak son döneminin gelişme doğrultusunu belirlemektedir.

1/95 sayılı OKK'da, Türkiye ile AT arasındaki gümrük birliğinin tam olarak işlemeye başlaması için, Türkiye'nin gümrükler ve dış ticaret mevzuatı konularında yerine getirmesi gereklili uyum çalışmaları yanında, rekabet hukuku, fikri ve sınai haklar, sınai mevzuat alanlarında mevzuatını AT hukuk düzenine yaklaştırması için göz önünde tutması gereklili AT mevzuatı da belirtilmektedir. Karara göre, Türkiye yukarıda anılan alanlardaki mevzuat yaklaştırmasının önemli bir bölümünü 31 Aralık 1995 tarihine kadar tamamlamak durumundadır. Ortaklık Konseyi Kararının diğer önemli bir bölümü de, gümrük birliğinin 1996 yılı ve sonrasında sağlıklı biçimde işlenmesi için alınması gereklili tedbirler ile izlenmesi gereklili usulleri tespit etmekte, bu amaçla, ortaklığın kurumsal vechelerini, özellikle danışma prosedürleri açısından takviye edici yeni düzenlemeler getirmektedir. Karar ayrıca, taraflar arasında, bünyesinde tahlil, şeker ve süt bulunan işlenmiş tarım ürünlerinin sanayi payları üzerinden alınan gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin kaldırılmasını öngörmektedir.

6 Mart 1995'de toplanan Ortaklık Konseyin den geçen ikinci metin, Ortaklık İlişkilerinin

Gelişmesine İlişkin İlke Kararıdır. İlke Kararında, ortaklık rejiminin son dönemine ilişkin olarak, Türkiye AT ilişkilerinin gelişme yönünü belirleyici konularda yapılacak çalışmaların genel çerçevesi ortaya konmaktadır. Bu çerçevede; Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşmasının kapsamına giren ürünlerin taraflar arasında serbest dolaşımını sağlayacak müzakerelerin ve tarım ürünlerine karşılıklı olarak tanınacak yeni tavizlere ilişkin müzakerelerin 1995 yılında tamamlanması ilke olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, taraflar arasında makroekonomik konularda bilgi ve görüş alış verişinin başlaması kabul edilmekte ve enerji, taşımacılık, telekomü nikasyon alanlarında TransAvrupa alt yapı projelerine Türkiye'nin katılımı başta olmak üzere, taraflar arasında geniş bir çerçevede işbirliğinin sağlanması amacıyla ortak çalışmalar yapılması düşünülen öncelikli alanlar tespit edilmektedir.

6 Mart 1995 tarihli Ortaklık Konseyi toplantılarında ele alınan üçüncü metin, Mali İşbirliğine İlişkin Topluluk Bildirisidir. Bildiride Topluluk tarafı, Türkiye ile mali işbirliğine, gümrük birliğinin işlemeye başlamasıyla birlikte yeniden başlanacağını ve bu konudaki ayrıntılı düzenlemelerin 1995 yılının ikinci yarısında belirleneceğini taahhüt etmektedir.

6 Mart 1995 tarihli ve 1/95 sayılı Karar çerçevesinde Türkiye'de Mart 1996 itibarıyla gerçekleştirilmiş bulunan hukuki ve kurumsal düzenlemeler şunlardır:

95/7603 sayılı Karar ile 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla, 12 ve 22 yıllık listelerde yer alan ürünlerde, Topluluğa karşı gümrük vergileri kaldırılmış ve üçüncü ülkelere karşı Türk Gümrük Tarifesinin Topluluk Ortak Gümrük Tarifesine uyumu sağlanmıştır. 1993 yılı İthalat Rejimiyle ilk kez Topluluk çıkışlı bazı

tarım ürünlerine tanınan taviz 1994 yılında iyileştirilmiştir. Sanayi ürünleri ithalatından alınan Toplu Konut Fonu (TKF) kesintileri de 1.1.1996 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır.

95/6814 sayılı İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri ile Kota İdaresi ve Tarife Kontenjanı Hakkında Karar, 95/6815 sayılı Belirli Tekstil Ürünleri İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Karar, 95/6816 sayılı İkili Anlaşmalar ve Protokoller veya Diğer Düzenlemeler Kapsamı Dışında, Belirli Ülkeler Menşeli Tekstil Ürünleri İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Karar, 95/7608 sayılı Türkiye'nin Ticari Haklarının Korunması Hakkında Karar, 95/7348 sayılı Belirli Ülkeler Menşeli Malların İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Karar, 95/7614 sayılı Bazı Şahsi ve Ticari Mahiyette Eşyanın Bedelsiz İthaline İlişkin Karar, 95/7615 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı, 95/7616 sayılı İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Karar ile 95/7617 sayılı Hariçte İşleme Rejimi Kararı çıkarılmıştır.

Yukarıdaki hususlara ek olarak Maden Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik ile ithalattan alınan Madencilik Fonu sıfırı indirilmiştir.

Gümrük birliğinin aksamadan işlemesini sağlamak bakımından en önemli düzende melerden birisi Türk gümrük mevzuatının AT gümrük mevzuatına uyumudur. Bu amaçla, 1615 sayılı Gümrük Kanununda değişiklik yapan 564 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarılmıştır.

Ancak, söz konusu KHK akçeli ve cezai hükümler içermemişinden, bu hükümleri de kapsayacak şekilde, Topluluğun Gümrük Kodunu ve uygulama yönetmeliğini esas alan

yeni bir Gümrük Kanunu ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin bir Gümrük Yönetmeliğinin uygulanmaya konmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Ortak Gümrük Tarifesinin 51. ve 53 ile 62. fasılları içinde yer alan bazı tekstil ürünlerini ithalatında uygulanan menşe ispatı ve ispatın kabulü şartları ile ilgili Topluluk mevzuatına benzer mevzuat bu yıl içinde yürürlüğe konmuş olacaktır.

İhracı izne bağlı mallar ile yasak mallar listesini de kapsayacak şekilde, ihracatta uygulanan ortak kurallarla ilgili ve Topluluk mevzuatına özü itibarıyla benzer mevzuat, 1995 yılı sonu itibarıyla, uygulanmaya konmuştur.

Ticaret Politikası araçlarına ilişkin Topluluk mevzuatına uyum sağlanması çerçevesinde, daha önce ihracında Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu (DFİF) kesintisi uygulanan ürünlerden fındık, zeytinyağı, çavdar, hayvan derileri ve postları (işlenmiş deri ve kösele hariç) dışındaki ürünlere uygulanmakta olan söz konusu kesinti kaldırılmıştır.

Türk dış ticaret politikası ile Topluluğun ortak ticaret politikası arasında uygulama paralelliği sağlanması amacıyla İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu, İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemlerini Değerlendirme Kurulu, Türkiye'nin Ticari Haklarını Değerlendirme Kurulu ve Tekstil Ürünleri İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemlerini Değerlendirme Kurulu kurulmuştur.

Rekabet hukuku alanında; piyasada iktisadi rekabetin korunmasını amaçlayan 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Ancak, Kanunda öngörülen Rekabet Kurulu henüz kurulamamış ve Rekabet Kurumu da faaliyete geçirilememiştir.

1995 yılında tamamlanması gereken tekstil ve konfeksiyon sektöründe devlet yardımları alanındaki uyum, bu sektörde uygulamaların halihazırda AT ile paralel olduğu mülahazı ile gerçekleştirilmiş addedilmektedir. Mevcut durumun uyumlu olduğuna dair resmi beyan Topluluğa ilettilmiştir. Devlet yardımları alanında, ayrıca, "Resmi Destekli İhracat Kredilerinde OECD Düzenlemesine Katılım" da bu yıl içinde gerçekleştirilecektir.

Fikri ve sınai haklar alanında, Türkiye'nin katılması gereken uluslararası sözleşmelerden, Bern Sözleşmesinin Paris Metnine, Roma Sözleşmesine, Paris Sözleşmesinin Stokholm Metnine, Nis Anlaşmasının Cenevre Metnine ve Patent İşbirliği Antlaşmasına ve ayrıca Viyana ve Strasbourg Anlaşmalarına katılım sağlanmıştır.

Fikri mülkiyet haklarının AT sistemine paralel biçimde korunması amacıyla 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin 4110 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Ancak, bu konuda AT mevzuatına uyum sağlanması için 5846 sayılı Kanunda bazı yeni değişiklerin yapılmasına ve bunun yanısıra, 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bir Madde Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısının da bazı yeni hükümler ilavesi ile kanunlaşması gerekmektedir. Aynı şekilde, fikri ve sınai haklarla ilgili mevzuatın uygulanmasında görev almak üzere, ihtisas mahkemelerinin kurulması cihetine gidilecektir. Anılan mahkemeler kuruluncaya kadar, bu konuda, geçici olarak, Asliye Ticaret, Asliye Hukuk ve Asliye Ceza Mahkemeleri görevlendirilmiştir.

Sınai mülkiyet haklarının güvence altına alınması amacıyla; patent haklarının, endüstriyel tasarımların, coğrafi işaretlerin ve markaların

korunması hakkında kanun hükmünde kararnameler yürürlüğe girmiştir. Ancak bu düzenlemelerin cezai hükümler içermemesi nedeniyle ortaya çıkan boşluğun doldurulması için sınai mülkiyet hakları ile ilgili cezai hükümleri içeren 4128 sayılı Kanun çıkarılmıştır.

Şirketler hukuku alanında; 559 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile anonim şirketlerin asgari sermayesi 500.000 TL'den 5 milyar TL'ye, limited şirketlerin asgari sermayesi ise 10.000 TL'den 500 milyon TL'ye yükseltilmiştir.

Gümrük birliği sürecinde piyasa ekono misinin daha iyi işleyebilmesini sağlamak düşüncesine dayalı olarak, tüketicinin sağlık ve güvenliğinin korunması ve bilgilendirilmesi amacıyla 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çıkarılmış ve 8.9.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak AT mevzuatına uyum sağlanması için bazı yeni düzenlemeler ve değişiklikler yapılması gerekmektedir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda kurulması öngörülen, Tüketiciler Konseyi ve Tüketiciler Sorunları Hakem Heyetleri hakkındaki Yönetmelipler ile Reklam Kurulu Yönetmeliği, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunla birlikte, 8.9.1995 günü yürürlüğe girmiştir. Tüketiciler mahkemeleri kuruluncaya kadar, bu alanda, geçici olarak, Asliye Ticaret ve Asliye Hukuk Mahkemeleri görevlendirilmiştir.

Gümrük birliğinin iyi işlemesi için Ortaklık Anlaşmaları AT tarafına da yükümlülükler getirmektedir. Bu açıdan, aşağıdaki hususlar, gümrük birliğinin iyi işlemesi bakımından Türkiye için önem taşımaktadır:

Topluluğun Türkiye çıkışlı bir kısım ürünlerin ithalatındaki antidamping uygula

maları bakımından, 6 Mart 1995 tarihli OKK ile fazla iyileştirme getirilememiştir. Ortaklık Konseyi, bu konudaki uygulamaları, Türkiye'nin, rekabet, dış ticaret, fikri ve sınai haklar ve devlet yardımlarının denetimi ile ilgili Topluluk müktesebatının iç pazara ilişkin kısımlarını, kendi iç hukukunda uygulamaya koyması halinde askıya alabileceğini belirtmekle yetinmiştir.

İşçilerin serbest dolaşımı Ortaklık Konseyi Kararında yer almamakta, sadece İlke Kara rında, "sosyal konularda işbirliği" başlığı altında, Avrupa'daki Türk işçilerinin sosyal ve hukuki durumlarının düzeltilmesine imkan verilmesi yolunda bir temenni mahiyetinde ele alınmaktadır.

Ortaklık Konseyi toplantısından bu yana, mali yardım kalemlerinin nitelikleri, kullanılma kriter ve usulleri hakkında Topluluk tarafından yapılan görüşmelerde, konu açıklığa kavuş turulamamıştır. Gümrük birlüğünün getireceği yeni rekabet ortamına sanayi sektörünün uyum sağlamaşını, Avrupa Birliği ile alt yapı (kara ulaşılması, limanlar, hava alanları, demiryolları, telekomünikasyon, elektrik) bağlantısının iyileştirilmesini ve Topluluk ekonomisi ile aradaki farkın azaltılabilmesini teminen, Türkiye'nin önemli miktarda mali kaynağı ve özellikle uzun dönemli krediler ile teknik yardıma ihtiyacı bulunmaktadır.

Türk kamu yönetimindeki Avrupa Birliği ile ilişkileri yürütmeye yönelik örgütlenme, halen bakanlık ve bağlı kuruluşlarda yer alan uzman birimlerle şekillenmektedir. Ancak, bu birimlerin birbirleriyle ve diğer kurumlarla olan ilişkilerinin etkili bir işbölümü/şşbirliği anlayışı çerçevesinde organize edilmesi mümkün olamamaktadır. Bakanlık ve bağlı kuruluşlardaki AB birimleri, eş düzeydeki diğer birimler ve koordinatör birimlerle olan ilişkilerinde ve genel hiyerarşik yapı içinde çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır.

Dolayısıyla, AB ile ilgili çalışmaların yürütülmesinde etkili bir koordinasyonun sağlanması ihtiyacı ciddi biçimde kendini göstermektedir. Bu ihtiyacın giderilmesi, özellikle Türk mevzuatının Topluluk hukuk düzenine uyumu ve bazı kurumların oluşturulması ile ilgili çalışmaların daha etkili yürütülmesini sağlayacaktır.

AB ile entegrasyona yönelik çalışmaların bir bütünlük içerisinde yapılması ve koordinasyonun gereği gibi yürütülebilmesini temin etmek amacıyla 8.4.1996 tarih ve 1996/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi çıkarılmıştır.

EFTA Ülkeleri

Türkiye ile Avrupa Serbest Mübadele Birliği (EFTA) ülkeleri; Avusturya, Finlandiya, İsveç, İsviçre, İzlanda, Lichtenstbayn ve Norveç arasında ayrı ayrı imzalanarak mütekabiliyet esasına göre yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması [18.4.1992 tarih ve 21203 (mükerrer sayılı Resmi Gazete)] hali hazırda yürürlükte bulunmaktadır. Ancak, 1 Ocak 1995 tarihi itibarıyla EFTA ülkelerinden Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in Avrupa Birliğine üye olmaları nedeniyle, Türkiye-EFTA Serbest Ticaret Anlaşması anılan ülkeler bakımından uygulanma yeteneğini yitirmiştir. Dolayısıyla, söz konusu anlaşma çerçevesinde İsviçre, İzlanda, Lichtenstbayn ve Norveç ile ilişkiler sürdürülmektedir.

b) Amaçlar

AB ile bütünleşme sürecini hızlandırmak için, ortaklık rejiminin düzenlediği diğer konularda, özellikle, tarım mallarının, sermayenin, hizmetlerin ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanmasına yönelik olarak, kurumsal düzenlemelerin ve yeni politikaların bir bütünlük içinde geliştirilmesi gereklidir.

TABLO: II.9 Türkiye AB Dış Ticareti

	1993			1994			1995		
	Değer (milyon \$)	Yüzde Pay	Yüzde Artış	Değer (milyon \$)	Yüzde Pay	Yüzde Artış	Değer (milyon \$)	Yüzde Pay	Yüzde Artış
Türkiye'nin Toplam İhracatı	15345,1	100,0	4,3	18106,1	100,0	18,0	21635,9	100,0	19,5
AB'ye İhracat	7598,7	49,5	4,2	8635,3	47,7	13,6	11070,8	51,2	28,2
Türkiye'nin Toplam İthalatı	29428,4	100,0	28,7	23270,0	100,0	20,9	35709,0	100,0	53,5
AB'den İthalat	13873,9	47,1	30,3	10915,3	46,9	21,3	16860,6	47,2	54,5
Türkiye'nin Toplam Dış Ticaret Açığı	14083,3	100,0	72,7	5163,9	100,0	63,3	14073,1	100,0	172,5
Türkiye'nin AB ile Dış Ticaret Açığı	6275,2	44,6	131,0	2280,0	44,2	63,7	5789,8	41,1	153,9
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)		52,1			77,8				60,6
AB'ye İhracatın AB'den İthalatı Karşılama Oranı (%)		54,8			79,1				65,7
Kaynak : DPT, DİE									

TABLO: II.10 Türkiye EFTA Dış Ticareti

	1993			1994			1995		
	Değer (milyon \$)	Yüzde Pay	Yüzde Artış	Değer (milyon \$)	Yüzde Pay	Yüzde Artış	Değer (milyon \$)	Yüzde Pay	Yüzde Artış
Türkiye'nin Toplam İhracatı	15345,1	100,0	4,3	18106,1	100,0	18,0	21635,9	100,0	19,5
EFTA'ya İhracat	247,8	1,6	16,9	276,9	1,5	11,7	293,8	1,4	6,1
Türkiye'nin Toplam İthalatı	29428,4	100,0	28,7	23270,0	100,0	20,9	35709,0	100,0	53,5
EFTA'dan İthalat	727,1	1,5	8,1	562,6	2,4	31,7	892,0	2,5	58,5
Türkiye'nin Toplam Dış Ticaret Açığı	14083,3	100,0	72,7	5163,9	100,0	63,3	14073,1	100,0	172,5
Türkiye'nin EFTA ile Dış Ticaret Açığı	479,3	3,4	2,7	285,7	5,5	59,3	598,2	4,3	109,4
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)		52,1			77,8				60,6
EFTA'ya İhracatın EFTA'dan İthalatı Karşılama Oranı	%34,1			%49,2				%32,9	
Kaynak : DPT, DİE									

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

Türkiye ile Topluluk arasında tarım ürünlerinin serbest dolaşımının tedricen sağlanması amacıyla, taraflar arasında gerçekleştirilecek görüşmelerinlığında ve finansman gereği ile GATT Uruguay Turu sonuçları da göz önünde tutularak, tarım politikasının Topluluk tarım politikasına yaklaşırılması imkanları araştırılacaktır.

Hizmet ticaretinin serbestleştirilmesine yönelik olarak Hizmet Ticareti Genel Anlaşması çerçevesinde gerekli tedbirler alınırken, Ankara Anlaşması ve Katma Protokolde öngörülen esaslar uyarınca taraflar arasında hizmetlerin serbest dolaşımının tedricen gerçekleşmesini sağlamaya yönünde, Toplulukla yürütülecek görüşmelerin sonuçlarına bağlı olarak ihtiyaç duyulacak tedbirler de alınacaktır.

Ankara Anlaşması ve Katma Protokolün kişilerin serbest dolaşımına ilişkin hükümlerinin uygulanması yolunda çaba harcanacak; öncelikle işgünün serbest dolaşımı bakımından Topluluk üyesi devletlerde çalış makta olan Türk işçilerinin ve ailelerinin hukuki durumlarının iyileştirilmesine ilişkin Ortaklık Konseyi Kararlarının AT üyesi devletlerce uygulanmasının temin edilmesine çalışılacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

AB ile bütünselme sürecinde izlenecek temel strateji doğrultusunda, politikaların oluşturulması ve hizmetlerin etkin biçimde yürütülmesi ve AT ile ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla, çeşitli kurumlar arasında bilgi akımını ve etkili işbirliğini sağlamaya yönelik koordinasyonun gerçekleşmesi için gerekli kurumsal düzenlemeler tamamlanacaktır.

AB ile bütünselme süreci içinde gerek politikaların oluşturulması ve uygulanmasında, gerek yeniden düzenlenecek kurumsal yapının

işleyişinde kalifiye insan gücü ve özellikle ekonomi, dış politika ve hukuk alanlarında sorunlara, uluslararası ilişkilerin gerektirdiği açılardan her düzeyde yaklaşabilen uzman personel yetiştirebilmesini teminen, yüksek ve teknik öğretim sistem ve programları, uluslararası konu ve boyutlara ağırlık verecek biçimde yeniden düzenlenenecektir.

1/95 sayılı OKK'da sınai standartlar ve sertifikasyon alanındaki mevzuatta, AT sistemine uyum bakımından gerekli değişikliklerin beş yıl içinde tamamlanması öngördürmektedir. Öte yandan, uyum için gözönünde tutulacak Topluluk vasıtalarının listesi ve bunların Türkiye tarafından uygulanma koşul ve kuralları bir yıl içinde Ortaklık Konseyi Kararıyla belirlenecektir. Oysa, malların tam olarak serbest dolaşımının sağlanması, bu alandaki mevzuat uyumunun öncelikle yapılmasını gerekliliktedir.

Bu nedenle, malların serbest dolaşımında ortaya çıkabilecek fiziki ve teknik engellerin kaldırılması ve sertifikasyonun yeni bir sisteme bağlanması çalışmaları hızlandırılacak, yapılacak yeni düzenlemelerde insan can güvenliği ve sağlığı, bitki ve hayvan stoklarının korunması, çevrenin korunması, enerji tasarrufu ve tüketicinin korunması esas alınacaktır. Akreditasyon sisteminin ulusal ve uluslararası düzeyde işler hale getirilebilmesi için gereklili kurumsal yapının tamamlanması sağlanacaktır.

Avrupa Birliği ile çevre alanındaki standart ve düzenlemeler açısından farklılıkların tespit edilmesini sağlamak üzere çalışmalarını 1995 yılında başlatan TürkAT Mevzuat Uyumu Sürekli Özel İhtisas Komisyonu Çevre Alt Komisyonu, raporunu tamamlamıştır. Raporun sonuçlarına göre mevzuat yaklaşırılması çalışmalarına başlanacaktır.

Tekstil ve konfeksiyon ürünlerinin dışında işleme trafiği ile ilgili ön iznin verilmesinin şekli ve denetlenme usulleri ile dışında işleme kurallarının düzenlenişine ilişkin AT mevzuatına uygun düzenleme yapılacaktır.

Türk gümrük mevzuatının AT gümrük mevzuatına uyumu için gerekli düzenlemelerin tamamlanması yanında, gümrük idarelerinin modernizasyonu ve otomasyonu çalışmaları da hızla sonuçlandırılacaktır.

Fikri ve sınai mülkiyet hakları konusunda AT mevzuatına uyum ve diğer uluslararası sözleşmelere katılım sağlanacak ve gerekli iç yasal düzenlemeler tamamlanarak, bunların etkili bir biçimde uygulanması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Rekabetin korunmasını amaçlayan mevzuatın etkili biçimde uygulanması temin edilecektir. Topluluğun blok muafiyetine ilişkin düzenlemeleri paralelinde düzenlemeler uygulamaya konacaktır.

Devlet yardımlarına ilişkin Türk mevzuatı, Topluluğun bu konudaki mevzuatına uygun hale getirilirken, OKK'da Türkiye için öngörülen özel imkanlardan yararlanmak üzere, Türkiye'nin az gelişmiş yörenlerinin kalkınmasını sağlayacak ve gümrük birliğinin gerektirdiği yapısal uyumu kolaylaştıracak devlet yardımları tespit edilecektir. Tekstil ve hazır giyim sektöründe yapılan yardımlara ilişkin mevzuatın dışında kalan mevzuatın Topluluk mevzuatına, önumüzdeki iki yıl içinde yaklaşırılmasını sağlamak üzere başlamış bulunan çalışmalar hızlandırılacaktır.

Kamu teşebbüsleri ve kendilerine özel veya inhisari haklar tanınan özel teşebbüslər ile ilgili olarak, Topluluk mevzuat ve içtihadında yer alan ilkeler doğrultusundaki mevzuat değişiklikleri, 1996 yılı içinde tamamlanacaktır.

Kamu ihaleleri alanında, özellikle rekabetin ve şeffaflığın sağlanması amacıyla Türk ihale mevzuatında değişiklikler yapılacaktır.

Tüketicinin korunması alanında, tüketicinin sağlık ve güvenliğinin ve ekonomik çıkarlarının korunması amacıyla, AT'de kabul edilen esaslara uygun değişikliklerle, mevzuatımız AT mevzuatıyla tam uyumlu hale getirilecektir.

Taşımacılık alanında, Türkiye'nin henüz taraf olmadığı uluslararası anlaşmalara taraf olunması sağlanacak ve karayolu, demiryolu, havayolu taşımacılığı ile kombine taşımacılıkta AT mevzuatına uygun düzenlemeler yapılacaktır.

Hizmetlerin serbest dolaşımının tedricen gerçekleştirilmesi amacıyla yönelik çalışmalara temel alınmak üzere, yabancıların Türkiye'de ikamet ve çalışma hakkına ilişkin düzenlemeleri, uluslararası alanda geçerli anlayış ve esaslar ile AT ülkelerinde yürürlükte bulunan mevzuat açısından gözden geçirmek için, "Türkiye AT Mevzuat Uyumu Sürekli Özel İhtisas Komisyonu"nun yapısı içinde kurulması kararlaştırılan "Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Yabancılar Hukuku" alt komisyonunun çalışmaları tamamlanacaktır. Bu çalışmaların sonuçlarına göre de Türk hukuku bakımından gerekli görülen mevzuat değişiklerinin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar başlayacaktır.

B. TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE İLİŞKİLER

a) Mevcut Durum

Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları ile sürdürülen ilişkilerimiz, dış politikamıza siyasi, kültürel ve ekonomik alanlarda yeni boyutlar kazandırmakta, bölgemizde ve dünyada meydana gelen diğer gelişmeler ve

oluşumlarla birlikte ülkemizin rolünü ve sorumluluğunu artırmaktadır.

Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkiler üst seviyedeki ziyaretlerle pekiş tirilmiştir. Bu çerçevede, Üçüncü Türk Zirvesi 1995 yılı Ağustos ayında Bişkek'te yapılmıştır.

Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında çeşitli alanlarda ilişkilerin ve işbirliğinin esaslarını düzenleyen yaklaşık 300 adet Anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmalarla, sözkonusu ülkelerin ekonomilerinin güçlendirilmesi, sosyal yapılarının iyileştirilmesi, bağımsızlıklarının ve uluslararası toplumla bütünleşmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Türkiye'nin, Türk Cumhuriyetleri ile 1992 yılında başlayan ticari ilişkileri, henüz arzu edilen düzeye ulaşmamıştır. Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerine ihracatı, 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 22,7 artarak 545,1 milyon dolara, ithalatı ise bir önceki yıla göre yüzde 49,1 artarak 287,3 milyon dolara ulaşmıştır. Bu değerlerin ihracatımız içindeki payı yüzde 2,4; ithalatımız içindeki payı ise yüzde 0,9'dur.

Türk Eximbank tarafından bu ülkelere toplam 986 milyon dolar tutarında kredi açılmış ve 21.3.1996 tarihi itibarıyle, 406,3 milyon doları mal, 170,5 milyon doları proje kredisi olmak üzere toplam 576,8 milyon dolarlık kredi kullanılmıştır.

Eximbank kredileri yanında, bu ülkelere teknik, mali, kültürel, eğitim ve insani amaçlarla hibe yardım sağlanmaktadır.

Azerbaycan'da petrol sahaları işletimi için Amerikan, Rus ve batılı petrol şirketlerinden oluşan konsorsiyumda, TPAO'nun yüzde 1,75 olan hissesi, yüzde 6,75'e yükseltilmiştir. Bu

arada Hazar petrollerinin, dünya pazarlarına ulaştırılmasını sağlayacak petrol boru hatları konusundaki çalışmalarında Türkiye de aktif bir şekilde yer almaktadır.

Büyük Öğrenci Projesi çerçevesinde Türk Cumhuriyetlerinden gelen ve 1995 yılı itibarıyle öğrenimlerine devam eden 6.744 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

1995-1996 eğitim öğretim yılında da Türk Cumhuriyetlerinin herbirinden 200 öğrenci olmak üzere toplam 1000 burslu öğrencinin kabul edilmesi planlanmıştır.

Ayrıca, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nce bu ülkelere yönelik olarak mesleki eğitim verilmesi çalışmaları başlatılmıştır.

TABLO: II.11 Türkiye'de Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencileri (1995)

Ülke	Orta Öğrenim	Tömer	Yüksek Öğrenim	Toplam
AZERBAYCAN	198	30	1538	1766
KAZAKİSTAN	71	103	1146	1310
KIRGİZİSTAN	30	51	712	793
TÜRKMENİSTAN	702	174	1640	2516
ÖZBEKİSTAN	23		336	359
GENEL TOPLAM	1024	358	5372	6744

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Kazakistan'da Türkiye'nin de katkılarıyla kurulmuş olan Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi öğretim faaliyetlerini genişleterek sürdürmektedir. Bu Cumhuriyetlerde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 12 okul ve 4 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi açılmıştır. Bu okullarda halen 1.637 öğrenci öğrenim görmektedir.

Türk televizyon programlarının Türk Cumhuriyetlerinde izlenmesi ve bu ülkelerle

ülkemiz arasında haberleşme ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla başlatılan çalışmalar kapsamında, bölgede uydu yer istasyonları ve telefon santralleri kurulmuştur.

Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasındaki haberleşme, Eylül 1995 tarihinden itibaren TÜRKSAT 1B uydu üzerinden sağlanmaktadır.

Azerbaycan, Gürcistan ve ülkemizi sayısal bir radyolink sistemi vasıtasiyla birbirine irtibatlandırmayı öngören DOKAP (Doğu Karadeniz Telekomünikasyon Projesi) çalışmalarına devam edilmiştir.

Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA), kuruluş amaçları çerçevesinde, Türk Cumhuriyetlerinde küçük sanayi siteleri kurulması, yerel yönetim hizmetlerinin iyileş tirilmesi, tarımsal çeşitliliği artıracak örnek çiftliklerin kurulması, teknik yardımların bu Cumhuriyetlere ulaştırılması gibi pek çok faaliyeti koordine etmiştir.

b) Amaçlar

Yedinci BYKP'nda belirlenen amaçlar, ilkeler ve politikalar doğrultusunda Türk Cumhuriyetleriyle ilişkilerimizin geliştirilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar südürlülecektir.

Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasında ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan yakınlaşmayı temin edecek muhtevaya sahip TRT programlarının hem Türkiye'de hem de Türk Cumhuriyetlerinde daha geniş kitleler tarafından seyredilmesi sağlanacaktır.

DOKAP'la oluşturulan haberleşme sisteminin Azerbaycan üzerinden Orta Asya'daki diğer Türk Cumhuriyetlerine uzatılması ve ülkemizde nihayetlenen diğer uluslararası teleko

münikasyon sistemleriyle irtibatlandırılması suretiyle, gerek bu Cumhuriyetler ile ülkemiz arasında güvenli alternatif bir haberleşme imkanının oluşturulmasına, gerekse diğer ülkeler ile haberleşmelerinin ülkemiz üzerinden sağlanmasına çalışılacaktır.

C. TÜRKİYEİSLAM ÜLKELERİ İLİŞKİLERİ

a) Mevcut Durum

Türkiye ile İslam Konferansı Teşkilatı (İKT) Üyesi Ülkeler arasındaki çok taraflı ekonomik işbirliği faaliyetleri, başkanlığını ülkemizin yaptığı İKT Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) çerçevesinde sürdürülmektedir.

İSEDAK'ın dünya ekonomisindeki güncel konuların ele alındığı bir forum haline getirilmesi için gerekli adımlar atılmıştır. 58 Kasım 1995 tarihlerinde yapılan Onbirinci İSEDAK Toplantısında, Uruguay Turu Anlaşmalarının İslam Ülkelerinin Dış Ticaretine Muhtemel Etkileri konusunda görüş alışverişi oturumları düzenlenmiştir. 1996 yılı içerisinde yapılacak Onikinci İSEDAK Toplantısında "İKT Üyesi Ülkelerin Özelleştirme Deneyimleri" konusunun ele alınması kararlaştırılmıştır.

İhracat Kredi Sigortası ve Yatırımların Garanti Kurumu, İSEDAK çerçevesinde gerçekleş tirilen önemli bir proje olarak 1995 yılı içerisinde faaliyete geçmiştir. Kurumun Ana Sözleşmesi Türkiye tarafından imzalanmış olup, onay işlemlerinin tamamlanması beklenmektedir.

Türkiye'nin 1995 yılında İslam ülkelerine olan ihracatı yüzde 7 artışla 3,3 milyar dolar, ithalatı ise yüzde 28,1 artışla 4,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İslam ülkelerinin toplam ihracatındaki payı yüzde 15,1; toplam ithalatındaki payı yüzde 12,1 olmuştur.

b) Amaçlar

Yedinci BYKP'nda belirlenen ilkeler ve politikalar doğrultusunda, İslam ülkeleriyle ikili ve çok taraflı ilişkilerimizin geliştirilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar sürdürülecektir.

İSEDAK'ın, güncel ekonomik konuların tartışıldığı uluslararası bir platform olma özelliği Türkiye açısından önemli olan konuların seçilmesiyle etkin bir şekilde sürdürülecektir.

Türk ihracatçı ve yatırımcılara ilave bir imkan sağlayacak olan İhracat Kredi Sigortası ve Yatırımların Garantisi Kurumuna Türkiye'nin katılımıyla ilgili onay işlemleri tamamlanacaktır.

D. EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (ECO)**a) Mevcut Durum**

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üçüncü Zirve Toplantısı 1415 Mart 1995 tarihlerinde İslamabad'da gerçekleştirilmiş olup, bu toplantıda ECO Ticaret ve Kalkınma Bankası, ECO Reasürans Şirketi, ECO Havayolları Şirketi, ECO Gemicilik Şirketi gibi kuruluşların Ana Mukaveleleri imzalanmıştır. Türkiye, İstanbul'da kurulacak ECO Ticaret ve Kalkınma Bankası Ana Mukavelesini ve ECO Reasürans Şirketi'nin Karaçi'de kurulmasına ilişkin mutabakat zaptını imzalamıştır.

ECO'nun etkinliğinin artırılması çerçevesinde Teşkilatın faaliyet ve mekanizmaları ile bunların dayanağını teşkil eden temel belgelerin gözden geçirilmesi için oluşturulmuş bulunan Akıl Kişiler Grubu çalışmalarını tamamlamıştır. Bu çalışmalarda, İzmir Anlaşması da dahil ECO'nun temel belgeleri, güncel gelişme ve ihtiyaçlar da dikkate alınarak gözden geçirilmiştir. Hazırlanan taslak belgelerin, 1996 yılında Aşkabat'da

yapılacak Dördüncü ECO Zirvesi ve Bakanlar Konseyi Toplantısında ele alınması kararlaştırılmıştır.

1995 yılında Türkiye'nin ECO ülkelerine toplam ihracatı 0,9 milyar dolar; bu ülkelerden ithalatı ise 1,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

b) Amaçlar

Yedinci BYKP'inde belirlenen ilkeler ve politikalar doğrultusunda başlatılan çalışmalar sürdürülecektir.

ECO'nun değişen şartlara göre yeniden yapılanmasına ve etkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar desteklenecektir.

Merkezi İstanbul'da kurulacak ECO Ticaret ve Kalkınma Bankası'na Türkiye'nin katılımı için gerekli onay işlemleri tamamlanacaktır.

E. KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ (KEİ)

a) Mevcut Durum

KEİ Dışişleri Bakanları 6. Toplantısı 1 Kasım 1995 tarihinde Kişinev'de yapılmıştır. Bu toplantıda, Mısır, İsrail ve Slovakya'nın gözlemcilik statülerinin süresi iki yıl uzatılmıştır. Dışişleri Bakanları 7. Toplantısı ise Nisan 1996 tarihinde Bükreş'te yapılmıştır.

KEİ 2'nci Zirvesi 30 Haziran 1995 tarihinde Bükreş'te yapılmıştır. Zirve sırasında, KEİ'nin Avrupa entegrasyonunu tamamlayıcı ve kolaylaştırıcı bir süreç olduğu, somut işbirliği projeleri üretmesinin önemi ve bunda özel sektörün öncü rolü

özellikle vurgulanmıştır. Bölgede enerji üretimi ve dağıtımları alanında uzun vadeli bir program başlatılması da kararlaştırılmıştır.

Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankasının kuruluşuna ilişkin anlaşma tüm KEİ Ülkeleri tarafından imzalanmıştır.

KEİ İş Forumu 2528 Nisan 1996 tarihlerinde Bükreş'te toplantılmıştır.

KEİ ülkeleri ile Türkiye'nin ticari ilişkileri 1991 yılından bu yana düzenli bir artış göstermektedir. 1995 yılında KEİ ülkelerine ihracatımız 2,4 milyar dolar; bu ülkelerden ithalatımız 4,0 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

b) Amaçlar

Yedinci BYKP'nda belirlenen ilkeler ve politikalar doğrultusunda başlatılan çalışmalar sürdürülecektir.

KEİ ülkeleriyle olan ilişkilerimizde özel sektörde ağırlık verilecek ve serbest girişimcilik teşvik edilecektir.

F. VERİLEN DIŞ YARDIMLAR

a) Mevcut Durum

Gelişmekte Olan Ülkelere 1988 yılında DPT tarafından başlatılan dış yardımlar, Doğu Bloku'nun dağılması sonrasında hız kazanmıştır. Teknik ve insanı yardım ve ihracat kredileri şeklinde olmak üzere 1995 yılı dış yardımının 62 milyon doları aştiği tahmin edilmektedir.

b) Amaçlar

Başa KKTC ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, BosnaHersek ve diğer bazı bölge ülkeleri ile İslam Konferansı Üyesi ülkeler

olmak üzere Gelişmekte Olan Ülkelere yönelik ekonomik, teknik, insani, eğitim ve kültürel amaçlı yardımlara imkanlar ölçüsünde devam edilecektir.

Uzun ve kısa vadeli hedefleri belirleyecek, mevzuat, organizasyon ve insangücü boyutunu, özel teşebbüsün ve gönüllü kuruluşların katılımını da kapsayacak bir ulusal yardım politikası oluşturulması konusunda başlatılan çalışmalara devam edilecektir.

9. DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ

A. REKABET HUKUKU VE POLİTİKALARI

a) Mevcut Durum

Rekabetin korunmasına yönelik hukuki düzenleme, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile yapılmıştır.

Piyasalarda rekabeti bozucu ve engelleyici her türlü davranışın inceleme ve soruşturma, gerektiğinde de cezai yaptırımlar uygulama yetkileri ile donatılan ve Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u uygulamakla görevli olan Rekabet Kurumu'nun oluşturulması çalışmaları sürdürülmemektedir.

Kuruluş ve faaliyete geçme aşamalarında gerekli olan finansal kaynağın sağlanması amacıyla, Rekabet Kurumu'nun gelirlerinde

567 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile düzenleme yapılmıştır. Buna göre, sermaye artırımı yapacak olan anonim ve limited şirketlerin, sermayelerinin artırılan kısmının binde ikisi oranında yapacakları ödemenin

yüzde doksanbeşinin Rekabet Kurumu'na gelir olarak kaydedilmesi öngörmüştür.

b) Amaçlar

Rekabeti bozucu anlaşma, karar ve uyumlu davranışların etkin kontrolünün sağlanması, rekabeti ortadan kaldırıcı tekellerin ve hakim durumun kötüye kullanılmasının önlenmesi, piyasada çalışan tüm teşebbüsler arasında fırsat eşitliğinin korunması, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomik güçlerini artırıcı önlemlerin alınması, çalışanların ve tüketicilerin haklarının ve çıkarlarının korunması hedefleri doğrultusunda Rekabet Kurumu, sektörel bazda yoğunlaşmaları tespit ederek kritik düzeyi aşan sektörlerde ve özelleştirme uygulamalarında rekabet kurallarının işlemesini sağlayacak olan tedbirleri alma çalışmalarına başlayacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Rekabet Kurulu ve Rekabet Kurumu oluşturulacaktır.

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen uygulamaya yönelik tebliğler çıkarılacak, muafiyetler ve yasaklara ilişkin düzenlemeler yapılacaktır.

Kanun kapsamına giren ekonomik birimlere, rekabet hukuku ve politikaları ile ilgili tanıtım ve bilgilendirme mahiyetine eğitici çalışmalar yapılacaktır.

Toplumun rekabet konusunda eğitilmesi ve bilgilendirilmesi sağlanacaktır.

Rekabet konusu, üniversitelerin ilgili fakültelerinde eğitim programı kapsamına ayrı bir ders olarak alınacaktır.

B. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR

a) Mevcut Durum

Fikri ve sınai haklar alanındaki mevzuatın, dünyadaki gelişmeler ve Avrupa Birliği mevzuatı çerçevesinde yenileştirilmesi ve yasal düzenlemesi mevcut olmayan alanlarda eksiklerin giderilmesi çalışmaları 1995 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda, fikri haklarla ilgili olarak; 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin 4110 sayılı Kanun 12 Haziran 1995 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece, daha önce koruma kapsamında olmayan bazı konuların yasal düzenlemesi yapılarak yeni eser kavramları getirilmiş, yeni koruma biçimleri oluşturulmuş, korumanın süreleri değiştirilmiş, meslek birlikleri ile ilgili yeni bir düzenleme yapılmış ve fikri haklara tecavüzlerde uygulanacak cezalar artırılmıştır.

Kanunun getirdiği en önemli yeniliklerden birisi bilgisayar programlarının ilim ve edebiyat eserleri kapsamına alınarak koruma sağlanmasıdır. Bu şekilde, uluslararası anlaşmalara uyum sağlayan hükümler getirilmiştir. Diğer taraftan, bilgisayar programlarının fikri haklar kapsamında korunmasıyla, ülkemizde de hızla gelişen bilgisayar yazılım sektörünün desteklenmesi sağlanacaktır.

Kanun ile, ilk defa Türk fikri haklar hukukunda komşu haklar düzenlenmektedir. Müzik eserlerinde, besteci, yorumcu ve icracılar arasındaki ilişkiler bu kapsamında ele alınmaktadır. Ayrıca, eserlerin radyo ve televizyonda yayınlanması ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

Bununla birlikte, Ortaklık Konseyi Kararı'nda yer alan AT Tüzüklerine uyumun tam olarak sağlanması amacıyla sözkonusu Kanun'da yeni düzenlemeler yapılması ihtiyacı devam etmektedir.

Sinema alanında mevcut sorunların giderilmesi ve uluslararası alandaki yeni gelişmelere uyum sağlanması amacıyla, 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

Sinai haklarla ilgili olarak; Patent Haklarının Korunması Hakkında 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve Markaların Korunması Hakkında 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 27 Haziran 1995 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kapsamda, patent sistemi çağdaş ve modern bir yapıya kavuşturulmuş, buluşların patent belgesinin yanısıra faydalı model belgesi ile korunması, patent verilmesinde incelemeli ve incelemesiz olmak üzere karma bir sistem getirilmesi, işçi buluşlarına ve zorunlu lisans uygulamasına ayrıca yer verilmesi gibi yeni hükümler getirilmiştir. Yeni getirilen sistem ile hiçbir sektör koruma kapsamı dışında bırakılmamış, 22 Eylül 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 566 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ilaç üretim usulleri ile ilaç ürünlerine 1999 yılına kadar geçiş süresi tanınmıştır.

Tasarımlar ve coğrafi işaretlerle ilgili olarak daha önce münhasır bir mevzuat olmadığından, bu alandaki yasal düzenlemelerle dünyadaki son gelişmelere uyum sağlanmıştır. Yeni ve ayırt

edici niteliğe sahip tasarımların tescil esasına dayalı incelemesiz bir sistem ile korunabileceği ilkesi getirilmiş, ilanitiraz sistemi oluşturulmuştur.

Coğrafi işaretler ise mahreç işaretti ve menşe adı olmak üzere iki ayrı tanımla ele alınmış, konu ile ilgili tüm kesimlere korumadan yararlanma imkanı getirilmiş, korumanın kapsamı ve esasları ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Bu sistem ile, tarım ürünleri başta olmak üzere, doğal ürünler, maden ve el sanatları ürünleri ile sanayi ürünleri de coğrafi işaretlerle korunabi lecektir.

Markalara yönelik olarak da mevcut mevzuat yenilenmiş ve güncelleştirilmiş, daha önce koruma kapsamında olmayan hizmet markaları da koruma kapsamına alınmış, tescil ile koruma ve ilanitiraz sistemi getirilmiştir.

Sinai haklar mevzuatını oluşturan ve yukarıda bahsi geçen Kanun Hükmünde Kararnamelerin uygulama esaslarını belirleyen ilgili yönetmelikler 5 Kasım 1995 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmış ve bu alanda yapılacak işlemlere açıklık getirilmiştir.

Sinai haklarla ilgili tecavüzlere uygulanacak cezalara ilişkin hükümleri düzenleyen 4128 sayılı Kanun ise 7 Kasım 1995 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir, hakka tecavüz durumunda hapis ve para cezaları öngörülmüştür.

Dünya Ticaret Örgütü'nu (WTO) Kur'an Anlaşması ve bu anlaşmanın en önemli eklerinden olan Ticaretle Bağlılı Fikri ve Sinai Haklar (TRIPS) Anlaşması, TBMM tarafından 26 Ocak 1995 tarih ve 4067 sayılı Kanun ile onaylanmış olup, genel hükümleri uygulanmaya başlanmıştır.

Fikri ve sınai haklarla ilgili olarak mevzuat yenilenirken, uluslararası anlaşmalara katılım konusunda da ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu çerçevede; Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi'nin Paris Metni ile Komşu Hakların Korunmasına İlişkin Roma Sözleşmesi'ne, Sınai Hakların Korunmasına İlişkin Paris Sözleşmesi Stokholm Metni'ne, patent başvurularının uluslararası kurallarını düzenleyen ve süreci basitleştiren Patent İşbirliği Antlaşması'na (PCT), patentlerin uluslararası sınıflandırmasına ilişkin Strasbourg Anlaşması'na, markaların mal ve hizmet sınıfları ile şekil elemanları bakımından uluslararası sınıflandırmasına ilişkin Nis ve Viyana Anlaşmaları'na katılım sağlanmıştır. Ayrıca, Mikro organizmaların Uluslararası Saklanması'na İlişkin Budapeşte Anlaşması ile Tasarımların Sınıflandırmasına İlişkin Lokarno Anlaşması'na katılım için hazırlık çalışmaları yürütülmektedir.

Sınai hakların korunması ile ilgili mevzuati uygulamakla görevli Türk Patent Enstitüsü 24 Haziran 1994 tarih ve 544 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Enstitü'nün görev ve sorumluluklarına uygun nitelikte personel ve teknik altyapı ile desteklenmesi ihtiyacı devam etmektedir.

b) Amaçlar Fikri Haklar

Fikri haklar koruma altyapısı ortaya çıkan gelişmelere parel olarak güncelleştirilecek, fikri hakların korunması hususunda devletin ilgili birimleri ile meslek kuruluşlarının uyum içerisinde çalışmasına önem verilecektir.

Sınai Haklar

Patent, faydalı model, tasarım, marka, coğrafi işaretler gibi konularda getirilen

yenilikler ile bu alanlarda sağlanan koruma, başvuru işlemleri, tescil ve kayıt işlemleri hakkında sanayi kesimine, küçük ve orta büyülükteki işletmelere, üniversitelere, araştırmacılara ve ilgili diğer kesimlere yönelik tanıtım çalışmalarına ağırlık verilecektir.

Sınai haklarla ilgili davaların yürütülmesinde etkinlik sağlanması açısından, kurulması öngörülen ihtisas mahkemelerinde görev alacak yargı elemanlarının da bu yönde süratle eğitilmesi sağlanacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler Fikri Haklar

Kültür Bakanlığı'nda fikri haklar ile ilgili çalışmaları yürüten birim yeniden yapılandırılacak ve bu alanda nitelikli personel yetiştirilmesine öncelik verilecektir.

Teknolojik gelişmeler göz önünde bulun durularak, hakların idaresine ve takibine olanak tanıyan alt yapılar, meslek birlikleri de dahil olmak üzere oluşturulacaktır.

Fikri haklar ile ilgili olarak toplumun eğitimine önem verilecek, bu alanda ortaya çıkan gelişmeler kamuoyunun bilgisine sunulacaktır.

İçerisinde eser bulunan kitap, kaset gibi fiziki ortamlar üzerine, burada bulunan eserlerin fikri haklar kapsamında koruma altında olduğu ve izinsiz çoğaltım ve herhangi bir şekilde ticarete konu olmasının yasalara aykırı ve cezayı gerektirici haksız eylemler olduğuna dair halkı aydınlatıcı ibareler konulacaktır.

Fikri haklar hukuk fakültelerinde temel ders olarak okutulacak, avukatlık stajında, hakim ve savcı adaylarının eğitimlerinde yer verilecektir.

Sınai Haklar

Sınai haklar ile ilgili mevzuatın daha etkin bir şekilde uygulanabilmesi ve gerekli inceleme sürecinin eksiksiz yürütülebilmesi için Türk Patent Enstitüsü bünyesinde gerekli altyapı hazırlanacak ve nitelikli personel yetiştirilmesi için hizmet içi eğitime önem verilecektir.

Türk Patent Enstitüsü, sınai haklar ile ilgili kayıt, belgelendirme ve tescil işlemlerinin yanısıra ülke içi ve uluslararası teknolojik gelişmeleri izleyerek yeni teknolojilere ilişkin bilgileri derleyip kamuoyunun yararlanması sunacaktır.

Sınai haklar ile ilgili olarak toplumun eğitimine önem verilecektir.

Sınai haklarının yükseköğretim kurumlarında temel ders olarak okutulması doğrultusunda ders programlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

C. TÜKETİCİNİN KORUNMASI

a) Mevcut Durum

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 8.9.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun'da öngörülen, tüketicilerin ihtiyaçlarının karşılanması, reklamlarda uyulması gereken ilkelerin belirlenmesi, tüketicilerin sorunlarının çözümlenmesi amacıyla hazırlanmış olan Tüketiciler Konseyi, Reklam Kurulu ve Tüketiciler Sorunları Hakem Heyetleri Yönetmelikleri yayımlanmıştır.

Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri ile Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnameler 1995 yılında yürürlüğe girmiştir.

Tüketicilerin eğitimi ve bilgilendirilmesi amacıyla başlatılan çalışmalara devam edilmiştir. Gerek kitle iletişim araçları, gerekse Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın hazırladığı kitapçık ve broşürlerin dağıtımına başlanarak tüketicinin bilgilendirilmesi ve aydınlatılması faaliyetlerine hız verilmiştir.

Tüketici kredilerine ilişkin sözleşmeler; yıllık faiz oranı, ödeme planı, kredi tutarı, faizle birlikte toplam borç tutarı, teminatlar, gecikme faiz oranı gibi şartları yeterince kapsayacak şekilde düzenlenmemektedir.

Turist tüketicilerin gezi sözleşmelerini imzala madan önce aldatıcı ve yaniltıcı reklamlara karşı korunması, sözleşme esnasında genel işlem şartlarına uyulması ve tatil sonrası tazmin haklarının kullanılmasını sağlayacak olan turistik gezi sözleşmelerine ilişkin mevzuatta eksiklikler mevcuttur.

Tüketicilerin haklarına sahip çıkmaları ve sağlıklı bir tüketici bilincine sahip olmaları konusunda yapılan çalışmalar istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Yönetmeliği yayımlanan Tüketici Konseyi oluşturma çalışmaları sürdürülmektedir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanmasından doğacak her türlü ihtilafın çözümü için Kanunda öngörülen Tüketici Mahkemeleri kurulamamıştır. Tüketici Mahkemeleri kuruluncaya kadar sorunların çözümü için Ticaret Mahkemeleri, Ticaret Mahkemeleri'nin bulunmadığı yerlerde de Asliye Hukuk Mahkemeleri yetkili kılınmıştır.

b) Amaçlar

AT ile uyumlaştırma çalışmaları doğrul tusunda, tüketicinin korunması ile ilgili mevzuat uyumlaştırılması dahil gerekli düzenlemeler yapılacak, eğitim kurum

lарından ve kitle iletişim araçlarından yararlanılarak tüketicilerin bilinglendirilmesi sağlanacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Tüketicilerin sorunlarının çözümüne, ihtiyaçlarının karşılanması ve çıkarlarının korunmasına ilişkin tedbirleri araştırmak ve alınacak tedbirlerle bunlara ilişkin görüşleri belirlemek amacıyla Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen Tüketicisi Konseyi oluşturulacaktır.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanmasından doğacak ihtilafların çözümü için Tüketicisi Mahkemeleri kurulacaktır.

Tüketicisi kredileri konusunda düzenlenen sözleşmeler Kanun'da belirtilen şartları kapsayacak ve tüketiciyi güvence altına alacak şekilde yeniden düzenlenenecektir. Bankacılık, kredi alışveriş, taşımacılık, elektrik, su ve doğalgaz dağıtım hizmetleri gibi konularda düzenlenen sözleşmelerin içerdikleri haksız kayıtlara karşı tüketiciyi koruyucu standart sözleşmelerin oluşturulmasını sağlayacak Genel İşlem Şartlarına ilişkin düzenleme çalışmaları yapılacaktır.

Zararlı ve tehlikeli kimyasal madde ve ürünlerin üretilmesi, depolanması, taşınması, ambalajlanması, etiketlenmesi, saklanması ve denetlenmesine ilişkin mevcut Yönetmelik yeniden düzenlenenecektir.

Turist tüketicilerin uğrayabilecekleri haksızlıkların ve zararlardan korunabilmesi amacıyla turistik gezi sözleşmeleri konusunda Borçlar Kanunu'na ek yapılarak veya ayrı bir kanun çıkarılarak düzenleme yapılacaktır.

Uluslararası standartlara uygunluk açısından özellikle avukat, doktor, mali müşavirler ile

kendi kanunlarına göre kamu hizmeti niteliği taşıyan diğer hizmet alanlarında çalışanlar mesleki sigortaya kavuşturulacak ve sunulan hizmetin sonucunda ortaya çıkacak zararlardan dolayı, hizmet sunanların sorumluluğu ve tüketi cilerin zararlarının tazminini içeren hizmetten sorumluluk ile ilgili yasal düzenleme çalışmaları yapılacaktır.

D.BİLGİ SAĞLAMA VE KULLANMA

a) Mevcut Durum

Türkiye'de mevcut bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması ve kullanıma sunulması konusunda ilgili kamu ve özel kurumlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun bulunmayışı sağlanan bilgi ve verinin kullanıcılarla ulaştırılmasında gecikmelere yol açmaktadır. DİE'nin koordinatörlüğünde yürütülmekte olan Ulusal Bilgi Sistemi ve İstatistik Altyapısı Geliştirme ve Politikası Projesi ile Türkiye'de bilgi altyapısının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu Proje ile kurumların veritabanları geliştirilmesinde ve işletiminde birbirine uyumlu yöntem ve yapıları kullanmaları sağlanacaktır.

Emek yoğun bir endüstri olmasından dolayı giderlerin yüzde 90'ını oluşturmakta olan yüksek nitelikli insangücü istihdam giderleri nedeniyle, yazılım üretiminde işletme sermayesi önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, yazılım ürünlerinin sürekli geliştirilmesi ve yeni türlerinin çıkartılması gereği, yazılım sektörünün maliyet yapısını diğer sektörlerden önemli ölçüde farklı kılmaktadır. Devlet yardımları ile ilgili mevzuatta yazılım sektörünün bu özelliklerini göz önünde tutmak büyük önem taşımaktadır.

Yazılım kalite belgelendirme sisteminin eksikliği ve üretilen yazılımların belirli bir standartta olmayışi önemli bir sorun alanını

oluşturmaktadır. Bu durum gerek kamu alımlarında gerekse özel amaçlı yazılım geliştirme çalışmalarında istenen sonuçların elde edilmesine engel olmakta ve kaynak israfına yol açmaktadır.

Dünyadaki gelişmeler yükseköğretim alanında bilişim kavramının disiplinlerarası bir şekilde ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Lisans seviyesinde bilişim fakülteleri, yüksek lisans programları ve yaygın eğitim verilmesine yönelik bilişim eğitim merkezleri şeklinde yapılanmalar ve eğitim programları uygulamalarının bir olurluluk çalışması çerçevesinde başlatılması önem taşımaktadır.

Bilgisayarların, okul müfredatına göre hazırlanmış programlarla öğrenme ve öğretme sürecinde geliştirici ve zenginleştirici yönde kullanılması eğitime yeni boyutlar kazandırmıştır. Ancak uygun yazılımların temininde yeterli düzeye ulaşlamamıştır.

b) Amaçlar

Ulusal bilgi altyapısının gerçekleştirilemesine yönelik çalışmalar bir proje çerçevesinde DİE koordinatörlüğünde başlatılacaktır.

Ülkemizde yazılım endüstrisini geliştirmek amacıyla yazılım üretim ve ihracatı desteklenecektir.

Yazılım geliştirmede kullanılacak standart belirleme ve üretilen yazılımların uluslararası standartlara uygunluğunu test edecek orga nizasyonları oluşturma çalışmaları başlılacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

DİE'nin Ulusal Bilgi Sistemi Koordinatörlüğü kapsamında ilgili kuruluşlarla işbirliği ile veri iletişim ve veri tabanı da dahil bilgi akışına ilişkin

birimlerin kurulması, yöntemlerin, görevlerin ve sorumluluklarının tanımlanması sağlanacaktır. Bu amaçla DİE'nin Teşkilat Kanununda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Yazılım telif haklarıyla ilgili olarak çıkarılması gereken yönetmelikler hazırlanacaktır.

10. FİNANS REFORMU, MALİ PİYASA LARDA ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI, DÜNYA İLE ENTEGRASYON VE MÜLKİYETİN TABANA YAYILMASI

a) Mevcut Durum

27 Ocak 1995 tarihinde yayımlanan Merkez Bankası Tebliğiyle, mevduat munzam karşılık oranları ve disponibilite oranları artırılmıştır. Bu Tebliğ ile bankaların 31 Mart 1994 tarihli bilançolarından sonra artan TL ve Döviz yükümlülüklerine yüzde 3 oranında disponibl değer karşılığı DİBS tutma yükümlülüğü getirilmiş, bu yükümlülüğün döviz mevduatı için cari stok rakamına uygulanması hükmə bağlanmıştır.

Mevduat munzam karşılık oranı bankaların 31 Mart 1994 tarihli bilançolarından sonra artan TL mevduatları için 1 puan artırılarak yüzde 9'a, döviz cinsinden mevduatları için 3 puan artırılarak yüzde 13'e yükseltilmiştir.

11 Mart 1995 tarihinde, Merkez Bankası genelgesiyle bankaların döviz varlıklarını ile döviz yükümlülükleri arasındaki farkın sermaye tabanına oranının yüzde 50'yi geçmemesi hükmü getirilmiştir. Böylece bankacılık kesiminin açık pozisyonlarına bağlı olarak artan riskleri kontrol altına alınmıştır.

1995 yılı Eylül ayında Merkez Bankası, artan iç talebi kontrol altına almak amacıyla bankaların açtığı tüketici kredilerine yüzde 10 oranında Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) kesintisi uygulamaya başlamıştır. Ayrıca, bankaların borçlu sıfatıyla yurtdışından temin ettikleri kredilere yüzde 6 oranında KKDF kesintisi uygulamaya konulmuş, bu oran, Ocak 1996'da yüzde 4'e düşürülmüştür.

SPK'nın gözetim ve denetimine yönelik yetkilerini artırma, borsaların kuruluşu ile ilgili kararlar alma ve işleyışı ile ilgili yönetmelikleri düzenleme, sermaye piyasasına katılacak her türlü türev araçlara ilişkin düzenlemeler yapma yetkisini Sermaye Piyasası Kurulu'na vermek amacıyla, Sermaye Piyasası Kanunu'nda değişiklik yapan 558 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 27 Haziran 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak, bu Kanun Hükmünde Kararname 24 Kasım 1995 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından Kanun Hükmünde Kararname Çıkarma Yetki Kanunu'nun iptali nedeniyle iptal edilmiştir.

Aracı kurumlarının yetkili takas ve saklama kuruluşu dışında menkul kıymet tutamaya cakları 1 Mart ve 7 Haziran 1995 tarihlerinde yapılan düzenlemelerle hükmeye bağlanmıştır.

Tasarruf sahiplerinin korunması amacıyla İMKB Takas ve Saklama Bankası nezdinde 1.10.1995 tarihinden itibaren aracı kuruluşların tümünün müsteri bazında saklama sisteme geçmiş olmaları şartı getirilmiştir.

1995 yılı içinde Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği, Sigorta Prodüktörleri Yönetmeliği ve Aktüerler Yönetmeliği yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

İMKB bünyesinde Uluslararası Menkul Kıymetler Serbest Bölgesi kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı 1 Nisan 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İMKB öncülüğünde Asya ve Doğu Avrupa ülkeleri borsaları tarafından Mayıs 1995'te Avrasya Borsaları Federasyonu kurulmuştur.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası piyasasında faaliyet gösteren banka ve aracı kurumlara saklama ve takas hizmeti vermek, aracı kurumlar arasında nakit alış verişini gerçekleştirmek ve ödünçlendirme sistemi oluşturmak amacıyla Takas ve Saklama Bankası A.Ş ünvanıyla bir yatırım bankası 23.3.1995 tarihinde kurulmuştur.

Mevcut altın potansiyelinin ekonomiye kazandırılması, altın ihracatı ve altına dayalı finans araçlarının uygulamaya konulması doğrultusunda altın piyasasının yeniden yapılanması amacıyla kuruluş çalışmaları tamamlanan İstanbul Altın Borsası 26.7.1995 tarihinde faaliyete geçirilmiştir.

Gayrimenkul sertifikalarının Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmasına ilişkin uyulması gereken esasları içeren Tebliğ 20.7.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Gayrimenkul yatırımlarının mali piyasalar içerisinde değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, gayrimenkul yatırım ortaklıklarının kuruluşlarına, faaliyet ilke ve kurallarına, hisse senetlerinin halka arzına ilişkin esasları belirleyen Tebliğ 22.7.1995 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Vadeli işlem sözleşmelerini düzenleyen mevzuat çalışmalarına devam edilmiş, İzmir Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliği 7.9.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak, Sermaye Piyasası Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair 558 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Anayasa Mahkemesi tarafından 24.11.1995 tarihinde iptal edilmiştir. İptal

kararının yürürlüğe girmesiyle, uygulamada ortaya çıkan boşluğun giderilmesine dönük çalışmalar sonuçlandırılmış, hazırlanan yasa tasarısı Meclis gündemine alınmıştır.

b) Amaçlar

Ekonomik faaliyetlerin ihtiyaç duyduğu kaynakların temini için mali derinleşmenin sağlanarak etkinliğin artırılması, mali piyasaların uluslararası piyasalarla bütünleşmesinin sağlanması ve sermayenin tabana yayılması temel amaçtır.

Mali araçların geliştirilmesi ve çeşitli dirilmesi ile mali tasarrufların artırılması yönündeki politikalar iktisadi konjonktür de dikkate alınarak uygulanacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Etkin bir gözetim ve denetim sisteminin oluşturulabilmesi, bankaların sermaye yapılarını güçlendirerek uluslararası düzeye çıkartılabilmesi, bankaların sistemden çıkarılmasıyla ilgili kriterlerin Kanunda açık olarak belirtilmesi ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun yeniden yapılandırılması amacıyla 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılacaktır.

İMKB'nin uluslararası piyasalarla bütünleşmesi amacıyla, öncelikle mevzuatın AT

mevzuatiyla uyumluluğu sağlanacaktır. Bu çerçevede; hisseleri borsada işlem gören şirketlerin kamuoyuna vermek zorunda oldukları bilgilerin uluslararası standartlara çıkartılması, SPK'nın gözetim ve denetimine yönelik yetkilerinin artırılması, borsaların kuruluşu ile ilgili kararların alınması ve işleyışı ile ilgili yönetmeliklerin düzenlenmesi, sermaye piyasasına katılacak her türlü türev araçlara ilişkin düzenlemelerin yapılması ve içерiden öğrenenlerin ticaretiyle ilgili olarak Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlemeler yapılacaktır.

Derecelendirme kuruluşlarının kuruluş, faaliyet ve denetimlerini düzenleyen yeni yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

Sigortacılık sektörünün daha etkin çalışmasını sağlamak amacıyla; Sigortacılığın Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun, Sigorta Eksperleri, Sigorta Eksperleri Odaları, Sigorta Eksperleri Odaları Birliği Kanunu, Tarım Sigortalarının Geliştirilmesi Hakkında Kanun ve Aktüerler Birliği Kanun Tasarıları hazırlanarak TBMM'ye sunulacaktır.

Hayat sigortacılığındaki yapısal sorunların giderilmesi için, belli bir uyum süreci sonunda yeni bir sisteme geçilmesini sağlayacak bir yönetmelik hazırlanarak yürürlüğe konulacaktır.

III. EKONOMİDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASINA YÖNELİK YAPISAL DEĞİŞİM PROJELERİ

11. VERGİ İLE İLGİLİ YAPISAL DÜZENLEMELER

a) Mevcut Durum

Ekonominin faaliyetleri sağlıklı olarak takip edebilmek, vergi dairelerini ve mükellefleri tek bir merkezden izleyebilmek amacıyla tek vergi numarası uygulaması ülke çapında mevcut mükelleflerin tamamını kavrayacak şekilde başlatılmıştır. 1996 Ocak ayı sonu itibarıyle 5.273.610 kişiye tek vergi numarası verilmiştir. Ayrıca gümrük birliğine uyum çerçevesinde çkartılan ithalat ve ihracat rejimi kararları ile, ihracat ve ithalat yapabilmek için vergi numarası sahibi olma zorunluluğu getirilmiştir. Bundan böyle mükelleflerin dış ticaret işlemleri daha kolay olarak izlenebilecek ve vergi kayıtları ile çapraz kontrolü mümkün olabilecektir.

1995 yılında 30 vergi dairesinde daha otomasyon uygulaması başlatılmış ve bu suretle mevcut otomasyon projesinin yürütüldüğü vergi dairesi sayısı 120'ye çıkarılmıştır. Diğer taraftan, vergi tahsilatında sürat ve etkinliğin sağlanması amacıyla yeni bankalar devreye sokulmuştur. Üç büyük ilden başlamak üzere gelir idaresinin taşra teşkilatının yeniden yapılandırılması çalış maları başlatılmıştır.

Vergi beyanlarının gerçek durumu yansıtmasını sağlamak üzere, beyannamelerin yeminli mali müşavirlerce tasdikine yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

Konut edindirme yardımı kesintisi 1996 yılı için kaldırılmış, özel indirim tutarı ve gelir vergisi tarife dilimleri yüzde 100 oranında artırılmıştır.

Yatırımlar ile ilgili vergisel teşviklerin etkinliğinin artırılması amacıyla, yatırım indirimi oranı yükseltilmiş, yılı içinde indirilemediği için ertesi yıllara devreden yatırım tutarının yeniden değerlendirme oranı kadar artırılması imkanı getirilerek endeksleme uygulamasına geçilmiş, teşvik belgesiz yatırımların da belirli şartlar altında yatırım indiriminden yararlanabilmesi imkanı tanınmıştır. Ayrıca, gayrimenkul ve iştirak hisselerinin satışından doğacak kazançlar vergiden istisna edilmiştir.

Götürü vergilendirmenin daraltılması ama ciyla, büyükşehir belediye sınırları içinde faaliyet gösterenlerden emtia imalatı ve alım satımı, inşaat, motorlu taşıtların bakım ve onarımı işleri ile uğraşanlar, lokantalar ve eğlence yerleri götürülük kapsamından çıkarılmıştır.

Talih oyunları salon işletmeciliği için masa ve oyun makinası sayısına göre asgari vergi uygulaması başlatılmıştır.

Gümrük birliği nedeniyle 1996 yılında 1,2 milyar dolar civarında vergi ve fon kaybı olacağı tahmin edilmektedir. Bu tutarın 450 milyon doları bütçe vergi gelirlerinden, geri kalan ise fon ve mahalli idare pay kayıplarından oluşmaktadır. Sözkonusu kayıpları telafi edebilmek amacıyla; ek taşıt alım vergisi, lüks otomobillerin KDV oranı, ithal tütün mamulleri ve alkollü içkiler üzerinden alınan ek vergi oranı yükseltilmiştir. Diğer taraftan, akaryakıt üzerinden alınan gümrük vergisi ve toplu konut fonu kesintisinde yapılan düzenlemeler sonucunda oluşan vergi kaybını telafi etmek için, akaryakıt tüketim vergisi oranları yeniden düzenlenmiştir. Bütün bunlara rağmen Özel Tüketim Vergisi Yasa tasarısunın yasalaşması ihtiyacı devam etmektedir.

b) Amaçlar

Yedinci Plan döneminde vergi alanında benimsenen temel amaç, Avrupa Birliği vergi politikası ve vergi yapısını dikkate alarak tüm ekonomik faaliyetleri kapsayan, üretim faktörleri üzerindeki vergi yükünü azaltan, tüketim vergilerine ağırlık veren, gayrimenkul rantlarını vergileyen bir sistem oluşturmaktır. Öncelikle vergi idaresi ve denetiminin daha etkin hale getirilmesi ve idarenin yeniden yapılandırılması, bu sistemi oluşturmak için temel araç olarak benimsenirken, vergilemede yatay ve dikey adaletin ve açıklığın sağlanması temel ilke olarak kabul edilmiştir.

1996 yılında, Konsolide Bütçe vergi gelirlerinin GSMH içindeki payının 1,2 puanlık artışla yüzde 15,4 seviyesine çıkarılması hedeflenmiştir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Bu temel amaçlar çerçevesinde, VII. Plan döneminin ilk yılı olan 1996 yılında yapılması öngörülen düzenlemeler aşağıda özetlenmektedir:

Tek vergi numarası verme işlemine süratle devam edilecek ve 18 yaşını doldurmuş her vatandaşın bir vergi numarasına sahip olması sağlanacaktır. İthalat ve ihracat işlemlerinde olduğu gibi, vergi numarası kullanma zorunluluğunun gayrimenkul ve taşit alım satımı, bankalarda hesap açılması, borsada işlemde bulunabilme gibi diğer ekonomik faaliyetlere de yaygınlaştırılmasını sağlayacak düzenlemeler yapılacak ve bu suretle elde edilen bilgiler denetim bilgi bankasında toplanacaktır. Diğer taraftan, tek vergi numarası uygulamasının vatandaşlık numarasına geçilmesini sağlayacak çerçevede genişletilmesi çalışmaları sürdürülecektir.

Vergi idaresinin uluslararası standartlara uygun hale getirilebilmesi ve otomasyon uygulamasının yaygınlaştırılması amacıyla Dünya Bankası işbirliği ile yürütülmekte olan projeye devam edilecektir.

Vergi dairesi başkanlıklarının yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecek ve bu kapsamda Bursa, Adana ve Antalya illerindeki teşkilatlanma tamamlanacaktır. Vergi tahsilatları konusunda bankalardan yararlanma uygulaması yaygınlaştırılacaktır.

Toplumda vergi bilincini artırabilmek amacıyla vergi istatistikleri, sektörler ve faktörler itibarıyle oluşan vergi yükleri, coğrafi vergi istatistikleri, vergi istisna ve muafiyetleri nedeniyle ortaya çıkan vergi kayıpları (vergi harcamaları), vergi denetimleri ve denetim sonuçları, efektif vergi oranlarını da kapsayacak bir veri seti şeklinde bir takvime bağlı olarak yayınlanacak ve kamuoyu düzenli olarak bilgilendirilecektir. Böylece vergi yükleri ve bu yüklerin toplumsal katmanlara dağılımı konusun da bilgilendirme tam olarak yapılabilecek ve toplumun vergi politikasını yönlendirebilmesine imkan sağlanacaktır.

Gümrük birliği çerçevesinde, Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Kanun Tasarısının 1996 yılında kanunlaştırılması öngörmektedir. Bu suretle halen değişik adlar altında vergi, pay ve fon şeklinde yapılan kesintiler, tek vergi altında birleştirilmek suretiyle vergi sisteminde etkinlik artırılacak ve gümrük birliği nedeniyle meydana gelen vergi kayıplarını telafi etmek için uygun ortam hazırlanmış olacaktır. Halen petrol ürünlerinden alınmakta olan 4, otomotiv ürünlerinden alınmakta olan 5, alkol ve tütün ürünlerinden alınmakta olan 9 adet vergi, pay ve fon kesintisi kaldırılarak, bunların yerine sadece ÖTV uygulanmak suretiyle vergileme rejimi sadeleştirilecektir. ÖTV Yasa tasarısı ile toplulaştırılacak olan

vergilerden, mevcut sistemde çeşitli kuruluşlara özel paylar ayrılmakta, bu ise Hazine'nin etkin bir nakit yönetimi yapmasını güçleştirmektedir. Bu açıdan, ÖTV'den kuruluşlara pay verilmesi yerine, bu kuruluşların ihtiyaçlarının gereklilik konulmak suretiyle bütçeden karşılanması imkanı araştırılacaktır. ÖTV ilk aşamada mevcut vergilerin konsolidasyonu amacıyla yönelik olarak uygulanacak, vergi tahsilatları izlenerek, gereklilik olduğuna karar verilmesi durumunda gümrük birliği nedeniyle uğranılan vergi kayıplarının telafisi amacıyla da kullanılacaktır.

Emlak Vergisi, vergiye esas değerin gerçekçi seviyede tespit edilmesi ve yeniden değerlendirme oranına endekslenerek aşınmasının önlenmesi amacıyla gözden geçirilecektir.

Ücretlilerin vergi yükünün düşürülmesine yönelik olarak, başta özel indirimin yükseltilmesi, gelir vergisi tarifesinin yumoşatılması ve vergi dilimlerinin artırılması da dahil gerekli çalışmalar doğuracağı gelir kayipları da gözönüne alınarak sürdürülecektir. Diğer taraftan istihdam üzerinde yük oluşturan vergi benzeri kesintilerin azaltılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Bu çerçevede Tasarrufu Teşvik Hesabı kesintilerinin kaldırılması yönündeki çalışmalar sürdürülecektir.

12. SOSYAL GÜVENLİK REFORMU

a) Mevcut Durum

Ülkemizde aktif sigortalılar ile pasif sigortalılar arasındaki dengeler bozulmuştur. Aktif-pasif sigortalı oranı uluslararası minimum düzeyin altındadır. 1994 yılında bu oran; Emekli Sandığı'nda 1,8, SSK'da 2,4 ve BağKur'da ise 3,3'tür. Erken emeklilik ve iktisaden faal

nüfusun yeterince aktif sigortalı haline getirilememesi bunun en önemli nedenlerindendir.

Sosyal güvenlik sistemine prim ödeyen aktif sigortalı sayılarındaki artış, sosyal güvenlik sisteminden aylık alan pasif sigortalı sayılarındaki artışın çok gerisinde kalmıştır.

Sosyal sigorta programları tarafından kapsanan nüfus oranı 1994 yılında toplam nüfusun yüzde 80,6'sına yükselmiştir. Aktif sigortalıların toplam nüfusa oranı ise, yüzde 16,1'e ulaşabilmiştir.

Sosyal güvenlik kurumlarında prim miktarı ile emekli aylığı ilişkisi sağlanamamıştır. Ayrıca, SSK ve BağKur'da primler zamanında tahsil edilememektedir. Prim tahsilat oranları yükseltilmeksiz aktüeryal dengelerin kurulması mümkün görülmemektedir.

Sosyal güvenlik kurumlarında plasmanlar verimli şekilde değerlendirilememiş, aktüeryal dengelere bakılmaksızın kurumların mevzu atalarında değişikliklere gidilmiştir. SSK ve Bağ Kur'da ödenmeyen prim borçları için gecikme zammı affı ile sigortasız hizmetlerin borçlanılması gibi uygulamalar kurumları olumsuz etkilemektedir.

Emeklilikte yaş sınırının kaldırılmış olması, yaşılılık riskiyle karşılaşmadan sigortalılara emekli aylığının bağlanması, sistemin sürdürülebilirliğini ortadan kaldırılmıştır. Emekliliğin giderek kolaylaştırılması, prim karşılığı alınmadan yapılan ödemeler ve sigortacılıkla bağdaşmayan yükümlülükler sosyal güvenlik kurumlarının finansman yapısını olumsuz etkilemiştir.

TABLO: II.12 Sosyal Sigorta Programlarının Kapsadığı Nüfus (1) (Bin Kişi)		
KURULUŞLAR	1993	1994
I. EMEKLİ SANDIĞI TOPLAMI	10 088	10 680
1. Aktif Sigortalılar	1 812	1 896
2. Aylık Alanlar	1 000	1 083
3. Bağımlılar	7 276	7 701
4. Aktif Sig./Pasif Sig.(1/2)	1,8	1,8
5. Bağımlılık Oranı((3+2)/1)	4,6	4,6
II. SOSYAL SIGORTALAR KURUMU TOPLAMI	22 877	24 858
1. Aktif Sigortalılar	3 976	4 203
2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	439	772
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	177	213
4. Aylık Alanlar	1 999	2 175
5. Bağımlılar	16 286	17 495
6. Aktif Sig./Pasif Sig.((1+2+3)/4)	2,3	2,4
7. Bağımlılık Oranı((5+4)/(3+2+1))	4,0	3,8
III. BAĞKUR TOPLAMI	14 029	13 448
1. Aktif Sigortalılar	2 002	1 839
2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	92	83
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	777	779
4. Aylık Alanlar	778	826
5. Bağımlılar	10 380	9 922
6. Aktif Sig./Pasif Sig.((1+2+3)/4)	3,7	3,3
7. Bağımlılık Oranı((5+4)/(3+2+1))	3,9	4,0
IV. ÖZEL SANDIKLAR TOPLAMI	261	258
1. Aktif Sigortalılar	73	71
2. Aylık Alanlar	46	47
3. Bağımlılar	142	140
4. Aktif Sig./Pasif Sig.(1/2)	1,6	1,5
5. Bağımlılık Oranı ((3+2)/1)	2,6	2,6
V. SAĞLIK HİZMETLERİ BAKIMIN DAN SIGORTALAR KAPSAMI	36 988	39 225
VI. GENEL TOPLAM	47 256	49 245
1. Aktif Sigortalılar	7 864	8 008
2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	531	855
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	954	992
4. Aylık Alanlar	3 823	4 131
5. Bağımlılar	34 085	35 258
6. Aktif Sig./Pasif Sig.((1+2+3)/4)	2,4	2,4
7. Bağımlılık Oranı((5+4)/(3+2+1))	4,1	4,0
VII. GENEL NÜFUS TOPLAMI	60 034	61 110
VIII. SIGORTALI NÜFUS ORANI (%)	78,7	80,6
IX. SAĞLIK HİZMETLERİ BAKIMINDAN SIGORTALI NÜFUS ORANI (%)	61,6	64,2

Kaynak: Emekli Sandığı, SSK, BağKur, DPT

(1) 1994 yılı itibarıyle özel sigorta şirketlerinin hayat sigortası kapsamında 4.254.749 sigortalı mevcuttur. Bu sayı başka bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olup da ek sigorta haklarından yararlanmak isteyenler ile herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan kişileri kapsamaktadır.

Sosyal güvenlik kurumlarının organizasyon yapıları iyileştirilememiştir. Mali darboğaz içinde bulunan sosyal güvenlik kurumlarının, kendi finansman imkanlarıyla yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için yeniden yapılanma ihtiyacı bulunmaktadır. Bu yapılanmada uluslararası sosyal sigorta normlarına uygun olarak temel yasa değişikliklerinin yapılması gerekmektedir.

Sosyal güvenlik kurumlarında uygulanan sigorta programları, üyelerin aylığa hak kazanma koşulları, emekli aylıklarının alt ve üst sınırları, prim oranları, sigorta kollarından sağlanan yardımlar gibi temel sosyal sigorta hak ve yükümlülüklerinde önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Özel hayat sigortacılığında mevzuatın yetersiz olması, elemanların yeterli mesleki bilgiye sahip olmaması, acentaların müşteriyi yanlış yönlendirmeleri sonucu büyük çapta police iptali, kamuoyunun iyi aydınlatılmaması ve hasarların zamanında ödenmemesi bu alandaki gelişmeyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sigortalılara sağlık hizmeti sunması, hem hizmetten yararlananların tercih hakkını sınırlayarak tüketici tatmininin yetersiz düzeyde kalmasına yol açmakta, hem de ihtisas ve çağdaş işletmecilik gerektiren tedavi hizmeti sunumunda kaynakların verimsiz kullanılmasına sebep teşkil etmektedir.

Emeklilik ve sağlık finansmanı sistemlerini sosyal güvenlik reformu perspektifinde ele alan ve bir taraftan finansal istikrarı, diğer taraftan da etkin ve kapsamlı hizmetler sağlanması hedefleyen Sosyal Güvenlik ve Sağlık Finans manı Reformu Projesi çalışmaları tamamlanmıştır.

TABLO: II.13 Reel Emekli Aylıkları Endeksi (1) (1989=100)							
	Kurumlar	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Emekli Sandığı	117	117	119	117	91	81	
SSK	108	106	105	100	78	75	
BağKur	102	96	139	134	105	104	

Kaynak: Emekli Sandığı, SSK, BağKur, DPT.
(1) Ortalama emekli aylığı olarak memur emeklileri için 3. derece 1 kademe, işçi emeklileri için 5174 gösterge ve BağKur emeklileri için 6. basamak esas alınmıştır.

Ülkemizde sosyal hizmetlerin yürütülmesinde yetersizlikler bulunmaktadır, bu alanda faaliyet gösteren kamu ve özel kurum ve kuruluşlar arasında gerekli işbirliği sağlanamamaktadır. Sosyal hizmet ve yardımlara ihtiyaç duyan kişi ve grupların tespiti ile sunulan hizmetlerde, bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasında ortak kriter ve hizmet standartı oluşturulamamıştır.

b) Amaçlar

Sosyal güvenlik sisteminde, sosyal sigorta kurumları ve sigorta kolları itibarıyle norm ve standart birliği sağlanacak, kurumlar idari ve mali özerkliğe kavuşturulacaktır.

Sigorta hizmetleri nimetkülfet dengesi içinde kurumların kendi finansman imkanlarıyla karşı ilanacak ve kurumların kaynak yaratmaları sağlanarak bütçe üzerindeki yükleri azaltılacaktır.

Özel sağlık ve özel emeklilik sigortası teşvik edilecek ve sağlık hizmetlerinin satınalma yoluyla temini sağlanacaktır.

Sosyal güvenlik sisteminin kapsadığı nüfusun artırılmasına devam edilecektir.

1996 yılında aktif sigortalı sayısının 10,7 milyona, toplam sigortalı sayısının bağımlıları ile birlikte 53,1 milyona, sigortalı nüfusun toplam nüfusa oranının ise yüzde 84'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Geniş anlamda sosyal güvenlik anlayışı çerçevesinde yaşlı, özürlü, özel ilgiye muhtaç ve diğer risk gruplarına yönelik hizmetler süratle geliştirilecektir.

Sosyal hizmet ve yardımlara ihtiyaç duyan grupların tespitinin yapılması ve bu alanda faaliyet gösteren kamu ve özel kuruluşların kullanacağı ortak kriter ve standartların oluşturulması sağlanacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Sosyal güvenlik kurumlarının içinde bulunduğu finansman sıkıntısını gidermek, norm ve standart birliğine geçilmesini kolaylaştırıcı yönde temel esasları belirlemek, gelirleri artırmak, giderleri azaltmak, fonların etkin bir şekilde işletilmesini sağlamak amacıyla sosyal sigorta, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin temel esaslarını ve kurumlarını belirleyen Sosyal Güvenlik Temel Kanunu Tasarısı hazırlanacaktır. Bu çerçevede, ödenmeyen primler ve gecikme zamı affı ile sigortasız hizmetlerin borçlanma yoluyla sigortalanması gibi sistemi olumsuz etkileyen düzenlemelere imkan verilmeyecektir.

Kurumların aktifpasif sigortalı oranlarının yükseltilmesi için emekliliğe yönelik asgari prim ödeme süresi artırılacak, emekli aylığı ödemelerinin başlayacağı asgari yaşı sınırı getirilecektir.

SSK'nın içinde bulunduğu finansman sıkıntısından kurtarılması ve Kurumun çağdaş

anlamda yeniden yapılandırılması ile daha özerk bir hale gelmesi için mevzuat düzenleme çalışmaları tamamlanacaktır.

BağKur'da aktif sigortalıların primlerini zamanında ödemelerini ve sigorta yardımlarının devamlı artmasından kaynaklanan finansman darboğazının aşılabilmesini sağlayacak mevzuat düzenleme çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

Çalışmakta iken işsiz kalanların gelir kayıplarını kısmen karşılamak üzere İşsizlik Sigortası Kanun Tasarısının hazırlıkları sonuçlandırılacaktır.

13. KAMU HİZMETLERİİNDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ VE KAMU KESİMİNDE ÜCRET ADALETİNİN SAĞLANMASI

A. GENEL

a) Mevcut Durum

Kamu yönetiminin örgütlenme, işleyiş ve istihdam yapısının değişen koşullara uyumunu sağlayacak yenilenme ihtiyacı artarak devam etmektedir. Bu çerçevede; devletin kamusal hizmetlerle ilgili görevlerinin yeniden değer lendirilmesi, teşkilat yapısının küçültülerek fonksiyonel hale getirilmesi, dengesiz istihdamın giderilmesi ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi gereği önemini muhafaza etmektedir.

Kamu yönetiminde görev ve yapı arasındaki dengenin kurulamamış olması, merkezi yönetim görevlerindeki oransal artış ve görevlerin merkez, taşra ve yerel yönetimler arasında dağılımının yeterince sağılıklı bir biçimde gerçekleştirilememesi, sistemin tıkanmasına ve aksaklıklara neden olmaktadır.

Kamu yönetimi kapsamındaki birtakım görevlerin yürütülmesinde, hizmette birlik ve

bütünlüğün sağlanamamış olması önemli bir sorun olarak kendini göstermektedir. Önemli orandaki merkezi yönetim görevlerinde ise amacı aşan bir örgütsel büyülükle ulaşılmış bulunulmaktadır.

Mevzuata uygunluk denetimi yerine performansın ölçülmesine yönelik denetimin ön plana alınması ve denetim yoluyla idarenin geliştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Dünya'daki küreselleşme süreci, toplumun değişik kesimlerinin çeşitli konularda uzlaş malarını sağlayacak kurumlara olan ihtiyaç, kaynak tahsisinin artan ölçüde piyasa meka nizmasına bırakılması ve ekonomi yönetim birimleri arasında makro tutarlılığı olan ve dengeleri gözetlen bir yaklaşımın izlenmesi gereği ekonomi yönetiminin yeniden yapılandırılması ihtiyacını gündeme getirmektedir.

Kamu personeli arasında ücret, ek ödemeler, sosyal hak ve yardımlar açısından dengenin sağlanması, aynı ünvanda bulunan personel bakımından kurumsal ve sektörel düzeydeki ücret farklılıklarının giderilmesi ve hiyerarşiyi bozmayan, iş ve görev tanımına dayalı kariyer, liyakat, aleniyet ve eşit işe eşit ücret ilkesini getirecek, mevzuatta kodifikasiyonu sağlayacak yeni bir ücret rejiminin yürürlüğe konulması ihtiyacı devam etmektedir.

Kamu kesiminde ücret adaletsizliğini doğuran nedenler temelde, asıl ücret ile ek ödemeler arasındaki oranın giderek ek ödemeler lehine bozulması, çok sayıda ödeme türünün ortaya çıkışması ve ücret unsurlarının tamamının matraha dahil olup olmaması gibi konulardan kaynaklanmaktadır. Kamu kesimindeki istihdam statülerinin ve ücret rejiminin farklılıklar taşıması da ücretler arasında dengesizliklere ve giderek adaletsizliklere yol açmaktadır.

İdari usul ve işlemlerin basitleştirilmesi, vatandaşın doğrudan hizmet sunan birimlerde beyan esasına dayalı uygulamaların geliştirilmesi ve gereksiz formalitelerin kaldırılması ihtiyacı devam etmektedir.

b) Amaçlar

Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması sürecinde Devletin hangi faaliyetleri doğrudan yürüteceği veya yürütmeye devam edeceği, hangi faaliyetler açısından gözetici, destekleyici, yol gösterici veya sadece izleyici rol üstleneceğine karar verilerek tüm kamu kurum ve kuruluşları üstlendikleri görevlerle uyumlu bir teşkilat yapısına kavuşturulacaktır.

Kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması, şeffaflık, gerekli sayı ve nitelikte personelin istihdamı, ücret adaletinin sağlanması, katılımcılık ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi esas olacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Devletin teşkilat yapısının küçültülverek fonksiyonel hale getirilmesi için, Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 3046 sayılı Kanun, Başbakanlık Teşkilatına Dair 3056 sayılı Kanun, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunları gözden geçirilecek ve gerekli değişiklikler yapılacaktır.

Bakanlar Kurulunun iş yükünün azaltılması amacıyla, Bakanlar Kurulunda görüşülüp karara bağlanacak konuların hukuki çerçevesi, genel yürütme yetkisi, ekonomik ve mali düzenlemeler ve atamaya ilişkin hususlar göz önünde bulundurularak, yürürlüğe konulacak bir yasa ile belirlenecektir. Bu amaçla, kuruluşların teşkilat kanunları, 2451 sayılı Atamaya İlişkin Kanun ve

genel düzenlemeler öngören kanunlar gözden geçirilecek, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Yerinden yönetim ilkesi dikkate alınarak, merkezi yönetim tarafından görülmekte olan bazı hizmetlerin il özel idarelerinden başlamak üzere yerel yönetimlerin ve taşra birimlerinin yetki ve sorumluluğuna bırakılabilmesi amacıyla 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları hakkında 3046 sayılı Kanun ve kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarında gerekli değişiklikler yapılacaktır. Ayrıca, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, 1580 sayılı Belediye Kanunu, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 442 sayılı Köy Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ile vergi kanunlarında değişiklik yapılarak mahalli idarelerin idari ve mali yönden güçlendirilmesi sağlanacaktır.

Ekonominik ve Sosyal Konsey'in kuruluşuna ilişkin kanun tasarısı çalışmaları 1996/24 sayılı Başbakanlık Genelgesi ve uygulamalar dikkate alınarak sonuçlandırılacaktır.

Performans ölçülmesine ilişkin denetim sistemine geçilebilmesi için 832 sayılı Sayıştay Kanunu, Kesin Hesap Kanununa ilişkin düzenlemeler, Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların TBMM'ce Denetlenmesi Hakkında 3346 sayılı Kanun ve kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarında yer alan denetim birimleriyle ilgili hükümler gözden geçirilecektir. Denetim birimlerinin mevzuata uygunluk denetimi yanında denetim yoluyla idareyi geliştirme anlayışı içinde çalışmaları sağlanacaktır.

Hukuk devleti ilkelerine bağlı kalarak yolsuzluk olaylarına karşı etkili bir şekilde mücadele etmek için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Kamu Denetçisi (Ombudsman) sisteminin yapısı, statüsü ve çalışma esaslarının belirlenmesine ilişkin çalışmalarla başlanarak mevzuatı oluşturulacaktır.

Kamu personel rejimi reformunun gerçekleştirilebilmesi için 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu yürürlükten kaldırılacak, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 sayılı Üniversite Öğretim Üyeleri ve Yardımcıları Kanunu ve Kamu İktisadi Teşebbüslerine İlişkin

233 ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde yer alan mali ve sosyal hak ve yardımlar ayıklanacak, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının ücret rejiminin tek ve ortak bir Kanunda yer alması sağlanacaktır.

Ortak görev ünvanlı kadrolara personel alımının merkezi sınavla gerçekleştirilebilmesi amacıyla gerekli yasal değişiklik yapılacaktır.

Hizmet üretimine dönük yaratıcı işlevleri gören kamu kurum ve birimlerinde rasyonel üretken bürokrasi modelinin gerçekleştirilebilmesi amacıyla yeni personel rejiminde ayrı bir sınıf oluşturulacaktır. Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları özel olarak düzenlenecektir.

B. ADALET VE GÜVENLİK HİZMETLERİ

a) Mevcut Durum

Adalet hizmetlerinde teşkilat yapısının yeniden gözden geçirilmesi, hakim, savcı ve yardımcı hizmetlerdeki kadro açığının giderilmesi, hukuk eğitiminin yeniden değerlendirilmesi, hukuk kurallarının iyileştirilmesi ve altyapının modernizasyonu ihtiyacı devam etmektedir.

Yargının tam bağımsızlığını temin etme amacı ve hukukun üstünlüğü ilkesi doğrultusunda 2461 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun yeniden düzenlenmesi, Ceza Kanununda yer alan cürüm ve kabahatlerin yeni bir değerlendirmeye tabi tutulması ve kamu avukatlarının yetki ve sorumluluklarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Güvenlik hizmeti veren kuruluşların coğrafi görev alanlarının farklılığı, nüfusun kırsal alan ile şehirler arasındaki hareketliliğinden doğan zorluklar, personeldeki ihtisaslaşma eksikliği ve destek hizmetlerinin aslı personel tarafından yürütülmesinden hizmetlere yansyan sorunlar devam etmektedir.

Kolluk kuvvetlerinin halka yardımcı olma fonksiyonlarında gelişmeler kaydedilmekle birlikte, zabıta hizmeti ağırlığını devam ettirmektedir. Halkla ilişkileri geliştirecek, bürokrasiyi azaltacak ve şeffaflığı sağlayacak çalışmalara olan ihtiyaç devam etmektedir. Güvenlik hizmetlerinin görülmesinde önemli yeri olan teknik donanımdaki gelişmelere rağmen, ihtiyaçlar tam olarak karşılanamamıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığında devamlı personel yapısı oluşturulamamıştır. Güvenlik hizmeti gören kuruluşlar ile İçişleri Bakanlığı arasında hukuki bağlantı yanında hizmetleri yönlendiren organik ve fonksiyonel bir bağlantı ve bütünlleşme sağlanamaması hizmet etkinliğini azaltmaktadır.

b) Amaçlar

Adalet hizmetlerinde adil, hızlı, etkin ve ekonomik sonuç almayı sağlamak üzere köklü düzenlemeler yapılacaktır.

Ceza infaz kurumları ile tutukevlerinin kuruluş ve idaresi yeniden düzenlenenecektir.

1996 yılında Sinop ve Siirt E tipi cezaevleri ile Midyat 150 kişilik özel tip cezaevinin açılması öngörmektedir.

Güvenlik hizmeti gören kuruluşların daha etkin çalışmalarına imkan sağlamak amacıyla teknoloji ağırlıklı yatırımlara öncelik verilmesi ilkesi doğrultusunda, 1996 yılında Sahil Güvenlik Komutanlığının gerekli hava ve deniz araçları ile donatılmasını, Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığının teknik ihtiyaçlarının karşılanması sağlanacak yatırımlara ağırlık verilmiştir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Adalet Reformu Paketi adaletin hızlı, etkin ve verimli çalışmasına yönelik önemli düzenlemeler öngörmektedir. Bu kapsamında;

Adliye mahkemelerinin teşkilatlarının yeniden düzenlenmesini, ilk derece adliye mahkemeleri ile Yargıtay arasında üst mahkemeler kurulmasını amaçlayan, Adliye Mahkemeleri ile Üst Mahkemelerin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı,

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yürürlükten kaldırılarak hukuk yargılama usulünün yeniden düzenlenmesini amaçlayan, Hukuk Yargılama Usulü Kanun Tasarısı,

Ceza yargılama usulünde yenilikler öngören 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı,

5521 sayılı İş Mahkemesi Kanununun yürürlükten kaldırılmasını, iş mahkemelerinin görev alanlarının genişletilmesini öngören, İş Mahkemelerinin Kuruluşu, Görevleri ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun Tasarısı,

İcra işlemlerinin daha hızlı yürütülmesini sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılmasını amaçlayan, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı,

Bireyle idare arasındaki özel hukuk uyuşmazlıklarının bir kurul önünde uzlaşma ile çözümlenmesi esasının getirilerek bir kısmı uyuşmazlıkların yargıya intikal etmeden çözümlenmesi yoluyla yargının iş yükünün hafifletilmesini amaçlayan, Uzlaşturma Kurullarının Kuruluşu, Görev ve Yetkilerine Dair Kanun Tasarısı,

İdare ve vergi mahkemelerinde tıkanıklığa neden olan sebeplerin ortadan kaldırılması, idare ve vergi mahkemelerine daha rahat çalışma olanağı sağlanması amaçlayan, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı,

Bir Kira Tespit Komisyonu oluşturularak ülke genelinde kira belirlemelerinde birlaklığın sağlanması ve kiralayan ile kiracı arasında kira artışından doğan hukuki ihtilafların ortadan kaldırılmasını amaçlayan, 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı,

Adaletin hızlandırılmasını sağlamak ve mahkemelerin iş yükünü azaltmak üzere özel kanunlardaki kamusal para cezaları ile para cezasına dönüştürülebilen hürriyeti bağlayıcı cezaların idari para cezalarına dönüştürülmesini öngören, Bazı Kanunlardaki Cezaların İdari Para Cezasına Dönüşürlmesine Dair Kanun Tasarısı,

Çek hamillerinin gerçekten korunmasını ve mahkemelerdeki birikimin giderilmesine yönelik bir düzenleme yapılmasını amaç

layan, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı,

Toplu yapı uygulamasının ortaya çıkardığı çok yönlü sorunların çözümlenmesini amaçlayan, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına ve Kanuna Toplu Yapı ile İlgili Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı,

Avukatlık mesleğinin en etkin biçimde yapılabilmesi için temel değişiklikler getirilmesini amaçlayan, 1136 sayılı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı yer almaktadır.

Doğrudan Cumhuriyet Başsavcılığına bağlı olarak çalışmak üzere adli kolluk oluşturulmasını, adli ve idari kolluk görevlerinin birbirinden ayrılmalarını amaçlayan Adli Kolluk Kanun Tasarısına ilişkin tüm çalışmalar tamamlanacaktır.

Ceza infaz kurumları ile tutukevlerinin kuruluş ve idaresinin yeniden düzenlenmesi amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan Kanun Tasarısı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

5680 sayılı Basın Kanununda günün ihtiyaçları çerçevesinde gerekli değişiklikler yapılacaktır.

Sahil Güvenlik Komutanlığında devamlı bir personel yapısı oluşturmak üzere gerekli mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.

Çarşı ve mahalle bekçiliğinin statüsünü yeniden düzenleyecek mevzuat çalışmaları başlatılacaktır.

Güvenlik hizmeti gören kuruluşların teşkilatlanma, teknik donanım düzeyi ve çalışma esaslarını Avrupa Birliği ülkelerindeki örnekler

gözönüne alınarak yeniden düzenlenmeye yönelik çalışmalar yapılacaktır.

14. MAHALLİ İDARELERİN GÜÇLEN DİRİLMESİ REFORMU

a) Mevcut Durum

Son yıllarda sayılarında önemli artışlar gözlenen mahalli idarelerin etkili ve verimli bir yapıya kavuşturulamamasından kaynaklanan sorunlar önemini korumaktadır.

1995 yılı sonu itibariyle belediye sayısı 2.802 olup, belediyelerde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranının yüzde 76,4'e ulaşığı tahmin edilmektedir. Büyükşehir Belediyelerinde 1995 yılı sonunda yaşayan nüfusun belediyeler toplam nüfusu içindeki oranının yüzde 43 olması beklenmektedir. 1994 yılında 76 olan il özel idarelerinin sayısı 1995 yılında 79'a yükselmiştir.

Mahalli idarelere kendi mevzuatı ile verilen görevler zamanla merkezi idare tarafından yürütülmeye başlanmış, merkezi idare ile mahalli idareler arasında, görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımı etkili şekilde gerçekleştirilememiştir.

Merkezi idare ile mahalli idareler ve aynı yöredeki mahalli idare birimleri arasındaki koordinasyon eksikliği devam etmektedir.

Nüfus artışına paralel olarak kentsel hizmet talebindeki artışa rağmen, yerel yönetimlerin ve özellikle de belediyelerin öz gelirlerinin payı artırılamamış ve yeterli kaynak yaratılamamıştır. Bu çerçevede rasyonel kaynak kullanımı ve etkin hizmet üretimi sağlanması ihtiyacı devam etmektedir.

1994 yılında 55,1 trilyon liraya ulaşan mahalli idarelere Genel Bütçe vergi gelirlerinden ayrılan toplam kaynakların, 1995 yılında 113,3 trilyon liraya yükselmesi beklenmektedir. Bu kaynakların konsolide bütçe vergi gelirleri içerisindeki payının 1995 yılında yüzde 10,4 olacağı tahmin edilmektedir.

1994 yılında bir önceki yıla göre yüzde 89,9 oranında artarak 101,8 trilyon lira olarak hesaplanan belediye gelirlerinin, 1995 yılında 197,2 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: II.14 Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Mahalli İdarelere Ayrılan Paylar
(Cari Fiyatlarla Milyar TL.)

Payın Adı	1994 (1)	1995 (1)	1996 (2)
2380 Sayılı Kanun Gereği Belediyelere Dağıtılan(3) (Yüzde)	28 102 51,0	59 862 52,9	108 545 51,6
3030 Sayılı Kanun Gereği Büyükşehir Belediyelerine Dağıtılan(4) (Yüzde)	19 231 35,0	37 747 33,3	71 508 34,0
Belediyeler Fonu (Yüzde)	2 775 5,0	2 525 2,2	8 500 4,0
İl Özel İdarelerine Dağıtılan (Yüzde)	4 070 7,4	9 904 8,7	20 577 9,8
Özel İdare Fonu (Yüzde)	785 1,4	3 017 2,7	520 0,2
Mahalli İdareler Fonu (Yüzde)	114 0,2	219 0,2	780 0,4
TOPLAM (Yüzde)	55 077 100,0	113 274 100,0	210 430 100,0
TOPLAMIN GSMH İÇİNDEKİ PAYI (Yüzde)	1,47	1,62	1,60

Kaynak : DPT
 (1) Tahmin.
 (2) Program.
 (3) 2380 sayılı Kanun gereği belediye ve büyükşehir belediyelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından yüzde 6 pay ayrılmaktadır.
 (4) 3030 sayılı Kanun gereği büyükşehir belediyelerine bulundukları il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından yüzde 5 ilave pay ayrılmaktadır.

TABLO: II.15 Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Büyükşehir Belediyelerine ve Diğer Belediyelere Dağıtılan Paylar

	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)		
	1994	1995	1996 (1)
2380 Sayılı Kanun Gereğince Belediyelere Dağıtılan Paylar (Yüzde 6,0)	28 102	59 862	108 545
3030 Sayılı Kanun Gereğince Büyükşehir Belediyelerine Verilen Paylar	19 231	37 747	71 508
Toplam	47 333	97 609	180 053
Belediye Geliri	101 830	197 232	362 087
Dağıtılan Payların Toplam Belediye Geliri İçindeki Yüzde Payı	46,5	49,5	49,7
Kaynak : DPT (1) Program.			

b) Amaçlar

Merkezi idare ile mahalli idareler, üniter yapı içinde idarenin bütünlüğü ilkesine uygun olarak, iş bölümü ve koordinasyona dayalı bir yapıya kavuşturulacak ve bu çerçevede mahalli idarelerin teşkilat yapısı yerinden yönetim anlayışına ağırlık verilerek yeniden düzenlenenecektir.

Halkın ortak yerel ihtiyaçlarını karşılayan kamu hizmetlerinin mahalli idarelerce yürü tutulmesi sağlanarak bu hizmetlere etkinlik, verimlilik ve hız kazandırılacaktır. Bu çerçevede, mahalli idarelerin kesintisiz gelir kaynaklarına sahip olması için gerekli mali düzenlemeler hayatı geçirilecektir.

1996 yılında belediyelerde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranının yüzde 77,9'a ulaşacağı, toplam belediye nüfusunun yüzde 42,6'sının ise 15 büyükşehir belediyesinde yoğunlaşacağı tahmin edilmektedir.

1996 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden belediyelere ayrılan kaynağın toplam belediye gelirleri içindeki payının yüzde 49,7'ye, mahalli idarelere ayrılan kaynağın GSMH içindeki payının ise yüzde 1,6'ya ulaşacağı tahmin edilmektedir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Kamu hizmetlerinde etkinliğin sağlanması, rasyonel kaynak kullanımını, demokratik, katılımcı ve yerinden yönetim ilkesine uygun olarak merkezi idare ile mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımının temel esaslarını belirleyen Çerçeve Kanunun çıkarılmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.

Mahalli idareler tarafından yürütülmesi ile etkinlik, hız ve verimlilik sağlanacak yerel nitelikli hizmetlerin, il özel idarelerinden başlamak üzere mahalli idarelerin yetki ve sorumluluğuna bırakılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

Mahalli idarelerin idari ve mali yapıları ile denetimlerinin esas ve usulleri yeniden belirlenecektir.

Mahalli idare meclisleri, muhtarlar dahil, halk temsilcilerinin daha büyük oranda katılımına imkan verecek şekilde yeniden düzenlenenecektir.

Yeni mahalli idare modeline uygun olarak, köy, belediye, il özel idareleri ve büyükşehir belediye yönetimlerinin yeniden yapılanması çalışmalarına başlanılacaktır.

Yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin öz gelirlerini artırmak üzere mevcut vergi, harç ve harcamalara katılma paylarının kapsamı genişletecek, maktu tarifelerin aşınmasını önleyici bir sistem geliştirilecektir. Yeni vergilerin ihdası yanında yerel nitelikli vergilerin belediyelere devri konusunda düzenlemeler yapılacaktır.

15. ALTYAPI HİZMETLERİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ

A. GENEL

a) Mevcut Durum

Altyapı hizmetlerinin özelleştirilmesinde uygun sektör politikaları ve özelleştirme stratejilerinin belirlenmemiş olması ve düzenleyici kurumların henüz oluşturulamaması gecikmelere neden olmaktadır.

Altyapı hizmetlerinde aynı konu ile ilgili yasalardaki çelişki ve eksiklikler hukuki sorunlar doğurmaktır ve uygulamada aksaklıklara neden olmaktadır.

Altyapı hizmetlerinde özelleştirme yöntemlerinden biri olan YİD modelinin hukuki altyapısında mevcut sorunlar halen devam etmekte olup Anayasa Mahkemesinin 20.3.1996

tarih ve Esas 1994/71 sayılı Kararıyla Yapışlet Devret sözleşmelerinin kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesi olduğu ve bu sözleşmelerin kamu hukukuna tabi olacağı hükmeye bağlanmıştır. Bu durumda, YİD sözleşmeleri idari sözleşmeler olduğu görüşüyle, Danıştay denetimine tabi kılınmış olmaktadır.

b) Amaçlar

Altyapı hizmetlerinde kaynak ihtiyacını karşılamak ve etkinliği artırmak üzere özel kesim katılımının sağlanması amaçlanmaktadır.

Altyapı hizmetlerinin özel kesim eliyle sağlanabilmesine imkan verecek ortam geliştirilecek, Yapışlet ve benzeri modeller uygulamaya konulacaktır.

Altyapı sistemlerinin özelleştirilmesinde, rekabete açılabilecek faaliyet alanlarında rekabete uygun yapının geliştirilmesi, rekabete açılamayanlarda ise düzenleyici kurumlar oluşturularak ekonomik etkinliğin artırılması ve tüketici haklarının korunması esas alınacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Altyapı hizmetlerinin özel kesime devrinde sorun yaratan imtiyazla ilgili mevzuatın, sisteme işlerlik kazandıracak biçimde yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.

3996 sayılı YapışletDevret Yasası'nın imtiyaz gerektiren faaliyet alanları ile sınırlanırılması, diğer alanlarda serbestleş tirmeye gidilmesi sağlanacaktır.

YapışletDevret çerçevesinde yapılacak yatırımlarda yatırımcı açısından caydırıcı bir nitelik taşıyan yeniden değerlendirme yapılamaması konusunda ilgili mevzuatlarda düzenleme yapılarak, modele işlerlik kazandırılacaktır.

1996 yılında Yapışlet Modelinin uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yapılacaktır.

B. ENERJİ

a) Mevcut Durum

Birincil enerji tüketimi, 1994 yılında 62,9 milyon ton petrol eşdeğeri olan düzeyinden, 1995 yılında gerçekleştirilen ekonomik büyümeye paralel olarak yüzde 8,7'lük bir artışla 68,4 milyon tona ulaşmıştır. Böylece kişi başına enerji tüketimi 1.110 kg petrol eşdeğerine yükselmiştir.

Birincil enerji tüketiminin kaynaklar itibarıyle gelişimine bakıldığından, 1995 yılında tüm kaynakların kullanımında artış kaydedildiği görülmektedir. Birincil enerji tüketiminde圣 rallar en yüksek paya sahiptir. Bunu sanayi, teshin ve ulaştırma sektörleri izlemektedir. 1995 yılında, sektörler itibarıyle enerji tüketiminde santrallarda yüzde 9,8, sanayi sektöründe yüzde 11,8 ve ulaştırma sektöründe yüzde 10,5 artış olmuştur. Teshinde ise bu artış yüzde 2,0 civarında kalmıştır.

1995 yılında birincil enerji üretimi yüzde 7,7 artarak, 1994 yılında 32,6 milyon ton petrol eşdeğeri olan değerinden 35,1 milyon ton petrol eşdeğerine yükselmiştir. Böylece ülke toplam birincil enerji talebinin yaklaşık yüzde 51'i yurt içi kaynaklarla karşılanmıştır.

1994 yılında milli gelirdeki yüksek gerilemeye karşın yüzde 6 düzeyinde büyüterek 77,8 milyar kWh'e ulaşan elektrik tüketimi, 1995 yılında da yüzde 10,1 oranında artarak 85,7 milyar kWh'e ve kişi başına elektrik tüketimi 1389 kWh/yıl'a yükselmiştir.

Elektrik santrallarında 1995 yılında 210 MW'lık Kemerköy Termik Santralinin 3. ünitesinin ve 81 MW'lık otoprodüktör

santrallarının devreye girmesi ile toplam 291 MW'lık kurulu güç artışı sağlanmıştır. Böylece, elektrik santralları toplam kurulu gücü 21.148 MW'a, ortalama üretim kapasitesi de 103 milyar kWh'a ulaşmıştır. Elektrik üretiminde hidrolik santrallar yüzde 41, linyit santralları yüzde 30 ve doğal gaz santralları yaklaşık yüzde 19'luk paylara sahiptir.

Son dönemlerde elektrik sektöründe büyüyen nüfusun ve gelişen ekonominin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak başlanılması ve hızlandırılması gereken yatırımlarda yetersiz kalınmıştır. Halbuki hızlı artışını sürdürden elektrik talebinin önumüzdeki yıllarda kesintisiz ve emniyetli bir şekilde karşılanabilmesi için enerji yatırımlarında sürekliliğin sağlanması zorunlu görülmektedir.

Son yıllarda özellikle yeni santral projelerine girilememesi nedeniyle yatırımı süren proje stoğunda azalma olmuş ve yakın dönemde elektrik arzında yetersizlik ihtimali ortaya çıkmıştır. YapİşletDevret Modeliyle yürütülmeli düşünülen santralların sayısında önemli artış gözlenmiş, bazı kamu projelerinin YİD kapsamına alınması nedeniyle yatırım programında uygulanmasına geçilmemiştir.

Mevcut özelleştirme mevzuatı uygulamada bazı sorunlara cevap verememektedir. Çok amaçlı hidrolik projelerle sınır aşan sular üzerinde bulunan baraj ve santralların özel şirketler eliyle gerçekleştirilmesi sorunlar doğurmaktadır. Ayrıca özel şirket girişimlerinde, su kaynaklarının optimal kullanımını ve gelişimini amaçlayan havza gelişim planlarına tam olarak uyulamamaktadır.

Uygulamada ortaya çıkan bu tür sorunlar nedeniyle özelleştirme çalışmalarından beklenen katkılar bugüne kadar sağlanamamıştır. Ancak YapİşletDevret Modeli

kapsamında yürütülen santral projelerinin sorunları zaman içinde uygulamanın geliştirilmesiyle aşılmasına çalışmaktadır. Bu çerçevede 1995 yılı içinde görüşmeleri sonuçlandırılan projelerden Marmara Ereğlisi Doğalgaz Santrali (I), Esenyurt Doğal Gaz Santrali ve Birecik Hidroelektrik Santralında yatırım çalışmaları fiilen başlatılmıştır. Ancak YİD paketindeki belirsizliklerin giderilmesine, kamu ve özel şirketler arasındaki görev dağılımının belirlenmesine ve kamu kuruluşları arasındaki koordinasyonun sağlanması her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Ayrıca YİD Modeline ilave olarak, özel sektörün bu alanda faaliyet göstermesini kolaylaştıracak "YapıŞlet" gibi alternatif modellerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu çerçevede, yerli ve/veya yabancı sermaye şirketlerinin, hidroelektrik, jeotermal ve nükleer enerji alanları dışında, elektrik enerjisi üretmek üzere kendi tesislerini kurmalarına ve bu tesislerde üretecekleri elektriği iletim hattına sahip şirketlere, dağıtım şirketlerine, organize sanayi bölgelerine, küçük sanayi sitelerine ve 4.000 kW'tan fazla kurulu gücü olan tesislere satabilmelerine imkan sağlayan bir düzenleme tamamlanma aşamasına gelmiştir.

Mevcut çevre mevzuatındaki şartlar nedeniyle yeni proje gerçekleştirilemede ve mevcut santralların düzenli şekilde işletilmesinde hukuki ve finansal sorunlarla karşılaşılmaktadır.

Dağıtım hatlarında ve şebekelerde görülen yüksek oranlı kayıplar ile kaçak elektrik kullanımı ve tahsilat yetersizlikleri sektördeki diğer önemli sorunlar olarak dikkati çekmektedir.

b) Amaçlar

Enerji arzında sürekliliğin ve güvenilirliğin sağlanması esastır. Bunun yanısıra sanayide bir üretim ve toplumsal hayatı bir refah girdisi olarak enerji maliyetinin istikrarlı bir şekilde düşük tutulması amaçtır.

VII.Plan döneminin ilk yılı olan 1996 yılında kamu yatırımları içinde sektörde ayrılan pay önemli oranda artırılmıştır. Yıl içinde kamu ve özel kesime ait çok sayıda yeni santral projesine başlanılması planlanmıştır. Bu çerçevede, yıl içinde toplam 1.505 MW kurulu güçte sahip 4 adet yeni hidroelektrik santral projesi (GAP İlisu 1.200 MW, GAP Cizre 240 MW, Manyas 19,5 MW, Çine 45,1 MW) ile toplam 2.490 MW kurulu güçte sahip 4 adet yeni termik santral projesi (Seyitömer B150 MW, Çan 300 MW, Afşin Elbistan B1.360 MW, Fuel Oil Santrali 680 MW) üzerinde çalışmalar başlatılacaktır.

Kısa dönemde elektrik açığını hafifletmek için yatırımı bitme safhasına gelmiş projelere hız verilecektir. Mevcut santralların rehabilitasyon çalışmalarıyla verimleri artırılacaktır.

Artan talebi karşılamaya yönelik olarak yeni doğalgaz ve LNG ithal bağlantıları ve projeleri üzerinde durulacaktır.

Elektrik dağıtım kayıplarının düşürülmesi amacıyla yatırımlara devam edilecektir. Tahsilatın hızlı ve sağlıklı yapılabilmesi için kartlı sayaç ve uzaktan kumanda yöntemiyle sayaç okuma sistemleri üzerinde çalışmalar yapılacak, başarı paralelinde örnek uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.

1996 yılında özel şirket santrallarının hızlandırılması amacıyla uygulamada darboğaz yaratan sorunların giderilmesine çalışılacak, otoprodüktör santral uygulaması yaygınlaştırılacak, bu çerçevede gerekli mevzuat değişikliklerine gidilecektir.

TABLO: II.16 Enerji Üretim ve Tüketiminde Gelişmeler

		BİRİM	4							
BİRİNCİL ENERJİ		P								
ELEKTRİK ENERJİSİ										
KURULU GÜÇ	MW	15 806	16 315	17 206	18 714	20 358	20 857	21 148	21 458	
Termik	MW	9 209	9 551	10 093	10 335	10 653	10 993	11 284	11 538	
Hidrolik	MW	6 597	6 764	7 113	8 379	9 705	9 864	9 864	9 920	
ÜRETİM	GWh	52 043	57 543	60 246	67 342	73 727	78 322	86 341	91 700	
Termik	GWh	34 103	34 395	37 563	40 774	39 764	47 736	50 800	56 200	
Hidrolik	GWh	17 940	23 148	22 683	26 568	33 963	30 586	35 541	35 500	
İTHALAT (İHRACAT)	GWh	559	(731)	253	(125)	(376)	(539)	(696)	(500)	
TÜKETİM	GWh	52 602	56 812	60 499	67 217	73 351	77 783	85 645	91 200	
Kişi Başına Tüketim	kWh	956	1 011	1 057	1 153	1 235	1 285	1 389	1 456	

TABLO: II.17 Yakıt Cinslerine Göre Kurulu Güç, Üretim Kapasitesi ve Kapasite Kullanımı

	1994				1995				1996			
	Kurulu Güç MW	Ortalama Ürt.GWh	Fılli Ürt.GWh	Kapas. Kull.%	Kurulu Güç MW	Ortalama Ürt.GWh	Fılli Ürt.GWh	Kapas. Kull.%	Kurulu Güç MW	Ortalama Ürt.GWh	Fılli Ürt.GWh	Kapas. Kull.%
Taşkömürü	353	2 118	1 978	93,4	353	2 118	1 653	78,0	353	2 118	1 800	85,0
Linyit	5 861	35 184	2 257	74,6	6 071	36 444	25 934	71,2	6 071	36 444	3 800	84,5
FuelOil	1 533	8 738	5 547	63,5	1 533	8 738	6 255	71,6	1 533	8 738	6 200	71,0
Motorin	393	330	2	0,6	393	330	272	82,4	393	330	280	84,8
Doğal Gaz	2 824	18 356	1 822	75,3	2 905	18 843	16 558	87,9	3 159	20 494	1 000	83,0
Jeotermal	15	90	79	87,8	15	90	86	95,6	15	90	80	88,9
Diğer	14	70	51	72,9	14	70	42	60,0	14	70	40	57,1
TERMİK	10 993	64 886	4 736	73,6	11 284	66 633	50 800	76,2	11 538	68 284	5 200	82,3
HİDROLİK	9 864	36 414	3 586	84,0	9 864	36 414	35 541	97,6	9 920	36 613	3 500	97,0
TOPLAM	20 857	101 300	7 322	77,3	21 148	103 047	86 341	83,8	21 458	104 896	9 700	87,4

TABLO: II.18 Elektrik Enerjisi Üretiminin Enerji Kaynaklarına Göre Dağılımı (M:GWh)

YILLAR	Taşkömürü	Linyit	Doğal.Gaz ve Jeoter.				Termik		Hidrolik		TOPLAM	
	Miktar	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar
1989	317	0,6	19 952	38,3	4 247	8,2	9 587	18,4	34 103	65,5	17 940	34,5
1990	621	1,1	19 560	34,0	3 942	6,9	10 272	17,9	34 395	59,8	23 148	40,2
1991	989	1,6	20 562	34,1	3 391	5,6	12 598	20,9	37 540	62,3	22 680	37,7
1992	1 815	2,7	22 756	33,8	5 320	7,9	10 883	16,2	40 774	60,5	26 568	39,5
1993	1 778	2,4	21 901	29,7	5 235	7,1	10 850	14,7	39 764	53,9	33 963	46,1
1994	1 978	2,5	26 257	33,5	5 600	7,1	13 901	17,7	47 736	60,9	30 586	39,1
1995	1 653	1,9	25 934	30,0	6 569	7,6	16 644	19,3	50 800	58,8	35 541	41,2
1996	1 800	2,0	30 800	33,6	6 520	7,1	17 080	18,6	56 200	61,3	35 500	38,7

TABLO: II.19 Elektrik Enerjisi Tüketiminin Kullanıcı Gruplarına Göre Dağılımı

(M:GWh)

YILLAR	Konutlar		TicarethaneleR		Resmi Daireler		Sokak Aydınlatması		Sanayi		Diğer		İç Tüketim ve Kayıplar		Arz=Toplam Brüt Tüketim	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1989	8 437	16,0	2 300	4,4	1 278	2,4	916	1,7	27 603	52,5	2 586	4,9	9 483	18,0	52 602	100,0
1990	9 162	16,1	2 558	4,5	1 463	2,6	1 231	2,2	29 212	51,4	3 194	5,6	9 991	17,6	56 812	100,0
1991	11 002	18,2	3 054	5,0	1 864	3,1	1 418	2,3	28 352	46,9	3 593	5,9	11 216	18,5	60 499	100,0
1992	12 100	18,0	3 400	5,1	2 100	3,1	1 550	2,3	31 850	47,4	3 800	5,7	12 417	18,5	67 217	100,0
1993	12 950	17,7	3 750	5,1	2 350	3,2	1 750	2,4	35 000	47,7	4 000	5,5	13 551	18,5	73 351	100,0
1994	15 200	19,5	4 300	5,5	2 600	3,3	2 100	2,7	34 900	44,9	4 500	5,8	14 183	18,2	77 783	100,0
1995	17 470	20,4	4 850	5,7	2 930	3,4	2 320	2,7	37 920	44,3	4 700	5,5	15 455	18,0	85 645	100,0
1996	19 000	20,8	5 300	5,8	3 100	3,4	2 500	2,7	40 000	43,9	4 900	5,4	16 400	18,0	91 200	100,0

1996 yılında toplam enerji ve elektriküretim ve tüketim değerlerinde hedef alınanekonomik büyümeye hızına paralel artışlar beklenmektedir. Birincil enerji tüketiminin yıl içinde yüzde 4,6 oranında artarak 71,6 milyon tona; kişi başına tüketimin ise 1142 kg petrol eşdeğerine ulaşması beklenmektedir.

Birincil enerji üretiminin ise 35,2 milyon ton petrol eşdeğeri olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. 1996 yılında yurtiçi ve ithal kaynakların toplam enerji arzı içindeki paylarının yüzde 50 mertebesinde oluşması beklenmektedir.

Elektrik talebindeki artışa bağlı olarak linyite olan talebin ve linyit üretiminin artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

Birincil enerji tüketiminin kaynaklara göre dağılımında bir önceki yıla göre önemli bir değişiklik beklenmemektedir.

Elektrik enerjisi talebinin 1996 yılında yüzde 6,5 artışla 91,2 milyar kWh'a ulaşacağı tahmin edilmektedir. Buna göre kişi başına elektrik tüketimi 1456 kWh/yıl olacaktır. Elektrik santrallarında ise 1996 yılında kurulu gücün, SeyhanÇatalan Hidroelektrik Santralının ilk ünitesi ile Dilovası Doğalgaz Santralinin işletmeye alınması sonucunda toplam 310 MW güç ilavesiyle 21458 MW'a, ortalama üretim kapasitesinin de 105 milyar kWh'a ulaşması beklenmektedir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Ülkemizin elektrik enerjisi talebinin orta ve uzun vadede güvenilir bir şekilde karşılanabilmesi için yapımı devam eden projelerin zamanında tamamlanması ve planlanan projelerin geciktirilmeden ele alınması gerekmektedir. Bu çerçevede yakıt

ve santral işbirliğinin geliştirilmesi, kuruluşlar arasındaki kopuklukların giderilmesi ve entegre yürütülmesi gereken etüd ve yapılm projelerinde koordinasyonun sağlanması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda 1996 yılı program döneminde santral proje stoğunu artırmaya yönelik olarak yeni termik ve hidrolik santral etüd projeleri üzerinde durulacaktır. Böylece kamu ve özel kesim şirketleri için yatırım seçenekleri artırılacaktır.

1996 yılında, sektörde kamu ve özel kesim şirketlerinin bir arada, sağlıklı bir şekilde yatırım ve işletme faaliyetlerini sürdür rebilmelerini teminen mevzuatta yapılması gereklidir. Değişiklikler ve yenilikler üzerinde durulacaktır. Bu çalışmaları gerçekleştirmek üzere kamu ve özel kesim temsilcilerinden oluşacak ve sektörün planlanmasına ve yönetimine katkı sağlayacak bir karar mekanizmasının ve kurumsal yapının oluşturulması konusundaki çalışmalar yıl içinde başlatılacaktır.

C. ULAŞTIRMA

a) Mevcut Durum

1995 yılında ulaşım sektöründe toplam 46,3 trilyon TL.'lık kamu sabit sermaye yatırımı öngörülmüştür. Yıl içinde 57,4 trilyon TL.'lık yatırım yapılması beklenmektedir. Yatırımlar alt sektörler bazında incelendiğinde karayolunun yüzde 78,3, havayolunun yüzde 8,1, demiryolunun yüzde 7,2, boruhattının 3,8 ve denizyolunun ise yüzde 2,6 pay aldığı görülmektedir.

Yurtiçi yük taşımalarında karayolunun yüzde 82,7 payla ağırlığını koruduğu ve geri kalan payın demiryolunda yüzde 7,5, deniz yolunda yüzde 7,1 ve boruhattında yüzde 2,7 olmak üzere dağıldığı görülmektedir.

Yurtiçi yolcu taşımalarının ise yüzde 94'ü karayolu ile yapılmıştır. Yurtdışı yük taşımaları denizyolu, yolcu taşımaları ise havayolu ağırlıklı yapısını korumuştur.

Yeni bir yaklaşımla Ulaştırma Ana Planının hazırlanması, alt sektörlerarası gerekli koordinasyonun sağlanması ve yapısal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi konularındaki gereksinimler 1995 yılında da önemini korumuştur.

Ulaştırma sistemlerinin niteliklerine uygun özelleştirme programları oluşturulamamış ve özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda istenilen düzeyde bir gelişme sağlanamamıştır. Yıl içinde HAVAŞ'ın özelleştirilmesi tamamlanmış, THY, TDİ ve D.B. Deniz Nakliyat T.A.Ş.'nin özelleştirilmesi çalışmalarına ise devam edilmiştir. Limanların otonom bir yapıya kavuşturulması veya özelleştirilmesi yönünde ise gelişme sağlanamamıştır.

Yıl içinde bağlantı yolları ile birlikte toplam 80 km otoyol hizmete açılarak, daha önce yapılanlarla birlikte toplam otoyol ağı 1.246 km'ye ulaşmıştır. İzmit Körfez Geçişi ve Çanakkale Köprüsü'nün YapışletDevret Modeli ile ihale çalışmaları başlatılmıştır.

Devlet ve İl yollarında kapasite artırıcı yatırımlar yerine mevcut yolların geometrik ve fiziki standartlarının iyileştirilmesi çalışmalarına ağırlık verilmiş, 1995 yılında 278 km. devlet yolunda standart iyileştirme çalışmaları tamamlanmıştır. Isparta'yı Antalya'ya bağlayan BaladızIspartaAntalya yolu ile Trabzon Limanı'nı Doğu Anadolu'ya bağlayan yolu TrabzonTorul kesimindeki iyileştirme çalışmaları tamamlanarak ulaşımı açılmıştır. Günlük ortalama 500 ağır taşıt trafiğine göre devlet ve il yollarında 15.000 km. olması gereken beton asfalt yol uzunluğu 1995 yılında yapımı tamamlanan

229 km. ile birlikte yıl sonu itibariyle 4.835 km'ye ulaşabilmiştir. Bu durum karayolları bakımonarım giderlerinin olması gerekenin çok üzerinde gerçekleşmesine neden olmaktadır. 1995 yılında ayrıca 631 km. sathi kaplama çalışması yapılmıştır.

13 tonluk dingil ağırlığını taşımaya uygun olmayan yollarımızın aşırı yıpranmaya maruz bırakılması nedeniyle ilk etapta 18 adedinin yapılması planlanan ağırlık kontrol istasyonlarının ihalesi 1995 yılında gerçekleştirilmiş olup, 1996 yılında yapımlarına başlanacaktır.

1995 yılında köy yollarında 8.600 km. stabilize, 5.900 km. asfalt ve yenileme, 100 km. beton yol yapımı gerçekleştirılmıştır.

Irak taşımalarının durması sonrasında Bağımsız Türk Devletlerine yönelen uluslararası karayolu yük taşımalarında 1994'te gözlenen artış 1995 yılında da sürmüştür.

Demiryolu taşımacılığının ulaştırma sektörü içindeki rolünün yeniden tanımlanmasını, demiryollarının piyasa koşullarına uygun, etkin ve ticari odaklı hizmet üretmesini sağlayacak yasal çerçeve ve politika belirlenmesine yönelik olarak TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılanması etüdüne başlanmıştır.

1995 yılında demiryollarında 149 km yol yenilenmiştir. Ankara-Eskişehir Elektrifikasiyon Tesisi Projesinin devamı niteliğinde olan Sincan-Ankara 3. ve 4. hatların elektrifikasyonu tamamlanmıştır.

Demiryollarında, yılın ikinci yarısında yaşanan grev nedeniyle yük taşımrasında beklenen gelişme sağlanamamıştır.

Asya-Avrupa Demiryolu Bağlantısı ve Boğaz Tüp Geçidi Projesinin YapıŞletDevret Modeli çerçevesinde gerçekleştirilmesi çalışmalarına

başlanmıştır. Bu kapsamında banliyo hattının iyileştirilmesi ve Boğaz Geçişi talep çalışmalarının yenilenmesi ile ilgili ihale dosyalarının hazırlanması çalışmaları işi ihale edilmişdir.

1995 yılında limanlarımızdaki yükleme boşaltma faaliyetleri 1994 yılında yaşanan durgunluk döneminin etkilerini aşarak 119 milyon ton'a ulaşmıştır. Konteyner trafiğindeki artış sürmüş ve 584.986 adede ulaşmıştır. Ancak, yılın ikinci yarısında yaşanan grev liman faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Deniz ticaret filosunun tonajı kiralık gemiler hariç 9,6 milyon DWT'a ulaşmıştır. Filonun dış ticaret taşımalarından aldığı pay yüzde 41,8 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında turizm sektöründe yaşanan canlılığa paralel olarak havalimanı ve meydanlarında gerçekleşen yolcu trafiği dışhatlarda 17,4 milyonu aşmış, toplamda ise 27,8 milyona ulaşmıştır.

Dışhat yolcu trafiğinde bir önceki yıla göre yüzde 28,6 oranında artış kaydedilmiş, buna bağlı olarak Antalya başta olmak üzere Atatürk, Adnan Menderes ve Dalaman Havalimanlarının altyapısı yoğun uçak ve yolcu trafiği nedeniyle özellikle yaz aylarında oldukça yetersiz kalmıştır.

Programlanmış yatırımlar ile mevcut alanların modernizasyonu ve kapasitelerinin artırılmasının yanı sıra, turizm açısından önemli merkezlerde hava meydanlarının yapımı ve geliştirilmesi konusu önemini korumaktadır. Yıl içinde Atatürk Havalimanı Charter Terminal Binası ile Kars Havaalanı Terminal Binası İnşaatları tamamlanarak hizmete açılmıştır.

YapıŞletDevret Modeli kapsamında gerçekleştirilecek projelerden Antalya Hava İlimanı Yeni Dışhatlar Terminal Binası'nın temeli atılmıştır.

Sürdürüdü modernleşme ve gelişim politikaları sonucunda 1995 yılı itibarıyle 64 uçak ve 9.860 koltuk kapasitesine ulaşan THY filosu, 4,84 olan yaş ortalaması ile dünyanın en genç filoları arasında yer almaktadır.

THY'nin, yurtçi ve yurtdışı yolcu km değerleri 1995 yılında sırasıyla yüzde 17 ve yüzde 19 artmıştır.

Özel sektör havayolu işletmelerince taşınan dış hat yolcu sayısı 1994 yılına kıyasla yüzde 66,6 oranında artmış, yerli havayolu şirketlerinin dış hat yolcu taşımacılığındaki payı yüzde 55,4'e ulaşmıştır.

DHMİ Genel Müdürlüğü'nce işletilen havalimanı ve meydanlarının sayısı 1995 yılında Tokat ve Çanakkale Havaalanlarının da işletmeye açılmasıyla 14'ü uluslararası statüde olmak üzere 24'e ulaşmıştır.

Türkiye'deki en önemli ham petrol boru hattı olan IrakTürkiye Ham Petrol Boru hattının halen kapalı durumda olması nedeniyle, boru hatlarıyla petrol taşımacılığı faaliyeti asgari düzeyde bulunmakta ve bu durumun sektör yatırımların gerçekleştirmesini konusundaki olumsuz etkisi devam etmektedir. Buna karşılık, Orta Asya ve Kafkasya Bölgelerinde üretilen ham petrol ve doğal gaz Türkiye üzerinden Batı Avrupa pazarlarına ulaştıracak boru hatlarının gerçekleştirilemesine yönelik girişimler sürdürülmektedir.

Doğal gaz kullanımının ülke çapında yaygınlaştırılmasına yönelik yatırımlara devam edilmektedir. Bu kapsamında, BursaÇan ve

İzmitKaradeniz Ereğlisi Doğal Gaz İletim Hatları ve Bursa Doğal Gaz Dağıtım Hattı Projeleri'nde tamamlanma aşamasına gelinmiş, Eskişehir Doğal Gaz Dağıtım Projesi'nin ise temeli atılarak inşa çalışmalarına başlanılmıştır.

b) Amaçlar

Sektörde verimliliğin artırılması, mevcut kapasitelerin etkin kullanımı, ulaşım modları arasında dengenin sağlanması ve kalkınma hedeflerine ulaşılmasına en fazla katkı sağlayacak altyapının oluşturulması temel amaçtır.

Yeni bir yaklaşımla ele alınacak Ulaştırma Ana Planının veri tabanının oluşturulması ve kuruluşlar arasında gerekli koordinasyonun sağlanması için öngörülen yeniden yapılanma girişimleri yıl içinde başlatılacaktır.

AB ile entegrasyon sürecinde, ulaşırma politikalarında uyum sağlanması için gerekli yasal ve kurumsal düzenlemelerin hazırlık çalışmalarına hız kazandırılacaktır. Türk Devletleriyle gelişen ekonomik ve uluslararası ilişkilerin gerektirdiği ulaşırma altyapısının ülke yararları ve olanakları göz önünde tutularak, uluslararası ulaşırma politikamızın esas ve öncelikleri çerçevesinde değerlendirilmesi çalışmalarına başlanacaktır.

1996 yılında, alt ve üst yapıdaki iyileştirme faaliyetleri ile bakımonarım çalışmalarına öncelik verilecektir.

1996 yılı yatırım tahsislerinde mevcut otoyolların, limanların ve havaalanlarının etkin kullanımını sağlamak için bunları karayolu ve demiryolu ana aksları ile bütünlüştirecek yolların yapımına öncelik verilmiştir.

Yapımı devam eden otoyollardan, 1996 yılı başlangıç ödenekleri ile, yıl içinde, Alaçatı Çeşme (12 km), (TarsusPozantı) Ayrımı

Tarsus (18 km), ErzinPayas (30 km), Abant KavşağıBolu Batı Kavşağı (9 km), Tahtalı Belevi (36 km) ve NarlıGaziantep (43 km) kesimleri olmak üzere toplam 148 km otoyol ve 31 km bağlantı yolunun hizmete açılması planlanmıştır. Böylece, toplam otoyol uzunluğu 1.425 km'ye ulaşacaktır. Ancak, 1996 yılında, fiziksel olarak açılabilecek otoyol uzunluğunun 213 km'ye ulaşması beklenmektedir.

1996 yılında devlet ve il yollarında yaklaşık 140 km'si bölünmüş yol olmak üzere 480 km yolda geometrik standartların iyileştirilmesinin tamamlanması, 250 km beton asfalt ve 439 km sathi kaplamalı yol yapılması planlanmıştır.

Köy yollarında, grup köy yolu yapımına önem verilecek, bu yollar ile köy merkezlerine ulaşan yolların öncelikle asfaltlanması sağlanacak, 1996 yılında yenileme dahil 3.500 km asfalt, 6.200 km stabilize ve 350 km beton köy yolu yapımı gerçekleştirilecektir.

Karayolu güvenliğini artırıcı eğitim, denetim ve mühendislik hizmetleri geliştirilecek ve taşıtların çevreye olumsuz etkilerini azaltmak için araçların teknik yöntemlerle kontrollerini amaçlayan araç muayene istasyonlarının gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede, Dünya Bankası'nın katkısıyla finanse edilecek "Karayolu İyileştirme ve Trafik Güvenliği Projesi"nin hazırlık çalışmaları başlatılmıştır.

Türk Cumhuriyetleriyle karayolu bağlan tilarının iyileştirilmesi amacıyla başlatılan etüd projelerine ve açılacak hudut kapıları yollarının yapımına hız verilecektir.

TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılanmasına yönelik etüd çalışmaları yıl içinde tamamlanacaktır.

1996 yılında MenemenAliağa Çift Hatlı Demiryolu ve İzmit Kentiçi Dört Hatlı Demir yolunun altyapı inşaatı tamamlanacaktır. Mevcut demiryolu şebekesinden en üst düzeyde yararlanılmasını sağlamak üzere iyileştirme ve modernizasyon yatırımlarına öncelik verilecektir.

Türkiye (Kars)Gürcistan (Tiflis) arasında demiryolu bağlantısını sağlamak üzere başlanmış bulunan etüdproje çalışmalarına hız kazandırılacaktır.

İskenderunDivriği ve ÇerkezköyKapıkule elektrifikasiyon tesisleri ile KayaŞÇetinkaya sinyalizasyon tesisi tamamlanacaktır. Böylece 1996 yılında mevcut sinyalizasyon tesislerine 701 km, elektrifikasiyon tesislerine 766 km eklenmiş olacaktır.

1996 yılında 300 km yol yenilenecek, 5 adet manevra lokomotifi, 30 adet yolcu ve 64 adet yük vagonu temin edilecektir.

1996 yılında deniz ticaret filosu tonajının 10,5 milyon DWT'a ulaşması ve mevcut filonun 200.000 DWT'luk bölümünün yenilen mesi beklenmektedir. Liman yüklemeboşalt ma faaliyetlerinin yıl sonunda 130 milyon ton'a ve konteyner trafiğinin de 640.000 adede ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Marmara ve İstanbul Yüresi Liman İhtiyacı Etüdü 1996 yılında tamamlanacak, Filyos Limanı fizibilite etüdünün kurulacak serbest bölge ihtiyaçlarına göre güncelleştirilmesi çalışmaları ve Kuzey Ege liman etüdüne başlanacaktır.

1996 yılında havalimanı ve meydanlarında yolcu trafiğinin iç ve dış hatlar toplamında 30 milyonu aşması beklenmektedir.

1997 turizm sezonunda hizmete girmesi planlanan BodrumMilas Havaalanı projesinde 1996 yılında pistin bitirilmesi amaçlanmıştır.

1996 yılında Isparta Havaalanı, Dalaman ve Trabzon Havaalanları Paralel Taksirut İnşaatları ile Trabzon Havaalanı Akaryakıt Tesisleri İnşaatinin bitirilmesi hedeflenmiştir.

Kargo ağırlıklı GAP Uluslararası Havaalanı ile İstanbul Anadolu Yakası (Kurtköy) Havaalanı projeleri 1996 yılında dış kredili olarak ihale edilecektir.

Ham petrol ve doğal gazda arz güvenliğinin sağlanması yönelik kaynak çeşitlendirmesi politikası doğrultusunda, Mayıs 1995'te imzalanan protokol gereğince, İran-Türkiye arasında bir doğal gaz boru hattı inşaatına başlanması planlanmaktadır. Ayrıca, özellikle Türkmenistan ve Rusya Federasyonu'ndan ilave doğal gaz ithali amacıyla, Doğu Anadolu Bölgesi'nden Türkiye'ye giriş yapacak yeni doğal gaz boru hatlarının inşaasına yönelik girişimlerden olumlu sonuçlar alınacağı tahmin edilmektedir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde, ulaşım alt sektörlerinde faaliyet gösteren kuruluşların koordinasyonundan sorumlu ayrı bir birim oluşturulması için, gerekli hukuki düzenlemeler ile 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da yapılacak değişiklikler konusunda yıl içinde çalışmalara başlanacaktır.

Kentlerarası karayolu taşımalarında, özel likle yük taşımalarında, büyük ve güvenilir ortaklıklar ve örgütlenmelerin özendirilmesi, taşımacılığın sağılıklı bir yapıya kavuşturulması için Karayolu Taşıma Yasası ve Yurtıcı Yük Taşımacılığı Yönetmeliği tasarıları, ilgili kuruluşların görüşleri alınarak hazırlanacaktır.

TABLO: II.20 Ulaştırma Sektörü Yolcu Taşımlarında Gelişmeler

ALT SEKTÖR	Gerçekleşme (1)	Gerçek. Tahmini (2)	Tahmin (3)	(Milyon Yolcu Km)	
				1995	1996
YURTİÇİ					
Karayolu (1)	127 948	138 000	146 400	7,9	6,1
Demiryolu (2)	6 276	5 896	6 100	6,1	3,5
Denizyolu (3)	536	572	600	6,8	4,9
Havayolu (3)	2 278	2 665	3 162	17,0	18,6
TOPLAM	137 038	147 133	156 262	7,4	6,2
YURTDIŞI					
Denizyolu (3)	125	100	100	19,7	0,0
Havayolu (3)	6 855	8 166	9 548	19,1	16,9
TOPLAM	6 980	8 266	9 648	18,4	16,7

(1) Yalnız Devlet yollarındaki taşimalardır.
(2) Anahat ve Banlıyo Taşımaları Toplamıdır.
(3) Yalnız kamu sektöründe yapılan taşimalardır.

Karayollarında taşımacının sorumluluklarını belirleyen Ticaret Kanunu hükümlerinin, Eşyaların Karayolundan Uluslararası Nakliyatı İçin Mukavele Sözleşmesi (CMR Konvansiyonu) hükümleri ile uyumlandı rılması çalışması başlatılacaktır.

Trafik sorununu çözecek nitelikte, ulusal politikayı tespit etmek, bu maksatla kara yolu güvenliği konusunda hedefleri belirle mek ve etkinliği artırmak amacıyla Bakanlıklararası koordinasyonu sağlayacak yeni bir kurulun oluşturulması ve bu konuda mevcut mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılması yıl içinde gerçekleştirilecektir.

Demiryollarında örgütsel yapıdaki yeter sizlik ve eksikliklerden kaynaklanan sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılanmasını amaçlayan etüt çalışmaları yıl içinde tamamlanarak, sonuçlarının uygulamaya aktarılmasına başlanacaktır.

Liman işletmeciliğinin otonom bir yapıya kavuşturulması veya özelleştirilmesi suretiyle uluslararası rekabete hazır hale getirilmesi için gerekli idari ve hukuki düzenleme çalışmaları başlatılacaktır.

Dünya deniz ticareti koşullarına tam uyum sağlayabilmek için deniz sigortaları, çevre, finansal kiralama, gemi acenteliği mevzuatlarında yapılması gerekli düzenlemeleri belirleyecek çalışmalar başlatılacaktır.

Altyapıların işletmelere rayiç bedelle devrini sağlayacak yasal düzenleme yapılacaktır.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'ni yarı otonom ve yaptırım gücü yüksek bir yapıya kavuşturacak yasal düzenleme çalışmalarına başlanacaktır.

STOL havaalanlarının yapımı, mülkiyeti, işletilmesi ve idamesi konularında yetki ve sorumlulukların belirlenmesi amacıyla yasal düzenleme çalışmaları başlatılacaktır.

Sivil havacılığın geliştirilmesi amacıyla 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununda gereklili düzenlemeler yapılacaktır.

Boruhattı taşımamacılığında beyaz petrol ürünleri fiyatlandırma politikası, bu

ürünlerin boru hatları ile taşınmasını teşvik edici yönde revize edilecek ve bu amaçla gerekli yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.

TABLO:II.21 Ulaştırma Sektörü Yük Taşımalarında Gelişmeler

**Gerçekleşme
(1)**

**Gerçekleşme Tahmini
(2)**

Tahmin

(3)

1995

(2/1)

1996**(3/2)**

Karayolu (1) Demiryolu Denizyolu (2a) Kamu (2b) Havayolu (3)

Yolcu Dahil (3a)

Kargo + Posta + F.Bagaj (3b) Boruhattı

Ham Petrol

D.Gaz (milyon Nm küp)(4)

TOPLAM YURTDIŞI

Demiryolu Denizyolu (2a) Kamu (2b) Havayolu (3) Yolcu Dahil (3a)

Kargo + Posta + F.Bagaj (3b) Boruhattı

Ham Petrol (Transit)

TOPLAM

(1) Yalnız Devlet yollarındaki taşımalardır.

	86 382
	8 032
	7 500
	587
199	
14	
	3 014
	4 962
	104 942
	183
	405 000
	32 254
853	
204	
	0
	405 387

	92 000
	8 349
	7 900
	276
231	
16	
	3 020
	5 560
	111 285
	227
	440 000
	27 065
987	
207	
	0
	440 434

	97 000
	9 000
	8 300
	200
274	
19	
	2 960
	6 500
	117 279
	250
	490 000
	24 000
	1 155
	242
	0
	490 492

		6,5
		3,9
		5,3
		53,0
16,1		
14,3		
0,2		
12,1		
6,0		
24,0		
8,6		
16,1		
15,7		
1,5		
0,0		
8,6		

		5,4
		7,8
		5,1
		27,5
18,6		
18,8		
2,0		
16,9		
5,4		
10,1		
11,4		
11,3		
17,0		0,0
16,9		11,4

(2a) Denizyoluyla yapılan taşımaların tümünü kapsamaktadır. Hesaplanmış tahmini taşıma miktarlarıdır.

(2b) Yalnız kamu sektöründe yapılan taşımalarıdır. Denizyolu ile yapılan toplam taşımalar içinde yer aldığından toplama dahil edilmemiştir.

(3) Yalnız kamu sektöründe yapılan taşımalardır.

(3a) Yolcu ağırlığı ve bagajı (20 kg/yolcu'ya kadar) dahil taşınan yük. (Toplama dahil edilmemiştir).

(3b) Taşınan kargo + posta + fazla bagaj. (Toplama dahildir).

(4) Rusya F.Türkiye DGBH ile yapılan doğal gaz taşımalarıdır. (Toplama dahil değildir).

D. HABERLEŞME**a) Mevcut Durum**

1995 yılında telefon santral kapasitesi 14,5 milyon hatta, telefon abone yoğunluğu yüzde 22'ye, bilgisayarlar arası veri iletişimini gereksinimini karşılamak için kurulmuş olan paket anahtarlamalı veri iletişim şebekesinin (TURPAK) port kapasitesi ise 9500'e ulaşmıştır.

GSMSayısal Mobil Haberleşme Siste minin yurt düzeyinde yaygınlaşması devam etmekte olup, 1995 sonu itibariyle GSM (cep telefonu) abone sayısı 330.000'e ulaşarak toplam mobil telefon abone yoğunluğu binde 7'e erişmiştir.

1995 yılında Telekomünikasyon alanında serbestleşmeye yönelik gelişmeler olmasına rağmen devlet tekeli sürdürmektedir. Telekomü nikasyon alanında 4107 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununa Bazı Ek Maddeler Eklen mesi, Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik yapılmasına Dair Kanun çıkartılmış, sektörü düzenleyici kurum olarak da Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde Haberleşme Genel Müdürlüğü kurulması öngörlülmüştür. Katma değerli hizmetlerin serbestleştirilmesi ve özelleştirilmesi, 4107 sayılı yeni Yasaya göre mümkün ise de, 406 sayılı eski Yasa dolayısıyla, bu hizmetlerdeki imtiyaz hakkının devri izni ile 4046 sayılı Yasaya göre Özelleştirme İdaresinin ihale prosedürü Haberleşme Genel Müdürlüğünün lisans vermesiyle mümkün olabilmektedir. Ancak, 4107 sayılı Kanunun bazı maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve bununla ilgili olarak Özelleştirme İdaresi tarafından yürütülen çalışmaları durdurma kararı alınmıştır. Bunun yanında, Haberleşme Genel Müdürlüğü fiilen kurulmuş olmasına rağmen regülasyon ile ilgili mevzuat oluşturulamamıştır.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.nin (TTAŞ) gelir ortaklıği bazında iki ayrı konsorsiyumla gerçekleştirdiği GSM mobil haberleşme sisteminin lisans altında konsorsiyumlara devri gerçekleştirilememiş ve gerekli rekabet ortamı henüz sağlanamamıştır.

Bunun yanında Kablo TV sisteminin de devri için TTAŞ tarafından sürdürülen çalışmaların yanında artan talebi karşılamak üzere gelir ortaklıği bazında sistemin sınırlı bir kapsamda genişletilmesi düşünülmektedir.

Uydu üzerinden data haberleşmesine olanak veren TURVSAT haberleşme sistemi yine gelir ortaklıği bazında 1995 yılı içeriinde işletmeye alınmış olup, bu konuda iki özel sektör firması faaliyette bulunmaktadır.

Yine gelir ortaklığuna benzer bir sistemle İnternet ağının omurgasını oluşturacak sistem (TURNET) için bir konsorsiyum ile anlaşma imzalanmış olup 1996'nın ilk yarısında hizmete verilmesi planlanmaktadır.

Uygulamada katma değerli telekomü nikasyon hizmetlerinde bir taraftan lisans altında özelleştirme çalışmaları yapılrken (GSM, Kablo TV) diğer taraftan da özel sektörün doğrudan yapabileceği yeni hizmetlerin, serbest rekabet ortamının tesisine yönelik mevzuat eksiklikleri ve uygulamadaki kararsızlık nedeniyle TTAŞ ile gelir paylaşımı esaslı bir sistemle (TURNETTURVSAT) gerçekleştirilmesi yoluna gidilmektedir. Bu durumda yatırımların süre ve maliyetleri artarken hizmetin tüketiciye yansımaması ekonomik olmamaktadır.

Elektronik medya konusunda mevzuat düzenlemelerinin daha ileri aşamada olması dolayısıyla serbest rekabet ortamı tesis edilmiştir. Dolayısıyla özel radyo ve TV kanalları çoğalarak yayınılarını sürdürübilebil

mektedirler. Bunun yanında TRT kanallarının lisans altında özelleştirilmesi konusunda herhangi bir gelişme gözlenmemektedir.

b) Amaçlar

Serbest rekabet ortamında ucuz, verimli, süratli, kaliteli ve güvenli hizmetler sunan, kullanıcıya alternatif seçim olanakları tanıyan telekomünikasyon, radyo, televizyon ve bilgi ağlarının kurulması temel amaçtır.

Telekomünikasyon şebekesinin genişleme mesinde büyük yerleşim merkezlerine göreceli olarak ağırlık verilerek, 1996 yılında kamu tarafından gerçekleştirilecek 612 bin hattın yanında, gelir paylaşımı esasına göre özel sektörce yapılan yatırımlarla birlikte toplam 900 bin hat telefon santrali ilave edileceği tahmin edilmektedir. Böylece sabit telefon abone yoğunluğunun yüzde 23'e yükselmesi, mobil telefon abone yoğunluğunu ise yüzde 1,3'e ulaşması beklenmektedir. 1996 sonunda telefonlu kırsal yerleşim yeri sayısının 47 bine, Kablo TV abonesinin ise 500 bine ulaşması hedeflenmektedir.

Yeni yasal düzenlemelerle birlikte TTAŞ'nın hisselerinin satılması ve katma değerli hizmetlerde özel sektörde lisans verilmesi hedeflenmektedir.

Bilgi ağlarının planlanması çalışmalarına başlanmış olup, 1996 yılında TÜRPAK veri şebekesinin yenileştirilmesi ve Temel Bilgi Altyapısı kimliğinin zenginleştirilerek Bilgi Otoyolu kimliğine dönüştürülmesi için ana çatısının yüksek hızlı bir yapıya kavuştu rulması ve port kapasitesinin ivedilikle artırılarak 15.000 porta erişmesinin sağlanması hedeflenmektedir. Enformasyon teknolojileri ve altyapısıyla ilgili olarak Ulaştırma Bakanlığının koordinatörlüğünde Enformasyon Altyapısı Master Planı hazırlamaya yönelik bir

Yürütmeye Grubu oluşturulmuş ve 1996 yılı başında çalışmalarına başlamıştır.

Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından çalışmaları yapılan frekans planlamasının tamamlanıp sayıları artan kanallara frekans karmaşasını önleyecek şekilde 1996 yılı içinde tahsislerin yapılması ve lisansların verilmesi beklenmektedir.

Posta hizmetlerinde güvenilirlik ve süratin sağlanması için otomasyon ve mekanizasın yatırımlarına ağırlık verilecek, bunun yanında Posta İdaresinin yeniden yapılandırılması için gerekli çalışmalara başlanıa caktır.

Radyo, televizyon ve telsiz yayınlarının yapılan frekans tahsislerine olan uygunluğun izlemek amacıyla kurulması planlanan Milli Monitör Sistemi Projesine 1996'da başlanması öngörmektedir.

Birinci Türksat uydusunun düşmesi dolayısıyla sigorta karşılığı yaptırılan Türksat 1C uydusunun 1996 yılında hizmete verilmesi planlanmaktadır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Telekomünikasyon sektöründe; değişen dünya ile bütünlüğmeyi sağlamak, tekelci yapının kaldırılarak serbestleştirme ve özelleştirmeyi gerçekleştirmek ve gerçek bir rekabet ortamını sağlamak için, 406 ve 4107 sayılı Kanunlarda ve diğer mevzuatta yeni düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu amaçla yürütülen çalışmalar neticesinde ortaya çıkacak yeni yasal düzenlemeler ve mevzuat değişiklikleri 1996 yılında yapılacaktır.

TABLO: II.22 Haberleşme Hizmet Kapasitelerindeki Gelişmeler

H A B E R L E Ş M E	1994 Gerçekleşme	1995	
		Gerçekleşme Tahmini	1996 Tahmin
Telefon Santral Kapasitesi (Bin Hat)(sabit)	13 850	14 500	15 400
Telefon Abone Sayısı (Bin Adet)	12 195	13 400	14 500
Telefon Abone Yoğunluğu (%) (sabit)	20,0	22,0	23,0
Mobil Telefon Abonesi	172 800	434 000	800 000
Analog (NMT 450)	91 500	104 000	120 000
Sayısal (GSM)	81 300	330 000	680 000
Mobil Telefon Abone Yoğunluğu (%)	0,3	0,7	1,3
Kırsal Telefon İrtibatı	45 500	46 500	47 000
Ankesörlü Telefon Sayısı	55 800	58 000	62 000
Kartlı	18 700	21 250	26 000
Şehiriçi Telefon Dağıtım Tesisleri (Bin Çift Hat)			
Prensipal Şebeke	20 850	22 500	23 500
Lokal Şebeke	28 450	31 000	33 000
Fiber Optik Hat Uzunluğu (Km)	24 850	28 300	35 000
Radyolink Sistemleri (Alici/Verici)	6 178	6 400	7 500
Analog	3 584	3 600	3 500
Sayısal	2 594	2 800	4 000
Çağrı Abonesi	115 016	128 000	135 000
Data Abonesi	8 788	9 500	15 000
Kablo TV Abonesi	263 000	405 000	500 000
TV Nüfus Kaplaması (%)			
TV1	98,3	98,5	98,5
TV2	97,0	97,0	97,0
TV3	94,0	94,0	94,0
TV4	72,0	72,0	72,0

E. KENTSEL ALTYAPI

a) Mevcut Durum

Kentsel altyapı hizmetlerinden içmesuyu ve kanalizasyon yatırımlarının finansmanında, merkezi idare önemli bir paya sahip bulunmaktadır.

Büyükşehir belediyeleri bünyesinde kurulan su ve kanalizasyon idareleri, sorumluluklarına verilmiş altyapı yatırımlarını gerçekleştirmeye ve

bu yatırımlar için finansman yaratma konusunda gerekli donanıma sahip bulun mamaktadır.

Belediyelerin önemli bir bölümünde, içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma tesislerini işletecek yeterli sayı ve nitelikte eleman bulunmaması sebebiyle mevcut tesisler verimli bir şekilde işletilememektedir.

Su ve atıksu tarifeleri modern işlemecilik esaslarına göre düzenlenmedikleri için,

belediyeler mevcut tesislerin bakımonarım işletme giderlerini karşılayamamakta ve yeni yatırımlara kaynak yaratamamaktadır.

Şehir içi su şebekelerinin bakım, onarım ve kısmi yenileme yatırımlarının yeterli seviyede yerine getirilememesi, ülke genelinde yüzde 50'ye varan su kayıplarına neden olmaktadır.

Şehir altyapı hizmetlerini yerine getiren kuruluşlar arasında gerekli bilgi akışı ve koordinasyonun sağlanamaması, yatırım önceliklerinin belirlenmesinde ve uyum sağlanmasıında aksaklılıklar doğurmaktadır.

Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının korunmasında, planlanmasında ve yöneti minde yetersizlikler bulunmaktadır. Büyük kentlerde içmesuyu havzalarına yakın mahallerde imarsız ve kontrollsüz yapılaş manın içmesuyu kaynaklarını kirletmesi sorunu önemini korumaktadır.

b) Amaçlar

İçmesuyu şebeke kayıplarının kabul edilebilir bir seviyeye indirilmesi ve güvenilir içmesuyu teminine yönelik çalışmalara devam edilecek, Ankara-Eğrekkaya-Kurtboğazı İsale Hattı ile Samsun Arıtma Tesisleri 1996 yılında tamamlanarak hizmete alınacaktır.

İller Bankasınca yürütülmekte olan belediyelerin içmesuyu yatırımlarından 94'ü 1996 yılında tamamlanarak hizmete alınacaktır. Devam etmekte olan 225 belediyenin kanalizasyon tesislerinden 4'ü 1996 yılı içinde bitirilecektir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının kullanımı ve yönetimi konusunda yeni bir yapılanmaya gidilecektir.

Nüfusu 100 bini aşan belediyelerde su ve kanalizasyon idarelerinin kurulması içir gerekli mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan içmesuyu teminine yönelik barajların, yatırım geri dönüş sistemleri yeniden düzenlenenecektir.

F. KIRSAL ALTYAPI

a) Mevcut Durum

Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesiyle tarımsal altyapının oluşturulmasında, kaynak yönetimi ve etkin kullanımı çalışmalarına önem verilmektedir.

Toprak ve su kaynakları kullanımının planlanması ve yönetimi konusunda ülke genelinde belirlenmiş kapsamlı bir politikanın bulunmaması ve sınırlı olan bu kaynakların tahsis, kullanım ve yönetimine yönelik yeterli mevzuatın bulunmayışı, doğal ve ekonomik kaynakların israfına yol açmaktadır.

Yatırım politikalarının oluşturulmasında, yatırımdan faydalananların katılımlarının sağlanamaması yatırımların kamu imkanlarıyla yürütülmesine ve tamamlanan tesislerin kullanıcılar tarafından benimsenmemesine ve etkin kullanılmamasına neden olmaktadır.

Yatırımcı kuruluşların aynı ve birbirini tamamlayıcı nitelikteki hizmetlerinin gerçek leştirilmesinde yeterli koordinasyon sağlanamamaktadır.

Kontrollü sulama sistemlerinin yaygınlaştırılaması ve uygulanan sulama bedel lerinin düşük olması, suyun israfına, bilinçsiz kullanımına ve drenaj problemlerine neden olmaktadır.

Diğer yandan Yatırım Programında yer alan proje paketinin büyüklüğü nedeniyle Bütçe imkanları çerçevesinde yürütülen projelerin ekonomikliği azalarak projelerden beklenen faydanın zamanında temini sağla namamakta ve ülkenin tarımsal altyapı ihti yaci arzulanan düzeyde karşılanamamaktadır.

1995 yılı sonu itibariyle toplam kamu sulamaları 3 milyon 286 bin hektara ulaşmış ve halk sulamaları ile birlikte, ekonomik olarak sulanabilir 8,5 milyon hektar alanın 4 milyon 341 bin hektarı sulanabilir hale gelmiştir.

Sulamanın yanısıra verim artışı sağla maya yönelik arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinde 1995 yılı sonu itibariyle 788 bin hektara ulaşılmıştır.

b) Amaçlar

Tarımsal politikalar doğrultusunda dengeli, sürdürülebilir ve çevreyle uyumlu tarımsal kalkınmanın sağlanmasına yönelik tarımsal altyapının oluşturulması temel amaçtır.

1996 Yılı Yatırım Programında yıl içinde tamamlanacak projeler ile devam eden dış kredili projelere, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında yer alan projelere ve arazi toplulaştırma projelerine öncelik verilmiştir. Yatırım Programına yeni proje alınmayarak

mevcut proje paketinin kısmen tamamlanması esas alınmıştır. Bu çerçevede, öncelikli 6 adet büyük su işi projesi bitirilecektir.

1996 Yılı Yatırım Programına yeni alınan toplam 15 bin hektarlık Rüzgar Erozyonu Önleme Projesi çerçevesinde yıl içinde 480 hektar alanda erozyon kontrolu yapılacaktır.

1996 yılında, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında yürütülen Aşağı Fırat I. Merhale Sulamaları ile Şanlıurfa Harran ovasının 45 bin hektarına sulama suyu verilecek olup, ilave 12 bin hektarlık alanda sulama yatırımı tamamlanacaktır. Şanlıurfa Harran Ovasında 4.915 hektarlık alanda tarlacı geliştirme hizmetleri ile Gaziantep yöresinde 600 hektarlık alanda arazi toplulaştırma ve tarlacı geliştirme hizmetleri gerçekleşti rilecektir. Ayrıca, bölgede yer alan toplam 20 bin hektarlık 3 adet münferit sulama projesi nin inşaatına 1996 yılında başlanacaktır.

1996 yılında 12 bin hektarlık taşın koruma, 4.200 hektarlık toprak muhafaza, 3.337 hektarlık drenaj, 40 bin hektarlık tarla içi geliştirme ve 72.565 hektarlık yeni sulama şebekesinin gerçekleştirilmesi öngörümek tedi. Böylece 8,5 milyon hektar toplam alanın yüzde 52'sini teşkil eden 4 milyon 414 bin hektar alan sulanabilir olacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal

TABLO: II.23 Toprak ve Su Kaynakları Faaliyetlerinde Gel

FAALİYET	YAPILANMA TARİHİ	FAALİYET İÇİN GEREKLİ DOKÜMLER	FAALİYET İÇİN GEREKLİ İŞLEMLER

Düzenlemeler

Faaliyet Kolu

Sulama
Tarla İçi Geliştirme Toprak Muhafaza

**1994
Gerçekleşm e**

82.030
26.735
1.862

**1995
Gerçekleşm e
Tahmini**

93.827
19.701
6.533

**1996
Program**

72.565

40.177

4.200

Ülkemizdeki nüfus artısına ve kalkınma düzeyine paralel olarak suya olan talebin artışı, sınırlı su kaynaklarının kullanımına yönelik sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle yerüstü sularının tahsisini, korunması, sektörel ve

Taşkın Koruma	2.219	15.000	12.000	sektörler arası kullanımının
Drenaj ve Kurutma	855	2.015	3.337	

planlanması konularında hukuksal boşlukları dolduracak ve var olan ancak güncelleş tirilmesi gereken Yeraltı Suları Yasasını da kapsayacak Su Yasasının hazırlanması amacıyla suyla ilgili tüm mevzuat ele alınarak incelenecaktır.

Toprakların tahsis, korunması, sınıflandırılması, sektörler arası kullanım ve üretim için planlanması konularındaki hukuksal aksaklıkları ve yetki karmaşasını düzenlemeye yönelik olarak çıkarılacak Toprak Yasasının hazırlanması amacıyla ilgili mevzuat ele alınarak değerlendirilecektir. Bu konuda, Toprak Yasası içinde yer alması uygun olan ancak aciliyeti nedeniyle öne çıkan, arazi toplulaştırma hizmetlerinin uyumlu ve etkin şekilde yürütülmesini temin edecek bir mevzuatin hazırlık çalışmaları ayrıca başlatılacaktır.

Mevcut altyapının etkin kullanımı ve yeni tarımsal altyapı yatırımlarının ülke ihtiyacı doğrultusunda gerçekleştirilebilmesi amacıyla; çiftçi organizasyonlarının oluşturulmasını, faydalananların her türlü katılımını ve mevcut uygulamadaki aksaklıkları gidererek hizmetlerde bütünlük sağlayıcı yönde 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Yasaların düzenlenmesi için yasa değişikliği taslakları hazırlanacaktır. Bu çerçevede katılım politikasına ters düşen 2032 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılacaktır.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün tarımsal altyapı faaliyetlerini daha etkin yürütmesini temin etmek amacıyla yeniden yapılandırılması sağlanacaktır.

G. TURİZM

a) Mevcut Durum

1995 yılında ülkemiz turizm sektöründe üst yapı yatırımlarındaki önemli gelişmeler sonucunda Turizm Bakanlığından belgeli yatak sayısı 325 bine, belediye belgeli yatak sayısı ise 266 bine ulaşmıştır. 1995 yılında ülkemize gelen turist sayısı 7,7 milyona, turizm geliri ise 4.956 milyon dolara ulaşmıştır. Aynı yılda 4,0 milyon vatandaşımızın turist olarak yurt dışına çıktığı, turizm giderinin 912 milyon dolar olarak gerçekleştiği belirlenmiştir.

OECD ülkeleri içinde yabancı turist girişi itibarıyle son beş yılda yıllık ortalama yüzde 28 artışla en hızlı gelişen ülke Türkiye'dir. Bu gelişme turizmin ivme kattığı ve katma değer artısına hizmet ettiği diğer sektörleri de olumlu yönde etkilemiştir.

Turizm bölge ve kentlerinde planlama ve altyapı eksiklikleri, kıyılarda hızlı betonlaşma, katı ve sıvı atık toplama ve arıtma yatırımlarındaki yetersizlikler, Akdeniz'de en temiz sahilere sahip ülkemizin bu özelliğini sürdürme açısından karşılaştığı sorunlardır. Ege ve Akdeniz Bölgelerinde turizm altyapılarının tamamlanması amacıyla başla tılan ATAK projesinde yeterli kurumsal organizasyonun ve yerel yönetimlerin etkili işbirliğinin sağlanamaması nedenleriyle proje hedefleri ve zamanlamasının gerisinde kalınmaktadır.

Dünyada turizm anlayışının giderek değişmesi sonucu turizmin çeşitlendirilmesine olan ihtiyaç devam etmektedir. Bu konuda büyük potansiyele sahip ülkemizde alternatif turizm imkanları henüz yeterli organizasyon, altyapı ve hizmet düzeyine getirilememiştir.

Ülkemiz vatandaşlarının tatil ihtiyaçlarının karşılanması ve iç piyasanın hareketlenmesi açısından çok önemli olan iç turizmin geliştirilmesi için uygun alt ve üstyapılara, organizasyon ve pazarlama olanaklarına yeterince ağırlık verilememiş, küçük ölçekli, temiz ve nisbeten ucuz fiyatlı turizm işletmelerinin geliştirilmesine yönelik etkili bir organizasyon kurulamamıştır.

Tanıtım, pazarlama ve yerli tur operatörlüğünün geliştirilmesi faaliyetlerine hız verilmekle birlikte, Türkiye henüz turizm imkanlarını yeterince tanıtabilen ve kendi turizmini pazarlayabilen bir ülke konumuna gelememiştir.

Turizm yatırımcılığı ve işletmeciliğinde büyük payı olan özel sektörün tanıtma, pazarlama ve eğitim alanlarında da etkinliğini artırmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Sektörde nitelikli ve sektörün ihtiyaçlarına uygun eleman sorunu devam etmektedir.

Turizmde kurumsallaşmanın ve örgütlü faaliyetin güçlendirilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ihtiyacı devam etmektedir.

Turizm Bakanlığının sektörün ihtiyacı olan hızlı ve esnek bir organizasyon yapısına kavuşturulması yönünde bir Teşkilat Yasasının çıkarılması gerekmektedir.

b) Amaçlar

Sektörün temel amacı, rekabet gücü yüksek ve verimli bir turizm ekonomisinin geliştirilmesi, yerel halkın ve turistlerin turizmden bekentiilerinin karşılanması, doğal ve kültürel değerlerin zenginleştirilerek sürekliliğinin sağlanmasıdır.

Doğal ve kültürel varlıkların korunması ile turizmin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması ilkesi çerçevesinde 1996 yılında İpek Yolu tarihsel ve kültürel değerleriyle yeniden canlandırılarak bu güzergahtaki han, hamam ve kervansarayların turizme açılması hızlandırılacaktır. Ayrıca, yıl içinde ülkemizde UNESCO, Dünya Turizm Örgütü ve ilgili ülkelerin katılımı ile Uluslararası İpek Yolu Semineri yapılacaktır.

Turizmin yaygınlaştığı bölgelerde planlama, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, arıtma, çöp toplama ve imha tesisleri gibi altyapı yatırımlarının halkın, yerel yöne timlerin ve diğer kullanıcıların katılımı ile hızlandırılması amacıyla ATAK Projesi çerçevesinde 7 yerel yönetimle işbirliğine başlanmış olup, 1996 yılında proje kapsamına 4 yerel yönetim ilave edilecektir.

Yatırım çalışmaları devam eden Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı için özel bir yasal düzenleme hazırlığı yapılacaktır.

1996 yılında yat limanı yatırımlarına ağırlık verilmeye devam edilecektir. Kamu kesiminde inşaatı devam eden 15 adet yat limanı projesinin yanısıra YapıŞletDevret Modeli çerçevesinde 17 adet yat limanı yapımına başlanacaktır.

1996 yılında Turizm Bakanlığından belgeli yatak sayısının 350 bine ulaşacağı, belediye belgeli yatak sayısıyla birlikte toplam yatak sayısının 625 bini bulacağı, ülkemize gelecek turist sayısının 9,0 milyona, turizm gelirinin 6,1 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Aynı yılda yurt dışına çıkan Türk vatandaşları sayısının 4,5 milyon, turizm giderinin ise 1,2 milyar dolar civarında olması beklenmektedir.

TABLO: II.24 Turizm Sektöründeki Gelişmeler

	1994	1995	1996	Yıllık Ort. Artış (%)	
	Gerçekleşme	Gerçekleşme	Tahmin	1995/1994	1996/1995
Yurda Gelen Yabancı Sayısı (Bin Kişi)	6 671	7 727	9 000	15,8	16,5
Yurt Dışına Çıkan Vatandaş Sayısı (Bin Kişi)	3 446	3 981	4 500	15,5	13,0
Turizm Geliri (Milyon \$)	4 321	4 956	6 100	14,7	23,1
Turizm Gideri (Milyon \$)	866	912	1 200	5,3	31,6

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevlerine İlişkin Kanun çalışmaları tamamlanacaktır.

Türkiye Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanununun günün koşullarına uygun hale getirilmesi çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

Turistik Otelciler ve Turizm İşletmecileri Birliği Kanunu çalışmaları tamamlanacaktır.

Deniz Turizmi Birliği Kanunu hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır.

Turist Rehberleri ve Turist Rehber Odaları Kanunu çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

Pansiyon İşletmeleri ve Türkiye Pansiyon İşletmecileri Birliği Kanunu hazırlıkları tamamlanacaktır.

Yat Turizmi Yönetmeliği yeniden düzenlenenecektir.

Turizm personelinin niteliğini yükseltici sertifikasyon sisteminin getirilmesi amacıyla yasal hazırlık çalışmaları yapılacaktır.

16. ÖZELLEŞTİRME

a) Mevcut Durum

Özelleştirme uygulamalarının yapıldığı geçen 10 yıllık dönemde, toplumun özel leştirmeye hazır olmaması, özelleştirmenin sosyal boyutuna ilişkin sorunların çözüm lenememesi, gerekli yasal ve kurumsal düzenlemelerin yeterince yapılamaması, özelleştirmenin sadece mülkiyetin devri yönüne ağırlık verilerek yönetimin devri uygulamalarının denenmemesi sonucunda kamuoyu desteğinin sağlanamamış olması gibi nedenlerle, ülkemizde özelleştirme hedeflerine ulaşlamamıştır.

Özelleştirmenin yasal altyapısı, daha önce çıkarılan ve Anayasa Mahkemesince iptal edilen yasal düzenlemelerdeki iptal gerekçeleri de dikkate alınarak ve geniş kapsamlı bir uzlaşma zeminine dayandırılarak 27.11.1994 tarih ve 4046 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenmiştir.

4046 sayılı Kanun ile, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve bunların müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimleri ile varlıklarının ve iştiraklerindeki kamu payla

rının; genel ve katma bütçeli idareler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların mal ve hizmet üreten birimlerinin varlıklarının; belediye ve il özel idarelerine ait ticari amaçlı kuruluşlar ile her türlü iştiraklerinin özelleştirilmesi bu Kanun kapsamına alınmıştır.

4046 sayılı Kanun kapsamında, kuruluşları özelleştirme kapsamına almaya ve çıkarmaya, özelleştirmeye hazırlamaya, özelleştirme yöntemlerine ve özelleştirmeye karar vermeye, özelleştirme işlemlerini onay lama, kapsamındaki kuruluşlardan gerekli görülenleri küçültülmeye, faaliyetlerine süreli veya süresiz olarak son vermeye, kapat maya veya tasfiyeye yetkili Özelleştirme Yüksek Kurulu oluşturulmuş, ayrıca, özelleş tirmeye ilişkin hizmetleri yürütmek ve Özelleştirme Fonunu idare etmek üzere Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur.

4046 sayılı Kanun ile Türk Hava Yolları, T.

C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası, Toprak Mahsulleri Ofisi Alkoloid Müessesesi ve Türkiye Petrolleri'nin hisselerinin yüzde 49'dan fazlasının özelleştirilmesi durumunda imtiyazlı hisse oluşturulması zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca, özelleştirme uygula maları nedeniyle işini kaybedenlere iş kanunları, diğer kanunlar ve toplu iş sözleş melerinden doğan hakları dışında ek bir iş kaybı tazminatı ödenmesine karar verilmiştir.

Özelleştirme kapsamına alınarak Özelleş tırme İdaresi Başkanlığı'na devredilen kuruluşların sayısı, 1995 yılı sonu itibarıyle, 155'e ulaşmıştır. Bu kuruluşlardan 89'unun sermayelerindeki kamu payının tamamı satılarak özel kesime devredilmiş, 5'i özelleştirme kapsamında bulunmayan kuruluşlara, 2'si özelleştirme kapsamında bulunan başka bir kuruluşa devredilmiş, 1'i de tasfiye edilmiştir.

Halen özelleştirme kapsamında, 40'ında kamu payının yüzde 50'nin üzerinde olduğu 58 kuruluş ile 4 adet elektrik santrali ve bazı taşınmazlar bulunmaktadır.

Özelleştirme uygulamalarının başlangıçından 1995 yılı sonuna kadar, temettü geliri hariç, 440 milyon doları 1995 yılında olmak üzere toplam 2,6 milyar dolar özelleştirme geliri elde edilmiştir.

6 Mayıs 1995 tarih ve 4107 sayılı Kanunla Türk Telekomünikasyon A.Ş.'ye ait hisselerin en çok yüzde 49'luk bölümünün devrine ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Bu Kanun çerçevesinde yüzde 49'luk hissenin yüzde 10'luk bölümünün Posta İşletmesi Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmesi, yüzde 5'lük bölümünün PTT Yardım Sanlığına, yüzde 34'ünün ise özel kesimdeki gerçek ve tüzel kişilere satılması öngörülmüştür. 14 Haziran 1995 tarihli Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile Türk Telekomünikasyon A.Ş. hisselerinin yüzde 49'u özelleştirme kapsamına ve programına alınmıştır. Ancak, 29 Şubat 1996 tarihinde, 4107 sayılı Kanun'un bazı maddeleri, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve bu maddelerle ilgili yürütmenin durdu rulması kararı verilmiştir.

1996 yılında, Ereğli Demir ve Çelik Fabri kalası, Sümer Holding, Türkiye Denizcilik İşletmeleri ve TURBAN'ın özelleştirilmesine ilişkin işlemlerin tamamlanması, PETKİM, THY ve POAŞ'daki kamu hisselerinin, Kara deniz Bakır İşletmeleri ile Sivas Demir Çelik İşletmelerinin, TÜPRAŞ'a ait rafinerilerden bir bölümünün ve bazı elektrik santrallerinin satışının yapılması hedeflenmektedir.

ÇINKUR'un satışı ise 28 Mart 1996 tarihli Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararıyla gerçekleştirılmıştır.

b) Amaçlar

Özelleştirme programının temel amacı, dünya piyasalarına entegre olma, AB'ye tam üyelik hedefi ve gümrük birliğine uyum sürecinde, ekonomide verimliliğin ve maliyet yapısının rekabet edebilir seviyelere getirilmesi ve serbest piyasa koşullarının sağlanmasıdır. Böylece, bir yandan sermayenin tabana yayılması ve teknolojik yenilenme sağlanırken, diğer yandan da kamu açıklarını azaltmak, kamunun mali piyasalar üzerindeki baskısını hafifletmek ve kamu borç stokunu düşürmek mümkün olabilecektir. Ayrıca, devletin işletmecilikten vazgeçmesiyle özel kesime daha geniş bir faaliyet alanı kalacağından, girişim özgür lüğüne, ekonomik hayatı katılma ve demokrasinin geliştirilmesine katkıda bulu nulacaktır.

Özelleştirme programının uygulanmaında, rekabet ortamında faaliyet gösteren, nihai mal ve hizmet üreten, büyük ve acil yatırım gerektirmeyen, zarar eden ve güvenlik bakımından stratejik niteliği olmayan kuruluşlara öncelik verilecektir. Kısa sürede özelleştirilmesi mümkün olmayan kuruluşlar kapsamdan çıkarılarak orta vadede özelleştirmeye hazırlanacaktır.

1996 yılında, 500 milyon doları TELEKOM lisans satış geliri olmak üzere toplam 1,7 milyar dolar özelleştirme geliri elde edilmesi hedeflenmiştir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Enerji, ulaşım ve telekomünikasyon sektörlerindeki özelleştirme uygulamalarında, rekabetçi bir yapının oluşturularak tüketici haklarının korunması ve gerekli yatırımların yapılmasını temin etmekle görevli olacak kurumsal yapıların oluşturulması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin özellesti rılmesine ilişkin 4107 sayılı Kanun, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen bazı maddelerinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak, yeniden düzenlenecektir.

17. DEVLET İŞLETMECİLİĞİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ

a) Mevcut Durum

Uluslararası bağımlılığın arttığı ve ekonomimizin dışa açıldığı bir ortamda devlet işletmelerinin rekabetten uzak bir verimlilik ve maliyet yapısıyla çalışması, ekonominin rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemektedir. Gümrük birliği nedeniyle gümrük duvarlarının ve döviz kuru gibi koruma imkanlarının ortadan kaldırılmış olması, devlet işletmeciliğinde yapısal bir değişimi zorunlu kılmaktadır.

Özellikle KİT'ler, bir çok amacı aynı anda yüklenmiş olmaları sonucunda aşırı büyük, verimsiz ve hantal bir yapıya dönüştükleri için, bir yandan kamu finansmanı, diğer yandan da serbest piyasanın işleyişi üze rinde ciddi olumsuzluklara yol açmaktadır.

b) Amaçlar

Ekonominin uluslararası alanda rekabet edebilecek bir yapıya kavuşturulması için, başta KİT'ler olmak üzere, genel ve katma bütçeli idarelere, sosyal güvenlik kuruluşlarına, döner sermayelere ve yerel yönetim lere ait işletmelerin verimlilik ve etkinlik ilkeleri göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılmaları temel amaçtır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

KİT'lerde yönetim özerliğini ve piyasa şartlarına uygun olarak çalışmayı sağlamak

üzere, 233 sayılı KHK'de, merkezi yönetim ile KİT'lerin ilişkisinin sadece finansal ve ekonomik verimlilik ve etkinlik denetimi ile sınırlı tutulmasına, mevcut atama sürecinin değiştirilmesine, etkin bir performans değer

lendirme sisteminin geliştirilmesine ve karar alma özerliğinin sağlanmasına yönelik düzenlemelerin yapılmasına imkan verecek çalışmalar başlatılacaktır.

IV. BÖLGESEL DENGELERİN SAĞLANMASI

18. BÖLGESEL GELİŞME VE FİZİKİ PLANLAMA

a) Mevcut Durum

Bölgesel Gelişme

1990 yılı Genel Nüfus Sayımına göre, nüfusun yüzde 23,54'ü Marmara Bölgesinde yaşamaktadır. Nüfusun en yoğun olduğu bu bölgeyi yüzde 17,61 ile İç Anadolu Bölgesi, yüzde 14,36 ile Karadeniz Bölgesi, yüzde 13,45 ile Ege Bölgesi, yüzde 12,44 ile Akdeniz Bölgesi, yüzde 9,47 ile Doğu Anadolu Bölgesi ve yüzde 9,13 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi izlemektedir.

Türkiye genelinde nüfus artış hızı binde 21,71'dir. Nüfus artış hızının ülke ortalama sınırının üzerinde olduğu Marmara Bölgesi'nde bu oran binde 36,14, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde binde 34,22, Akdeniz Bölgesinde binde 27,48 ve Ege Bölgesinde binde 23,69'dur. İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinde ise nüfus artış hızı ülke ortalamasının altında olup, sırasıyla binde 15,16, binde 6,76 ve binde 3,61'dir.

1990 yılı Genel Nüfus Sayımına göre, ülkede 12 ve üzeri yaşta çalışan nüfus yaklaşık 23,4 milyondur. Bunun sırasıyla, yüzde 22,6'sı Marmara, yüzde 16,6'sı İç Anadolu, yüzde 16,4'ü Karadeniz, yüzde 15,0'i Ege, yüzde 12,3'ü Akdeniz, yüzde 9,4'ü Doğu Anadolu ve yüzde 7,7'si ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde çalışmaktadır.

İmalat sanayiinde çalışanların en yoğun olduğu bölge yüzde 44,9 ile Marmara Bölgesidir. Bu bölgeyi yüzde 15,8 ile Ege izlemekte, Doğu Anadolu ise yüzde 2,8 ile son sırada yer almaktadır. Diğer taraftan, çalışan nüfusun tarım sektöründe en yoğun

olduğu bölge yüzde 21,7 ile Karadeniz Bölgesidir. Mali kurumlarda çalışanların yüzde 42,2 ile en yoğun olduğu bölge Marmara Bölgesidir. Marmara Bölgesi aynı zamanda, yüzde 37,3 ile ticarette ve yüzde 31,3 ile de inşaat sektöründe, çalışan nüfusun en yoğun olduğu bölgedir.

Halen, İç Anadolu Bölgesinde 64, Karadeniz Bölgesinde 50, Ege Bölgesinde 42, Marmara Bölgesinde 40, Akdeniz Bölgesinde 27, Doğu Anadolu Bölgesinde 24 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 14 adet Küçük Sanayi Sitesi hizmete sunulmuş bulunmaktadır.

Karadeniz Bölgesinde 42, Marmara Bölgesinde 29, Ege Bölgesinde 25, İç Anadolu Bölgesinde 22, Akdeniz Bölgesinde 21, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 18, Doğu Anadolu Bölgesinde 17 olmak üzere toplam 174 adet Küçük Sanayi Sitesi yapımı 1995 yılı Yatırım Programında yer almıştır. Toplam olarak 41.915 işyerinin bulunacağı bu Küçük Sanayi Siteleri bitirilmesi halinde 251.490 kişiye istihdam imkanı getirecektir.

İç Anadolu Bölgesinde 8, Ege Bölgesinde 8, Marmara Bölgesinde 6, Karadeniz Bölgesinde 5, Akdeniz Bölgesinde 4, Doğu Anadolu Bölgesinde 3 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 2 adet olmak üzere toplam 36 Organize Sanayi Bölgesi tamamlanmış bulunmaktadır.

1995 yılı Yatırım Programında etüdproje aşamasında 32 adet, kamulaştırma aşamaında 29 adet, inşaat işleri devam eden 33 adet olmak üzere toplam 94 adet Organize Sanayi Bölgesi yatırımı yer almıştır. Etüd proje, kamulaştırma ve inşaat aşamasında olan bu organize sanayi bölgelerinden 21'i Marmara'da, 12'si Ege'de, 11'i Akdeniz'de,

14'ü İç Anadolu'da, 15'i Karadeniz'de, 12'si Doğu Anadolu'da ve 9'u Güneydoğu Anadolu'da yer almaktadır.

Türkiye'de gerek kamu ve gerekse vakıflara ait toplam 55 adet üniversitenin 14'ü İç Anadolu Bölgesinde, 14'ü Marmara Bölgesinde, 8'i Ege Bölgesinde, 6'sı Akdeniz Bölgesinde, 5'i Karadeniz Bölgesinde, 5'i Doğu Anadolu Bölgesinde ve 3'ü Güneydoğu Anadolu Bölgesinde faaliyette bulunmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgele rinde faaliyette bulunan toplam 8 üniver sitede 19941995 öğretim yılında toplam
59.594 öğrenci öğrenime devam etmiştir.

VI'ncı Beş Yıllık Kalkınma Planı done minde ve 1995 yılında ülkemizin nispi olarak geri kalmış illerinden oluşan Kalkınmada Öncelikli Yörelerin daha hızlı gelişmesini sağlamak için kamu maliyesi, yatırımlar ve personel politikaları alanındaki uygula malara, özellikle Birinci Derecede Öncelikli illere ağırlık verilerek devam edilmiştir.

BingölMuş ve Yozgat Kırsal Kalkınma Projeleri uygulamaları devam etmektedir. 1995 yılı içerisinde OrduGiresun Kırsal Kalkınma Projesi için çalışmalar tamam lanmıştır olup, ikraz anlaşması imzalanmış ve 1996 yılında uygulamaya geçirilmesi programlanmış bulunmaktadır. ErzincanSivas Kırsal Kalkınma Projesi çalışmaları devam etmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında 7 adet baraj, 2 adet hidroelektrik santral ve 10 adet sulama projesi tamam lanmıştır. Tamamlanan iki hidroelektrik santral ile yılda 16.254 milyon kilovat saat elektrik enerjisi üretilmektedir. Bu değer, projenin toplam enerji üretiminin yüzde 59'unu teşkil etmektedir.

Diğer taraftan, bitirilen sulama projeleri ile toplam olarak yaklaşık 110 bin hektarlık alan sulamaya açılmıştır. Bu da toplam proje hedefinin yüzde 6'sını oluşturmaktadır. 1995 yılında Şanlıurfa Harran Ovasında, Şanlıurfa T1 Tünelinden alınan su ile 30 bin hektar alan daha sulamaya kavuşmuştur.

Fırat Havzasında yer alan Şanlıurfa Tünellerinin ikincisinin ise 1997 yılında tamamlanması öngörmektedir.

Dicle Havzasında yer alan projelerden; inşaatı hızla devam eden Kralkızı Barajı yüzde 82 oranında tamamlanmıştır. Gövde inşaatı tamamlanan Dicle Barajının Mart 1997'de, yine gövde inşaatı tamamlanan Batman Barajının ise 1999 Nisan ayında hizmete girmesi için çalışmalar sürdürilmektedir.

Fiziki Planlama ve Kentleşme

1995 yılında kentleşme oranının yüzde 60,9, kentleşme hızının yüzde 4,5 olduğu tahmin edilmektedir. Bu oranların 1996 yılında sırası ile yüzde 62,6 ve yüzde 4,6 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Bir milyonu aşan nüfuslu kentlerin toplam kent nüfusu içindeki payının yüzde 44,3'e, Türkiye nüfusu içindeki payının ise yüzde 27,7'ye ulaşması beklenmektedir.

Özellikle büyük kentlere yönelen göç mevcut sorunları ağırlaştırmaktadır. Kaçak yapışma ve çevre koşullarında olumsuz luklar sürmektedir. Altyapı ve sosyal servis yatırımları ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmaktadır. Kentlere yönelik nüfusun ekonomik ve sosyal yaşama uyum sorunları devam etmektedir.

Yerel yönetimlerin uzun vadeli ana planlar yerine mevzii planları tercih etmeleri; çözümlerin günlük kalmasına, uygulama larda karmaşıklığa neden olmakta, bu

konudaki denetim mekanizmaları yetersiz kalmaktadır.

Kentsel alanlarda konut, eğitim, sağlık ve yeşil alanla ilgili arazi kullanım oranlarının gelişmiş ülke değerlerinin oldukça altında kaldığı gözlenmektedir.

Yatırım kararlarının yönlendirilmesinde önemli bir araç olan Çevre Düzeni Planlarının yaygınlaştırılması faaliyetleri devam etmektedir.

Kırsal Alana Götürülen Hizmetler

Şebekeli içmesuyu sistemlerinin kırsal alana götürülmesi önemini korumaktadır. Ayrıca, çevre ve insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen atık sularla ilgili kanalı zasyon ve arıtma sistemlerinin şebekeli içmesuyu sistemleriyle birlikte tesis edilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

Enerji ve sulama amaçlı baraj inşaatlarının hızlanması, çok sayıdaki ailenin yaşadığı köy ve mezralarda baraj gölü altında kalan taşınmaz mal varlıklarının kamulaştırılması ve bu durumdaki ailelerin yeniden iskanı ihtiyacını artırmıştır.

Tarımsal işletmelerdeki dağınıklık ve küçülme devam etmektedir. Ayrıca, kırsal alandaki arazilerin almında ve satımında geleneksel uygulamaların yaygınlığı arazi lerin rasyonel kullanımına engel olmaktadır.

Kırsal alanda işlevlerini sürdürden kooperatiflerin ve her türlü girişimciliğin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve etkinleş tirilmesi önemini korumaktadır.

Konut

Konut arzının, konut talebinin gerisinde kalması sebebiyle kaçak yapılışma ve gecekondu sorunu önemini korumaya devam etmektedir. 1994 yılında konut talebinin

395.000 olarak hesaplanmasına karşın, yapı kullanma izni alan konut sayısı 245.454 adet olarak gerçekleşmiştir.

Toplu Konut İdaresi'nce 1994 yılında yeni kredi açılan konut sayısı 30.676 adet olarak gerçekleşmiştir. 1995 yılında yeni kredi açılan konut sayısı ise 30.439 adet olmuştur. Geçmiş yıllarda kredi alan konutlardan 69.224 adedi 1994 yılında bitirilmiştir. 1995 yılında bitirilen konut sayısı ise 47.716'dır. İnşaatı devam eden konut sayısı ise 107.399'dur.

Toplu Konut İdaresi tarafından 1987 yılında uygulanmasına başlayan İdare arsaları üzerinde konut üretimi ile ilgili uygulama çerçevesinde bugüne kadar toplam 34.233 adet konut inşaatının 23.176'sı tamamlanmıştır. Belediye arsaları üzerinde toplu konut ve kentsel çevre üretimi ile ilgili olarak ancak 16.932 konut için finansman sağlanmıştır.

Konut edinmek isteyen kişilerin ön birikimi yapacak gerekliliği sağlama şartını temin etmek amacıyla Toplu Konut Tasarruf Sistemi ve Konut Kredileri Yönetmeliği 11 Temmuz 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

22 Haziran 1995 tarihinde yürürlüğe giren tüzük değişikliği ile ülkede mevcut konut stokunun restorasyonu, rehabilitasyonu ve çevresel iyileştirilmesi için Toplu Konut Fonu'ndan kredi verilebilmesi imkanı sağlanmıştır.

Arsa konusu konut üretiminin ana meselesi olup, sorun olarak önemini devam ettirmektedir.

b) Amaçlar Bölgesel Gelişme

1996 yılında tüm bölgeleri içeren temel çalışmalar başlatılarak; bölgelerin özellikleri, birbirlerinden farklılıklarını, gelişmişlik seviye

leri, önemli sorunları ve potansiyelleri belirlenecektir.

İl'in temel yönetim birimi olduğu göz önüne alınarak, tüm kamu hizmetlerinin halka ulaştırılması açısından, önemine uygun olarak güçlendirilmesi ve bölge planlama kararları doğrultusunda İl Gelişme Planları hazırlanması sağlanacaktır. Bu çerçevede ve bölgesel bazda yapılacak çalışmalar için gerekli olan istatistikî veriler derlenecektir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri başta olmak üzere, yerleşmelerin çok dağınık olduğu yörelerimizde yapılacak kamu yatırımlarında, seçilecek bölgesel gelişme merkezlerine öncelik vereilecektir. Bu merkezlerin çevrelerindeki daha alt kademe yerleşme merkezlerine de hizmet verecek şekilde sosyal, fiziki ve teknik altyapı yatırımları ile donatılmaları sağlanacaktır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri başta olmak üzere, ülkenin görelî olarak geri kalmış yöreleri için, kaynakları ve gelişme potansiyelleri gözönünde bulundurularak bölgesel gelişme projeleri hazırlanacaktır.

Zonguldak Bartın Karabük Bölgesel Gelişme Projesi tamamlanacaktır.

Zonguldak Filyos Limanı Fizibilite Etüdü güncelleştirme çalışmaları program done minde tamamlanacaktır.

Bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılma sında bir araç olarak kırsal kalkınma projeleri uygulamalarına devam edilecektir.

Kalkınmada Öncelikli Yörelerde, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde önem arzeden hızlı demografik gelişmeler ve işsizlik sorunlarını çözebilmek amacıyla, yerel kaynakları değerlendirecek tarımsal gelişme projeleri hazırlanacaktır.

Bu kapsamda, hayvancılık ve sulu tarıma dayalı alanlarda meyvesebze ve katma değeri yüksek sınai bitkilerin yetiştirilmesi ve bunları işleyecek olan kırsal sanayilerin kurulması desteklenecek, kırsal üretken istihdam artırılacak ve başta konut sektörü olmak üzere emek yoğun projeler uygula maya konulacaktır.

Özel sektörün Kalkınmada Öncelikli Yörelerde yatırım yapmasını özendirmek ve bu yörelerdeki tesislerin verimli bir şekilde işletilmesini sağlamak amacıyla yapılacak kamu yatırımları, uygun talep eşidine ulaşabilecek nitelikteki bölgesel gelişme merkezlerinde yoğunlaştırılacaktır.

Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki il özel idareleri ve belediyelerin tarım, imalat sanayii, turizm ve diğer kamu hizmetleri sektörlerindeki projeleri, yeterli kaynak ayrılarak desteklenmeye devam edilecektir.

Kalkınmada Öncelikli Yörelerin dış pazarlara ihracat imkanları geliştirilecektir. Bu konuda komşu pazarlara öncelik tanınacak, sınır ticaretinin ve serbest bölgelerin geliştirilmesine çalışılacaktır.

Kalkınmada Öncelikli illerde bulunan Organize Sanayi Bölgesi yatırımlarından Van Organize Sanayi Bölgesi etüdü 1995 yılında tamamlanmıştır. Ağrı, Bitlis, Hakkari, Muş Organize Sanayi Bölgeleri ile Elazığ Besicilik Organize Sanayi Bölgesi etüd çalışmaları 1996 yılında tamamlanacaktır. Diğer taraftan, Adıyaman, Bartın, Batman, Bingöl, Ereğli, Karabük, Kastamonu, Siirt, Sinop, Tunceli ve Yozgat Organize Sanayi Bölgelerinin kamulaştırma işlemleri 1995 yılında bitirilmiştir. Bu bölgelerin inşaatlarına 1996 yılında başlanacaktır. Ayrıca, devam eden projelerden Amasya Organize Sanayi Bölgesi inşaatı 1996 yılında tamamlanacaktır.

1995 yılı Yatırım Programında, Güney doğu Anadolu Projesi ile 5 yenileme projesi hariç, toplam 158 adet çeşitli büyüklükte sulama projesi yer almıştır. Bu projelerin bitirilmesi ile yaklaşık 2,1 milyon hektar civarında arazi sulamaya açılmış olacaktır. Bu projelerin ve GAP'ın 2000'li yıllarda tamamlanması ile 3,8 milyon hektar arazi daha sulanabilir hale gelecektir.

Sulama projelerinin 24'ü Doğu Anadolu Bölgesinde bulunmakta ve toplam olarak yaklaşık 339 bin hektar arazinin daha sulanması amaçlanmaktadır. Akdeniz Bölgesinde 31 proje bulunmasına karşın toplam olarak yaklaşık 268 bin hektar arazi sulanabilecektir. Ege Bölgesinde 22 proje ile yaklaşık 252 bin hektar, İç Anadolu Bölgesinde 28 proje ile yaklaşık 220 bin hektar, Karadeniz Bölgesinde 21 proje ile yaklaşık 218 bin hektar, Marmara Bölgesinde 19 proje ile yaklaşık 150 bin hektar arazinin sulu tarıma kavuşması sağlanacaktır. Ayrıca, birden fazla bölgede yeralan toplam 13 proje tamamlandığında 636 bin hektar arazi sulama imkanına kavuşturulacaktır.

Çok amaçlı bir bölgesel kalkınma projesi olarak yürütülen Güneydoğu Anadolu Projesi çalışmalarına ve uygulamalarına terminine uygun olarak devam edilecektir.

Şanlıurfa Harran Ovasında program döneminde 45 bin hektar arazinin sulanması sağlanacaktır.

YapıŞletDevret modeli ile gerçekleş tirilecek olan Birecik Barajının inşaat hazırlıklarına başlanmıştır.

Karkamış Barajının inşaatına başlanmak üzere temeli atılmış bulunmaktadır.

Cizre ve İlusu Baraj ve Hidroelektrik Santral projeleri 1996 yılı Yatırım Programına alınmış olup, yıl içinde ihale hazırlık çalışmalarına başlanacaktır.

Çamgazi sulaması, Bozova merkez ve BelkisNizip pompaj sulamalarının inşaatlarına 1996 yılında başlanacaktır.

GAP yöresinde tarla içi hizmetleri ile sulama hizmetlerinin uyumlu hale getirilmesi çalışmalarına devam edilecek, bölge çiftçi sinin eğitimi, arazi toplulaştırma ve sulama faaliyetlerine hız verilecektir.

GAP Uluslararası Havaalanının ihalesi 1996 yılında yapılacaktır.

GAP Bölgesinde bulunan 21 adet Küçük Sanayi Sitesinde üstyapı ve 15 adet Küçük Sanayi Sitesinde de altyapı çalışmalarına 1996 yılında başlanacaktır.

Diğer bölgelere göre orman varlığı az olan GAP bölgesinde barajların ekonomik ömürlerinin uzatılmasının sağlanması ve aynı zamanda istihdam imkanlarının artırılması amacıyla enerji ormanı tesisi, ağaçlandırma, fidan ve tohum üretimi, mera ıslahı ve erozyon kontrolü çalışmalarına hız verilecektir.

Nüfus artış hızının nispeten yüksek olduğu bölgelerde aile planlaması çalışmalarına özel önem verilecektir.

Fiziki Planlama ve Kentleşme

Kentleşme sürecinde büyükşehirlere göçü ve sanayi yiğilmasını önleyecek tedbirler alınacak, göç olgusunun metropoller yerine bölge merkezlerine ve orta büyüklükteki yerleşim birimlerine yönlendirilmesi sağla nacaktır.

1996 yılında kent nüfusunun 39,6 milyona, kent sayısının ise 257'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Kentlerde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranının 1996 yılında yüzde 62,6 olması beklenmektedir.

Yerleşme, kentleşme ve konut alanla röndaki sorunlar ile çözüm önerilerinin uluslararası düzeyde tartışılacığı Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II) İstanbul'da toplanacaktır.

Kırsal Alana Götürülen Hizmetler

Kırsal alandaki yerleşim birimlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, 2.000'i yeni yapım, 5.000'i şebeke yenileme ve bakımonarım olmak üzere toplam 7.000 üniteye içmesuyu hizmeti götürülecektir.

Kırsal alandaki şebekeli içmesuyu ile kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin yaygınlaştırılmasına devam edilecek ve 1996 yılında 100 kırsal yerleşim birimine arıtma sistemli kanalizasyon hizmeti götürülecektir.

Göçmen, göçer ve yeni yatırımlar sonucu yerleri kamulaştırılan ailelerin yeniden iskanlarının sağlanması devam edilecek ve 1996 yılında 293 ailenin iskanı gerçekleştirilecektir.

Konut

Kırsal kesimden kentlere olan hızlı göçün yarattığı olumsuzlukların giderilmesi, kentlerdeki barınma sorununa çözüm getirilmesi amacıyla arsa üretimi ve toplu konut uygulamalarının desteklenmesine devam edilecektir.

1996 yılında Toplu Konut İdaresince kendi arsaları üzerinde prefinansman sistemiyle yapımı sürdürülmemekte olan 5.490 konut tamamlanacaktır. Bu suretle, bugüne kadar

Toplu Konut İdaresince finanse edilen toplam 128.500 konuttan 61.200'ü tamamlanmış olacaktır.

Belediye arsaları üzerinde 34 belediyenin işbirliği ile 15.000 konut kredilendirilecek ve Toplu Konut İdaresince ayrıca 30.000 konut için yeni kredi imkanı yaratılacaktır.

1996 yılında 3.194 göçmen konutu ile Dinar Deprem Konutlarından 2.228'i tamam lanacaktır.

1996 yılında iskan ruhsatı alacak konut sayısının 200.000 civarında olacağı tahmin edilmektedir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılarak, özel idareler güçlendirilecektir. Bu kapsamında hizmet üretiminde etkinliği artırmak ve kaynakların rasyonel kullanımını sağlamak amacıyla, kamu hizmetlerinin halka en yakın yönetim birimlerince yerine getirilmesi ilkesi çerçevesinde turizm, çevre, kültür, spor, köy hizmetleri ve sosyal hizmetlere öncelik vererek, merkezi yönetim tarafından sağlan makta olan bazı hizmetlerin İl Özel İdarelerinden başlamak üzere mahalli idarelerin yetki ve sorumluluğuna bırakılması hedeflenecektir.

3360 sayılı Kanun'da yapılacak değişiklikle Valiliklerin, il yönetiminde uzmanlık bilgi ve deneyiminden yararlanabilecekleri ve proje geliştirme çalışmalarında değerlendirilecekleri elemanların istihdamı kolayla şacaktır. Böylece, metropollerde ihtiyaç duyulan elemanların il planlama faaliyet lerinde çalıştırılmaları imkanları getirilecektir.

1580 sayılı Belediye Kanunu günün ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenenecek, bu

konudaki çalışmalar kısa zamanda sonuç landırılarak, belediyelerin yetki ve sorum lülukları, yerinden yönetim ilkesi çerçevesinde artırılacaktır. Böylece belediyeler düzeyinde kaynakların en verimli kullanımını sağlayacak düzenlemeler ve tedbirler getirilecektir.

3194 sayılı İmar Kanunu'nda yapılacak yeni düzenlenmelerle, planlama ve uygulama sürecinde yaşanan yetki karmaşasını önlemek amacıyla merkezi ve yerel yönetimler arasında planların hazırlanması ve uygulanması sürecindeki yetki ve sorumluluklar açık bir şekilde belirlenecektir.

Günün koşulları itibariyle istenen duyarlılıkta olmayan eski kadastro bilgilerinin bir plan dahilinde yenilenmesine imkan sağlamak üzere 2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Kanun'da gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Devletin hükmü ve tasarrufu altında bulunan tespit dışı olup özel mülkiyete açılabilir nitelikte alanların yüzölçümlerinin hesaplanması ve sınırlarının belirlenmesi amacıyla 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nda ve Medeni Kanun'da gerekli değişiklik yapılacaktır.

Organize Sanayi Bölgelerinin kuruluş ve işletilmesindeki aksaklıkları gidermek için yeni bir kanun tasarısı hazırlanacaktır.

Kırsal alanda dağınık yerleşimin düzenlenmesini, göçmenlerin, göçerlerin ve yerleri kamulaştırılanların yerleştirilmesini sağlamak için, 2510 sayılı İşkan Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi çalışmaları tamamlanacaktır.

3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat Kanununda kırsal yerleşmelerde yaygınlaşmaya başlayan şebekeli içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma tesislerinin yapımında

uyum ve koordinasyon sağlanması amacıyla gerekli değişiklik çalışmalarına başlanacaktır.

Konut talebine yeterli kaynak sağlamak üzere yapı tasarruf sandığı sistemi geliştirilecek, rekabetçi piyasa koşulları içinde yeni finans kurumlarının organizasyonu için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Carpık yapışmaya engel olmak ve bu konudaki eksikliklerin giderilmesi amacıyla yönelik olarak 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda gerekli değişiklere ilişkin çalışmalar tamamlanacaktır.

19. METROPOLLERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

a) Mevcut Durum

Kentlere göç hareketi, yerleşme birimleri bazında, ağırlıkla bir milyondan yukarı nüfuslu büyük kentlere doğru devam etmektedir. Metropollere yönelik göç beraberinde işsizlik, yerleşim, konut, çevre, altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim ve asayiş sorunlarını da artırmaktadır. Metropollerin sorunları ayrı bir konu olarak ele alınacak ölçüde yoğunlaşmıştır.

Türkiye'de göç, yönlediği kentler açısından dengesizlik göstermekte ve eğilimlerin büyük kentlere doğru olduğu görülmektedir. Metropollere büyük bir yük getiren göç olgusunun dengelenebilmesi için ülke genelinde gelişme kutuplarının desteklenmesi ihtiyacı artmaktadır.

1985-1990 döneminde, nüfusu 1 milyon dan yukarı kentlerin (İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana) toplam nüfusları yılda ortalama yüzde 5,7 oranında artmış, Türkiye genelinde kentleşme hızı ise yüzde 5 olmuştur.

1990-1995 döneminde, nüfusu 1 milyon dan yukarı kentlerde, Bursa'nın da katil masıyla, yıllık nüfus artış hızının ortalama yüzde 5,8, aynı dönemde Türkiye genel kentleşme hızının yüzde 4,4 olduğu tahmin edilmektedir.

1995-2000 döneminde; İzmit, Gaziantep ve Mersin'in de nüfusu 1 milyondan yukarı kentler kapsamına girmesi ile toplam olarak 8'e çıkacak bu kentlerde, yıllık ortalama nüfus artış hızının yüzde 7,4, aynı dönemde Türkiye'de kentleşme hızının yüzde 4,7 olması beklenmektedir.

Mevcut yasal ve yönetsel yapı, metropol lerde hızlı göçün olumsuz yönde etkilediği kentleşmeyi denetleyememiş ve yönlendirememiştir. Belediyeler ile mülki idareler arasında yeterli ölçüde eşgüdümün sağlananaması, gerekli ve etkin denetimin yapılabanaması sonucu kamu arazileri işgal edilmiş ve plansız bir kentleşme meydana gelmiştir.

Ülke endüstriyel kuruluşlarının yüzde 38'i üç büyük kentimizde bulunmaktadır. İstanbul'un payı yüzde 24, İzmir'in payı yüzde 8 ve Ankara'nın payı yüzde 6'dır.

Sanayinin büyük ölçüde metropollerde gelişmiş olması iskan alanlarını daraltmakta, trafik yoğunluğunu belirli merkezlerde artırmakta, kentiçi ulaşımı ve çevreye ilave yük getirmektedir. Ülke imalat sanayiinin toplam istihdamının 1/3'ünü ve mevcut sanayi tesislerinin ise 1/4'ünü barındıran İstanbul için bu konu özel önem taşımaktadır.

İstanbul Boğazı'ndan transit geçiş yapan gemi sayısı yılda yaklaşık 40 bin adet olup, bunun yarısı yabancı bayraklı gemilerdir. 1952-1991 yılları arasındaki 444 adet deniz kazasının yüzde 35'i son dört yılda meydana gelmiştir. Bu durum İstanbul'un deniz

ulاسımdında ve Boğaz güvenliğinde büyük sorun yaratmaktadır.

Metropollerde çevreye zarar vermeden katı atıkları ayıklayan, geri kazanan, düzenli ve sağlıklı bir şekilde depolayan katı atık yönetim sistemleri henüz kurulamamıştır. Sağlıksız çöp alanları yakın çevrelerindeki yerleşimleri tehdit eder boyutlara varmıştır.

Özellikle İstanbul'da düşük kalorili ve yüksek oranda kükürt ihtiyaca eden kömürün çok kullanılması ve taşit araçlarından çıkan kontrolsüz ve karbon monoksitçe zengin ekzoz gazı emisyonu hava kirliliğini artırmaktadır.

b) Amaçlar

Metropolere büyük bir yük getiren göç olsunun dengelenebilmesi için, endüstrinin yerleşimi yeniden yönlendirilecektir. Bu amaçla, ülke genelinde gelişme kutupları belirlenecek; orta büyülükteki ara kademe kentlerde altyapı yatırımları yoğunlaştırı lacaktır.

Metropollerin ve çevre illerin sorunlarını çözmek ve sosyoekonomik orta vadeli gelişme desenini belirlemek için Bölgesel Gelişme Planı çalışmalarına başlanacaktır.

Sorunları nedeniyle öncelik verilmesi gereken İstanbul'a yönelik önlemler yalnızca İstanbul ili ile sınırlı kalmayacak ve il sınırlarının ötesine geçen etkileri de dikkate alınarak oluşturulacak bölgenin planlaması yapılacaktır.

İstanbul'un tarihi süreç içerisinde oluşan bölgesel metropol kimliğini aşarak uluslararası çağdaş bir metropol haline getirilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla, İstanbul'un planlı gelişmesine, sosyal, kültürel ve ekonomik fonksiyonlarının güçlendirilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir.

Bölgesel gelişme planlarının yanısıra bu planlarla uyumlu olarak fiziki plan çalışmaları da yapılacaktır. Bu çerçevede geliştirilecek ticaret, sanayi ve konut politikaları ile çevre ve mekan kaliteleri korunacak ve kentsel büyümeye denetim altına alınacaktır.

Hızla artan konut ihtiyacını karşılamak, gecekondu ve kaçak yapılaşmayı önlemek amacıyla, metropollerin yakın çevrelerinde kentsel gelişme alanları planlanacaktır. Bunun için başta kamu arazileri olmak üzere altyapısı hazır, planlı arsa üretilecek ve toplu konut uygulamaları sürdürülecektir.

Oluşturulacak uydu kentler ile metro pollerde merkezdeki yoğunlaşma önlenecek ve özellikle İstanbul kentsel fonksiyonları itibarıyle çok merkezli bir yapıya kavuştu rulacaktır.

İstanbul ve çevresinde önemli bir sorun haline gelen sanayi tesislerinin bölge dışına taşınması özendirilmeye devam edilecektir. Bu çerçevede, İstanbul ili ve çevresinde sanayi yoğunluğu azaltılacak ve bazı sektörlerde yatırım teşvikleri sınırlanılacaktır.

Ülkenin yurtçi ve yurtdışı bağlantısında önemli ölçüde görev yapmakta olan Atatürk Havalimanının kapasitesini, son yıllarda artan yolcu trafiği gözönünde bulundurularak 10 milyon kişi/yıl kapasiteye çıkaracak şekilde başlatılan Atatürk Havalimanı Gelişim Çalışmalarına devam edilecektir.

İstanbul Kurtköy Havaalanı Projesinin etüdleri tamamlandıktan sonra 1996 yılı içerisinde ihalesi yapılacaktır.

İstanbul'un uzun vadeli işmesuyu ihtiyacını karşılamak amacıyla yürütülen Yeşilçay Projesinin de içinde yer aldığı Büyük Melen

Projesinin inşaatına 1996 yılında başla nacaktır.

Boğazlardan güvenli geçişin sağlanması amacıyla geçişleri kontrol edecek ve gerekiğinde acil yardımda bulunacak bir yapılanma için çalışmalar başlatılacaktır.

Metropollerdeki çöp alanlarının rehabili tasyonu öncelikle tamamlanacaktır.

Metropollerde iyi kaliteli yerli kömürlerle birlikte ithal kömür kullanımı için gerekli tedbirler alınacak, kaçak kömür girişi engellenecek ve doğalgaz kullanımı yaygınlaşdırılacaktır.

İzmir körfezinde kirliliği giderici çalışmalara önem verilecektir.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

775 sayılı Gecekondu Kanunu'ndaki cezai hükümlerin gecekondu ve imara aykırı yapılmasına önlemede yaptırım gücü kalmamıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarına ve gerçek kişilere ait arazilerin rızasız ve zor kullanılarak ele geçirilmesinin önlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamında caydırıcı önlemlerin uygulamaya konması, belediyelere arsa sağlanması yeniden düzenlenmesi amacıyla 775 sayılı Kanun'da gerekli değişiklikler yapılacak ve belirtilen Kanun güncelleştirilecektir.

İlçe belediyelerince yapılan uygulama imar planlarının büyükşehir belediyeleri tarafından onaylanması aşamasında doğan aksaklılıkların giderilmesi için 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda onama süresinin belirtilmesine yönelik gerekli değişiklik yapılacaktır.

V. ÇEVRENİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ

20. ÇEVRE İLE İLGİLİ KURUMSAL DÜZENLEMELER

a) Mevcut Durum

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı doğrul tusunda çevre politikalarının ekonomik ve sosyal politikalara entegrasyonunun sağla narak çevre ve kalkınmanın uyumlaştırılması gerekmektedir.

Çevre yönetiminden sorumlu kuruluşlar arasında, eşgüdüm, işbirliği ve işbölümü sağlanması, hukuki düzenlemelerde etken bir çevre yönetimine imkan verecek düzeye gelinmesi önemini korumaktadır. Merkezi politika, strateji, plan ve programların yerel ölçekte uygulamaya yansıması için yerel yönetimlerin yetki ve görevlerinin net bir şekilde ortaya konulması ve bu doğrultuda uygulamaya geçirilmesi için yasal ve mali düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, etkin bir çevre yönetiminin hayatı geçirilmesine yardımcı olacak Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı çalışması sürdür rülmektedir.

Etkin bir çevre yönetiminin teknik araçları olan ve bu konudaki temel ihtiyaçları karşı laması gereken veri ve bilgi sistemlerinin oluşturulması, izleme sisteminin kurulması ve envanter çalışmalarının yapılmasına hemen her sahada ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmalara dayalı, standart geliştirme süreçlerinden geçirilerek hazırlanacak çevre ölçüleri ve standartlarının oluşturulması için köklü çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Çevreyi korumak ve çevre korumayı bir yaşam biçimini haline getirmek, sürekli bir çevre eğitimi ile mümkün olabileceğinden çevre yönetimine katılımı her düzeyde

sağlayabilmek üzere örgün ve yaygın eğitim sisteminde düzenlemeler yapılması önemini korumaktadır.

Çevre konusundaki uluslararası taahhütlerimizi yerine getirmede kalkınma çabaları mizi engellemeyecek ve haklarımıza savuna bilecek altyapının oluşturulması zorunludur. Bu nedenle sözkonusu taahhütlerimizin değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir.

Kırlılıkla mücadele konusunda etkinlik sağlamak üzere acil eylem planlarının hazırlanması önem arzettmektedir.

b) Amaçlar

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı doğrulutsunda çevre politikaları ekonomik ve sosyal politikalara entegre edilerek çevre ve kalkınmanın uyumlama yapılması sağlanacaktır.

Etkin bir çevre yönetimi için Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı çalışması tamamlanacak, etkili ve eşgündüm içinde çalışan bir çevre denetim sistemi kurulacaktır.

Çevresel etki değerlendirme sistemi etkinleştirilecek; çevre izleme ve ölçüm altyapısı oluşturulacak, çevre envanterleri, istatistikleri, standartları, çevre dostu teknolojiler için gerekli araştırmalar gerçekleştirilecektir, veri ve bilgi erişim sistemleri geliştirilecek, çevre ve kalkınma göstergeleri hazırlanacaktır.

c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Çevre Kanunu, günün ihtiyaçlarını karşılamak ve kuruluşlar arasındaki yetki ve sorumluluk dağılımını netleştirmek üzere yeniden düzenlenenecektir.

Turizmi Teşvik Kanunu'nda turizm yatırımlarında doğal çevrenin korunmasını sağlamak üzere yeniden düzenleme çalışmaları başlatılacaktır.

Orman Kanunu'nun doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi ve ormanların tahribatını önleyecek şekilde yeniden düzenlenmesi çalışmaları başlatılacaktır.

Kıyı Kanunu'nun topografik koşullar ve doğal kaynaklar dikkate alınacak şekilde yeniden düzenlenmesi için çalışmalar başlatılacaktır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda kültür varlıklarını korumanın yanında tabiat varlıklarının da korunması doğrultusunda düzenleme yapılacaktır.

Çevre Kanunu kapsamında çıkarılmış olan Hava Kalitesinin Korunması, Su Kirliliği Kontrol, Gürültü Kontrol, Çevresel Etki

Değerlendirme ve Çevre Kirliliğini Önleme Fonu Yönetmeliklerinin revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.

Çevre istatistiklerinin derlenmesi, değer lendirilmesi, veri tabanlarının oluşturulması için ihtiyaç duyulan kurumsal yapılanma sağlanacaktır.

Çevre Bakanlığı bünyesinde Çevre Ölçüleri ve Standartları Enstitüsü'nün kurulması için hazırlık çalışmaları yapılacaktır.

Çevre sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesi, çevre öğelerinin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi, çevre önceliklerinin ulusal, yerel ve bölgesel ölçekte belirlenmesi amacıyla hazırlanmakta olan Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı doğrultusunda öngörülen hukuksal ve kurumsal düzenlemelerin idari ve teknik altyapı çalışmaları başlatılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. MAKROEKONOMİK GELİŞMELER VE PROJEKSİYONLAR1.

GSMH Büyümesi ve Üretim

1995 yılının Ocak-Eylül döneminde yüzde 4,0 oranında artan tarım sektörü katma değeri, yılın son çeyreğindeki gerileme ile birlikte yılın tamamında yüzde 2,6 oranında artmıştır. Tarım sektörü büyümesinde, çiftçilik ve hayvancılık sektörü katma değerindeki yüzde 0,6'lık sınırlı artışa karşın, ormancılık sektörü katma değerinin yüzde 35,1 oranında yükselmesi etkili olmuştur. 1995 yılında, bakliyat, diğer tarla ürünleri ve sebze üretimdeki gelişmeler tarımsal katma değerin artışına olumlu katkıda bulunurken, meyve üretiminde gerileme gözlenmiştir.

TABLO: III.1 Katma Değer Artış Hızları (Sabit Üretici Fiyatlarıyla, Yüzde Değişme)					
Sektörler	1992	1993	1994	1995(1)	1996) (2)
Tarım	4,3	1,3	0,7	2,6	3,0
Sanayi	5,9	8,2	5,7	12,1	4,8
Hizmetler	6,5	10,7	6,6	6,4	4,5
GSYIH (PF)	6,0	8,0	5,5	7,3	4,5
GSMH (PF)	6,4	8,1	6,1	8,1	4,5

Kaynak: DPT, DİE
(1) Gerçekleşme Tahmini
(2) Program

1994 yılında yüzde 5,7 oranında gerçek leşen sanayi sektörü katma değerindeki gerileme, 1995 yılının ilk çeyreğinde de azalarak devam etmiştir. Ancak, 1995 yılının ikinci çeyreğinden itibaren, iç talepteki canlanma ile birlikte, sanayi üretimi ve kapasite kullanım oranları hızlı bir artış eğilimine girmiştir. Sanayi

sektörü katma değeri, yılın ikinci çeyreğinde yüzde 20,3, üçüncü çeyreğinde yüzde 17,9 ve son çeyreğinde ise yüzde 11,9 oranında artış kaydetmiştir. Böylece, sanayi sektörü katma değerindeki yıllık ortalama artış yüzde 12,1 olmuştur.

1995 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,7 oranında gerileyen hizmetler sektörü katma değeri ise, sanayi sektöründeki ve ithalattaki gelişmelere bağlı olarak yılın ikinci çeyreğinden itibaren canlanmış ve yılın tamamında yüzde 6,4 oranında artış kaydetmiştir.

Böylece, 1995 yılında GSYİH büyümesi yüzde 7,3 oranında gerçekleşmiş ve net dış alem faktör gelirlerindeki artıların etkisi ile GSHM yüzde 8,1 oranında büyümüştür.

1996 yılında GSHM büyümesinin uzun dönem eğilimine yaklaşarak yüzde 4,5 oranında artması beklenmektedir. Üretici fiyatlarıyla GSYİH'nın yüzde 4,5, tarım sektörünün yüzde 3,0, sanayi sektörünün yüzde 4,8 ve hizmetler sektörünün yüzde 4,5 oranında büyüyeceği tahmin edilmiştir. Böylece, GSYİH'dan tarım sektörünün yüzde 14,8, sanayi sektörünün yüzde 27,1, hizmetler sektörünün ise yüzde 58,1 oranında pay almaları beklenmektedir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1995 yılında cari fiyatlarla 2.713 dolar olan fert başına GSHM'nın, 1996 yılında 2.761 dolara yükseleceği tahmin edilmektedir

TABLO : III.2 Fert Başına GSMH

Yıllar	Yıl Ortası Nüfusu (1) (Bin Kişi)	Cari Fiyatlarla			1994 Fiyatlarıyla			Satin Alma Gücü Paritesi (SAGP)	SAGP Göre Fert Başına GSYİH
		GSMH (Milyar TL.)	Fert Başına GSMH		GSMH (Milyar TL.)	Fert Başına GSMH		(Dolar/TL) (3)	(Dolar)
		TL	Dolar (2)	TL	Dolar (2)	(Dolar)			
1976	40 915	868	21 216	1 338	2 137 703	52 247 413	1 759	11,7	1 790
1977	41 768	1 108	26 534	1 488	2 201 547	52 708 944	1 774	13,5	1 945
1978	42 640	1 646	38 602	1 604	2 228 580	52 265 015	1 760	18,4	2 081
1979	43 530	2 877	66 081	1 760	2 217 646	50 945 226	1 715	29,8	2 198
1980	44 438	5 303	119 335	1 570	2 156 010	48 517 261	1 633	51,2	2 299
1981	45 540	8 023	176 169	1 598	2 259 718	49 620 509	1 670	67,2	2 582
1982	46 688	10 612	227 293	1 412	2 329 496	49 894 954	1 680	81,2	2 768
1983	47 864	13 933	291 096	1 299	2 427 645	50 719 645	1 708	99,0	2 935
1984	49 070	22 168	451 757	1 238	2 600 178	52 989 165	1 784	141,0	3 179
1985	50 306	35 350	702 706	1 356	2 712 038	53 910 824	1 815	208,0	3 354
1986	51 433	51 185	995 174	1 487	2 895 377	56 294 143	1 895	276,0	3 598
1987	52 561	75 019	1 427 282	1 668	3 179 533	60 492 240	2 037	358,0	3 971
1988	53 715	129 175	2 404 824	1 693	3 225 677	60 051 701	2 022	584,0	4 119
1989	54 893	230 370	4 196 709	1 979	3 278 196	59 719 751	2 010	982,0	4 217
1990	56 098	397 178	7 080 066	2 715	3 585 235	63 910 208	2 152	1491,0	4 699
1991	57 305	634 393	11 070 462	2 655	3 597 753	62 782 530	2 114	2288,0	4 806
1992	58 401	1 103 605	18 897 021	2 744	3 828 122	65 548 916	2 207	3640,0	5 143
1993	59 491	1 997 323	33 573 525	3 056	4 139 808	69 587 137	2 343	5990,0	5 562
1994	60 576	3 887 903	64 182 232	2 161	3 887 903	64 182 232	2 161	12116,0	5 271
1995	61 644	7 644 206	124 005 679	2 713	4 202 272	68 170 005	2 295		
1996(4)	62 697	13 500 050	215 322 106	2 761	4 391 374	70 041 214	2 358		

Kaynak: DİE, OECD, DPT.

(1) DİE yıl ortası nüfus tahminidir.

(2) Merkez Bankası Döviz Alış Kuru kullanılarak hesaplanmıştır.

(3) OECD tarafından GSYİH için hesaplanan Satın Alma Gücü Paritesidir.

(4) DPT tahminidir.

	6,1							
10,0	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996(1)
TARIM	7,6	6,8	0,9	4,3	1,3	0,7	2,6	3,0
SANAYİ	4,6	8,6	2,7	5,9	8,2	5,7	12,1	4,8
HİZMET.	0,9	10,3	0,6	6,5	10,7	6,6	6,4	4,5

rindaki

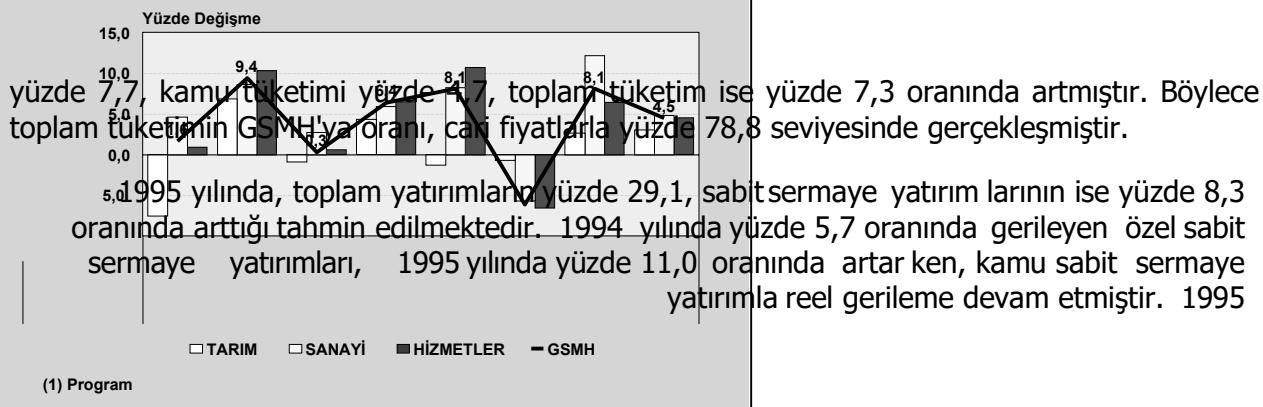
TABLO: III.3 Sektörlerin GSYİH İçindeki Payları
(Cari Üretici Fiyatlarıyla, Yüzde Pay)

Sektörler	1992	1993	1994	1995(1)	1996)	(2)
Tarım	15,0	15,4	15,5	15,0	14,8	
Sanayi	25,6	24,5	26,4	27,0	27,1	
Hizmetler	59,4	60,1	58,1	58,0	58,1	
GSYİH (PF)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Kaynak: DPT, DİE
(1) Gerçekleşme Tahmini.
(2) Program.

GRAFİK: 1 GSMH VE SEKTÖREL BÜYÜME HİZLARI

1996 Yılı Programı

2. EKONOMİNİN GENEL DENGESİ

1994 yılında yüzde 12,6 oranında gerileyen yurt içi talebe karşın, net mal ve hizmet ihraçında sağlanan olumlu gelişmeler sonucunda GSMH'daki gerileme yüzde 6,1 seviyesinde kalmıştır. 1995 yılında toplam talep yüzde 12,0 oranında artarken, özellikle ithalattaki artışa bağlı olarak dış dengenin GSMH büyümeye katkısının negatif 3,8 puan olmasına rağmen, GSMH büyümesi yüzde 8,1 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında yurt içi talepteki artış özellikle özel nihai tüketim harcamaları ve özel yatırım harcamalarındaki canlanmadan kaynaklanmıştır. 1995 yılında sabit fiyatlarla özel tüketim

yılında, üretim ve ithalattaki gelişmelere bağlı olarak, özel kesim stoklarında artış gözlenmiş ve toplam stok değişiminin GSMH büyümesine katkısı 4,2 puan seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece, 1994 yılında cari fiyatlarla yüzde 21,5 olan toplam yatırımların GSMH içindeki payı, 1995 yılında yüzde 24,7 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında kamu harcanabilir geliri sabit fiyatlarla yüzde 2,5 oranında artmıştır. Kamu harcanabilir gelirindeki artışın sınırlı kalması, vasıtazız vergilerin GSMH içindeki payının azalması ve sosyal fonlardaki bozulmadan kaynaklanmıştır. 1995 yılında özel harcanabilir gelirdeki reel artış ise yüzde 8,7 oranında gerçekleşmiştir.

1994 yılında cari fiyatlarla yüzde 22,9 olarak gerçekleşen toplam yurtçi tasarrufların GSMH içindeki payı 1995 yılında yüzde 21,2'ye düşmüştür. Bu düşüşte, özel tasarrufların GSMH'ya oranının yüzde 24,2'den yüzde 22,4'e gerilemesi etkili olmuştur.

1996 yılında toplam yurt içi talebin sabit fiyatlarla yüzde 5,5 oranında artması öngörmektedir. Özel tüketim artışının yüzde 4,9, kamu tüketim artış hızının ise yüzde 6,5

olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Böylece, toplam tüketimdeki artış yüzde 5,1 olacak, toplam tüketimin GSMH içindeki payı yüzde 78,7 seviyesinde kalacaktır.

1996 yılında kamu sabit sermaye yatırımlarının reel olarak yüzde 22,1, özel sabit sermaye yatırımlarının yüzde 6,5,

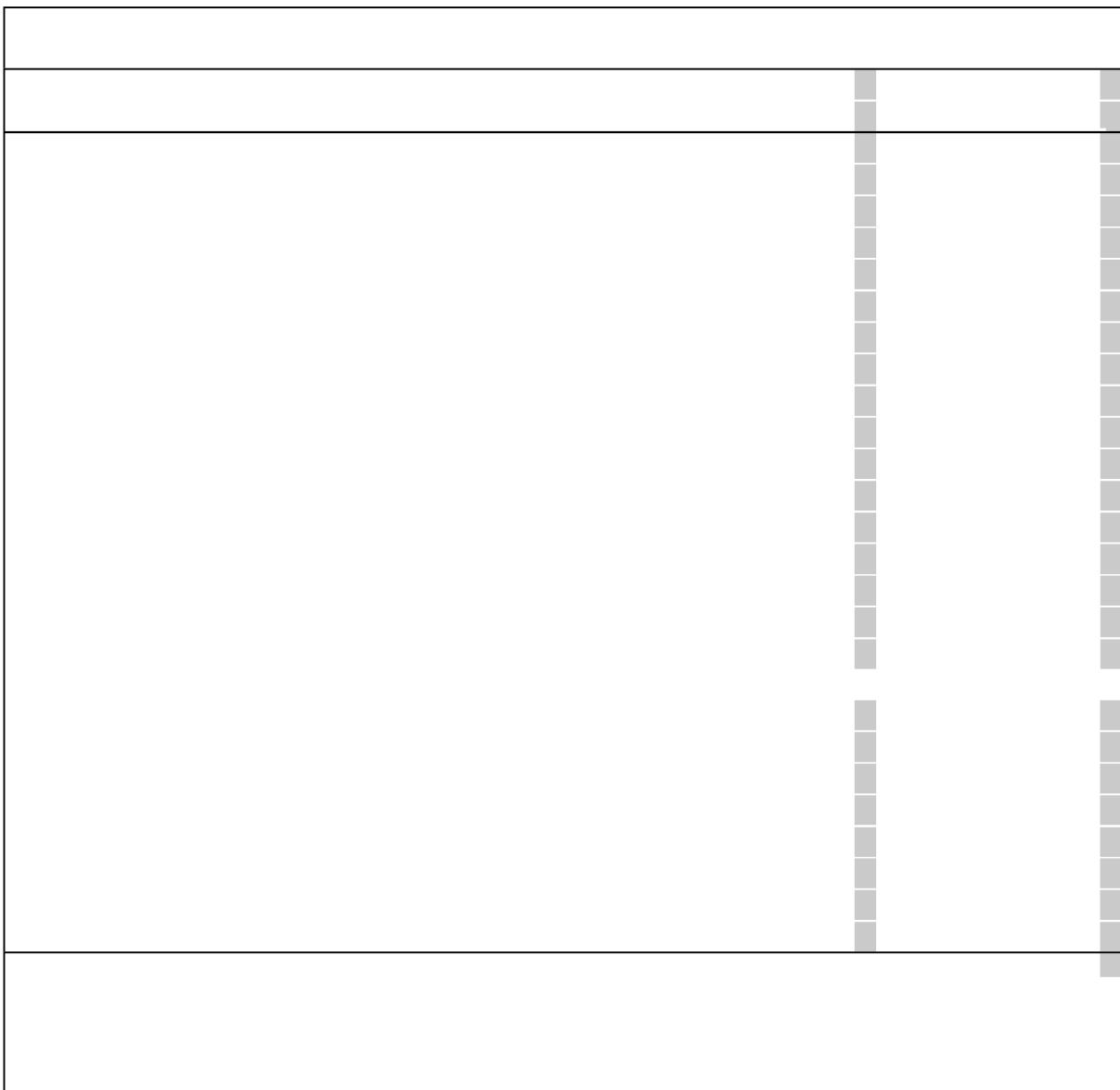
toplam sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 9,4 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Stoklara yapılan ilavelerin GSMH içindeki payının azalması ile birlikte 1996 yılında toplam yatırımlardaki reel artışın yüzde 6,8 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Böylece, toplam yatırımların, GSMH içindeki payı yüzde 25,2'ye yükselecektir.

TABLO:III.4 Ekonominin Genel Dengesi

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

					1994	1995 (1)	1996 (2)	1994	1995(1)	1996(2)	Yüzde Pay
I. 1. GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA	3 887 903	7 644 206	13 500 050	100,0	100,0	100,0					
2. DIŞ KAYNAK	57 323	266 181	526 500	1,5	3,5	3,9					
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	7 910 387	14 026 550	98,5	103,5	103,9					
4. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 884 904	3 395 644	21,5	24,7	25,2					
5. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 786 277	3 301 012	24,3	23,4	24,5					
5.1 Kamu	192 242	320 433	661 551	4,9	4,2	4,9					
5.2 Özel	753 944	1 465 844	2 639 462	19,4	19,2	19,6					
6. STOK DEĞİŞMESİ	111 902	98 627	94 632	2,9	1,3	0,7					
6.1 Kamu	50 632	35 131	641	1,3	0,5	0,0					
6.2 Özel	61 270	133 758	93 990	1,6	1,7	0,7					
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	6 025 483	10 630 906	77,1	78,8	78,7					
II. 8. KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	370 886	655 739	1 138 145	9,5	8,6	8,4					
9. KAMU TÜKETİMİ	418 750	751 195	1 430 328	10,8	9,8	10,6					
10. KAMU TASARRUFU	47 864	95 456	292 184	1,2	1,2	2,2					
11. KAMU YATIRIMI	141 610	285 302	662 192	3,6	3,7	4,9					
12. KAMU (TAS.YAT.) FARKI	189 474	380 758	954 375	4,9	5,0	7,1					
III 13. ÖZEL HARCANABİLİR GELİR	3 517 016	6 988 467	12 361 905	90,5	91,4	91,6					
14. ÖZEL TÜKETİM	2 577 546	5 274 289	9 200 578	66,3	69,0	68,2					
15. ÖZEL TASARRUF	939 470	1 714 179	3 161 327	24,2	22,4	23,4					
16. ÖZEL YATIRIM	692 674	1 599 602	2 733 452	17,8	20,9	20,2					
17. ÖZEL (TAS.YAT.) FARKI	246 796	114 577	427 875	6,3	1,5	3,2					
18. ÖZEL TASARRUF ORANI	26,7	24,5	25,6								
19. TOPLAM YURTİÇİ TASARRUFLAR	891.606	1 618 723	2 869 144	22,9	21,2	21,3					
20. S.SERMAYE YATIRIMI/GSMH	24,3	23,4	24,5								
21. YURTİÇİ TASARRUFLAR/GSMH	22,9	21,2	21,3								
KAYNAK: DPT (1) Gerçekleşme Tahmini (2) Program											

1996 yılında faiz giderlerindeki yükselmenin de etkisiyle cari transfer harcamaları ile sosyal güvenlik kuruluşları açıklarının artması nedeniyle kamu harcanabilir gelirinin yüzde 4,3 oranında gerilemesi, özel harcanabilir gelirin ise yüzde 5,4 oranında artması öngörülmektedir.

1996 yılında sabit fiyatlarla toplam yurtçi tasarrufların yüzde 2,6 oranında artması beklenmektedir. Cari fiyatlarla, toplam yurtçi tasarrufların GSMH'ya oranının yüzde 21,3, özel tasarrufların, özel harcanabilir gelire oranının ise yüzde 25,6 olacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: III.5 Ekonominin Genel Dengesi

(1994 Fiyatlarıyla,Milyar TL.)

Yüzde Değişme

	1994	1995 (2)	1996 (3)	1995 (2)	1996 (3)
I. 1. GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA	3 887 903	4 202 272	4 391 374	8,1	4,5
2. DIŞ KAYNAK (1)	57 323	89 603	137 248	3,8	1,1
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	4 291 874	4 528 622	12,0	5,5
4. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 077 006	1 150 295	29,1	6,8
5. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 024 684	1 120 589	8,3	9,4
5.1 Kamu	192 242	187 914	229 460	2,3	22,1
5.2 Özel	753 944	836 771	891 129	11,0	6,5
6. STOK DEĞİŞMESİ (1)	111 902	52 322	29 706	4,2	0,5
6.1 Kamu	50 632	18 637	201	0,8	0,4
6.2 Özel	61 270	70 959	29 504	3,4	1,0
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	3 214 868	3 378 327	7,3	5,1
II. 8. KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	370 886	380 044	363 542	2,5	4,3
9. KAMU TÜKETİMİ	418 750	438 271	466 708	4,7	6,5
10. KAMU TASARRUFU	47 864	58 227	103 165		
11. KAMU YATIRIMI	141 610	169 276	229 662	19,5	35,7
12. KAMU (TAS.YAT.) FARKI	189 474	227 503	332 827		
III 13. ÖZEL HARCANABİLİR GELİR	3 517 016	3 822 228	4 027 832	8,7	5,4
14. ÖZEL TÜKETİM	2 577 546	2 776 598	2 911 620	7,7	4,9
15. ÖZEL TASARRUF	939 470	1 045 631	1 116 212	11,3	6,8
16. ÖZEL YATIRIM	692 674	907 730	920 633	31,0	1,4
17. ÖZEL (TAS.YAT.) FARKI	246 796	137 901	195 579		
18. ÖZEL TASARRUF ORANI	26,7	27,4	27,7		
19. TOPLAM YURTÇI TASARRUFLAR	891 606	987 404	1 013 047	10,7	2,6
20. S.SERMAYE YATIRIMI/GSMH	24,3	24,4	25,5		
21. YURTÇI TASARRUFLAR/GSMH	22,9	23,5	23,1		

KAYNAK: DPT

(1) Yüzde değişimeleri GSMH büyumesine katkıları göstermektedir.

(2) Gerçekleşme Tahmini

(3) Program.

TABLO: III.6 Kaynaklar Harcamalar Dengesi

	1994	1995(2)	1996(3)	Yüzde Değişme	
				1995(2)	1996(3)
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)					
1. GSMH	3 887 903	7 644 206	13 500 050	96,6	72,4
2. DIŞ KAYNAK(1)	57 323	266 181	526 500	8,3	3,4
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	7 910 387	14 026 550	106,5	77,3
4. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 786 277	3 301 012	88,8	84,8
Kamu	192 242	320 433	661 550	66,7	106,5
Özel	753 944	1 465 844	2 639 462	94,4	80,1
5. STOK DEĞİŞMESİ (1)	111 902	98 627	94 632	5,4	0,1
Kamu	50 632	35 131	641	0,4	0,5
Özel	61 270	133 758	93 990	5,0	0,5
6. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 884 904	3 395 644	125,9	80,1
Kamu	141 610	285 302	662 192	101,5	132,1
Özel	692 674	1 599 602	2 733 452	130,9	70,9
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	6 025 483	10 630 906	101,1	76,4
Kamu	418 750	751 195	1 430 328	79,4	90,4
Özel	2 577 546	5 274 289	9 200 578	104,6	74,4
(1994 Fiyatlarıyla, Milyar TL.)					
1. GSMH	3 887 903	4 202 272	4 391 374	8,1	4,5
2. DIŞ KAYNAK(1)	57 323	89 603	137 248	3,8	1,1
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	4 291 874	4 528 622	12,0	5,5
4. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 024 684	1 120 589	8,3	9,4
Kamu	192 242	187 914	229 460	2,3	22,1
Özel	753 944	836 771	891 129	11,0	6,5
5. STOK DEĞİŞMESİ (1)	111 902	52 322	29 706	4,2	0,5
Kamu	50 632	18 637	201	0,8	0,4
Özel	61 270	70 959	29 504	3,4	1,0
6. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 077 006	1 150 295	29,1	6,8
Kamu	141 610	169 276	229 662	19,5	35,7
Özel	692 674	907 730	920 633	31,0	1,4
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	3 214 868	3 378 327	7,3	5,1
Kamu	418 750	438 271	466 708	4,7	6,5
Özel	2 577 546	2 776 597	2 911 620	7,7	4,9

Kaynak: DPT

(1) Yüzde değişimleri, GSMH büyümESİNE katkılarını göstermektedir.

(2) Gerçekleşme Tahmini

(3) Program

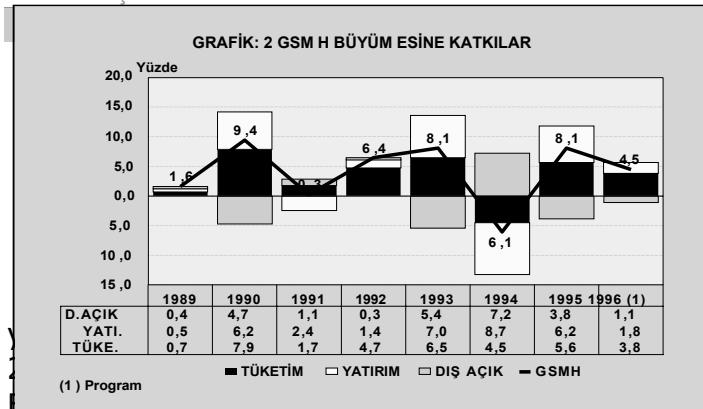
3. SERMAYE BİRİKİMİ

1995 yılında sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranının yüzde 23,4, toplam yarı rımların GSMH'ya oranının ise yüzde 24,7 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu oranlar 1994 yılında sırasıyla yüzde 24,3 ve yüzde 21,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. 1995 yılında özel ve kamu sabit sermaye yatırım larının GSMH içindeki payları, 1994 yılına göre sırasıyla 0,2 puan ve 0,7 puan gerile yerek yüzde 19,2 ve yüzde 4,2 olmuştur.

1996 yılında toplam yatırımların GSMH'ya oranının yüzde 25,2, sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranının ise yüzde 24,5 olması hedeflenmektedir. Özel ve kamu sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki paylarının ise sırasıyla yüzde 19,6 ve yüzde 4,9 olacağı öngörülmektedir.

B. YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI

1995 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının yüzde 30,6'sının Genel ve Katma Bütçeli Kuruluşlar, yüzde 28,3'ünün KİT'ler, yüzde 19,7' sinin Mahalli İdareler, yüzde 2,8'inin İller Bankası, yüzde 2,7'sinin Döner Sermayeli Kuruluşlar, yüzde 16,0'sının ise Fonlar tarafından gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir.

sektörlerin toplam özel sabit sermaye yatırımları içindeki payının, 1995 yılında yüzde 34,9 oranına yükseldiği tahmin edilmektedir.

1996 yılında kamu sabit sermaye yatırımlarının tahsisinde, geleneksel kamu hizmetlerinin aksamadan sürdürülebilmesine, beşeri sermayenin geliştirilmesine ve öncelikle bitirilmesi gereken yatırımların tamamlanmasına yönelik projelere ağırlık verilmiştir. Bu çerçevede, enerji, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri sektörlerinin paylarının artırılması, ulaştırmahaberleşme sektörünün payının ise azaltılması hedeflenmiştir.

Özel sabit sermaye yatırımlarının 1996 yılında reel olarak yüzde 6,5 oranında artması öngörmüştür. Sektörler itibariyle bakıldığından, enerji sektöründe yüzde 105,1, turizm sektöründe yüzde 14,1, ulaşım ve haberleşme sektöründe yüzde 8,4, imalat sektöründe ise yüzde 6,5 oranında reel artış olması beklenmektedir. Enerji sektörü yatırımlardaki yüksek artış hızı, Yapışlet Devret modeliyle gerçekleştirilecek projelerden kaynaklanmaktadır.

İçinde tarım, imalat, enerji, ve eğitim sektörünün payı ise azalmıştır.

Yatırımlarının ağırlıklı olduğu sektörlerdeki yatırımlarının yüzde 11,0 oranında arttığı

ulaştırmahaberleşme sektöründe yüzde 15,7 oranında artmıştır.

Ticarete konu mal ve hizmet üreten

sektörlerin toplam özel sabit sermaye yatırımları içindeki payının, 1995 yılında yüzde 34,9

oranına yükseldiği tahmin edilmektedir.

TABLO:III.7 Kamu Sabit Sermaye Yatırımları (1994)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

Sektörler	Genel + Katma (1)	KİT	Özelleş Kap. Kur.	Fonlar	İller Bankası	Döner Sermaye	AL TOPLAM	Yüzde Dağılım	Mahalli İdareler	TOPLAM KAMU	Yüzde Dağılım
TARIM	17 320	1 070	0	0	0	404	18 794	11,7	307	19 101	9,9
MADENCİLİK	1 792	2 877	0	0	0	0	4 669	2,9	0	4 669	2,4
İMALAT	98	2 630	2 646	0	45	5	5 424	3,4	310	5 734	3,0
ENERJİ	6 097	13 901	0	2 109	0	0	22 107	13,7	57	22 164	11,5
ULAŞTIRMA	19 637	25 320	4 602	17 749	0	201	67 509	42,0	12 056	79 565	41,4
TURİZM	901	0	0	277	38	150	1 366	0,8	2 640	4 007	2,1
KONUT	557	0	0	1 690	0	0	2 247	1,4	1 032	3 280	1,7
EĞİTİM	9 460	0	0	2 287	0	625	12 373	7,7	1 815	14 188	7,4
SAĞLIK	5 175	13	0	1 000	0	1 053	7 241	4,5	457	7 698	4,0
DİĞER HİZMETLER	11 751	681	2	754	5 768	217	19 173	11,9	12 664	31 836	16,6
İKTİSADI	6 648	681	2	565	183	217	8 296	5,2	1 499	9 795	5,1
SOSYAL	5 103	0	0	189	5 585	0	10 877	6,8	11 164	22 041	11,5
TOPLAM	72 788	46 493	7 249	25 866	5 850	2 655	160 902	100,0	31 339	192 242	100,0
YÜZDE DAĞILIM	45,2	28,9	4,5	16,1	3,6	1,7	100,0				
YÜZDE DAĞILIM	37,9	24,2	3,8	13,5	3,0	1,4	83,7		16,3	100,0	

KAYNAK:DPT.

(1) Yatırım İşçiliği Dahildir.

TABLO:III.8 Kamu Sabit Sermaye Yatırımları (1995) (1)

TABLO:III.8 Kamu Sabit Sermaye Yatırımları (1995) (1)

Sektörler

TARIM MADENCİLİK İMALAT ENERJİ ULAŞTIRMA TURİZM KONUT EĞİTİM SAĞLIK

DİĞER HİZMETLER İKTİSADİ SOSYAL

TOPLAM

YÜZDE DAĞILIM YÜZDE DAĞILIM

Genel + Katma (2)

21 933
248
46
5 748
19 315
1 305
828
16 755
6 808
15 179
7 841
7 338
88 164
38,0
30,6

KİT

545
4 134
5 193
26 416
29 242
0
0
0
7
1 794
1 794
0
67 332
29,1
23,3

Özelleş Kap. Kur.

0	
10	
12 098	
0	
2 170	
0	
0	
0	
0	
0	
0	
14 278	
6,2	
5,0	

Fonlar

0
0
0
5 447
27 855
1 095
2 143
5 614
2 172
1 877
1 296
581
46 204
19,9
16,0

İller Bankası

0
0
99
0
0
86
0
0
0
7 892
232
7 660
8 077
3,5
2,8

Döner Sermaye

3 778
0
18
0
241
508
0
1 063
1 827
242
242
0
7 677
3,3
2,7

AL TOPLAM

26 256
4 392
17 454
37 611
78 823
2 994
2 971
23 433
10 814
26 984
11 405
15 579
231 731
100,0
80,3

Yüzde Dağılım

11,3
1,9
7,5
16,2
34,0
1,3
1,3
10,1
4,7
11,6
4,9
6,7
100,0

**Mahalli
İdareler**

567
0
572
151
22 282
4 525
1 845
3 195
871
22 693
2 855
19 839
56 702
19,7

TOPLAM KAMU

26 823

4 392

18 026

37 762

101 105

7 520

4 816

26 628

11 684

49 678

14 260

35 418

288 433

100,0

Yüzde Dağılım

9,3
1,5
6,2
13,1
35,1
2,6
1,7
9,2
4,1
17,2
4,9
12,3
100,0

KAYNAK:DPT.
(1) Gerçekleşme Tahmini.
(2) Yatırım İşçiliği Hariçtir.

TABLO:III.9 Kamu Sabit Sermaye Yatırımları (1996) (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

Sektörler	Genel + Katma (2)	KİT	Özelleş Kap. Kur.	İller Fonlar	Döner Bankası	AL Sermaye	TOPLAM	Yüzde Dağılım	Mahalli İdareler	TOPLAM KAMU	Yüzde Dağılım
TARIM	51 550	1 767	0	0	0	5 737	59 054	11,5	988	60 042	9,7
MADENCİLİK	479	8 750	224	0	0	0	9 453	1,8	0	9 453	1,5
İMALAT	309	8 851	11 491	0	350	228	21 229	4,1	1 057	22 285	3,6
ENERJİ	17 159	74 920	0	16 202	0	0	108 281	21,0	234	108 516	17,5
ULAŞTIRMA	49 509	49 429	10 763	37 580	0	420	147 700	28,6	40 560	188 260	30,4
TURİZM	3 333	0	70	875	118	700	5 096	1,0	8 219	13 314	2,2
KONUT	1 128	0	0	1 502	0	0	2 630	0,5	3 402	6 032	1,0
EĞİTİM	48 739	16	0	8 890	0	3 255	60 900	11,8	6 391	67 291	10,9
SAĞLIK	18 345	385	0	3 685	0	2 160	24 575	4,8	1 976	26 552	4,3
DİĞER HİZMETLER	48 145	3 754	8	7 001	16 532	1 300	76 740	14,9	40 067	116 806	18,9
İKTİSADI	27 718	3 754		2 001	329	1 300	35 102	6,8	5 118	40 220	6,5
SOSYAL	20 427	0		5 000	16 203	0	41 630	8,1	34 948	76 578	12,4
TOPLAM	238 695	147 872	22 555	75 735	17 000	13 800	515 657	100,0	102 893	618 550	100,0
YÜZDE DAĞILIM	46,3	28,7	4,4	14,7	3,3	2,7	100,0				
YÜZDE DAĞILIM	38,6	23,9	3,6	12,2	2,7	2,2	83,4		16,6	100,0	

(1) Program.

(2) Yatırım İşçiliği Hariçtir. 1996 Mali Yılı Bütçe'si yatırım ödeneğine Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılan ilavelerin proje dağılımı kesinleşmediğinden geçicidir.

TABLO: III.10 Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	1994			1995 (1)			1996 (2)		
	Kamu	Özel	Toplam	Kamu(3)	Özel	Toplam	Kamu (3)	Özel	Toplam
TARIM	19 101	20 264	39 365	37 550	58 054	95 603	74 456	102 624	177 080
MADENCİLİK	4 669	9 162	13 831	6 309	16 639	22 947	12 028	29 244	41 272
İMALAT	5 734	192 071	197 805	18 026	400 285	418 311	22 285	720 453	742 738
ENERJİ	22 164	4 601	26 765	42 615	9 543	52 158	115 038	33 078	148 116
ULAŞTIRMA	79 565	93 841	173 406	112 449	216 269	328 718	203 504	396 196	599 700
TURİZM	4 007	18 026	22 033	7 585	36 579	44 164	13 402	70 535	83 937
KONUT	3 280	366 003	369 283	4 816	639 624	644 440	6 032	1 128 527	1 134 559
EĞİTİM	14 188	6 236	20 424	26 639	10 478	37 117	67 306	18 682	85 988
SAĞLIK	7 698	11 864	19 561	11 684	16 253	27 937	26 552	28 841	55 393
DİĞER HİZMETLER	31 836	31 876	63 712	52 761	62 121	114 882	120 949	111 283	232 232
TOPLAM	192 242	753 944	946 186	320 433	1 465 844	1 786 277	661 550	2 639 462	3 301 012

KAYNAK:DPT.

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Program

(3) 1995 ve 1996 yıllarında Konsolidé Bütçe Personel Harcamaları içinde yer alan sırasıyla 32 Trilyon TL. ve 43 Trilyon TL. tutarındaki Yatırım İşçiliği Kamu Yatırımlarına ilave edilmiştir.

TABLO: III.11 Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

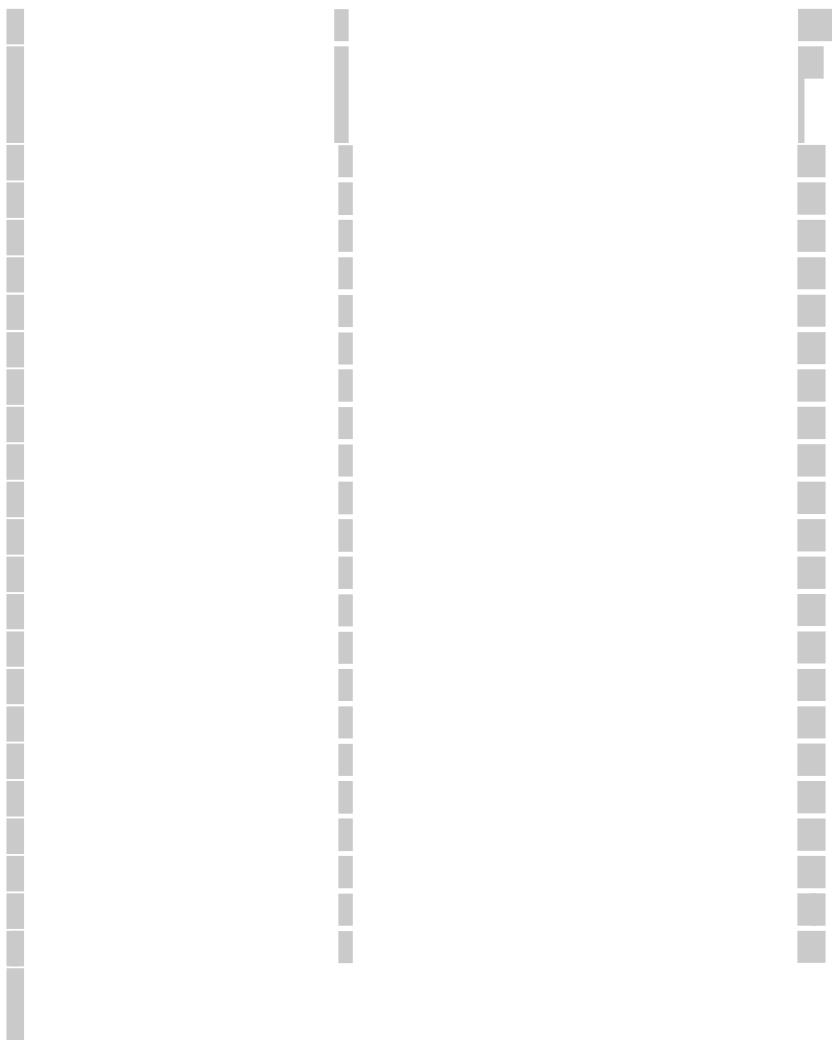
(Car Fiyatlarla, Yüzde Dağılım)

	1994			1995 (1)			1996 (2)		
	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam
TARIM	9,9	2,7	4,2	11,7	4,0	5,4	11,3	3,9	5,4
MADENCİLİK	2,4	1,2	1,5	2,0	1,1	1,3	1,8	1,1	1,3
İMALAT	3,0	25,5	20,9	5,6	27,3	23,4	3,4	27,3	22,5
ENERJİ	11,5	0,6	2,8	13,3	0,7	2,9	17,4	1,3	4,5
ULAŞTIRMA	41,4	12,4	18,3	35,1	14,8	18,4	30,8	15,0	18,2
TURİZM	2,1	2,4	2,3	2,4	2,5	2,5	2,0	2,7	2,5
KONUT	1,7	48,5	39,0	1,5	43,6	36,1	0,9	42,8	34,4
EĞİTİM	7,4	0,8	2,2	8,3	0,7	2,1	10,2	0,7	2,6
SAĞLIK	4,0	1,6	2,1	3,6	1,1	1,6	4,0	1,1	1,7
DİĞER HİZMETLER	16,6	4,2	6,7	16,5	4,2	6,4	18,3	4,2	7,0
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

KAYNAK:DPT. 1) Gerçekleşme Tahmini (2) Program

C. KAMU YATIRIMLARI UYGULAMASI

1995 Yılı Yatırım Programında, fon yatırımları da dahil olmak üzere, 4.239 projeye 226,7 trilyon lira ödenek tahsis edilmiştir. Söz konusu tahsis içinde yüzde 27,7'lik pay ile ulaşımhaberleşme sektörü ilk sırayı almış, bunu enerji yüzde 21,3, hizmetler yüzde 14,5, eğitim yüzde

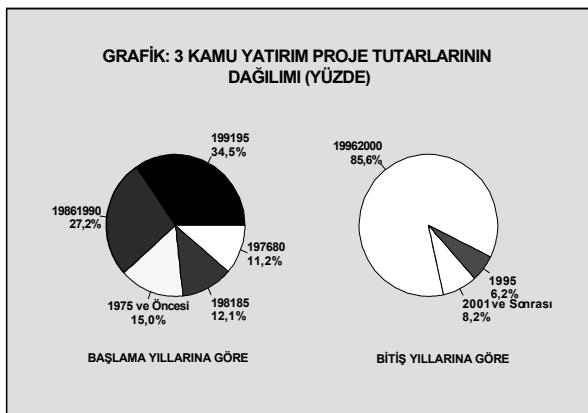
11,1 ve tarım yüzde 9,6 ile izlemiştir. Eğitim ve sağlık sektörlerinin toplam ödenek tahsisinden aldığı paylarda son yıllarda görülen artış eğilimi 1995 yılında da devam etmiş, bu iki sektörün toplam payı yüzde 15,8 olmuştur. Böylece kamu yatırım tahsisleri daha çok ekonomik ve sosyal altyapıyı geliştirme yönünde yapılmıştır.

TABLO: III.12 1995 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projelerin Başlama Yıllarına Göre Dağılımı (1)

(1995 Yılı Fiyatlarıyla, Milyar TL.)

Başlama Yılı	Proje Sayısı	Proje Tutarı	Program Ödeneği	1995 Yılı		Yüzde Pay	
				Yıl Sonu Revize Ödenek	Proje Tutarı	Program Ödeneği	Yıl Sonu Revize Ödenek
1975 ve Öncesi	81	651 019	17 951	21 246	15,0	7,9	7,5
1976	46	101 844	2 425	3 116	2,3	1,1	1,1
1977	41	192 581	6 638	7 610	4,4	2,9	2,7
1978	9	8 180	439	527	0,2	0,2	0,2
1979	24	52 224	2 276	2 120	1,2	1,0	0,7
1980	9	130 928	1 401	2 181	3,0	0,6	0,8
1981	10	44 686	3 331	3 988	1,0	1,5	1,4
1982	29	39 429	1 067	1 235	0,9	0,5	0,4
1983	35	40 325	2 070	2 080	0,9	0,9	0,7
1984	104	221 888	12 346	13 742	5,1	5,4	4,9
1985	114	180 226	5 875	5 680	4,1	2,6	2,0
1986	132	646 254	20 143	30 442	14,9	8,9	10,8
1987	101	78 062	6 779	7 621	1,8	3,0	2,7
1988	124	53 759	3 507	4 029	1,2	1,5	1,4
1989	99	170 374	10 181	15 340	3,9	4,5	5,4
1990	274	232 282	17 752	24 140	5,3	7,8	8,5
1991	392	362 026	23 052	27 711	8,3	10,2	9,8
1992	355	222 230	14 061	16 102	5,1	6,2	5,7
1993	460	548 935	13 637	15 341	12,6	6,0	5,4
1994	904	263 176	10 354	12 367	6,1	4,6	4,4
1995	973	102 571	51 367	66 265	2,4	22,7	23,4
TOPLAM	4 316	4 342 999	226 652	282 883	100,0	100,0	100,0

(1) Mahalli idare yatırımları ile yatırım programında toplam dışı tutulan yatırımlar hariçtir. Proje sayısı ile proje tutarları yıl sonu revize değerleri göstermektedir.

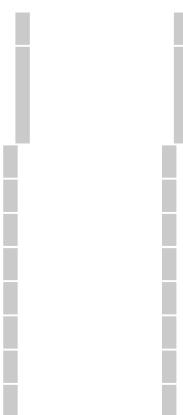
1995 Yılı Yatırım Programında yer alan projelerin yıl sonu itibarıyle toplam maliyeti 1995 yılı fiyatlarıyla 4.343 trilyon liradır.

Bunlardan 81 proje 1975 ve öncesinde,

129 proje 197680 döneminde, 292 proje

198185 döneminde, 730 proje 198690

döneminde, 3.084 proje 199195 döneminde başlatılmıştır. Bu projelerin toplam proje stoku içindeki payları sırasıyla yüzde 15,0, yüzde 11,2, yüzde 12,1, yüzde 27,2 ve yüzde 34,5'dir. Bunların yıl sonu revize ödenek toplamı içindeki payları ise sırasıyla yüzde 7,5, yüzde 5,5, yüzde 9,4, yüzde 28,9 ve yüzde 48,7 olmuştur.

1995 yılı sonu itibariyle, toplam 4.316 adet projenin 268,3 trilyon lira tutarındaki 1.549 adedi 1995 yılında tamamlanması programlanan projeler olup, bunların toplam proje stoku büyülüğu içindeki payı yüzde 6,2'dir. 1995 Yılı Yatırım Programında, 19962000 yıllarını kapsayan Yedinci Plan döneminde tamamlanması programlanan 2.733 adet projenin toplam tutar payı yüzde 85,6, 2001 ve sonrasında bitirilmesi programlanan 34 adet projenin payı ise yüzde 8,2 olmuştur.

1995 yılı sonu yatırım ödeneğinin yüzde 29,6'sı 1995'te, yüzde 68,4'ü 19962000 döneminde, yüzde 2,0'sı ise 2000 yılı sonrasında tamamlanması öngörülen projelere tahsis edilmiştir.

1995 yıl sonu itibariyle mahalli idareler ve yatırım işçiliği hariç kamu yatırımlarının, 1995 yılı fiyatlarıyla 232 trilyon lira, revize ödeneğe göre gerçekleşme oranının yüzde 80,0 dolayında olduğu tahmin edilmektedir.

TABLO: III.13 1995 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projelerin Bitiş Yıllarına Göre Dağılımı (1)

(1995 Yılı Fiyatlarıyla, Milyar TL.)

Bitiş Yılı	Proje Sayısı	Proje Tutarı	Program Ödeneği	1995 Yılı		Yüzde Pay		
				Yıl Sonu	Revize Ödenek	Proje Tutarı	Program Ödeneği	Revize Ödenek
1995	1.549	268 252	69 493	83 655	6,2	30,7	29,6	
1996	1.478	726 512	45 733	57 345	16,7	20,2	20,3	
1997	696	900 821	43 178	55 255	20,7	19,1	19,5	
1998	366	1 193 188	43 099	59 337	27,5	19,0	21,0	
1999	152	652 064	12 595	14 939	15,0	5,6	5,3	
2000	41	246 673	6 778	6 586	5,7	3,0	2,3	
2001 ve Sonrası	34	355 489	5 776	5 766	8,2	2,5	2,0	
TOPLAM	4.316	4 342 999	226 652	282 883	100,0	100,0	100,0	

(1) Mahalli idare yatırımları ile yatırım programında toplam dışı tutulan yatırımlar hariçdir. Proje sayısı ile proje tutarları yıl sonu revize değerleri göstermektedir.

D. TEŞVİK UYGULAMALARI

a) Yatırım Teşvikleri

1995 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımlar, 2.101 trilyon liraya yükselmiştir. Yatırım teşviklerindeki bu yüksek oranlı artışta, Gümrük Birliğine uyum çerçevesinde, kapasite artırımı ve teknolojik yenilenmeye yönelik yatırım talebindeki yükselme önemli ölçüde etkili olmuştur. Ayrıca, 1995 yılı içinde yapılan düzenlemelerle yatırım indirimi uygulaması kapsamının genişletilmesi, yatırım indirimi oranlarının yükseltilmesi ve Sanayi Kuşağı kapsamına giren illerde yapılan yatırımlara sağlanan çeşitli kolaylıklar da yatırım talebindeki canlanmaya katkıda bulunmuştur.

1994 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımlar içinde tarım sektörü yüzde 1,0, madencilik sektörü yüzde 2,0, imalat sektörü yüzde 60,1, enerji sektörü yüzde 4,9, hizmetler sektörü ise yüzde 32,0 oranında paya sahiptir. 1995 yılında imalat sektörünün yanında gözlenen hızlı artış ile birlikte diğer sektörlerin payları önemli ölçüde azalmıştır. 1995 yılında imalat sektörünün toplamındaki payı yüzde 86,9'a yükselirken, hizmetler sektörünün payı yüzde 9,6'ya, enerji sektörünün payı ise yüzde 2,5'e gerilemiştir. Yatırım teşvik

belgesine bağlanan imalat sanayii yatırımlarında gözlenen bu hızlı artışta dokumagiyim, elektrikli makinalar, demir dışı metaller, kağıt, lastik, cam, seramik alt sektörleri önemli ölçüde etkili olmuştur.

1995 yılında Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki teşvik belgeli yatırımların toplam yatırımlarındaki payı, 1994 yılına göre önemli bir değişme göstermemiştir ve yüzde 14,5 oranında gerçekleşmiştir.

1995 yılında Kalkınmada Öncelikli Yörelerde teşvik belgesine bağlanan yatırımlar içinde imalat sanayiinin payı artarken diğer sektörlerin payları azalmıştır. 1994 yılında imalat sanayiinin toplamındaki payı yüzde 90,2 iken, bu pay 1995 yılında yüzde 96,9'a yükselmiştir.

1994 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımların bölgesel dağılımı içinde en yüksek payı yüzde 46,2 ile Marmara Bölgesi alırken, Marmara Bölgesini yüzde 11,9 ile Ege Bölgesi ve yüzde 9,8 ile İç Anadolu Bölgesi izlemiştir. 1995 yılında da Marmara Bölgesi yüzde 41,3 oranıyla toplam içinde en yüksek payı alırken, Akdeniz Bölgesi yüzde 15,9 oranı ile ikinci sıraya yükselmiş, üçüncü sırayı ise yüzde 13,2 ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi almıştır.

TABLO: III.14 Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

Sektörler	1993		1994		1995 (1)	
	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı
Tarım	56	2 475	25	2 111	47	8 476
Madencilik	171	6 528	74	4 302	102	13 208
İmalat	2 083	159 259	876	128 703	3 649	1 827 097
Enerji	38	12 887	13	10 448	27	51 691
Hizmetler	703	48 099	406	68 467	1 034	201 200
TOPLAM	3 051	229 248	1 394	214 032	4 859	2 101 671

(1) Geçici

Mahiyeti	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı
Komple Yeni Yatırım	1 628	160 028	853	160 675	3 110	1 733 982
Tevsii	784	46 512	273	28 123	1 223	284 665
Tamamlama	54	1 616	26	2 598	28	5 167
Modernizasyon	218	11 539	86	6 052	172	35 819
Darboğaz Giderme	50	881	23	6 814	54	5 406
Yenileme ve Restorasyon	75	2 656	14	1 680	48	11 582
Kalite Düzeltme	19	733	5	288	7	1 179
Entegrasyon	18	770	8	946	17	3 736
Finansal Kiralama	195	3 392	102	4 655	193	18 476
Devir	5	520	2	28	7	1 660
AraştırmaGeliştirme	3	448	1	8	0	0
Mamul Çeşitlendirme	2	154	0	0	0	0
Büyük Proje	0	0	1	2 164	0	0
TOPLAM	3 051	229 248	1 394	214 032	4 859	2 101 671
(1) Geçici						

1994 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımlar içinde komple yeni yatırımlar yüzde 75,1, tevsii yatırımları ise yüzde 13,1 ile en yüksek payları alırken, 1995 yılında komple yeni yatırımların payı yüzde 82,5'e yükselmiş, tevsii yatırımlarının payı ise yüzde 13,5 oranında gerçekleşmiştir.

b) Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerin Teşviki

1994 yılında, ihracat teşvik belgesi kapsamında ihracatçılara sağlanan döviz

tahsisleri karşılığında alınan ihracat ve döviz geliri taahhütleri 14.9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

TABLO III.15 İhracat ve Döviz Geliri Taahhütleri (1994 Yılına Göre Yüzde Değişim)
 1995 yılında ihracat ve döviz geliri taahhütleri 1994 yılına göre yüzde 47,0 oranında
 artmıştır. 1995 yılında yapılan

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

11.1 milyar dolarlık döviz tahsisine 1993,

1994

1995 (1)

22.0 milyar dolarlık ihracat ve döviz geliri taahhüdü alınmıştır.

TABLO: III.16 Döviz Tahsisleri ve Alınan Taahhütlər

(Milyon Dolar)

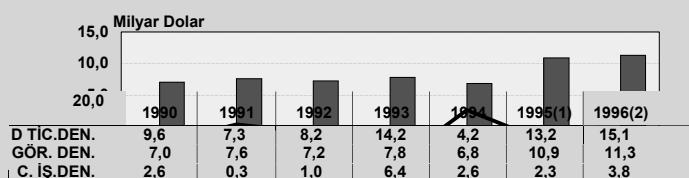
Yıllar	Döviz Tahsisisi			Alınan Taahhütler		
	Doğrudan Döviz Tahsisi	Geçici İthal	Toplam	Doğrudan İhracat Taahhüdü	Geçici İthalde İhracat Taah.	Toplam
1992	4 639	272	4 911	12 557	696	13 253
1993	5 968	252	6 220	15 660	636	16 296
1994	6 534	518	7 052	14 175	759	14 934
1995(1)	10 474	653	11 127	20 749	1 211	21 960
(1) Geçici						

4. ÖDEMELER DENGESİ

1995 yılında, ihracat yüksek artış hızını devam ettirmekle beraber; yılın ikinci çeyreğinden itibaren iç talepte ve sanayi üretiminde canlanmaya, Gümrük Birliğine uyum çerçevesinde vergi ve fonlarda yapılan indirimlere, döviz kurundaki gelişmelere ve bazı tarımsal ürünlerin ithalatındaki arızı artışlara bağlı olarak ithalatın önemli ölçüde artması sonucunda dış ticaret açığı yükselmiştir. 1995 yılı Ocak-Eylül döneminde

10 milyon dolar fazla veren cari işlemler dengesi, yılın son çeyreğinde dış ticaret açığındaki yükselmenin devam etmesi ve diğer mal ve hizmet gelirlerinin yavaşla masanın da etkisiyle yılın tamamında 2,3 milyar dolar açık vermiştir.

GRAFİK: 4 CARI İŞLEMLER, DIŞ TİCARET VE GÖRÜLMEMEYENLER DENGESİ

(1) Geçici (2) Program

Dünya üretim ve ticareti içinde 1994 yılında başlayan büyümeye devam etmiş ve Dünya ticaret hacmi, 1995 yılında yüzde 7,9 oranında artmıştır. Bu gelişmede Batı Avrupa Ülkelerindeki ekonomik iyileşme, Gelişme Yolundaki Ülkelerdeki hızlı ekonomik büyümeye ve serbest ticareti öngören Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Anlaşması'nın 1995 yılında uygulamaya geçmesi etken olmuştur. Aynı şekilde, ihracatımızın önemli bir kısmının

yöndeki OECD Avrupa Bölgesi'nde 1995 yılında GSYİH'nın yüzde 2,9, bu ülkelerin toplam ithalatının ise yüzde 5,8 oranında arttığı tahmin edilmektedir.

1996 yılında Dünya ticaret hacmindeki artışın yüzde 6,5, ve OECD Avrupa Bölgesindeki toplam ithalat artışının ise yüzde 6,8 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir. Diğer yandan, Türkiye'nin ihracat pazarlarındaki büyümeyenin devam etmesi, 1996 yılında dış ticaretimize olumlu katkı sağlayacaktır.

Döviz kuru politikası 1996 yılında, sürdürülebilir bir dış ticaret dengesi dikkate alınarak, ihracat pazarlarında ülkenin rekabet gücünü koruyacak şekilde uygulanacaktır.

1996 yılı başından itibaren Gümrük Birliğinin işbirlik kazanması sonucu, AB Ülkelerinden yapılan sanayi malları ithalatında korumalar tamamen kaldırılmış olup, üçüncü ülkelerden yapılan ithalatta ise AB'nin uyguladığı Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) uygulamasına geçilmiştir. Ayrıca, ithalat, ihracat ve tekstil politi kalarında Topluluk mevzuatına uyum sağlanacak ve Ortaklık Konseyi Kararı çerçevesinde bazı ülkelerle Serbest Ticaret Anlaşması çalışmaları sürdürülecektir. Benzer şekilde, DTÖ Anlaşmasına uyum çalışmalarına devam edilecektir. Bu gelişmeler, 1996 ve müteakip yıllarda dış ticaret politikalarında esnekliğin önemli ölçüde azalacağını ve dış dengenin sürdürülebilir bir yapı içerisinde gelişmesi açısından iç dengelerin sağlanmasıının önemini ortaya koymaktadır.

A. DIŞ TİCARET DENGESİ

1995 yılında ithalat yüzde 53,5 oranında artarak 35,7 milyar dolar, ihracat ise yüzde 19,5 oranında artarak 21,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 1994 yılında yüzde 77,8 olan ihracatin ithalatı karşılama oranı, 1995 yılında yüzde 60,6'ya düşmüş, dış ticaret açığı 14,1 milyar dolara ulaşmıştır.

1993 yılında yüzde 31,2 olan ve 1994 yılında istikrar tedbirleri sonucu yüzde 10,3'e kadar düşen dış ticaret açığının dış ticaret hacmine oranı 1995 yılında yüzde 23,1 ola rak gerçekleşmiştir. Bu oranın 1996 yılında yüzde 22,9 seviyelerinde olması beklenmektedir.

1995 yılında ihracat fiyatları bir önceki yıla göre yüzde 13,6, ithalat fiyatları ise yüzde 17,2 oranında artmıştır. Dış ticaret hadlerin deki olumsuz gelişmenin etkisini gidermek amacıyla 1994 yılı fiyatlarıyla reel ihracat ve ithalata bakıldığından 1995 yılı reel ihracatı yüzde 5,2 oranında bir artışla 19,0 milyar dolar, reel ithalat ise yüzde 31,0 oranında bir artışla 30,5 milyar dolar olmaktadır. Böylelikle, reel ihracatın reel ithalatı karşılama oranı yüzde 62,5 ve reel dış ticaret açığı 11,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Gümrük Birliği ile birlikte, ithalatta haksız rekabetin önlenmesi ve ithal mallarında kalitenin kontrol edilebilmesi konusunda uygulanabilecek önlemlerle ilgili kararlar yürürlüğe konmuş, sözkonusu kararların izlenmesi ve uygulanmasından sorumlu kurullar oluşturulmuştur.

1995 yılında EXİMBANK ihracat kredisi, ihracatta sigorta ve garanti programları uygulamasına devam edilmiştir. Ayrıca, 1995 yılında İhracatta Devlet Yardımları kararı uluslararası yükümlülüklerimize ve AB mevzuatına uygun olarak hazırlanarak

yürürlüğe girmiştir. Araştırma ve geliştirme, çevre maliyetlerinin desteklenmesi, eğitim yardımı, yurtdışı pazar ve ürün tanıtımına yönelik yardımlar esas olarak; bölgelerarası farklılıklardan kaynaklanan ekonomik ve sosyal dezavantajların ortadan kaldırılmasını, yeni eğitim olanakları sağlayarak istihdamın güçlendirilmesini ve özellikle küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarına rekabet gücü kazandırılmasını hedeflemektedir.

a) İthalattaki Gelişmeler

1995 yılının ikinci çeyreğinden itibaren sanayi üretiminin artması ve iç talepte canlanmanın başlaması, Gümrük Birliğine uyum çerçevesinde gümrük vergilerinde ve Toplu Konut Fonunda yapılan indirimler sonucu koruma oranlarının düşmesi, ihracatın ithal girdi ihtiyacı ve döviz kurundaki gelişmeler ithal talebini canlandırmıştır. Diğer taraftan, Dünya piyasalarında ham petrol hariç, birçok ana madde fiyatlarının artması ve özellikle Doğu Bloku Ülkeleri'nden ucuza pazarlanan hammadde arzının yavaşlamasına bağlı olarak hammadde fiyatlarının artması ve doların uluslararası piyasalarda değer kaybetmesi sonucunda ithal fiyatlarının dolar bazında önemli ölçüde yükselmesi ithalat artışı etken olmuştur.

1995 yılında altın dışı ithalat (CİF), 1994 yılına göre yüzde 53,5 oranında artarak 35,7 milyar dolara çıkmıştır. İthalat fiyatları 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 17,2 oranında artmıştır. Dolayısıyla reel ithalat artışı yüzde 31,0 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında yatırım malı ithalatı bir önceki yıla göre yüzde 52,1 oranında artarak 6,9 milyar dolardan 10,5 milyar dolara çıkmıştır. Bu gelişmede, Gümrük Birliğine uyum sürecinde özel sektör ve yabancı sermayenin yatırım talebindeki canlanma etkili olmuştur.

TABLO: III.17 Dönemler İtibarıyle Cari ve Reel Dış Ticaret

(Milyon Dolar)

	1993					T	1994					T	1995 (1)				
	I	II	III	IV			I	II	III	IV			I	II	III	IV	T
CARI FİYATLARLA																	
İHRACAT	3 673	3 477	3 562	4 633	15 345		3 826	3 831	4 815	5 634	18 106		4 757	5 161	5 326	6 392	21 636
İTHALAT	5 908	7 778	7 466	8 276	29 428		5 887	4 954	5 416	7 013	23 270		6 854	8 614	9 135	11 106	35 709
İHRACAT / İTHALAT (%)	62,2	44,7	47,7	56,0	52,1		65,0	77,3	88,9	80,3	77,8		69,4	59,9	58,3	57,6	60,6
DIŞ TİCARET AÇIĞI	2 235	4 301	3 904	3 643	14 083		2 061	1 123	0 601	1 379	5 164		2 097	3 453	3 809	4 714	14 073
1994 YILI FİYATLARIYLA																	
İHRACAT	3 447	3 256	3 483	4 654	14 783		3 762	3 874	4 878	5 596	18 106		4 354	4 475	4 653	5 547	19 046
İTHALAT	5 743	7 789	7 819	8 433	29 697		6 277	5 084	5 359	6 511	23 270		6 176	7 051	7 569	9 676	30 465
İHRACAT / İTHALAT (%)	60,0	41,8	44,5	55,2	49,8		59,9	76,2	91,0	85,9	77,8		70,5	63,5	61,5	57,3	62,5
DIŞ TİCARET AÇIĞI	2 296	4 533	4 336	3 779	14 914		2 515	1 211	0 481	0 915	5 164		1 822	2 576	2 916	4 129	11 419
İHRACAT FİYATLARI	106,6	106,8	102,3	99,6	103,8		101,7	98,9	98,7	100,7	100,0		109,3	115,3	114,5	115,2	113,6
İTHALAT FİYATLARI	102,9	99,9	95,5	98,1	99,1		93,8	97,4	101,1	107,7	100,0		111,0	122,2	120,7	114,8	117,2
(1) Geçici																	

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

Petrol dışı ara mali ithalatı yüzde 60,2 artarak 11,1 milyar dolardan 17,9 milyar dolara, ham petrol ithalatı yüzde 20 oranında artarak 2,5 milyar dolardan 2,9 milyar dolara ulaşmıştır. Bu artışta sanayi üretimindeki canlanma, 1994 yılı son çeyreğinde önemli ölçüde azalan stokların yeniden artış eğilimine girmesi ve ham madde fiyatlarının yüksek oranda artması etkili olmuştur.

Tüketim mali ithalatı ise yüzde 58,8 oranında artarak 2,8 milyar dolardan 4,4 milyar dolara yükselmiştir.

1995 yılında tarım ürünleri ithalatı yüzde 102,1, sanayi ürünleri ithalatı yüzde 56,1, madencilik ürünleri ithalatı ise yüzde 16,9, oranında artmıştır. Tarım ürünleri ithalatındaki artışta esas olarak hububat, yağlı tohum ve meyveler, şeker, canlı hayvan, hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar gibi maddelerdeki tarımsal üretim açığı etkili olmuştur. İthalatı önemli ölçüde artan sanayi ürünleri arasında kimyasal ürünler, tekstil hammaddeleri, plastik ve kauçuk, kağıt ve karton, demir çelik, kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar

TABLO: III.18 İthalatın Mal Grupları İtibarıyle Dağılımı

(Milyon Dolar)

	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
YATIRIM MALLARI	9 566	6 895	10 488	11 550
TÜKETİM MALLARI	4 116	2 780	4 414	5 150
HAMMADDELER	15 746	13 595	20 807	24 300
Petrol	2 550	2 432	2 919	3 150
Petrol Dışı	13 196	11 163	17 888	21 150
TOPLAM	29 428	23 270	35 709	41 000
ALTIN	1 881	480	1 322	1 600
GENEL TOPLAM	31 309	23 750	37 031	42 600

(1) Geçici
 (2) Program

İthalatın altın ithalatı, 1995 yılında ikinci yarıından itibaren arttı. İthalatın hamsiz Devletler Toplu luğu ve İslam Ülkeleri'nden yapılan yatırımların 1 milyar dolara ulaşması halatta Gümrük Vergilerinin Gümrük Tarifeleri (OGT)'nin uygulanması beklenmektedir. 1995 yılında yapılması beklenen bu etki, hamsal ürünler ile bazı yatırım mallarında gözlenen arıza artışlarının 1996 yılında devam etmeyeceği tahmin edilmektedir.

1996 yılında yatırım malları ithalatının 11,6 milyar dolar, petrol dışı ara malları ithalatının 21,2 milyar dolar, ham petrol ithalatının 3,2 milyar dolar ve tüketim malı ithalatının 5,2

milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. 1996 yılında altın ithalatının ise yüzde 21,0 oranında artarak 1,6 milyar dolar olması beklenmektedir.

1994 yılında yüzde 17,8 ve 1995 yılında yüzde 21,4 olarak gerçekleşen altın dışı ithalatın (CIF GSMH'ya oranının, 1996 yılında yüzde 23,7'ye yükselmesi öngörmektedir.

b) İhracattaki Gelişmeler

1995 yılında ihracat, bir önceki yıla göre yüzde 19,5 oranında artarak 21,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş, ihracattaki yüzde 13,6 oranındaki fiyat artışının etkisi giderildiğinde reel ihracat artışı yüzde 5,2 olmuştur.

1995 yılında tarım ürünleri ihracatı yüzde 6,3 oranında azalırken, madencilik ürünleri ihracatı yüzde 49, sanayi ürünleri ihracatı ise yüzde 23,1 oranında artmıştır. 1995 yılında ihracatı önemli ölçüde artan ürünler arasında hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, madencilik ürünleri, plastik ve kauçuktan eşyalar, tekstil ürünleri, cam ve seramik mamülleri, bakır ve aluminyum eşyalar, elektrikli ve elektriksiz makinalar ve mekanik cihazlar ile kara taşları ve bunların aksam ve parçaları yer almaktadır.

1996 yılı ihracatının (FOB) yüzde 15,5 oranında artarak 25 milyar dolar seviyesinde gerçekleşeceği öngörlülmüştür. İç talebin kontrollü bir şekilde gelişmesi, ihracat pazarlarımızdaki yüzde 8,0 oranında büyümeye, Gümrük Birliği sonucunda tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatına AB Ülke İeri'nce uygulanan sınırlamaların kaldırılması ve döviz kuru politikalarının ihracatın rekabet gücünü koruyacak şekilde uygulanması, 1996 yılı ihracat artışına olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

TABLO: III.19 İthalat ve İhracatın Sektörel Dağılımı (Milyon Dolar)		
1994 1995 (1)		
TOPLAM İTHALAT	23 270	35 709
Tarım	590	1 446
Madencilik	3 311	3 961
İmalat Sanayii	19 369	30 301
Tarıma Dayalı Sanayiler	1 375	2 282
Düger Sanayiler	17 994	28 019
TOPLAM İHRACAT	18 106	21 636
Tarım	1 066	947
Madencilik	263	391
İmalat Sanayii	16 776	20 298
Tarıma Dayalı Sanayiler	3 034	3 407
Düger Sanayiler	13 743	16 892
(1) Geçici		

1995 yılında başta AB ülkeleri olmak üzere, Diğer Avrupa Ülkeleri ve Bağımsız Devletler Topluluğu'na yapılan ihracatın payları bir önceki yıla göre artarken, EFTA Ülkeleri, Diğer OECD Ülkeleri ve İslam Ülkeleri'ne yapılan ihracatın payları düşmüştür.

1996 yılında tarım ürünleri ihracatının yüzde 23,2 oranında artarak 2,9 milyar dolar, madencilik ürünleri ihracatının yüzde 10,9 oranında artarak 0,5 milyar dolar, sanayi ürünleri ihracatının yüzde 14,7 oranında artarak 21,7 milyar dolar olarak gerçekleşmeği tahmin edilmektedir. Toplam ihracatın yüzde 11,4'ünü tarım ürünleri, yüzde 1,8'ini madencilik ürünler ve yüzde 86,8'ini sanayi ürünler oluşturacaktır.

1994 yılında yüzde 13,8 ve 1995 yılında yüzde 12,9 olarak gerçekleşen ihracatın

GSMH'ya oranının, 1996 yılında yüzde 14,5'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

B. GÖRÜNMEYEN İŞLEMLER

1995 yılında turizm gelirleri, özellikle Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, İsviçre ve İsviçre gibi Avrupa Ülkelerinden gelen turist sayılarındaki yüksek artışa bağlı olarak bir önceki yıla göre yüzde 14,7 oranında bir artışla, 5 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. 1996 yılı turizm gelirlerinin 6,1 milyar dolar olacağı öngörmektedir.

1995 yılında 1,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşen faiz gelirlerinin, 1996 yılında 1,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Faiz ve Turizm dışındaki diğer hizmet gelirleri, 1995 yılında müteahhitlik gelirle rindeki artışın da katkısıyla yüzde 48,9 oranında artarak 9,6 milyar dolara yükselmiştir. Faiz ve Turizm dışındaki diğer hizmet gelirlerinin 1996 yılında 10,6 milyar dolar olacağı öngörmektedir.

1995 yılında sırasıyla 0,9 milyar dolar ve 4,3 milyar dolar olarak gerçekleşen turizm ve faiz giderlerinin, 1996 yılında 1,2 milyar dolar ve 4,7 milyar dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

1995 yılında 4,5 milyar dolar olarak gerçekleşen faiz ve turizm giderleri dışındaki hizmet giderlerinin, 1996 yılında 5,3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Buna göre, 1994 yılında 3,8 milyar dolar olarak gerçekleşen hizmetler hesabı fazlası, 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 69,5 oranında bir artışla 6,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 1996 yılında ise yüzde 12,1 oranında bir artışla 7,2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi öngörmektedir.

1995 yılı transfer hesabı fazlası, işçi gelirlerinin yüzde 26,3 oranındaki artışla 3,4 milyar dolara ulaşmasının ve Türk Savunma Fonundan Merkez Bankasına aktarılan 1,1 milyar dolarlık tutarın 390 milyon dolarlık hibe kısmının Karşılıksız Resmi Transferlerde yer almasının etkisiyle bir önceki yıla göre yüzde 45,4 oranında artarak 4,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 1996 yılında işçi gelirlerinin aynı seviyesini koruyacağı ve transfer hesabı fazlasının 4,2 milyar dolar olacağı öngörmektedir.

Bu çerçevede, 1995 yılında 2,3 milyar dolar olan cari işlemler açığının 1996 yılında 3,8 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir.

TABLO: III.20 Ödemeler Dengesi

(Milyon Dolar)

	1994	1995 (1)	1996 (2)
A. Cari İşlemler			
1.Mal İhracatı (Fob)	18 390	21 975	25 400
İhracat (Fob)	18 106	21 636	25 000
Transit Ticaret	284	339	400
2.Mal İthalatı (Fob)	22 606	35 187	40 500
İthalat (Cif)	23 270	35 709	41 000
Altın (Cif)	480	1 322	1 600
Transit Ticaret	251	301	350
İthalat Sigortası ve Navlunu	1 395	2 145	2 450
Diş Ticaret Dengesi	4 216	13 212	15 100
Dünger Mal ve Hizmet Gelirleri	11 691	16 094	18 300
Turizm	4 321	4 957	6 100
Faiz	890	1 488	1 600
Düngerleri	6 480	9 649	10 600
Dünger Mal ve Hizmet Giderleri	7 936	9 717	11 150
Turizm	866	911	1 200
Faiz	3 923	4 303	4 650
Düngerleri	3 147	4 503	5 300
Toplam Mal ve Hizmet Dengesi	461	6 835	7 950
Özel Karşılıksız Transferler (Gelirler)	2 709	3 425	3 380
Göçmen Transferleri	0	0	0
İşçi Gelirleri	2 627	3 327	3 300
Düngerleri	82	98	80
Özel Karşılıksız Transferler (Giderler)	0	0	0
Karşılıksız Resmi Transferler (Net)	383	1 071	770
İşçi Gelirleri	37	38	50
Düngerleri (Net)	346	1 033	720
Cari İşlemler Dengesi	2 631	2 339	3 800
B.Sermaye Hareketleri (Rezerv Hariç)	4 194	4 722	6 300
Doğrudan Yatırımlar (Net)	559	772	1 200
Portföy Yatırımları (Net)	1 158	1 724	3 180
Dünger Uzun Vadeli Sermaye Hareketleri	784	79	300
Kredi Kullanımı	3 349	4 126	5 000
Anapara Geri Ödemesi	5 448	5 667	6 200
Dresdner	1 315	1 462	1 500

TABLO: III.20 Ödemeler Dengesi (Devam)

(Milyon Dolar)

	1994 (1)	1995 (1)	1996 (2)
Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri	5 127	2 305	1 620
Varlıklar	2 423	1 791	1 300
Verilen Krediler	38	293	300
Bankalar Rezervi ve Diğer Varlıklar	2 461	2 084	1 000
Yükümlülükler	7 550	4 096	2 920
Sağlanan Krediler	7 495	3 096	2 300
Mevduatlar	55	1 000	620
C.Net Hata ve Noksan	1 769	2 275	0
D.Ödemeler Dengesi Finansmanı	0	0	0
E.Denge Kalemleri	0	0	0
Genel Denge	206	4 658	2 500
F.Rezervlerdeki Toplam Değişme	206	4 658	2 500
IMF	340	347	0
Resmi Rezervler	546	5 005	2 500

(1) Geçici

(2) Program

TABLO: III.21 Ödemeler Dengesine İlişkin Değişkenler

	1990	1991	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Cari İşlemler Dengesi (Milyon \$)	2 625	250	974	6 433	2 631	2 339	3 800
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$) (3)		9 555	7 340	8 190	14 160	4 216	13 212
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$) (4)		9 343	7 454	8 156	14 083	5 164	14 073
Hizmetler Dengesi (Milyon \$)	2 437	2 491	3 157	3 959	3 755	6 377	7 150
Transfer Dengesi (Milyon \$)	4 493	5 099	4 059	3 768	3 092	4 496	4 150
Dış Ticaret Açığı / Dış Ticaret Hacmi (3)	26,8	21,2	21,6	31,2	10,3	23,1	22,9
Dış Ticaret Açığı / Dış Ticaret Hacmi (4)	26,5	21,5	21,7	31,5	12,5	24,5	24,2
İhracat (FOB) (Milyon \$)	12 959	13 593	14 715	15 345	18 106	21 636	25 000
İthalat (CIF Altın hariç) (Milyon \$)	22 302	21 047	22 871	29 428	23 270	35 709	41 000
İhracat / İthalat (CIF Altın hariç)	58,1	64,6	64,3	52,1	77,8	60,6	61,0
İhracat / GSMH (Cari Fiyatlarla)	8,5	8,9	9,2	8,4	13,8	12,9	14,5
İthalat (CIF Altın hariç) / GSMH (Cari Fiyatlarla)	14,6	13,8	14,3	16,2	17,8	21,4	23,7
Dış Borç Servisi / İhracat (FOB)	55,9	55,2	56,5	52,0	51,8	46,1	43,4
Dış Borç Servisi / Toplam Döviz Gelirleri	28,5	29,0	29,1	26,2	28,5	24,0	23,0

(1) Geçici.
(2) Program.
(3) İhracata transit ticaret dahildir, ithalat ödemeler dengesindeki FOB toplamıdır.
(4) İhracat FOB, altın ithalatı hariç ithalat CIF olarak ifade edilmiştir.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

C. SERMAYE HAREKETLERİ

Rezerv hariç sermaye hareketlerinde 1994 yılında 4,2 milyar dolar net çıkış gerçekleşirken, 1995 yılında 4,7 milyar dolarlık net giriş olmuştur. 1995 yılında net sermaye girişinin yüksek olmasına portföy yatırımları ile kısa dönemli borçlanmadaki artışlar etkili olmuştur. 1996 yılında 6,3 milyar dolarlık net sermaye giriş beklenmektedir.

1995 yılında 0,8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen net yabancı sermaye girişinin, 1996 yılında 1,2 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir.

1994 yılında 1,2 milyar dolar olarak gerçekleşen portföy yatırımları türündeki sermaye girişleri, 1995 yılında 1,7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 1996 yılı portföy yatırımlarının ise 3,2 milyar dolar düzeyinde olması beklenmektedir.

1995 yılında orta ve uzun vadeli kredi kullanımları 4,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, 1996 yılı için 5 milyar dolarlık orta ve uzun vadeli kredi kullanımı öngörülmektedir. Bu tutarda, yapışlet devret modeli ile sağlanan yabancı sermayenin de katkısı bulunmaktadır.

1995 yılında 5,7 milyar dolar dış borç ana para ödemesi yapılmış olup, 1996 yılında bu tutarın 6,2 milyar dolar olacağı öngörülmektedir.

1995 yılı dış borç servisinin ihracata ve toplam döviz gelirlerine oranı sırasıyla yüzde 46,1 ve yüzde 24 olmuştur. 1996 yılında ise bu oranların sırasıyla yüzde 43,4 ve yüzde 23 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

1994 yılında kısa vadeli sermaye hareketlerinde 5,1 milyar dolarlık net çıkış

gerçekleşmiş, 1995 yılında ise 2,3 milyar dolarlık net giriş olmuştur. Bu gelişmede büyük ölçüde, artan ithalatın finansman ihtiyacı dolayısıyla ticari bankaların dış piyasalardan sağladığı döviz kredilerindeki artış ve yabancıların döviz tevdiyat hesaplarındaki yükselme etken olmuştur. 1996 yılında 1,6 milyar dolar net kısa vadeli kredi girişi öngörülmektedir.

1995 yıl sonu itibarıyle dış borç stoku, 1994 yılı sonuna göre 7,7 milyar dolar artarak 73,3 milyar dolara çıkmıştır. Bu artışın 2,0 milyar dolarlık kısmı parite değişimlerinden, kalan 5,7 milyar dolarlık kısmı ise borç stokundaki reel artıştan kaynaklanmıştır. Parite değişimleri nedeniyle orta ve uzun vadeli borçlarda 1,5 milyar dolar, kısa vadeli borçlarda ise 0,5 milyar dolar tutarında artış olmuştur. 1994 yılında yüzde 17,2 olan kısa vadeli borçların toplamındaki payı 1995 yılında yüzde 21,4'e yükselmiştir.

1995 yılında Merkez Bankası rezerv lerinde 5,0 milyar dolar artış gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, bankaların Merkez Bankasına sattığı dövizler, kredi mektuplu döviz tevdiyat hesaplarındaki artışlar ve Türk Savunma Fonundan Merkez Bankasına aktarılan 1,1 milyar dolarlık tutar etkili olmuştur.

D. YABANCI SERMAYE

1994 yılında 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşen yabancı sermaye izinleri, 1995 yılında yüzde 98,9 oranında artarak 2,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece 1980-1995 dönemi itibarıyle verilen yabancı sermaye izinleri toplamı 16,7 milyar dolara, faaliyette bulunan firma sayısı ise 3.161'e ulaşmıştır.

1995 yılında gerçekleşen yabancı sermaye izinlerinin yüzde 68,0'ı imalat,

yüzde 28,9'u hizmetler ve yüzde 3,1'i ise tarım sektörüne verilmiştir. İmalat sanayinin çimento, kimya, plastik, demir dışı metaller, elektrikelektronik, taşıt araçları ve taşıt araçları yan sanayii alt sektörlerindeki yabancı sermaye izinlerinde yıllık ortalamanın önemli ölçüde üzerinde artış kaydedilmiştir. Hizmet sektörlerine verilen yabancı sermaye izinleri arasında ise ticaret, turizm,

bankacılık, ve yatırım finansmanı önemini korumuştur.

1995 yılında bir önceki yıla göre özellikle Hollanda, Fransa, Almanya, İsviçre, Japonya, A.B.D., İngiltere, Belçika, Lüksemburg ve Avusturya kaynaklı yabancı sermaye izinlerinde yüksek oranlı artışlar kaydedilmiştir.

**TABLO: III.22 Yıllar İtibarıyle İzin Verilen Yabancı Sermaye Miktarının
Sektörel Dağılımı ve Fiili Girişler**

(Milyon Dolar)

İzin Verilen Yabancı Sermaye Miktarı					
İmalat	Tarım	Madencilik	Hizmetler	Toplam	Girişlei
1980	89			8	97
1981	247	0	0	89	338
1982	99	1	2	65	167
1983	89	0	0	14	103
1984	186	6	0	79	271
1985	143	6	4	81	234
1986	193	17	0	153	364
1987	294	13	1	347	655
1988	491	27	6	297	821
1989	950	9	12	541	1 512
1990	1 214	66	47	534	1 861
1991	1 095	22	40	810	1 967
1992	1 274	34	19	493	1 820
1993	1 569	21	11	462	2 063
1994	1 107	28	6	336	1 478
1995	1 996	32	61	849	2 938
TOPLAM	11 036	283	211	5 159	16 690
					7 132

**TABLO: III.23 Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Kuruluşların
Sektörel Dağılımı (1)**

(Milyar TL.)

	Firma Sayısı	Mevcut Yabancı Sermaye	Toplam İçindeki Pay	Şirketlerin Toplam Sermayesi	Toplam İçindeki Pay
Tarım	79	619	1,1	1 714	36,1
Madencilik	44	297	0,5	388	76,5
İmalat Sanayii	820	33 535	60,4	71 266	47,1
Hizmetler	2 218	21 066	38,0	39 648	53,1
TOPLAM	3 161	55 517	100,0	113 017	49,1

(1) 1995 Aralık Sonu İtibarıyle.

TABLO: III.24 Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Kuruluşların Ülkelere Göre Dağılımı (1) (Milyar TL.)

	Firma Sayısı	Mevcut Yabancı Sermaye	Yüzde Dağılım	Şirketlerin Toplam Sermayesi	Toplam İçindeki Payı
I. OECD Ülkeleri	1 930	50 287	90,6	97 428	51,6
A AT Ülkeleri	1 476	35 039	63,1	65 746	53,3
Almanya	570	6 213	11,2	15 744	39,5
BelçikaLüksemburg	60	1 539	2,8	2 420	63,6
Danimarka	27	217	0,4	920	23,6
Fransa	176	9 906	17,8	15 803	62,7
Hollanda	159	10 782	19,4	16 371	65,9
İngiltere	216	2 504	4,5	7 183	34,9
Irlanda	8	214	0,4	304	70,4
İtalya	118	2 706	4,9	5 227	51,8
Yunanistan	25	71	0,1	108	66,2
İspanya	14	244	0,4	333	73,2
Portekiz	2	3	0,0	5	53,8
Avusturya	53	140	0,3	246	56,8
İsviçre	35	408	0,7	858	47,5
Finlandiya	13	91	0,2	225	40,5
B Diğer OECD Ülkeleri	454	15 248	27,5	31 682	48,1
ABD	229	6 202	11,2	11 950	51,9
Japonya	41	4 274	7,7	8 901	48,0
İsviçre	152	3 470	6,3	8 191	42,4
Diğerleri	32	1 302	2,3	2 640	49,3
II İslam Ülkeleri	675	2 723	4,9	7 491	36,4
A OrtaDoğu	616	2 441	4,4	6 965	35,0
İran	225	295	0,5	410	71,8
Irak	56	113	0,2	190	59,8
Suudi Arabistan	65	968	1,7	2 121	45,6
Kuveyt	8	47	0,0	94	49,9
Lübnan	44	64	0,1	82	77,4
Suriye	106	99	0,2	161	61,7
Ürdün	34	12	0,0	24	49,1
Bahreyn	8	113	0,2	285	39,5
Katar	7	128	0,2	254	50,2
K K T C	36	445	0,8	2 110	21,1
İKB	9	73	0,1	1 086	6,7
BAE	12	72	0,1	132	54,9
Yemen	5	12	0,0	14	88,0
Filistin	1	3	0,0	5	50,0
B Kuzey Afrika	35	207	0,4	428	48,3
Libya	16	149	0,3	350	42,6
Mısır	12	34	0,0	44	76,4
Tunus	1	5	0,0	7	62,5
C Diğer İslam Ülkeleri	24	75	0,1	98	76,8
III Diğer Ülkeler	556	2 506	4,5	8 097	31,0
TOPLAM	3 161	55 517	100,0	113 017	49,1

(1) 1995 Aralık Sonu İtibarıyle

E. SERBEST BÖLGELER

1995 yılında serbest bölgelerden gerçekleştirilen ticaret hacmi 1994 yılına göre yüzde 51,0 oranında artış göstererek 3,0 milyar dolara ulaşmıştır.

Halen faaliyette bulunan Mersin, Antalya, Ege, İstanbul Atatürk Havalimanı, Trabzon ve İstanbul Deri Serbest Bölgelerinde 1995 yılı Aralık ayı sonu itibarıyle 178'i yabancı semayeli, 773'ü yerli olmak üzere toplam 951 firma faaliyet göstermektedir. Bu bölge lerde toplam 6000 kişi istihdam edilmektedir.

Serbest Bölgelerde firmaların 1987-1995 döneminde gerçekleştirdikleri ticaret hacmi; Mersin'de 4,2, Ege'de 1,5, İstanbul Atatürk Havalimanı'nda 1,2, Antalya'da 0,4, Trabzon'da 0,2 ve İstanbul Deri Serbest Bölgesinde 0,1 milyar olmak üzere toplam 7,6 milyar dolara ulaşmıştır.

Resmi açılışı 1995 yılı içerisinde yapılan Erzurum Doğu Anadolu ve Mardin Serbest Bölgeleri'nin alt ve üst yapı çalışmaları devam etmekte olup, bu bölgelerde ticari faliyetin 1996 yılında başlayacağı tahmin edilmektedir.

Bakanlar Kurulu Kararı ile yer ve sınırları belirlenen Adana-Yumurtalık, Samsun ve Zonguldak-Filyos Serbest Bölgeleri'nin etüd proje ve inşaat çalışmalarına 1996 yılında da devam edilecektir.

5. KAMU FİNANSMAN DENGESİ

A. KAMU GELİRLERİ

1995 yılında toplam kamu gelirlerinin yüzde 85,0 oranında arttığı ve GSMH içindeki payının yüzde 19,7 oranında gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu oran

1994 yılında yüzde 20,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kamu gelirlerinin GSMH'ya oranındaki düşüşün önemli bir nedeni, 1994 yılında alınan ek vergilerin de etkisiyle yüzde 18,8'e yükselen vergi gelirlerinin GSMH'ya oranının, 1995 yılında yüzde 17,6'ya gerilemişidir. 1995 yılında vergi dışı normal gelir lerdeki artışın yüzde 65,4 olarak gerçek leştiği, GSMH içindeki payının ise 1994 yılında yüzde 1,5 olan seviyesinden yüzde 1,3'e gerilediği tahmin edilmektedir. 1995 yılında özelleştirme gelirlerinin hedeflenen düzeyin gerisinde kalması vergi dışı normal gelirlerdeki artış sınırlı kalmasına neden olmuştur. KİT'lerin faktör gelirleri 1995 yılında da önemli ölçüde artarken; sosyal güvenlik kuruluşlarının yükümlülüklerindeki artışlara ve prim tahsilatında karşılaşılan güçlüklerin aşılamamasına bağlı olarak sosyal fonlardaki bozulma devam etmiştir.

1996 yılında toplam kamu gelirlerinin cari fiyatlarla yüzde 85,9 oranında artarak GSMH içindeki payının yüzde 20,7 oranına yükseltilmesi hedeflenmektedir. Kamu gelirlerindeki bu artış esas olarak vergi ve faktör gelirlerinin GSMH içindeki paylarında öngörülen toplam 1,8 puanlık yükselmeden kaynaklanmaktadır.

B. KAMU HARCAMALARI

1995 yılında, toplam kamu harcamalarının GSMH içindeki payının 1994 yılına göre 2,8 puan azalarak yüzde 29,0 olan seviyesinden yüzde 26,2'ye gerilediği tahmin edilmektedir. Bu gelişmede özellikle cari giderler ve sabit sermaye yatırım harcamalarının GSMH içindeki paylarının düşmesi etkili olmuştur. 1996 yılında ise, kamu harcamalarının GSMH içindeki payının yüzde 28,3'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu artışta, özellikle cari giderler ve Konsolide Bütçe'nin faiz ödemelerindeki yükselmenin etkili olması beklenmektedir.

TABLO : III.25 Kamu Ke simi Toplam Gelir ve Harcamaları

	Cari Fiyatlarla, Milyar TL.				GSM 'ya Oranlar (Yüzde)			
	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)	199	199	1995	1996
	3	4	(1)	(2)				
Vergiler	355 006	728 987	1 348 670	2 497 398	17,8	18,8	17,6	18,5
Vasıtazız	142 520	313 540	507 700	934 255	7,1	8,1	6,6	6,9
Vasitalı	208 831	403 352	826 159	1 537 564	10,5	10,4	10,8	11,4
Servet	3 655	12 095	14 811	25 579	0,2	0,3	0,2	0,2
Vergi Dışı Normal Gelirler	29 486	58 135	96 163	120 546	1,5	1,5	1,3	0,9
Faktör Gelirleri	11 404	74 415	171 325	420 562	0,6	1,9	2,2	3,1
Sosyal Fonlar	18 046	48 012	110 955	240 673	0,9	1,2	1,5	1,8
TOPLAM GELİR	377 850	813 525	1 505 203	2 797 833	18,9	20,9	19,7	20,7
Cari Harcamalar	245 710	418 750	751 195	1 430 328	12,3	10,8	9,8	10,6
Yatırım Harcamaları	145 779	141 609	285 302	662 193	7,3	3,6	3,7	4,9
Sabit Sermaye	144 219	192 241	320 433	661 551	7,2	4,9	4,2	4,9
Stok Değişmesi	1 561	50 632	35 131	642	0,1	1,3	0,5	0,0
Transfer Harcamaları	199 081	466 490	874 721	1 591 538	10,0	12,0	11,4	11,8
Stok Değişim Fonu	31 848	100 927	88 943	130 850	1,6	2,6	1,2	1,0
TOPLAM HARCAMA	622 418	1 127 776	2 000 161	3 814 910	31,2	29,0	26,2	28,3
BORÇLANMA GEREĞİ	244 570	314 252	494 959	1 017 078	12,2	8,1	6,5	7,5

KAYNAK: DPT.

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Program.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

A) Yatırım Harcamaları

1995 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının cari fiyatlarla yüzde 66,7 oranında artarak GSMH içindeki payının yüzde 4,2 olduğu tahmin edilmektedir. Kamu stoklarının 35,1 trilyon lira azalması sonucunda toplam kamu yatırımlarının GSMH içindeki payı yüzde 3,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1996 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının cari fiyatlarla yüzde 106,5, sabit fiyatlarla ise yüzde 22,1 oranında artması öngörülmüştür. Böylece kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının toplam kamu harcamaları içindeki payı 1996 yılında yüzde 17,3'e yükselecektir. Kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki payı ise 0,7 puan artarak yüzde 4,9'a ulaşacaktır. 1996 yılında kamu stoklarının 0,6 trilyon lira artacağı ve böylece toplam kamu yatırımlarının GSMH içindeki payının yüzde 4,9 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

b) Tüketim Harcamaları

1995 yılında, kamu tüketiminin cari fiyatlarla yüzde 79,4 oranında arttığı, GSMH içindeki payının ise 1994 yılında yüzde 10,8 olan seviyesinden 1995 yılında yüzde 9,8'e gerilediği tahmin edilmektedir. Bu gelişmede Konsolide Bütçe personel harcamalarının GSMH içindeki payının yüzde 7,6'dan yüzde 6,6'ya gerilemesi belirleyici olmuştur.

1996 yılında, toplam kamu tüketiminin cari fiyatlarla yüzde 90,4 oranında artması ve GSMH içindeki payının yüzde 10,6'ya yükselmesi öngörülmüştür. Bu artışta, Konsolide Bütçenin personel dışı cari giderlerindeki yükselme etkili olacaktır.

C. KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ

1993 yılında yüzde 12,2 seviyesine yükselen kamu kesimi borçlanma gereğinin (KKBG) GSMH'ya oranı, uygulanan istikrar tedbirlerinin etkisiyle 1994 yılında yüzde 8,1'e gerilemiştir. 1995 yılında bu oranın yüzde 6,5'e gerilediği tahmin edilmektedir. 1995 yılında, kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranında iyileşme kaydedilmiş olmasına rağmen, özelleştirme gelirlerinin hedeflenenin gerisinde, sosyal güvenlik kuruluşları açıklarının ise beklenenin üzerinde gerçekleşmesi programlanan mali uyumun sağlanması engellemiştir. Konsolide Bütçe faiz ödemeleri hariç tutulduğunda 1994 yılında GSMH'nın yüzde 0,4'ü oranında açık veren kamu kesimi finansman dengesi, 1995 yılında GSMH'nın yüzde 1,1 oranında fazla vermektedir.

Bütçe türleri itibarıyle incelendiğinde, kamu kesimi borçlanma gereğindeki iyileşme esas olarak işletmeci KİT'ler ve özelleştirme kapsamındaki Kuruluşların borçlanma gereğinin GSMH'ya oranlarında sağlanan toplam 1,6 puanlık azalmadan kaynaklanmaktadır. 1995 yılında net dış borç geri ödenmesi sonucunda kamu kesimi açığının yurtçi mali kaynaklardan karşılanması devam edilmiştir. 1995 yılında KKBG'nin GSMH'ya oranı yüzde 6,5 olurken, net iç borçlanmanın GSMH'ya oranı yüzde 7,4 olarak gerçekleşmiştir

TABLO: III.26 Kamu Kesimi Borçlanma Gereği ve Finansmanı

	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
	Cari Fiyatlarla Milyar TL.			
Konsolide Bütçe	133 857	152 180	319 471	861 000
KİT (*)	48 925	54 870	42 955	76 320
İşletmeci	55 261	47 254	37 626	109 154
Mahalli İdareler	19 132	23 183	39 129	71 093
Döner Sermaye	86	261	1 701	1 355
Sos. Güv. Kur.	11 537	22 569	50 653	33 501
Fonlar	16 984	35 049	53 962	25 898
Özel. Kap. Kur.	14 049	26 142	12 912	294
TOPLAM KAMU	244 570	314 253	494 959	1 017 078
TOPLAM KAMU (Faiz Hariç)	128 100	15 968	81 156	278 822
TOPLAM KAMU (Özelleştirme Hariç)	250 572	330 605	516 605	1 146 703
TOPLAM KAMU (Faiz ve Özelleştirme Hariç)	134 102	32 320	59 510	149 197
BORÇLANMA GEREĞİNİN FINANSMANI				
TOPLAM	244 570	314 253	494 959	1 017 078
Diş Borçlanma (Net)	20 285	61 774	71 247	80 108
Diş Borç Ödemesi	43 613	148 158	321 737	547 602
Diş Borç Kullanımı	63 898	86 384	250 491	467 494
İç Borç/Alacak (Net)	224 285	376 028	566 206	1 097 185
Bono (Net)	22 241	244 217	197 200	392 000
Tahvil(Net)	30 135	70 339	85 657	403 500
Hazine Kısa Vadeli Avansı	53 010	51 857	94 723	179 000
Diğer	118 899	150 293	188 626	122 685
GSMH'ya Oranlar (Yüzde)				
Konsolide Bütçe	6,7	3,9	4,2	6,4
KİT (*)	2,4	1,4	0,6	0,6
İşletmeci	2,8	1,2	0,5	0,8
Mahalli İdareler	1,0	0,6	0,5	0,5
Döner Sermaye	0,0	0,0	0,0	0,0
Sos. Güv. Kur.	0,6	0,6	0,7	0,2
Fonlar	0,9	0,9	0,7	0,2
Özel. Kap. Kur.	0,7	0,7	0,2	0,0
TOPLAM KAMU	12,2	8,1	6,5	7,5
TOPLAM KAMU (Faiz Hariç)	6,4	0,4	1,1	2,1
TOPLAM KAMU (Özelleştirme Hariç)	12,5	8,5	6,8	8,5
TOPLAM KAMU (Faiz ve Özelleştirme Hariç)	6,7	0,8	0,8	1,1
BORÇLANMA GEREĞİNİN FINANSMANI				
TOPLAM	12,2	8,1	6,5	7,5
Diş Borçlanma (Net)	1,0	1,6	0,9	0,6
Diş Borç Ödemesi	2,2	3,8	4,2	4,1
Diş Borç Kullanımı	3,2	2,2	3,3	3,5
İç Borç/Alacak (Net)	11,2	9,7	7,4	8,1
Bono (Net)	1,1	6,3	2,6	2,9
Tahvil(Net)	1,5	1,8	1,1	3,0
Hazine Kısa Vadeli Avansı	2,7	1,3	1,2	1,3
Diğer	6,0	3,9	2,5	0,9

KAYNAK: DPT.

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Program.

(*) Kuruluş Bilançosları kesinleşmediği için 1995 yılı Borçlanma Gereği rakamları geçicidir.

TABLO: III.271994 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi

(Cari Fiyatlarla,Milyar TL.)

	Genel + Katma	Mahalli İdareleri	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş.	ALT			KİT			TOPLAM		
					Fonlar	TOPLAM	İşletme ci	Tasarrufcu	TOPLAM	Öz.Kap.Kur	TOPLAM	KAMU	
1.Vergiler	582 101	71 979			69 757	723 837	5 027	706	5 734	1 211	6 945	716 892	
a.Vasıtazız	278 074	33 518			8 893	320 485	5 027	706	5 734	1 211	6 945	313 540	
b.Vasıtalı	304 027	38 461			60 864	403 352						403 352	
2.Vergi Dışı Normal Gelirler	31 782	18 403			10 990	61 176	1 308		1 308	1 733	3 041	58 135	
3.Faktör Gelirleri	19 703	14 150	1 355	7 978	6 132	49 318	21 380	5 604	26 984	1 887	25 098	74 415	
4.Sosyal Fonlar					48 012		48 012					48 012	
5.Cari Transferler	350 586	35 432			19 010	65 410	432 419		1 428	1 846	29	1 875	430 544
I.KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	283 000	69 099	1 355	21 024	21 469	353 900	15 463	6 326	21 789	4 802	16 987	370 886	
II.CARİ GİDERLER	346 469	54 487			17 794	418 750						418 750	
III.KAMU TASARRUFU	63 469	14 613	1 355	21 024	3 675	64 851	15 463	6 326	21 789	4 802	16 987	47 864	
IV.YATIRIMLAR	72 788	37 823	1 293	1 362	25 866	139 132	3 643	681	2 962	5 439	2 477	141 609	
a.Sabit Sermaye	72 788	37 190	1 293	1 362	25 866	138 499	45 812	681	46 493	7 249	53 743	192 241	
b.Stok Değişmesi				633		633	49 455		49 455	1 810	51 266	50 632	
V.TASARRUFYATIRIM FARKI	136 257	23 210	62	22 386	22 191	203 982	19 106	5 645	24 751	10 241	14 510	189 473	
VI.SERMEYE TRANSFERLERİ	15 923	1 211	323	182	12 858	28 075	17 462	13 260	4 202	21	4 223	23 852	
1.Servet Vergileri	5 659	6 371			65	12 095						12 095	
2.Diğer Transferler	22 513	2 381			383	25 277	20 624	1 101	19 523	3 018	22 540	2 737	
3.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı	931	2 779	323	182	12 539	14 892	3 161	12 159	15 320	2 997	18 317	33 209	
VII.KASABANKA/BORÇLANMA	152 180	22 000	261	22 568	35 049	232 058	36 569	7 615	28 953	10 220	18 733	213 325	
1.KasaBanka Değişimi	0	11 982	201	5 088	3 533	10 226	11 525	59 750	71 275	6 529	77 804	67 578	
2.Dış Borçlanma (Net)	67 174	10 295			3 092	53 788	5 010	3 190	8 200	213	7 987	61 774	
Dış Borç Ödemesi	111 204	4 873			5 008	121 085	18 119	3 190	21 310	5 763	27 073	148 158	
Dış Borç Kullanımı	44 030	15 167			8 100	67 297	13 110		13 110	5 976	19 086	86 384	
3.İç Borç/Alacak (Net)	219 354	906	462	27 656	28 424	276 803	63 789	70 555	134 345	32 457	166 802	443 605	
4.Stok Değişim Fonu				1 183		1 183	83 823		83 823	15 921	99 744	100 927	

TABLO: III.28 1995 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi (1)

(Cari Fiyatlarla,Milyar TL.)

	Genel +	Mahalli	Döner	Sosyal Güvenlik Kuruluş.		ALT		KİT			TOPLAM				
				Katma	İdareler	Sermaye	Fonlar	TOPLAM	İşletme ci	Tasarrufcu	TOPLAM	Öz.Kap.Kur	TOPLAM		
1.Vergiler		1 076	155 551				136	1 368 676	26 774	1 976	28 750	6 067	34 81	1 333 859	
a.Vasıtazız		451 461	64 383				554		26 774	1 976	28 750	6 067	34 81	507 700	
b.Vasıtalı		625 110	91 168				109	826 159						826 159	
2.Vergi Dışı Normal Gelirler		50 094	28 093				32 872	111 059	12 534		12 534	2 362	14 89	96 163	
3.Faktör Gelirleri		31 195	20 520	3 468	6 503	6 301	54 981		64 155	6 002	70 157	46 187	116 34	171 325	
4.Sosyal Fonlar							110 955							110 955	
5.Cari Transferler		698 843	76 159				70 589	134 533	838 946	501	3 700	4 201	91	834 653	
I.KAMU HARCANABİLİR GELİRİ		459 017	128 005	3 468	46 869	41 194	584 815		25 348	7 726	33 074	37 849	70 92	655 739	
II.CARİ GİDERLER		608 468	99 131				43 596	751 195						751 195	
III.KAMU TASARRUFU		149 451	28 874	3 468	46 869	2 402	166 380		25 348	7 726	33 074	37 849	70 92	95 456	
IV.YATIRIMLAR		120 164	63 442	5 129	2 548	46 203	237 486		33 821	1 794	35 615	12 201	47 81	285 302	
a.Sabit Sermaye		120 164	64 779	5 129	2 548	46 203	238 823		65 538	1 794	67 332	14 278	81 61	320 433	
b.Stok Değişmesi					1 337				1 337	31 717		31 717	2 077	33 79	35 131
V.TASARRUFYATIRIM FARKI		269 615	34 568	1 661	49 417	48 605	403 866		8 473	5 932	2 541	25 648	23 10	380 758	
VI.SERMEYE TRANSFERLERİ		49 856	3 014	40	1 236	5 357	59 503		40 434	11 260	29 174	5 072	34 24	25 257	
1.Servet Vergileri		8 844	5 725				242	14 811						14 811	
2.Diğer Transferler		59 651	2 395				4 440	57 606	44 356	1 292	43 064	3 859	46 92	10 683	
3.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı		951	6 344	40	1 236	10 039	16 708		3 922	9 968	13 890	1 213	12 67	29 385	
VII.KASABANKA/BORÇLANMA		319 471	37 582	1 701	50 653	53 962	463 369		31 962	5 328	26 633	30 720	57 35	406 016	
1.KasaBanka Değişimi					26 174	800	8 876	6 274	10 224	5 939	46 966	52 906	13 162	66 06	55 844
2.Dış Borçlanma (Net)		81 238	16 415	2 300			13 698	48 825	16 580	2 514	14 066	8 356	22 42	71 247	
Dış Borç Ödemesi		238 984	11 857				8 597	259 438	45 511	223	45 734	16 565	62 29	321 737	
Dış Borç Kullanımı		157 746	28 272	2 300			22 295	210 613	28 932	2 736	31 668	8 210	39 87	250 491	
3.İç Borç/Alacak (Net)		400 709	3 460	201	59 529	46 539	503 518		60 145	49 781	109 926	8 606	118 53	622 050	
4.Stok Değişim Fonu					1 547			1 547	69 588		69 588	17 808	87 39	88 943	

(1) Gerçekleşme Tahmini.

TABLO: III.29 1996 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi (1)

(Cari Fiyatlarıla,Milyar TL.)

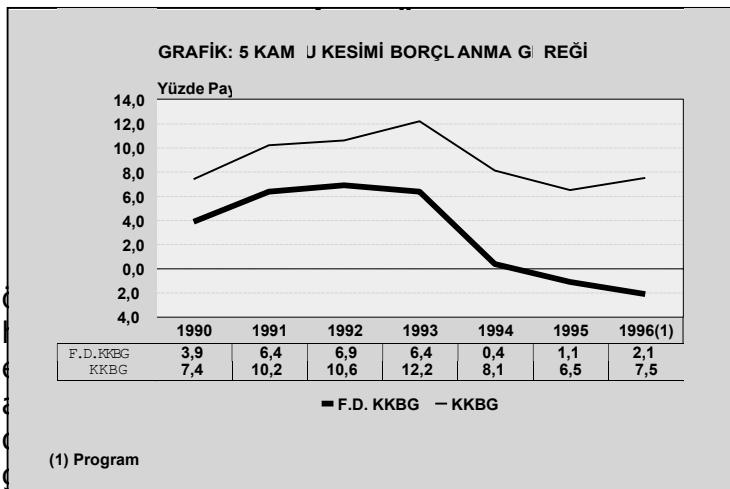
	Genel + Katma	Mahalli İdareleri	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş.		Fonlar	TOPLAM	ALT		KİT		TOPLAM TOPLAM	KAMU	
				Kuruluş.	Fonlar			TOPLAM	İşletme ci	Tasarrufcu	TOPLAM	Öz.Kap.Kur		
1.Vergiler	2 055 300	286 284			185 376	2 526 960			30 741	2 662	33 402	21 739	55 141	2 471 819
a.Vasıtazız	820 000	116 //1			52 625	989 396			30 //41	2 662	33 402	21 //39	55 141	934 255
b.Vasıtalı	1 235 300	169 513			132 751	1 53// 564								1 53/ 564
2.Vergi Dışı Normal Gelirler	81 000	46 964			47 013	174 977			23 258		23 258	31 173	54 431	120 546
3.Faktör Gelirleri	110 500	37 215	8 525	840	7 831	164 911			155 022	12 335	167 357	88 294	255 651	420 562
4.Sosyal Fonlar				240 673		240 673								240 673
5.Cari Transferler	1 643 457	124 348		213 000	116 681	1 671 486			10 331	26 900	37 231	146	37 377	1 634 109
I.KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	603 343	246 115	8 525	26 833	123 539	954 689			111 354	36 573	147 928	35 528	183 455	1 138 145
II.CARI GİDERLER	1 169 750	188 136		72 442	1 430 328									1 430 328
III.KAMU TASARRUFU	566 407	57 979	8 525	26 833	51 097	475 639			111 354	36 573	147 928	35 528	183 455	292 184
IV.YATIRIMLAR	281 695	118 451	9 820	3 980	75 735	489 681			151 824	3 712	155 536	16 976	172 512	662 193
a.Sabit Sermaye	281 695	119 894	9 820	3 980	75 735	491 124			144 160	3 712	147 872	22 555	170 427	661 551
b.Stok Değişmesi		1 443				1 443			7 664		7 664	5 579	2 085	642
V.TASARRUFYATIRIM FARKI	848 102	60 472	1 295	30 813	24 638	965 320			40 470	32 861	7 609	18 552	10 943	954 377
VI.SERMEYE TRANSFERLERİ	12 897	8 989	60	2 688	50 536	25 902			32 948	28	32 921	9 328	42 249	68 151
1.Servet Vergileri	17 700	7 640			239	25 579								25 579
2.Diğer Transferler	31 347	5 507			60 777	23 923			37 174	13 927	51 101	6 984	58 085	82 008
3.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı	750	11 122	60	2 688	10 480	23 600			4 225	13 955	18 180	2 344	15 836	39 437
VII.KASABANKA/BORÇLANMA	861 000	69 461	1 355	33 501	25 898	939 419			7 522	32 834	25 312	27 880	53 192	886 227
1.KasaBanka Değişimi		14 479	1 012	10 000	5 650	2 183			12 751	65 753	78 504	14 935	93 439	95 622
2.Dış Borçlanma (Net)	113 500	28 389	1 182		10 976	72 953			6 507		6 507	648	7 155	80 108
Dış Borç Ödemesi	405 400	19 731			35 281	460 412			76 587		76 587	10 602	87 190	547 602
Dış Borç Kullanımı	291 900	48 120	1 182		46 257	387 459			70 080		70 080	9 955	80 035	467 494
3.Iç Borç/Alacak (Net)	974 500	28 225	1 185	43 501	31 224	1 016 187			128 412	32 919	161 331	15 290	176 621	1 192 808
4.Stok Değişim Fonu		1 632			1 632				101 632		101 632	27 587	129 218	130 850

(1) Program

1996 yılında toplam kamu gelirlerinin GSMH'ya oranının 1 puan artarak yüzde 20,7'ye, kamu harcamalarının GSMH'ya oranının ise 2,1 puan artarak yüzde 28,3'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Böylece, KKBG'nin GSMH'ya oranı 1995 yılına göre 1 puan artarak yüzde 7,5 olacaktır. Kamu harcamalarındaki yükselme, esas olarak Konsolide Bütçe faiz ödemelerindeki artıştan kaynaklanmaktadır. Konsolide Bütçe faiz ödemeleri hariç tutulduğunda kamu kesimi finansman fazlasının GSMH'ya oranı, 1995 yılında yüzde 1,1 olan seviyesinden 1996 yılında yüzde 2,1'e yükselmektedir.

1996 yılında toplam kamu kesimi borçlanma gereğinin yüzde 84,7'si Konsolide Bütçe'den kaynaklanmaktadır. Bu durum, özellikle son yıllarda önemli boyutlara ulaşan sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman açıklarının Konsolide Bütçe tarafından karşılanmasıından kaynaklanmaktadır.

1996 yılında da kamu kesimi net dış borç ödeyicisi olacaktır. Böylece, net iç borçlanmanın GSMH içindeki payının 1995 yılında yüzde 7,4 olan seviyesinden yüzde 8,1'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

harcamalarının GSMH'ya oranı 0,5 puan azalarak yüzde 1,3'e gerilemiştir. Yatırım işçiliğinin yatırım tutarına ilave edilmesi durumunda ise daralma daha da belirginleşmekte ve 0,8 puana yükselmektedir.

1994 yılında transfer harcamalarının toplam harcamalarındaki payının artışında borçlanma vadesinin kısalması ve faiz oranları ile döviz kurlarındaki artış dolayısıyla yükselen faiz ödemeleri etkili olmuştur. Bir önceki yıla göre faiz harcamalarının GSMH içindeki payı 1,9 puan artarak yüzde 7,7'ye, toplam harcamalara oranı ise 9,2 puan artarak yüzde 33,2'ye yükselmiştir.

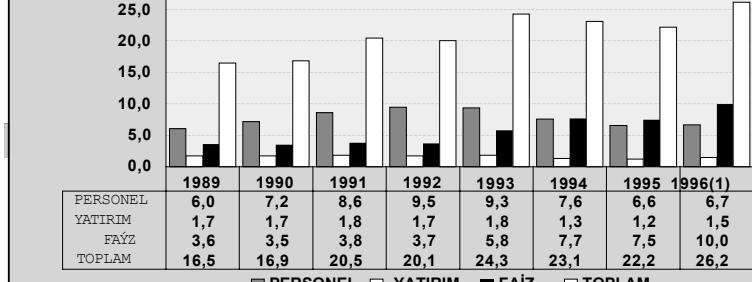
bu önlemler sonucunda, 1993 yılında GSMH içindeki payı 1994 yılında 2,8 puan artarak yüzde 3,8'i kadar faiz dışı fazla verilmiştir.

İkinci yıl için harcamalarda önemli kısıntılarla birlikte bütçe seviyesine çekilmiştir. Toplam Bütçe ayı azalırken, savunma harcamalarının hızla artışıyle de transfer harcamalarının payı 1994 yılının aynı dönükle yüzde 7,6'ya gerilerken, savunma harcamalarının payı 1994 yılının aynı dönükle yüzde 1,9 seviyesinde artmış olup bu gibi düşük bir oranda artan yatırım

Konsolide Bütçe gelirlerinin GSMH içindeki payı 1994 yılında 1,6 puan artarak yüzde 19,2'ye yükselmiştir. Gelirlerdeki bu gelişme, fon ve Katma Bütçe gelirlerindeki düşüşe rağmen bir defaya mahsus olmak üzere ihdas edilen vergilerin etkisiyle vergi gelirlerindeki ve vergi dışı normal gelirlerdeki artışlardan kaynaklanmıştır. Böylece, vergi gelirlerinin GSMH içindeki payı ek vergiler dahil yüzde 15,1'e yükselirken, bu oran ek vergiler hariç yüzde 13,8 seviyesinde kalmıştır.

1993 yılında 357,3 trilyon lira olan iç borç stoku 1994 yılında 779,4 trilyon liraya yükselmiştir. 1994 yılında iç borçlanma ortalama vadesi kısalarak 1993 yılındaki 257 günlük seviyesinden 117 güne inmiştir. Bu dönemde, bir yıllık ağırlıklı ortalama basit faiz oranı yüzde 79,3'den yüzde 109,9'a, ağırlıklı ortalama bileşik faiz oranı ise yüzde 87,6'dan yüzde 165,5'e çıkmıştır.

Bütçenin finansmanı amacıyla yapılan dış kredi kullanımı, 1994 yılında programlanan seviyenin altında kalmış ve yıl sonu itibariyle 67,2 trilyon lira net dış borç ödemesi yapılmıştır.

(1) Program.

NOT: Yatırım İşçiliği Personeli Dahildir.

neminde de sürdürülmüş ve yılın
oranı yüzde 22,2'ye gerilemiştir.
olarak uygulanan vergilerin telafi
MH'ya oranı 1,2 puan gerileyerek

yüzde 18,0 seviyeinde kalmıştır. Böylece, Kon solide Bütçe açığı 319,5 trilyon liraya, GSMH içindeki payı ise yüzde 4,2'ye yükselmiş, faiz harcamaları hariç Bütçe fazlasının GSMH'ya oranı ise yüzde 3,4'e gerilemiştir.

1995 yılında, borç faizi ödemeleri, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına yapılan transferler, savunma ve güvenlik hizmetleri ile ilgili kuruluşların çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması ve kamu personelinin maaşlarında yapılan düzenlemeler nedeniyle ek ödeneğe ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle, 4.11.1995 tarih ve 4061 sayılı Kanun'la 380 trilyon lira ek ödenek alınmış ve Genel Bütçe gelirlerine de 276 trilyon lira eklenmiştir.

1995 yılında personel harcamalarının GSMH'ya oranı yüzde 6,6'ya, diğer cari harcamaların oranı yüzde 1,8'e, Bütçe harcamaları içinde payı gittikçe azalan yatırım harcamalarının oranı ise yüzde 1,2'ye gerilemiştir. Faiz ödemelerinin GSMH'ya oranındaki 0,2 puanlık gerilemeye rağmen transfer harcamalarının GSMH'ya oranı 0,4 puan artarak yüzde 12,7'ye çıkmıştır. Bu gelişmede en önemli etken Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına yapılan transferlerdeki artışlardır.

1995 yılında vergi gelirlerinin GSMH'ya oranı yüzde 14,2 olarak gerçekleşmiştir. Konsolide Bütçe vergi gelirlerinin toplam

gelirler içindeki payı yüzde 78,8, harcamaları karşılama oranı ise yüzde 64,0 olmuştur. Böylece, vasıtasız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı yüzde 42,4'e düşerken, vasitalı vergilerin toplam vergiler içindeki payı yüzde 57,6'ya yükselmiştir.

1995 yılında 297,2 trilyon lira nakit açığı ve 1.325,8 trilyon lira borç ödemelerinden oluşan toplam 1.623,0 trilyon liralık finans man ihtiyacının yüzde 9,7'si dış borçlanma, yüzde 84,4'ü iç borçlanma ve yüzde 5,8'i Merkez Bankası kaynaklarından karşılanmıştır.

Ortalama iç borçlanma vadesi, Hazinenin Şubat ayından itibaren 9 ve 12 aylık borçlanma imkanına kavuşmasıyla yükselmiş, ancak belirsizlik ortamının da etkisiyle yılın sonlarına doğru düşerek ortalama 206 gün olmuştur. İç borçlanma faiz oranları da aynı seyri izlemiş ve ağırlıklı ortalama basit faiz oranı yüzde 98,9, ağırlıklı ortalama bileşik faiz oranı ise yüzde 121,8 olmuştur.

Erken genel seçimler dolayısıyla 1996 yılı Bütçe Kanunu yürürlüğe girememiştir ve hükümete Geçici Bütçe Kanunu ile yılın ilk dört ayı için 900 trilyon lira tutarında harcama yetkisi verilmiştir.

1996 yılı Konsolide Bütçe harcamaları

3.511 trilyon lira olarak programlanmıştır. Harcamaların GSMH'ya oranının bir önceki yıla göre 3,8 puan artarak yüzde 26,0 olması öngörülmüştür. Harcamalardaki artışın 2,1 puanı faiz ödemelerindeki artıştan kaynaklanmaktadır. Toplam ödeneklerin yüzde 25,9'u personel, yüzde 8,6'sı diğer cari, yüzde 6,8'i yatırım, yüzde 36,9'u faiz, yüzde 1,4'ü KİT, yüzde 1,8'i vergi iadeleri, yüzde 2,9'u fon, yüzde 7,9'u Sosyal Güvenlik Kuruluşları ve yüzde 7,8'i diğer transfer ödeneklerine ayrılmıştır.

Personel harcamaları yüzde 81,0'luk artışla 910 trilyon lira olarak programlanmıştır.

Diğer cari harcamalar savunma ve güvenlik hizmetleri dikkate alınarak 302,7 trilyon lira olarak belirlenmiştir. Bu durumda, diğer cari harcamaların GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 0,4 puan artarak yüzde 2,2 seviyesine çıkmaktadır.

İşçilik giderleri hariç 238,7 trilyon lira olarak belirlenen yatırım ödeneğinin GSMH içindeki payı yüzde 1,8'dir.

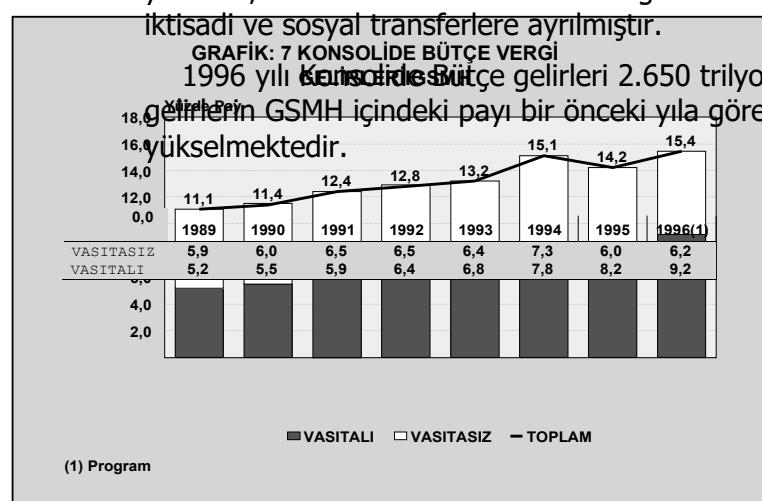
Transfer harcamaları için ayrılan 2.059,6 trilyon liralık ödeneğin yüzde 62,9'u faiz ödemelerine, yüzde 2,3'ü KİT transferlerine, yüzde 4,9'u fon ödeneklerine, yüzde 13,5'i Sosyal

Güvenlik Kuruluşlarına,

yüzde 1,8'i tarımsal destekleme ile ilgili sübvansiyonlara, yüzde 14,6'sı ise diğer iktisadi ve sosyal transferlere ayrılmıştır.

GRAFİK: 7 KONSOLİDE BÜTÇE VERGİ

1996 yılı Konsolide Bütçe gelirleri 2.650 trilyon lira olarak hedeflenmiştir. Böylece, gelirlerin GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 1,6 puanlık bir artışla yüzde 19,6'ya yükselmektedir.

TABLO : III.30 Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	1994	1995 (1)	1996 (2)	Yüzde Artış		Yüzde Dağılım			GSMH İçindeki Paylar		
				1995	1996	1994	1995	1996	1994	1995	1996
HARCAMALAR	897 296	1 696 595	3 511 000	89,1	106,9	100,0	100,0	100,0	23,1	22,2	26,0
Cari	368 902	640 468	1 212 750	73,6	89,4	41,1	37,8	34,5	9,5	8,4	9,0
Personel	295 495	502 724	910 013	70,1	81,0	32,9	29,6	25,9	7,6	6,6	6,7
Diğer Cari	73 407	137 744	302 737	87,6	119,8	8,2	8,1	8,6	1,9	1,8	2,2
Yatırım (3)	50 355	88 164	238 695	75,1	170,7	5,6	5,2	6,8	1,3	1,2	1,8
Transfer	478 039	967 963	2 059 555	102,5	112,8	53,3	57,1	58,7	12,3	12,7	15,3
GELİRLER	745 116	1 377 124	2 650 000	84,8	92,4	100,0	100,0	100,0	19,2	18,0	19,6
Genel Bütçe	739 950	1 371 344	2 640 000	85,3	92,5	99,3	99,6	99,6	19,0	17,9	19,6
Vergi Gelirleri	587 760	1 085 415	2 073 000	84,7	91,0	78,9	78,8	78,2	15,1	14,2	15,4
Vergi Dışı Normal Gelirler	48 365	79 016	280 000	63,4	254,4	6,5	5,7	10,6	1,2	1,0	2,1
Özel Gelir ve Fonlar	103 825	206 913	287 000	99,3	38,7	13,9	15,0	10,8	2,7	2,7	2,1
Katma Bütçe	5 166	5 780	10 000	11,9	73,0	0,7	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1
GELİRGİDER FARKI	152 180	319 471	861 000	109,9	169,5				3,9	4,2	6,4
Emanet ve Avanslarda Net Değişme	255	22 320	0						0,0	0,3	0,0
NAKİT AÇIĞI	151 925	297 151	861 000	95,6	189,8				3,9	3,9	6,4
BORÇ İDARESİ											
Borç Ödemesi	586 353	1 325 780	2 586 800	126,1	95,1	100,0	100,0	100,0	15,1	17,3	19,2
Diş Borç Ödemesi	111 204	238 984	405 400	114,9	69,6	19,0	18,0	15,7	2,9	3,1	3,0
İç Borç Ödemesi (Tahvil)	95 197	136 796	301 400	43,7	120,3	16,2	10,3	11,7	2,4	1,8	2,2
İç Borç Ödemesi (Bono)	379 952	950 000	1 880 000	150,0	97,9	64,8	71,7	72,7	9,8	12,4	13,9
Borçlanma	738 278	1 622 931	3 447 800	119,8	112,4	100,0	100,0	100,0	19,0	21,2	25,5
Diş Borç Kullanımı	44 030	157 746	291 900	258,3	85,0	6,0	9,7	8,5	1,1	2,1	2,2
İç Borçlanma	700 884	1 464 376	3 155 900	108,9	115,5	94,9	90,2	91,5	18,0	19,2	23,4
Tahvil	24 858	222 453	704 900	794,9	216,9	3,4	13,7	20,4	0,6	2,9	5,2
Bono	624 169	1 147 200	2 272 000	83,8	98,0	84,5	70,7	65,9	16,1	15,0	16,8
Kısa Vadeli Avans	51 857	94 723	179 000	82,7	89,0	7,0	5,8	5,2	1,3	1,2	1,3
Diğer	6 636	809	0			0,9	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
Finansman Fazlası	151 925	297 151	861 000	95,6	189,8						

(1) Geçici

(2) Program

(3) Yatırım işçiliği personel harcamaları içinde yer almaktadır.

TABLO: III.31 Konsolide Bütçe Temel Göster geleri

	Cari Fiyatlarla, Trilyon TL.						GSMH İçindeki Yüzde Paylar					
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1991	1992	1993	1994	1995	1996
	(1)	(2)					(1)	(2)				
Harcamalar	130	222	485	897	1 697	3 511	20,5	20,1	24,3	23,1	22,2	26,0
Gelirler	97	174	351	745	1 377	2 650	15,3	15,8	17,6	19,2	18,0	19,6
Açık	34	47	134	152	319	861	5,3	4,3	6,7	3,9	4,2	6,4
Toplam Faiz Ödemeleri	24	40	116	298	576	1 296	3,8	3,7	5,8	7,7	7,5	9,6
Faiz Dışı Açık / Fazla	9	7	17	146	257	435	1,5	0,6	0,9	3,8	3,4	3,2
Toplam İç Borç Kullanımı (Bo+Tah)	46	112	236	649	1 370	2 977	7,2	10,1	11,8	16,7	17,9	22,1
Toplam İç Borç Anapara Ödemesi (Bono+Tahvil)	31	72	184	475	1 087	2 228	4,8	6,5	9,2	12,2	14,2	16,5
Hazine Kısa Vadeli Avansı	11	17	53	52	95	179	1,7	1,6	2,7	1,3	1,2	1,3
İç Borç Servisi (Faiz+Anapara)	48	103	276	708	1 562	3 346	7,5	9,3	13,8	18,2	20,4	24,8
Toplam İç Borç Stoku	98	194	357	799	1 361		15,4	17,6	17,9	20,6	17,8	

Oranlar Yüzde						
<hr/>						
Faiz / Toplam Harcama	18,5	18,2	24,0	33,2	34,0	36,9
Yatırım / Toplam Harcama	9,0	8,6	7,5	5,6	5,2	6,8
Personel / Toplam Harcama	42,0	47,1	38,4	32,9	29,6	25,9
Vergi Gelirleri / Toplam Harcama	60,4	63,9	54,5	65,5	64,0	59,0
Vasıtasız Vergiler / Toplam Vergiler	52,3	50,4	48,6	48,3	42,4	40,4
Vasıtalı Vergiler / Toplam Vergiler	47,7	49,6	51,4	51,7	57,6	59,6
Net Tahvil+Bono Kull. / T.Mevduat Değişimi	37,3	59,6	66,5	55,7	50,9	
Tahvil (1 Yıl Vadeli) Ortalama Faiz Oranı	72,1	88,6	86,4	118,7	108,2	
NOT : Yatırım işçiliği personel harcamaları içinde yer almaktadır.						
(1) Geçici						
(2) Program						

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

Konsolide Bütçe gelirlerinin yüzde 78,2'sini oluşturan vergi gelirlerinin GSMH içindeki payının 1,2 puanlık artıla yüzde 15,4 seviyesine çıkarılması hedeflenmiştir.

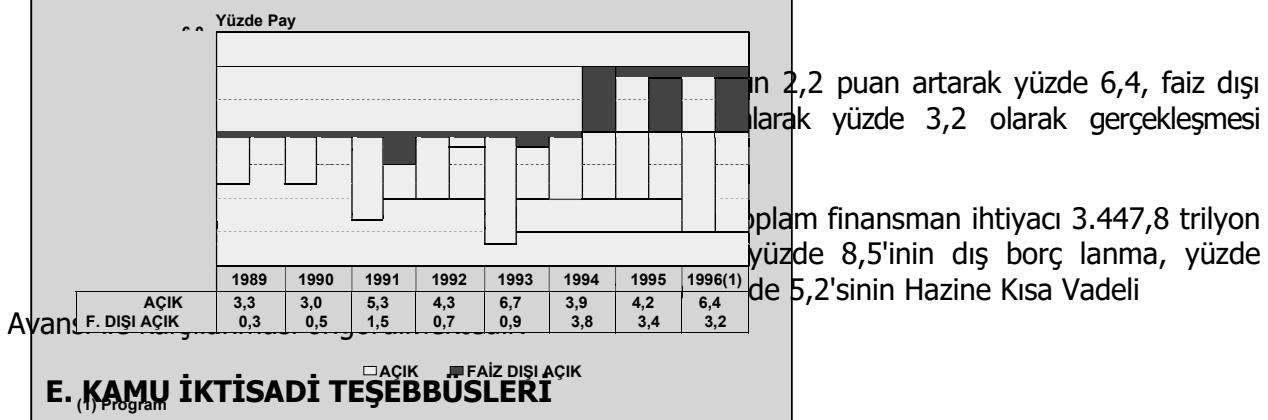
Vergi gelirlerinin harcamaları karşılama oranı yüzde 59,0, vergi gelirleri içinde vasıtazız vergilerin payı yüzde 40,4, vasıtazlı vergilerin payı ise yüzde 59,6 olarak öngörülmüştür.

1996 yılında, bütçe kapsamındaki fon gelirlerinden ve kapsam dışındaki fon kesintilerinden 280 trilyon lira gelir beklenmektedir. Bu, bir önceki yıla göre yüzde 40,4'lük bir artıı ifade etmektedir. Hibe gelirlerinden gelecek 7 trilyon lirayla birlikte özel gelir ve fon toplamı 287 trilyon liraya ulaşacaktır.

TELEKOM'un lisans satışından elde edilecek 37 trilyon liralık gelirle beraber vergi dışı normal gelirlerden 280 trilyon lira, Katma Bütçe gelirlerinden 10 trilyon lira gelir elde edileceği tahmin edilmektedir.

Bu harcama ve gelir hedefleri çerçevesinde Konsolide Bütçe açığının 861 trilyon lira, faiz dışı Bütçe fazlasının da 434,9 trilyon lira olarak gerçekleşmesi

GRAFİK: 8 KONSOLİDE BÜTÇE AÇIĞIIGSMH

Avans

E. KAMU İKTİSADI TEŞEBBÜSLERİ

Kamu İktisadi Teşebbüslerin (KİT) Bütçe ve ekonomi üzerindeki yüklerini hafifletmek amacıyla 1980 yılından itibaren sürdürülen politikaların yapısal düzenlemeye yönelik olmaması nedeniyle, 1988 yılından sonra yaşanan ekonomik gelişmeler, KİT sisteminin temel sorunlarının yeniden ön planamasına neden olmuştur.

Etkisini sadece kamu finansmanı üzerinde göstermekle kalmayıp, kaynakların rasyonel olmayan bir şekilde kullanılmasına yol açarak piyasa mekanizmasının işleyişini de olumsuz yönde etkileyen bu sorunların çözümü için, ekonomik politikalarda daha çok finansman maliyetlerini ve istihdamı azaltıcı tedbirlere ağırlık verilmiştir.

Bu çerçevede, KİT'lerin hızla bozulan mali yapılarını düzeltmek amacıyla 1992 yılında Tahkim Kanunu yürürlüğe konulmuş, aşırı finansman yükü getiren bazı kamu borçları konsolide edilmiş ve Bütçe dışı ikraz uygulaması başlatılarak ticari banka

kredilerinin önemli bir kısmının tasfiyesi sağ lanmıştır. Maaş ve ücretlerdeki reel artışların yavaşlaması, istihdam azaltıcı tedbirler alınması ve Bütçe dışı ikraz uygulamasına devam edilmesi, KİT'lerin finansman durumlarının nispi olarak düzeltmesini sağlamıştır.

KİT sisteminin finansal durumundaki iyileşme

5 Nisan 1994 tarihinde alınan ekonomik kararların da etkisiyle 1994 yılında da devam etmiştir. 5 Nisan Ekonomik Önlemler Uygulama Planı çerçevesinde KİT'ler tarafından üretilen mal ve hizmet fiyatlarının girdi maliyetlerini yansitan bir düzeye gelmesi sağlanmış, tasarruf tedbirlerine özen gösterilmiş, döviz kurlarındaki artışlar dövize bağlı satış gelirlerini artırmıştır. 1993 yılında yüzde 4,1 olan Bütçe transferleri hariç borçlanma gereğinin GSMH içindeki payı, 1994 yılında yüzde 1,8'e gerilemiştir.

Bu uygulamalara 1995 yılında da devam edilmiştir. Hazine, SSK prim ve tecil faizi borçlarına karşılık olarak kuruluşların serma yelerine mahsuben 14 trilyon lira SSK'ya ödemede bulunmuştur. Böylece, Bütçeden kuruluşlara yapılan sermaye transferleri toplamı 1995 yılında 45,9 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık; TEAŞ, TEDAŞ, TELEKOM ve DHMİ'nin mal ve hizmet satış hasılatları üzerinden 24,6 trilyon lira fon sistemi aracılığıyla Bütçeye aktarılmıştır.

Enflasyon ve döviz kurlarındaki artışa rağmen, 1995 yılı Programında 71,6 trilyon lira o lması öngörülen KİT sabit sermaye yatırımları, 65,5 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tarımsal destekleme alım fiyatlarında reel düzeyin korunmasına rağmen, rekollenin düşük olmasının da etkisiyle, hububat destekleme alım fiyatlarının piyasa fiyatlarının altında kalması nedeniyle 1995 yılında TMO alımları düşük miktarlarda gerçekleşmiştir. Ayrıca, şeker

pancarı alımları ve şeker üretimi azalmıştır. Üretim açığının karşılanması amacıyla şeker ithalatına gidilmiş ve ithalatın önemli bir kısmı özel firmalarca gerçekleştirilmiştir. Bu gelişmeler, tarımsal destekleme ile görevli kuruluşların stoklama ve finansman maliyetlerinin azalmasına yol açmıştır.

KİT mal ve hizmet fiyatlarının uluslararası fiyat hareketlerinden olumlu yönde etkilenmesi 1995 yılında bazı kuruluşların karlılıklarını önemli ölçüde artırmış, özellikle SEKA ve ETİBANK gibi kuruluşların performanslarında konjonktürel iyileşmeler gözlenmiştir.

KİT'lerin aşırı finansman yükü getiren kısa vadeli ticari banka borçlarının tasfiyesine yönelik Bütçe dışı ikraz uygulamasına 1995 yılında da devam edilmiş, bu çerçevede KİT'lere 4,8 trilyon lira tutarında tahvil verilmiştir.

1995 yılında imzalanan toplu iş sözleşmeleri ile, KİT'lerde çalışan işçilere 1995 yılının birinci ve ikinci yarısı için yüzde 16'sar, 1996 yılının aynı dönemleri için sırasıyla yüzde 18 ve yüzde 20 oranında ücret artışı sağlanmıştır.

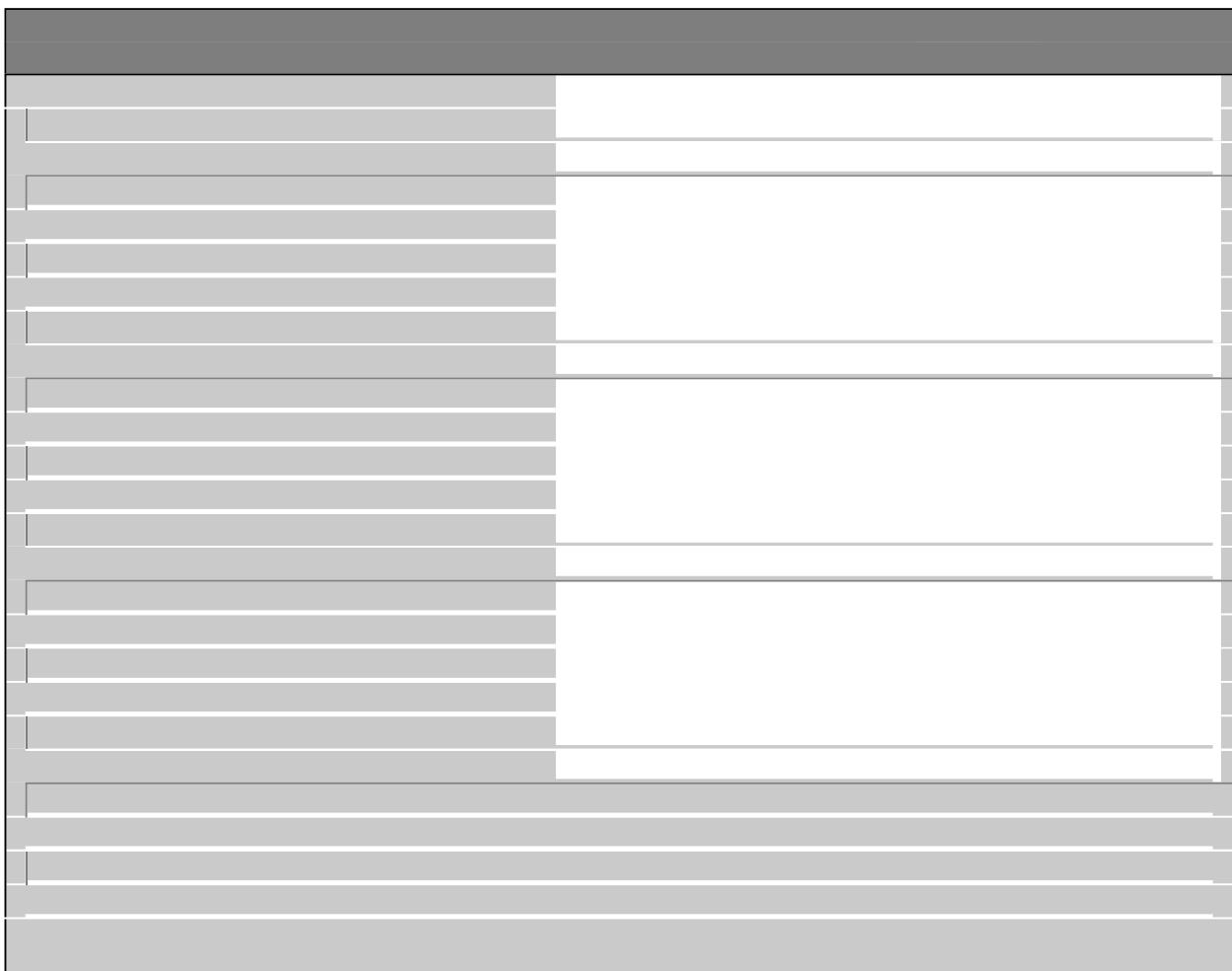
Bu gelişmeler çerçevesinde, 1995 yılında, Bütçe transferleri hariç işletmeci KİT borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının 1994 yılındaki yüzde 1,8 seviyesinden yüzde 1,1'e düşüğü, Bütçe transferleri dahil edildiğinde ise bu oranın yüzde 1,2 seviyesinden yüzde 0,5'e gerilediği tahmin edilmektedir.

1996 yılında işletmeci KİT borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının Bütçe transferleri dahil yüzde 0,8, Bütçe transferleri hariç yüzde 1,2 olması öngörlmektedir.

1996 yılında işletmeci KİT'ler için Bütçeden 48,3 trilyon lira transfer ödeneği ayrılmıştır. Buna karşılık, mal ve hizmet satış hasılatlarından fon sistemi aracılığıyla Bütçeye

yapılan aktarma kapsamına 1996 yılı için TEKEL ve DMO da dahil edilmiş ve 56 trilyon lira aktarma yapılması öngörülmüştür.

1996 yılında işletmeci KİT'lerin 144,2 trilyon lira, tasarrufçu KİT'lerin ise 3,7 trilyon lira tuta rında sabit sermaye yatırımı yapmaları program lanmıştır. Böylece, KİT sabit sermaye yatırımlarının kamu sabit sermaye yatırımları içindeki payının yüzde 23,9 olması öngörümüştür. Sabit sermaye yatırımları içinde enerji ve ulaştırma haberleşme sektörlerinin paylarının sırasıyla yüzde 50,7 ve yüzde 33,4 olması hedeflenmiştir.

1995 yılında 31,8 trilyon lira düzeyinde gerçekleştiği tahmin edilen KİT zararının, 1996 yılında 4,6 trilyon liraya gerilemesi beklenmektedir.

Kamu kesimi genel dengesinde izlenen özelleştirme kapsamındaki kuruluşların 1994 yılında GSMH'nın yüzde 0,7'si olan borçlanma gereğinin, faktör gelirlerindeki iyileşme sonucu nda, 1995 yılında yüzde 0,2 oranında fazlaya dönüştüğü tahmin edilmektedir. Fazlanın 1996 yılında da devam ederek 294 milyar lira olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

TABLO : III.32 İşletmeci KİT Finansman Dengesi

	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)				
	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
A. TOPLAM GELİRLER	188 146	309 340	681 597	947 022	1 573 296
I. İŞLETME GELİRLERİ	153 539	248 776	556 917	790 807	1 340 978
1. Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	142 122	231 620	512 342	734 626	1 276 313
2. Diğer Gelirler	11 417	17 157	44 575	56 181	64 664
II. KURUM BÜNESİNDE KALAN FONLAR	26 163	33 802	103 233	110 243	181 318
1. Amortismanlar	11 666	17 657	34 783	66 822	110 874
2. Karşılıklar	14 497	16 145	68 449	43 421	70 444
III. BÜTÇE TRANSFERLERİ	8 438	26 267	21 418	45 941	48 331
IV. DİĞER GELİRLER	7	495	29	31	0
B. TOPLAM GİDERLER	229 687	364 601	728 851	984 648	1 675 481
I. İŞLETME GİDERLERİ	193 877	295 343	638 770	836 895	1 367 274
1. Mal ve Hizmet Satış Maliyeti	112 316	174 169	334 535	543 363	936 147
2. Diğer Giderler	81 561	121 174	304 235	293 533	431 127
II. YATIRIM HARCAMALARI	20 341	33 148	45 812	65 538	144 160
III. STOK ARTIŞI	12 760	30 246	34 367	37 871	109 296
IV. DİĞER GİDERLER	2 710	5 865	9 902	44 344	59 051
C. BORÇLANMA GEREĞİ	41 541	55 261	47 254	37 626	109 154
D. FİNANSMAN	41 541	55 261	47 254	37 626	109 154
I. KASA BANKA DEĞİŞİMİ	3 241	7 311	11 525	5 939	12 751
II. İÇ BORÇLANMA (NET)	43 263	65 621	63 789	60 145	128 412
III. DIŞ BORÇLANMA (NET)	1 519	3 049	5 010	16 580	6 507
DÖNEM KAR/ZARARI	24 896	34 911	65 111	31 777	4 592
FAKTÖR GELİRLERİ	14 176	12 765	21 380	64 155	155 022
MAAŞ VE ÜCRET ÖDEMELERİ	49 918	84 214	123 685	188 930	272 773

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Program.

TABLO : III.33 İşletmeci KİT Özeti Finansal Göstergeler

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	Dönem arı veya Zararı	Bütçe Trans.	Yüzde	Borç. Gereği	Yüzde	İstihdam Giderleri	Yüzde
1993 Yılı							
T.Demir ve Çelik İsl. Gen. Müd.	8 127	2 613	10,0	5 519	10,0	4 959	5,9
T.Taşkömürü Kurumu Gen. Müd.	7 520	5 617	21,4	2 185	4,0	7 336	8,7
Türkiye Elektrik Kurumu Gen. Müd.	1 913	298	1,1	168	0,3	12 001	14,3
T.Şeker Fabrikaları A.Ş. Gen. Müd.	200	2 589	9,9	5 172	9,4	4 366	5,2
Toprak Mahsulleri Ofisi Gen. Müd.	819	3 370	12,8	6 896	12,5	858	1,0
TEKEL Genel Müdürlüğü	840		0,0	11 653	21,1	8 053	9,6
T.C. Devlet Demiryolları Gen. Müd.	8 849	5 209	19,9	4 728	8,6	7 324	8,7
Ara Toplam	20 723	19 695	75,1	36 321	65,7	44 899	53,3
Diğer Kuruluşlar	14 188	6 540	24,9	18 940	34,3	39 315	46,7
İşletmeci KİT Toplamı	34 911	26 235	100,0	55 261	100,0	84 214	100,0
1994 Yılı							
T.Demir ve Çelik İsl. Gen. Müd.	21 273	1 945	9,1	16 493	34,9	7 971	6,4
T.Taşkömürü Kurumu Gen. Müd.	15 589	5 649	26,4	10 408	22,0	8 135	6,6
T.Elektrik Üretim İletim A.Ş.	10 476		0,0	13 861	29,3	7 516	6,1
T.Elektrik Dağıtım A.Ş.	2 539		0,0	3 789	8,0	12 642	10,2
T.Şeker Fabrikaları A.Ş. Gen. Müd.	966	2 000	9,4	2 249	4,8	6 658	5,4
Toprak Mahsulleri Ofisi Gen. Müd.	538		0,0	11 943	25,3	1 444	1,2
TEKEL Genel Müdürlüğü	10 689		0,0	76	0,2	13 188	10,7
T.C. Devlet Demiryolları Gen. Müd.	25 486	7 663	35,9	15 463	32,7	11 263	9,1
Ara Toplam	63 171	17 257	80,8	41 910	88,7	68 817	55,6
Diğer Kuruluşlar	1 940	4 112	19,2	5 344	11,3	54 868	44,4
İşletmeci KİT Toplamı	65 111	21 370	100,0	47 254	100,0	123 685	100,0
1995 Yılı (1)							
T.Demir ve Çelik İsl. Gen. Müd.	12 046	1 530	3,3	2 321	6,2	8 127	4,3
T.Taşkömürü Kurumu Gen. Müd.	19 320	14 285	31,1	4 581	12,2	11 744	6,2
T.Elektrik Üretim İletim A.Ş.	5 077		0,0	7 845	20,9	13 080	6,9
T.Elektrik Dağıtım A.Ş.	1 911	450	1,0	4 571	12,1	19 496	10,3
T.Şeker Fabrikaları A.Ş. Gen. Müd.	4 617		0,0	11 386	30,3	10 090	5,3
Toprak Mahsulleri Ofisi Gen. Müd.	5 172		0,0	17 539	46,6	2 521	1,3
TEKEL Genel Müdürlüğü	9 800		0,0	19 493	51,8	20 120	10,6
T.C. Devlet Demiryolları Gen. Müd.	38 002	17 970	39,1	24 654	65,5	17 895	9,5
Ara Toplam	42 791	34 235	74,5	32 479	86,3	103 073	54,6
Diğer Kuruluşlar	11 014	11 706	25,5	5 147	13,7	85 857	45,4
İşletmeci KİT Toplamı	31 777	45 941	100,0	37 626	100,0	188 930	100,0

(1) Gerçekleşme Tahmini.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

TABLO : III.34 İşletmeci KİT Kaynak ve Ödemelerinin Yüzde Dağılımı

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Ö D E M E L E R	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yatırımlar	49,6	67,4	53,4	35,8	47,6	3,6	22,0	46,7
S.S.Yatırımları	51,6	40,8	45,1	52,1	43,4	45,1	42,7	44,3
Stok Değişimi	2,0	26,5	8,4	16,3	4,2	48,7	20,6	2,4
Stok Değerleme	29,8	23,8	38,1	49,0	35,5	82,5	45,3	31,2
Sabit Kıymetler	3,1	0,0	0,1	1,1	2,6	3,1	2,6	1,3
Kanuni Ödemeler	8,4	6,5	5,5	5,4	4,7	6,2	25,6	16,6
Kasa Banka	8,8	2,1	3,0	8,3	9,6	11,3	3,9	3,9
İştirak. Sermaye Artışı	0,4	0,3	0,0	0,4	0,0	0,4	0,7	0,3
K A Y N A K L A R	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Faktör Gelirleri	43,9	22,8	18,0	36,3	16,7	21,0	41,8	47,7
Bütçe	9,4	5,8	38,9	21,6	34,4	21,0	29,9	14,9
Sermaye (HDO) (3)	1,4	1,5	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
Devlet Yatırım Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fonlar	3,0	2,4	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Borçlanma	42,3	67,5	75,7	114,7	82,0	57,9	28,4	37,5
İç (Net)	35,1	57,0	81,1	110,8	86,0	62,8	39,1	39,5
Dış (Net)	4,6	0,9	11,2	4,2	8,9	15,5	25,7	18,9
DPK (4)	11,7	9,6	5,8	8,1	4,9	10,6	14,9	16,9

(1) Gerçekleşme tahmini.

(2) Program.

(3) Hazine Dışı Ortaklar.

(4) Dış Proje Kredisi.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

TABLO : III.35 İşletmeci KİT'lerin Personel Giderleri ve Üretim Değeri

Personel Gideri Milyar TL.

Üretim Değeri

Perso. Gideri/

Üretim

**Yıllık Ortalam a
Maaş ve**

Personel Başına

Üretim

Yıllar

1984 (1)

1985

İşçi

372 473
450 498
444 347

Teknik Personel

177 962

190 097

190 900

Toplam

550 435
640 595
635 247

Yüzde Artış

0,8

Ücret

497
580
775

Maaş

137
147
199

Toplam

634
727
974

Yüzde Artış

34,9

54,9

35,4

Milyar TL.

3 221

3 399

5 044

Yüzde Artış

48,4

Değeri (Yüzde

)

19,7

21,4

19,3

Ücret (Bin TL.)

1 152

1 134

1 533

Değeri (Bin TL.)

5 852
5 306
7 939

1986
1987
1987 (3)
1988
1989
1990
1990 (4)
1991
1992
1992 (5)
1993
1994 (6)
1994 (7)
1995 (8)
1995 (9)

455 595
443 790
404 892
404 659
396 599
392 128
375 565
362 771
353 111
343 361
331 382
299 389
281 846
266 739
263 252

197 363
204 386
196 684
202 543
205 753
203 666
198 453
198 818
192 973
189 148
192 207
181 041
181 026
175 942
175 019

652 958
648 176
601 576
607 202
602 352
595 794
574 018
561 589
546 084
532 509
523 589
480 430
462 872
442 681
438 271

2,8
0,7
7,9
0,9
0,8
1,1
4,7
2,2
2,8
5,2
4,1
8,2
11,6
4,4
5,3

1 025

1 544

1 411

2 215

5 131

10 533

9 770

21 283

37 525

36 581

64 533

101 704

94 700

140 695

138 744

279
487
465
862
2 357
4 498
4 410
7 612
12 393
12 111
19 681
28 989
28 985
50 555
50 185

1 304

2 031

1 876

3 077

7 488

15 031

14 180

28 895

49 918

48 692

84 214

130 694

123 685

191 250

188 930

34,0
55,7
43,9
64,0
143,4
100,7
89,4
103,8
72,8
68,5
68,7
55,2
46,9
54,6
52,8

6 355
10 185
9 455
13 715
25 651
42 958
32 456
57 299
98 443
92 311
145 522
279 029
265 984
457 650
448 734

26,0
60,3
48,8
45,1
87,0
67,5
26,5
76,5
71,8
61,1
47,8
91,7
82,8
72,1
68,7

20,5
19,9
19,8
22,4
29,2
35,0
43,7
50,4
50,7
52,7
57,9
46,8
46,5
41,8
42,1

1 997
3 134
3 119
5 067
12 432
25 228
24 703
51 453
91 411
91 440
160 840
272 035
267 212
432 027
431 079

9 732
15 713
15 716
22 587
42 585
72 103
56 542
102 031
180 272
173 351
277 932
580 789
574 638
1 033 813
1 023 872

- (1) 233 sayılı K.H.K. ile KİT kapsamına giren kuruluşlar dahil değildir.
- (2) 233 sayılı K.H.K. gereğince ASİL ÇELİK,ÇINKUR,TEKEL,TİGEM,ORÜS ve DHMİ KİT kapsamına dahil edilmiş, TRT kapsamdan çıkarılmıştır.
- (3) 1987 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1988 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan SÜMERBANK ve PETKİM hariçtir.
- (4) 1990 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1991 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan TÜPRAŞ, Petrol Ofisi A.Ş. ve THY A.O. hariçtir.
- (5) 1992 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1993 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan EBK,TSEK,YEMSAN ve ORÜS hariçtir.
- (6) 1993 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1994 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan D.B. DEN.NAK., TDİ, KBİ, ÇINKUR ve HAVAŞ dahildir.
- (7) 1993 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1994 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan D.B. DEN.NAK., TDİ, KBİ, ÇINKUR ve HAVAŞ hariçtir.
- (8) 1995 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan DİTAŞ ve ÇİTOSAN dahildir.
- (9) 1995 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan DİTAŞ ve ÇİTOSAN hariçtir.

TABLO :III. 36İşletmeci KİT'ler Hakkında Özет Bilgiler

	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)									
	Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlar Hariç					Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlar Dahil				
	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Toplam Personel Adedi (Kişi)	546 084	523 589	462 872	438 271	432 495	612 208	599 244	555 111	521 576	510 650
Memur ve Sözleşmeli Personel	192 973	192 207	181 026	175 019	172 911	203 070	205 308	193 797	186 279	183 580
İşçi	353 111	331 382	281 846	263 252	259 584	409 138	393 936	361 314	335 297	327 070
Toplam Personel Harcamaları	49 918	84 214	123 685	188 930	272 773	57 486	99 576	156 484	236 883	337 098
Memur ve Sözleşmeli Personel	12 393	19 681	28 985	50 185	82 413	13 164	21 479	31 922	54 867	89 590
İşçi	37 525	64 533	94 700	138 744	190 361	44 322	78 098	124 562	182 016	247 508
Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	142 122	231 620	512 342	734 626	1 276 313	232 330	386 679	866 734	1 409 575	2 429 781
Görev Zararı Tahakkukları	15 422	11 624	16 693	14 311	21 704	15 422	11 624	18 591	15 946	24 440
İşletme Faaliyet KarZararı	5 896	9 033	76 839	85 474	162 572	6 650	8 846	89 579	118 503	221 273
Faiz Odemeleri	15 551	25 843	65 704	76 872	81 505	22 518	40 272	89 119	97 167	101 202
Dönem KarZararı	24 896	34 911	65 111	31 777	4 592	30 930	49 711	84 439	6 097	49 740
Sabit Sermaye Yatırımları	20 341	33 148	45 812	65 538	144 160	22 692	38 266	53 061	79 816	166 715
Bütçe Transferleri	8 418	26 235	21 370	45 941	48 331	9 749	30 858	24 744	49 900	55 477
Borçlanma Gereği	41 541	55 261	47 254	37 626	109 154	49 242	69 311	73 396	24 714	108 860
Borçlanma Gereği (3)	49 959	81 496	68 624	83 567	157 485	58 991	100 169	98 140	74 614	164 337
Pers. Harcamaları/Hasılat (Yüzde)	35, 1	36,4	24,1	25,7	21,4	24,7	25,8	18,1	16,8	13,9
Faiz Ödemeleri/Hasılat (Yüzde)	10,	11,2	12,8	10,5	6,4	9,7	10,4	10,3	6,9	4,2

9										
Borçlanma Gereği/GSMH (Yüzde)	3,8	2,8	1,2	0,5	0,8	4,5	3,5	1,9	0,3	0,8
Borçlanma Gereği/GSMH (Yüzde) (3)	4, 5	4,1	1,8	1,1	1,2	5,3	5,0	2,5	1,0	1,2
(1) Gerçekleşme Tahmini.										
(2) Program										
(3) Bütçe Transferleri Hariçtir.										

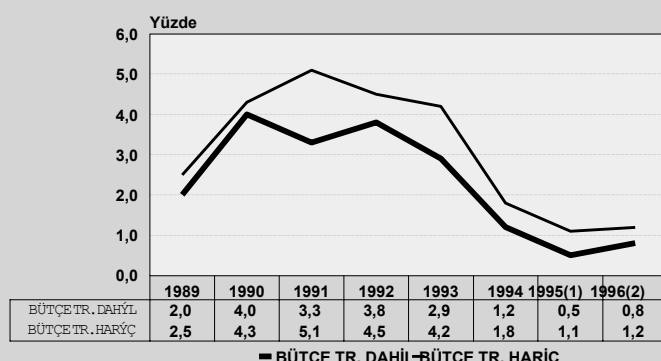
TABLO: III.37 Özelleştirme Kapsamındaki İşletmeci KİT Finansman Dengesi

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
A. TOPLAM GELİRLER	97 822	172 127	389 830	742 158	1 246 973
I. İŞLETME GELİRLERİ	93 199	161 787	367 116	716 009	1 203 023
1. Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	90 208	155 059	354 392	674 948	1 153 468
2. Diğer Gelirler	2 991	6 728	12 724	41 061	49 555
II. KURUM BÜNYESİNDE KALAN FONLAR	3 273	5 713	19 339	22 142	36 697
1. Amortismanlar	2 540	3 708	9 459	19 029	31 072
2. Karşılıklar	733	2 006	9 881	3 113	5 625
III. BÜTÇE TRANSFERLERİ	1 333	4 625	3 375	3 959	7 146
IV. DİĞER GELİRLER	17	2		48	
B. TOPLAM GİDERLER	105 522	186 175	415 972	729 246	1 246 572
I. İŞLETME GİDERLERİ	99 233	176 588	388 342	691 964	1 151 426
1. Mal ve Hizmet Satış Maliyeti	57 664	102 938	251 539	458 246	775 230
2. Diğer Giderler	41 569	73 650	136 804	233 718	376 196
II. YATIRIM HARCAMALARI	2 351	5 119	7 249	14 278	22 555
III. STOK ARTIŞI	2 612	2 871	14 111	15 731	22 007
IV. DİĞER GİDERLER	1 325	1 598	6 269	7 273	50 584
C. BORÇLANMA GEREĞİ	7 700	14 048	26 142	12 912	294
D. FİNANSMAN	7 701	14 049	26 142	12 912	294
I. KASA BANKA DEĞİŞİMİ	3 456	224	6 529	13 162	14 935
II. İÇ BORÇLANMA (NET)	10 263	12 092	32 457	8 606	15 290
III. DIŞ BORÇLANMA (NET)	894	1 733	213	8 356	648
DÖNEM KAR/ZARARI	6 034	14 800	19 328	25 681	54 332
FAKTÖR GELİRLERİ	2 761	9 087	1 887	46 187	88 294
MAAŞ VE ÜCRET ÖDEMELERİ	7 568	15 362	32 844	47 953	64 625

{(1) Gerçekleşme Tahmini.

{(2) Program.}

GRAFİK: 9 İŞLETMEKİ KİT BORÇLANMA GEREĞİNİN GSMH'YA ORANI

(1) Gerçekleşme Tahmini (2) Program

Özelleştirme kapsamındaki kuruluşların 1995 yılı sabit sermaye yatırımlarının 14,3 trilyon lira olduğu tahmin edilmektedir. Bu kuruluşlara 1996 yılında 22,6 trilyon lira yatırım ödeneği verilmiştir.

1994 yılını 19,3 trilyon lira dönem zararı ile kapatan özel işletme kapsamındaki kuruluşların, 1995 yılını özellikle, uluslararası fiyat hareketlerinden olumlu etkilenen PETKİM'in karlılığındaki artıştan dolayı, 25,7

trilyon lira dönem karı ile kapattığı tahmin edilmektedir. 1994 yılında 5 trilyon lira kar eden PETKİM, 1995 yılını 36,1 trilyon lira dönem karı ile kapatmıştır. Özelleştirme kapsamındaki kuruluşların 1996 yılı dönem karının, 54,3 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir.

F. SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARI

Aktif sigortalılar ile pasif sigortalılar arasındaki dengenin bozulması, prim miktarı ile emekli aylığı ilişkisinin sağlanamaması, primlerin zamanında tahsil edilememesi, kurumların organizasyon yapılarının yenile nememesi, fonların verimli alanlara plase edilememesi, prim karşılığı olmadan yapılan ödemeler ve aktüeryal hesaplar dikkate alınmadan yapılan mevzuat düzenlemeleri, son yıllarda sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman dengesini ciddi bir biçimde bozmuştur.

Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının finansman açıklarında en büyük paya sahip olan Sosyal Sigortalar Kurumunun mali durumunun iyileştirilmesi için 1994 yılında bir dizi tedbir yürürlüğe konmuştur. Bu çerçevede, Kuruma gelir getirmeyen sabit kıymetlerin satışı karşılığında devlet tahvili verilmiş; kamu kuruluşlarında birikmiş alacakların 36 eşit taksitte tahsiline, vadesi geçmiş alacaklar için Kuruma (kamu kuruluşları dahil) haciz yetkisi verilmesine, gayrimenkul kiralarının rayic bedellerine yükseltilmesine, denetim elemanlarının sayıca artırılmasına, zamanında tahsil edilemeyen alacaklara uygulanan gecikme cezalarının ağırlaştırılmasına dönük yasal düzenlemeler yapılmıştır.

1995 yılında, Sosyal Sigortalar Kuru munda prime esas kazançların ve emekli aylıklarının hesabında kullanılan göstergeler yükseltilerek prime esas kazançların alt ve

üst sınırları artırılmıştır. Ayrıca, Emekli Sandığı prim gelirlerinin artırılması amacıyla, yüzde 26 olarak uygulanmaka olan Özel Hizmet Tazminatından prim matrahına ilave edilen kısım ek göstergelere göre farklılaştırılmış ve yükseltilmiştir.

1994 yılında yüzde 4,2 olan Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının toplam gelirlerinin GSMH'ya oranının, 1995 yılında yüzde 3,8'e gerilediği tahmin edilmektedir. Buna karşılık, toplam giderlerin GSMH'ya oranının yüzde 5,3'ten yüzde 5,4'e yükselmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, 1994 yılında yüzde 86,5 olan prim gelirlerinin sigorta giderlerini karşılama oranının 1995 yılında 84,7'ye gerilediği tahmin edilmektedir.

Bu gelişmeler sonucunda, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının 1994 yılında GSMH'nın yüzde 1,1'i seviyesinde olan gelirgider farkı 1995 yılında yüzde 1,6'ya yükselmektedir.

Açıklarının karşılanması amacıyla, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Bütçeden transfer yapılmakta, ayrıca devlet tahvili verilmektedir. Bütçeden yapılan transferlerin GSMH'ya oranı 1994 yılında yüzde 0,5, 1995 yılında ise yüzde 0,9 olmuştur. Emekli Sandığına faturalı ödemeler için yapılan transferler de dahil olmak üzere Bütçeden Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına 1994 yılında 40,6 trilyon lira transfer yapılmışken, bu tutar 1995 yılında 108,2 trilyon liraya yükselmiştir.

Bu çerçevede, 1994 yılında GSMH'nın yüzde 0,6'sı olarak gerçekleşen Sosyal Güvenlik Kuruluşları borçlanma gereğinin 1995 yılında yüzde 0,7'ye çıktıığı tahmin edilmektedir.

1996 yılında, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının toplam gelirlerinin GSMH'ya oranının yüzde 3,8, toplam giderlerinin ise yüzde 5,6

TABLO: III.38 Sosyal Güvenlik Kuruluşları GelirGider Dengesi

	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Cari Fiyatlarla, Milyar TL.				
I GELİRLER	98 123	164 793	289 606	510 253
Prim Tahsilatları	78 344	127 822	238 384	427 687
II GİDERLER	112 360	206 371	410 848	756 754
Sigorta Giderleri	82 511	147 739	281 549	552 115
III GELİRGİDER FARKI	14 237	41 579	121 242	246 501
SSK	8 085	30 089	81 847	184 709
Bağkur	3 841	10 071	25 609	35 370
Emekli Sandığı	2 310	1 419	13 786	26 423
IV BÜTÇE TRANSFERLERİ	2 700	19 010	70 589	213 000
V FİNANSMAN AÇIĞI	11 537	22 569	50 653	33 501
BÜTÇE DIŞI TRANSFERLER (3)	9 705	10 687	22 135	20 000
GSMH'ya Oranlar (Yüzde)				
I GELİRLER	4,9	4,2	3,8	3,8
Prim Tahsilatları	3,9	3,3	3,1	3,2
II GİDERLER	5,6	5,3	5,4	5,6
Sigorta Giderleri	4,1	3,8	3,7	4,1
III GELİRGİDER FARKI	0,7	1,1	1,6	1,8
SSK	0,4	0,8	1,1	1,4
Bağkur	0,2	0,3	0,3	0,3
Emekli Sandığı	0,1	0,0	0,2	0,2
IV BÜTÇE TRANSFERLERİ	0,1	0,5	0,9	1,6
V FİNANSMAN AÇIĞI	0,6	0,6	0,7	0,2
VI BÜTÇE DIŞI TRANSFERLER (3)	0,5	0,3	0,3	0,1

(1) Gerçekleşme Tahmini
(2) Program.
(3) Açığın finansmanı için verilen Devlet Tahvilleridir.

olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Prim gelirlerinin sigorta giderlerini karşılama oranının ise, 1995 yılı Kasım ayında emekli maaşlarında yapılan yüksek oranlı artışların da etkisiyle yüzde 77,5'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

1996 yılında GSMH'nın yüzde 1,8'i oranında gelirgider farkı vermeleri beklenen Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına, Bütçeden; 158,3 trilyon lirası Sosyal Sigortalar Kurumuna, faturalı ödemeler

dahil 79,2 trilyon lirası Emekli Sandığına, 39,7 trilyon lirası da Bağkura olmak üzere toplam 277,2 trilyon lira transfer yapılması programlanmıştır. Bu çerçevede borçlanma gereğinin GSMH'nın yüzde 0,2'sine gerilemesi beklenmektedir

Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamında emekli olabilmek için gerekli prim ödeme gün sayısının yükseltilmesine ve emeklilik için asgari yaş sınırı getirilmesine, prime tabi olmayan kazançların prim kapsamına

alınmasına, mevcut alt ve üst gösterge tablolarının birleştirilmesine ve mevzuatlarının uyumluluştırılarak Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının tek çatı altında toplanmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.

G. FONLAR

Bütçe kapsamında yer alan fonlara ait gelirlerin Bütçeye gelir kaydedilmesi, harca maların Bütçeden ayrılan ödenekler ile fonların kendi usulleri çerçevesinde yapacakları borçlanmalarla karşılanması ve Bütçe dışı fon gelirlerinden Bütçeye kesinti yapılması uygulamasına 1995 yılında da devam edilmiştir.

Bu çerçevede, 1994 yılında 100,4 trilyon lira, 1995 yılında 199,5 trilyon lira Bütçeye gelir kaydedilirken, fonlara kullandırılan ödenek 1994 yılında 49,1 trilyon lira, 1995 yılında ise 64,9 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Bütçeye gelir kaydedilen fon gelirlerinin GSMH'ya oranı, 1995 yılında da 1994larındaki yüzde 2,6'lık seviyesini korumuştur.

Karayolları Trafik Garanti Fonu, Tarım Ürünlerinin İhracatının Geliştirilmesi ve Tarımsal Yapının Bu Amaçla Düzenlenmesi Fonu, Gecekondu (Bakanlık) Fonu, Sinema ve Müzik Sanatını Destekleme Fonu ile Üniversite Araştırma Fonlarının da dahil edilmesiyle 1996 yılında Bütçe kapsamında yer alan fonların sayısı 63'e yükselecektir.

1996 yılında kapsam içi ve kapsam dışı fonlardan 280 trilyon lira Bütçeye gelir kaydedilmesi öngörülürken kapsam içi fon harcamalarını karşılamak üzere 101,7 trilyon lira ödenek tahsis edilmiştir. Fon ödeneklerindeki reel gerileme temel olarak fon harcamalarının azaltılması politikasının ve Bütçe gereklerinin bir sonucudur. Bu kapsamda, 1996 yılında fon sistemine ek

yükümlülük getirilmemesi ve mevcut bazı yükümlülüklerin kaldırılması çalışmaları sürdürülecektir.

Kamu kesimi genel dengesinde izlenen fonların sayısı Özelleştirme Fonu'nun kurulmasıyla 13'e çıkmıştır. Bunlardan Kamu Ortaklığı Fonu, Toplu Konut Fonu, Geliştirme ve Destekleme Fonu, Gelir İdaresini Geliştirme Fonu, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu, Petrol Arama ve Petrolle İlgili Faaliyetleri Düzenleme Fonu ile Akaryakit Fiyat İstikrar Fonu Bütçe kapsamında yer almaktadır.

Kamu kesimi genel dengesinde yer alan fonların 1995 yılında 259,5 trilyon lira ile GSMH'nın yüzde 3,4'ü seviyesinde gerçek lesen kaynaklarının, 1996 yılında 556,9 trilyon lira ile GSMH'nın yüzde 4,1'ine ulaşması öngörmektedir. Fon vergi gelirlerindeki azalmaya rağmen Fon kaynaklarında beklenen bu artış büyük ölçüde, 92,6 trilyon lira olacağı öngörülen özelleştirme gelirleri ile içki ve tütün ürünleri üzerinden alınan Savunma Sanayii Destekleme Fonu kesintilerindeki artış bekentisinden kaynaklanmaktadır.

Gümrük Birliğine uyum süreci çerçevesinde, ithalat üzerinden alınan Toplu Konut Fonu kesintilerinde 1995 yılı Nisan ve Temmuz aylarında yüzde 20'şerlik iki ayrı indirim gerçekleştirilmiş, 1.1.1996 tarihinden itibaren de 12 ve 22 Yıllık Listelerde kesinti oranları sıfırlanmıştır. Bu indirimlerin yanısıra yurt dışına çıkışlardan yapılan Toplu Konut Fonu kesintisinin kaldırılması ve Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintilerindeki azalma sonucu Fon vergi gelirlerinin GSMH içindeki payının 1995larındaki yüzde 1,8'lük seviyesinden 1996 yılında yüzde 1,4 seviyesine inmesi beklenmektedir.

TABLO: III.39 Fon Gelir ve Giderleri (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	1993	1994	1995 (2)	1996 (3)
A. FON GELİRLERİ	89 334	132 458	259 544	556 870
Vergi Gelirleri	57 029	69 822	136 796	185 616
Vergi Dışı Normal Gelirler	6 011	10 990	32 872	47 013
Faktör Gelirleri	4 964	7 932	10 187	12 950
Cari Transferler	6 123	11 047	32 984	185 777
Sermaye Transferleri	15 207	32 666	46 705	125 514
B. FON GİDERLERİ	106 317	167 507	313 506	530 972
Cari Giderler	9 197	17 794	43 596	72 442
Faktör Giderleri	1 472	1 800	3 886	5 119
Cari Transferler	45 722	76 458	167 516	302 459
Sermaye Transferleri	22 005	45 589	52 304	75 218
Sabit Sermaye Yatırımları	27 921	25 866	46 203	75 735
C. GELİR GİDER FARKI	16 984	35 049	53 962	25 898
D. FİNANSMAN	16 984	35 049	53 962	25 898
Dış Borç Kullanımı	2 150	8 100	22 295	46 257
Dış Borç Ödemesi	3 071	5 008	8 597	35 281
İç Borç Alacak ilişkisi (Net)	22 924	28 424	46 539	31 224
Kasa Banka Değişmesi	5 019	3 533	6 275	5 650

(1) Kamu kesimi genel dengesine giren fonları ve 3418 sayılı Kanunla eğitim ve sağlık harcamalarına tahsis edilen gelirlerle, kullanımlarını kapsamaktadır. Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar hariçtir.

(2) Gerçekleşme Tahmini.

(3) Program.

1995 yılında 313,5 trilyon lira ile GSMH'nın yüzde 4,1'i seviyesinde olan fon harcamalarının 1996 yılında 531,0 trilyon liraya ulaşması ve GSMH içindeki payının, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu harcamalarında gelirlere bağlı olarak beklenen azalmanın da etkisi ile yüzde 3,9'a düşmesi öngörülmüştür.

1989 yılından itibaren kamu açılarını artırıcı yönde etkide bulunmaya başlayan fon sistemi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranı 1995 yılında yüzde 0,7 olarak gerçekleşmiştir. 1996 yılında fon sisteminin, özelleştirme gelirlerinin etkisi ve harcamalardaki kısıntı nedeniyle GSMH'nın yüzde 0,2'si oranında fazla vermesi beklenmektedir.

H. MAHALLİ İDARELER

Mahalli idareler dengesi; Belediyeler, İl Özel İdareleri, Su ve Kanalizasyon İdareleri ve İller Bankası hesaplarını kapsamaktadır.

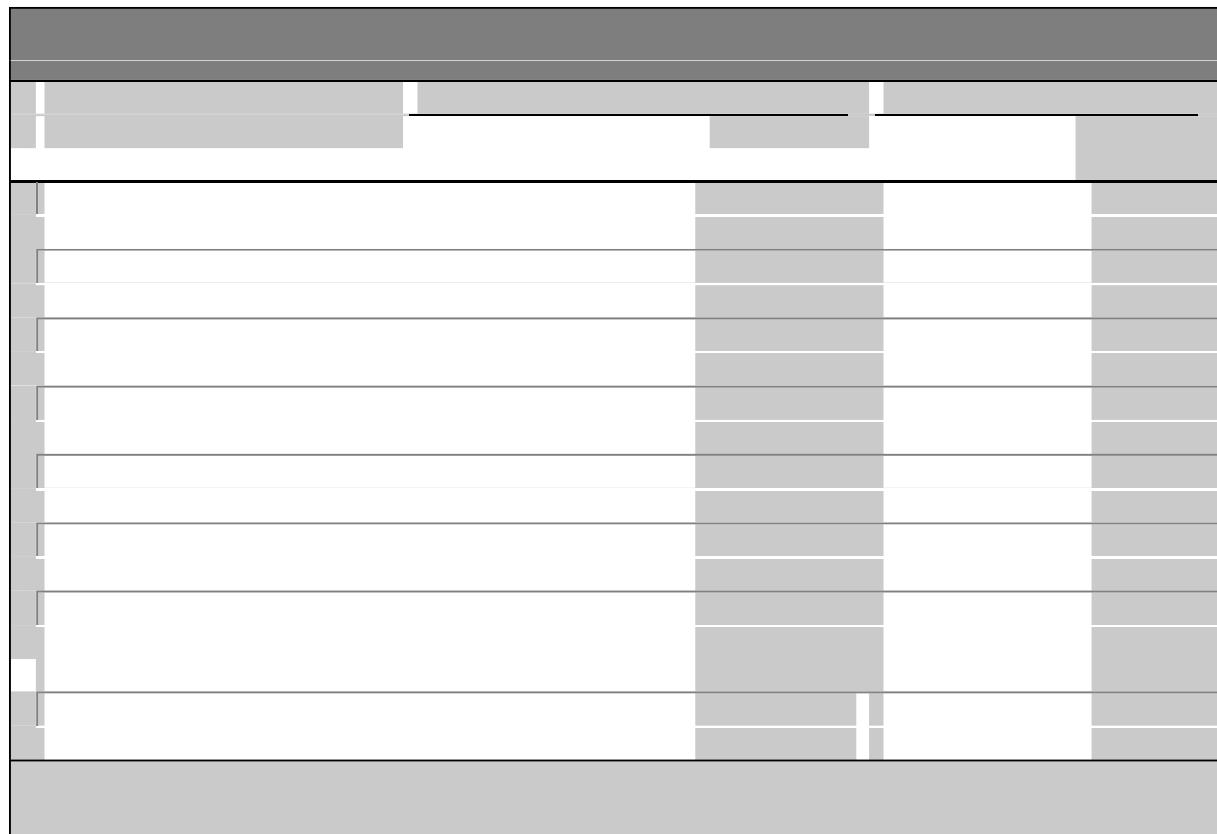
1995 yılı mahalli idareler toplam gelirlerinin 209,9 trilyon lira, GSMH içindeki payının da yüzde 2,7 olduğu tahmin edilmektedir. Gelirlerin yüzde 76,8'ini vergiler, yüzde 13,4'ünü vergi dışı normal gelirler, yüzde 9,8'ini faktör gelirleri oluşturmaktadır. Vergi gelirlerinin bir önceki yıla göre yüzde 105,8 oranında artarak 161,3 trilyon lira, GSMH içindeki payının da yüzde 2,1 olduğu tahmin edilmektedir. Vergi gelirlerinde görülen yüksek artışta Genel Bütçe vergi gelirlerinden aktarılan payların 1994 yılında düşük kalması etkili olmuştur.

1995 yılı mahalli idareler toplam harcama

larıının 249,0 trilyon lira, GSMH içindeki payının ise yüzde 3,3 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu tutarın yüzde 39,8'ini cari giderler, yüzde 26,0'sını sabit sermaye yatırımları, yüzde 34,2'sini diğer harcamalar oluşturmaktadır.

Bu gelişmeler sonucunda mahalli idarelerin 1995 yılında 39,1 trilyon lira açık vermesi ve açığın GSMH içindeki payının yüzde 0,5'e gerilemesi beklenmektedir. Açıktaki bu azalma büyük ölçüde gelirlerdeki artıştan kaynaklanmaktadır.

1996 yılında mahalli idareler toplam gelirlerinin 378,1 trilyon lira, toplam harca malarının ise 449,2 trilyon lira olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Böylece, gelirlerin harcamaları karşılama oranının bir önceki yıl seviyesinde kalması beklenmektedir.

1996 yılında, toplam gelirler içerisinde, vergi gelirlerinin payının yüzde 77,8'e çıkması, faktör gelirlerinin yüzde 9,8'lik payını koruması, vergi dışı normal gelirlerin payının ise yüzde 12,4'e gerilemesi beklenmektedir. Harcamaların dağılımının cari giderler ve sabit sermaye yatırımları lehine gelişeceği, bu harcamaların toplamındaki paylarının sırasıyla yüzde 41,9 ve yüzde 26,7'ye ulaşacağı, diğer harcamaların payının ise yüzde 31,4'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

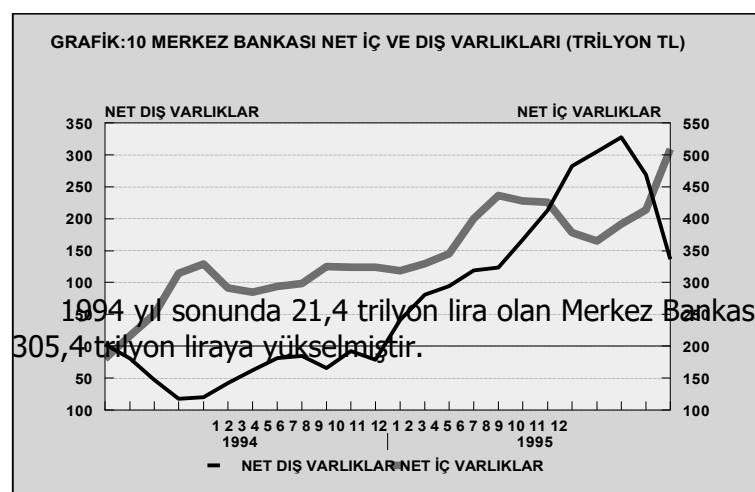
1996 yılında mahalli idarelerin gelir ve harcamalarının GSMH içindeki payının sırasıyla yüzde 2,8 ve yüzde 3,3 olması, buna bağlı olarak da açığın GSMH içindeki payının 1995 yılındaki yüzde 0,5'lik seviyesini koruması beklenmektedir.

	Cari Fiyatlarla, Milyar TL.			GSMH İçindeki Paylar		
	1994	1995(2)	1996(3)	1994	1995(2)	1996(3)
GELİRLER	110 903	209 888	378 103	2,9	2,7	2,8
1.Vergiler	78 350	161 275	293 924	2,0	2,1	2,2
a. Vasıtalık	33 518	64 383	116 771	0,9	0,8	0,9
b. Vasitalı	38 461	91 168	169 513	1,0	1,2	1,3
c. Servet	6 371	5 725	7 640	0,2	0,1	0,1
2.Vergi Dışı Normal Gelirler	18 403	28 093	46 964	0,5	0,4	0,3
3.Faktör Gelirleri	14 150	20 520	37 215	0,4	0,3	0,3
HARCAMALAR	134 085	249 017	449 196	3,4	3,3	3,3
1.Cari Giderler	54 487	99 131	188 136	1,4	1,3	1,4
2.Yatırım Harcamaları	39 006	64 988	120 084	1,0	0,9	0,9
a.Sabit Sermaye	37 190	64 779	119 894	1,0	0,8	0,9
b.Stok Değişimi	1 816	209	190	0,0	0,0	0,0
3.Cari Transferler	35 432	76 159	124 348	0,9	1,0	0,9
4.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı	2 779	6 344	11 122	0,1	0,1	0,1
5.Sermaye Transferleri	2 381	2 395	5 507	0,1	0,0	0,0
GELİRGİDER FARKI	23 183	39 129	71 093	0,6	0,5	0,5
(1) Belediyeler, İl Özel İdareleri, İller Bankası ve Su Kanalizasyon İdarelerini kapsamaktadır.						
(2) Tahmin						
(3) Program						

6. MALİ PİYASALARDA GELİŞMELER

1995 yılında Merkez Bankası'nın para politikası ve bu politikanın bir yansımıası olan analitik bilanço gelişmeleri yılın ilk dokuz ayında ve son üç ayında farklı gelişmeler göstermiştir. İlk dokuz aylık dönemde uygulanan kur ve faiz politikasına paralel olarak Merkez Bankası dış varlıklar hızla artarken, iç varlıklar kamuya açılan kredilerin düşük oranda kalması nedeniyle sınırlı oranda artış göstermiştir.

Merkez Bankası bilançosunda yıllar itibarıyle döviz cinsinden varlıkların ve yükümlülüklerin payında yükselme görülmektedir. 1993 yılında Merkez Bankası varlıkları içinde yüzde 38,9 olan altın ve döviz mevcudunun payı, 1994 yılında yüzde 44,0'e 1995 yılında yüzde 58,3'e yükselmiştir. Merkez Bankası yükümlülükleri içinde yüzde 50,0 olan döviz mevduatı ile kredi mektuplu döviz tevdiyat hesaplarının payı ise 1994 yılında yüzde 62,0'ye, 1995 yılında yüzde 67,5'e yükselmiştir.

Zorunlu döviz devirlerindeki artışın Merkez Bankası döviz rezervlerini 7,1 milyar dolardan 16,2 milyar dolara yükselmesi, net dış varlıklardaki artışa belirleyici olmuştur.

Yılın son üç ayında bankaların açık pozisyonlarını kapatma eğilimine girmesi ve erken seçim kararının yarattığı belirsizlik ortamı nedeniyle artan döviz talebi Merkez Bankası'nın doğrudan döviz satıcıları ile karşılaşmaya çalışılmış, diğer taraftan Merkez Bankası belirsizlik ortamını gidermek için geçici bir süre vadeli döviz satışı yapmıştır. Bu gelişmeler sonucunda Eylül sonu itibarıyle 305,4 trilyon lira seviyesindeki net dış varlıklar yıl sonunda 136,2 trilyon liraya, Merkez Bankası'nın döviz rezervleri 16,2 milyar dolardan 12,3 milyar dolar seviyesine düşmüştür.

1994 yılı sonunda 324,3 trilyon lira olan Merkez Bankası net iç varlıkları 1995 yılı ilk dokuz ayında 40,8 trilyon lira artarak 365,1 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir. Kamuya açılan kredilerin bu dönemde sadece 2,5 trilyon lira artması net iç varlıklardaki artışın düşük kalmasında etkili olmuştur.

Merkez Bankası net iç varlıkları, Hazine'nin Merkez Bankası'ndan yaptığı finansmanı artırmasından dolayı son üç ayda 144,2 trilyon lira artarak yıl sonunda 509,3 trilyon liraya ulaşmıştır. Bu dönemde net iç varlıklardaki artış esas olarak HKVA'daki 71,6 trilyon liralık artıştan kaynaklanmıştır.

Merkez Bankası 1995 yılında piyasadaki likidite hacmini kontrol etmek amacıyla yoğun olarak açık piyasa işlemlerine başvurmuştur. Hazine'nin 1995 yılı OcakŞubat aylarında

Değerleme Hesabı karşılığı 131,0 trilyon Haziran ayında Toprak Mahsulleri Ofisi'nin

borçlarına karşılık 25,0 trilyon ve HKVA karşılığı 25,0 trilyon lira tutarında DİBS vermesi, Merkez Bankası'nın açık piyasa işlemleriyle likiditeyi kontrol imkanını artırmıştır. Merkez Bankası'nın 1994 yılı sonunda 1,1 trilyon lira olan açık piyasa işlemlerinden borçları Eylül ayı sonunda 114,4 trilyon liraya yükselmiştir. Yılın son aylarında özellikle döviz piyasalarında artan talep karşısında Merkez Bankası'nın piyasadaki likidite sıkıntısını azaltmak amacıyla açık piyasa işlemlerini kullanması, açık piyasa işlemlerinden borçların 15,9 trilyon lira seviyesine düşmesine neden olmuştur.

1995 yılı Ocak-Eylül döneminde Merkez Bankası net dış varlıklarındaki hızlı artış emisyon hacmi üzerinde baskı yaratmış, Merkez Bankası bu baskıyı hafifletmek amacıyla yoğun olarak açık piyasa işlemlerine başvurmuştur. Ancak döviz işlemlerinden kaynaklanan emisyon artışı yeteri derecede sterilize edilememiş ve bu dönemde emisyon hacmi yüzde 75,0 oranında artarak 210,2 trilyon liraya yükselmiştir. Döviz işlemlerinden kaynaklanan emisyon artışını kontrol altına almak amacıyla Merkez Bankası zorunlu döviz devir oranlarını Eylül ayında yüzde 25'ten yüzde 20'ye, Kasım ayında yüzde 18'e düşürmüştür. Zorunlu döviz devirlerinin Merkez Bankası'na devredilen kısmı ise Eylül ayında yüzde 18'den yüzde 16'ya Kasım ayında da yüzde 14'e indirilmiştir.

1995 yılı Eylül-Aralık döneminde kamuya açılan kredilerde 160,8 trilyon lira artış olmasına rağmen Merkez Bankası net dış varlıklarının 169 trilyon lira azalması emisyon hacminin yüzde 6,7 oranında artarak 223,9 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmesine neden olmuştur.

1995 yılının birinci çeyreğinde düşüş gösteren reel parasal büyüklükler Nisan

ayından itibaren artma eğilimine girmiştir. OcakEylül 1995 döneminde reel olarak rezerv para yüzde 19,6, dar tanımlı para arzı M1 yüzde 7,2, geniş tanımlı para arzı M2 yüzde 20,6 oranında artmıştır. M2'ye yerleşiklere ait döviz tevdiat hesaplarının ilavesiyle elde edilen M2Y'deki artış, Eylül sonu itibariyle reel olarak yüzde 11,7'dir.

Yıl sonu itibariyle emisyon hacmi reel olarak yüzde 13,0, rezerv para yüzde 12,2 oranında artmıştır. Dar tanımlı para arzı M1 reel olarak yüzde 0,5, geniş tanımlı para arzı yüzde 19,9 oranında artarken, özellikle yılın son çeyreğinde gözlenen döviz tevdiat hesaplarındaki hızlı yükselme nedeniyle M2Y yüzde 25,3 oranında artış göstermiştir.

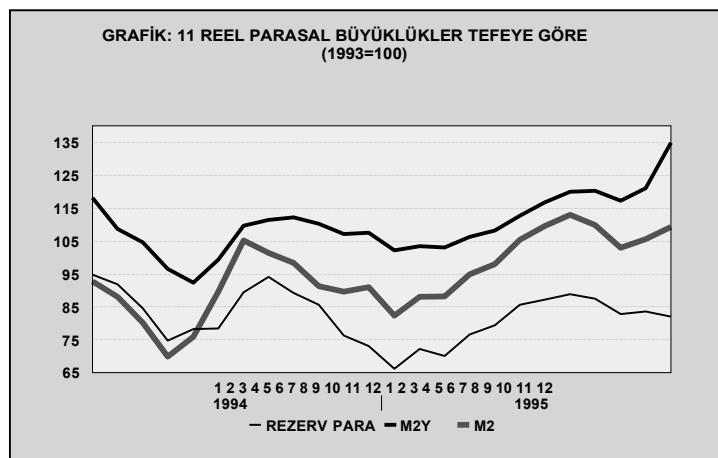
Parasal büyüklüklerin M2Y içerisindeki payları dikkate alındığında, OcakEylül döneminde TL büyüklüklerin payının arttığı, son üç aylık dönemde düşüğü gözlenmektedir. Eylül ayı sonu itibariyle M2'nin M2Y içerisindeki payı yüzde 54,5 iken yıl sonu itibariyle bu oran yüzde 48,4 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılı OcakEylül döneminde, uygulanan kur ve faiz politikaları sonucunda TL hesaplardaki gelişme , döviz hesaplarının üzerinde gerçekleşmiştir. 1995 yılı OcakEylül döneminde Türk Lirası mevduat yüzde 76,6 oranında artarak 984,6 trilyon lira seviyesine ulaşırken, yurtiçi yerleşiklere ait döviz tevdiat hesapları aynı dönemde yüzde 45,6 oranında artarak 915,3 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.

1995 yılı son üç ayında erken seçim kararı, enflasyonist bekleyişleri artırılmış, devalüasyon bekłentilerini güçlendirmiştir. Bankaların açık pozisyonlarını kapatma çabaları ve belirsizlik nedeniyle yatırımcıların portföylerini dövize kaydılmaları dövize olan talebi artırmıştır. Bu

gelismeler sonucunda ilk 9 aylık dönemde yüzde 45,6 oranında artan yurtiçi yerleşiklere ait döviz tevdiyat hesapları son üç ay içerisinde yüzde 48,1 oranında artış gösterirken, yılın ilk 9 ayında yüzde 76,6 oranında artan TL mevduatlar son üç ayda yüzde 13,7 oranında artış göstermiştir.

1994 yılında yüzde 85,3 oranında artan mevduat bankaları kredileri 1995 yılında özellikle yılın ikinci yarısındaki hızlı artışla yüzde 149,9 oranında artış göstermiştir. Mevduat bankaları kredilerinin toplam mevduata (DTH dahil) oranı 1994 yılı sonunda yüzde 43,7 iken 1995 yılı sonunda yüzde 52,4 olarak gerçekleşmiştir.

Bankalarının bilanço toplamları, 1995 yılının ilk dokuz ayında yüzde 65,5'lük artışla 2,9 katrilyon liraya ulaşmıştır. Banka kaynaklarının yabancı kaynak ağırlıklı yapısı devam ederken, bu yapının kamu bankalarında daha da yoğun olduğu görülmektedir.

1993 yılı sonunda yüzde 6,2 olan kamu mevduat bankaları özkaynak/ toplam kaynak oranı 1994 yılında yüzde 5,1'e 1995 yılı Eylül ayı itibariyle yüzde 3,1'e düşmüştür. Bu oran özel mevduat bankaları için 1993 yılında yüzde 6,8,

1994 yılında yüzde 7,9 ve 1995 yılı Eylül ayı itibarıyle yüzde 8,2 olarak gerçekleşmiştir.

1993 yılı sonunda mevduatların toplam kaynaklar içindeki payı yüzde 54,8 iken, bu oran 1994 yılı sonunda yüzde 67,6'ya yükselmiş, 1995 yılı Eylül ayı itibarıyle yüzde 65,5 olarak gerçekleşmiştir. TL mevduatın toplam kaynaklar içerisindeki payı 1993 yılında yüzde 34,1, 1994 yılında yüzde 34,3 ve 1995 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 37,1 olarak gerçekleşirken, döviz mevduatının toplam kaynaklar içerisindeki payı 1993 yılında yüzde 20,7 iken, 1994 yılında yüzde 33,3'e yükselmiş, 1995 yılı Eylül ayı sonu itibarıyle yüzde 28,3 olmuştur.

1995 yılının ilk üç ayında uygulanan sıkı para politikası ve artan Konsolide Bütçe borçlanma gereği nedeniyle Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) faiz oranları yükselmiştir. 1994 yılı son üç aylık döneminde yüzde 94,0 olan ağırlıklı ortalama basit DİBS faiz oranları 1995 yılı ilk üç aylık döneminde yüzde 111,8 olarak gerçekleşmiştir. Yılın ikinci üç ayında Konsolide Bütçe borçlanma gereğinin azalması, 12 aylık fiyat artış hızında görülen yavaşlama enflasyonist bekleyişlerin azalmasına neden olmuş ve DİBS faiz

oranları düşmeye başlamıştır. Bu eğilim yılın üçüncü çeyreğinde de sürmüştür. İlkinci üç aylık dönemde yüzde 90,4'e düşen ağırlıklı ortalama basit DİBS faiz oranları, üçüncü çeyrekte yüzde 84,2'ye gerilemiştir. Eylül ayından itibaren Merkez Bankası'nın artan iç talebi sınırlandırmak amacıyla aldığı tedbirlerin yanı sıra, erken seçim kararının piyasalarda yarattığı belirsizlik ortamı, faiz oranlarının yeniden yükselmesine neden olmuştur. Bu dönemde ağırlıklı ortalama basit DİBS faiz oranları yüzde 101,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

TABLO: III.41. T.C. Merkez Bankası Analitik Bilançosu

(Milyar TL.)

	1993		1994			1995			
	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
VARLIKLAR									
I. NET DIŞ VARLIKLAR	16 993	53 370	58 524	15 558	21 382	93 668	167 758	305 377	136 150
II. TOPLAM İÇ KREDİLER	159 268	258 904	298 504	327 221	360 292	370 498	431 422	362 707	523 762
1. KAMU SEKTÖRÜNE AÇILAN KREDİLER	140 406	241 297	282 540	314 534	347 965	358 184	419 164	350 452	511 508
Kısa Vadeli Avans	72 327	122 370	92 783	97 000	122 278	121 503	105 803	120 374	192 000
Değerleme Hesabı	31 924	33 883	105 350	119 978	133 804	47 419	51 858	42 201	45 012
Devlet İç Borçlanma Senetleri	24 013	70 836	67 683	76 183	69 598	159 430	263 167	188 132	272 868
2. BANKALAR AÇILAN KREDİLER	18 862	17 607	15 964	12 687	12 327	12 314	12 258	12 255	12 254
III. DIĞER KALEMLER (NET)	1 593	8 495	6 967	28 314	35 989	24 765	3 105	2 362	14 467
IV. NET İÇ VARLIKLAR(II+III)	157 675	250 409	291 537	298 907	324 303	345 733	428 317	365 069	509 295
V. TOPLAM VARLIKLAR(I+IV)	174 668	197 039	233 013	283 349	302 921	439 401	596 075	670 446	645 445
YUKUMLULUKLER									
Emisyon	63 104	64 114	91 704	118 135	120 212	139 186	185 084	210 228	223 934
I. REZERV PARA	101 721	108 249	148 102	184 084	185 738	218 999	286 423	323 109	343 484
Açık Piyasa İşlemlerinden Borçlar	21 835	11 077	5 102	0	1 138	21 028	106 969	114 350	15 926
II. PARASAL TABAN	123 556	119 326	143 000	184 084	186 876	240 027	393 392	437 459	359 410
Kamu Mevduatı	4 557	2 944	4 453	3 479	6 264	6 721	8 332	9 978	13 384
III. MERKEZ BANKASI PARASI	128 113	122 270	147 453	187 563	193 140	246 748	401 724	447 437	372 794
Döviz Mevduatı	16 692	21 667	17 391	17 368	14 237	73 494	78 339	91 262	102 802
IV. TL YUKUMLULUKLER	144 805	143 937	164 844	204 931	207 377	320 242	480 063	538 699	475 596
Bankaların Döviz Mevduatları	29 863	53 102	68 169	78 418	95 544	119 159	116 012	131 748	169 849
V. TOPLAM İÇ YÜKUMLULÜKLER	174 668	197 039	233 013	283 349	302 921	439 401	596 075	670 447	645 445
KAYNAK: T.C. Merkez Bankası Günlük Göstergeler	Ay Sonu İtibarıyle.								

TABLO:III.42 Başlıca Parasal Büyüklükler

(Milyar TL.)

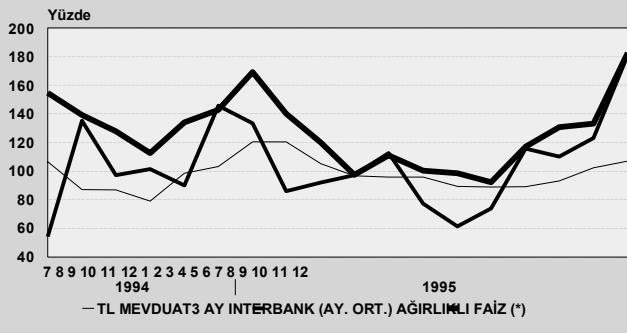
	1993		1994			1995			
	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
Emisyon Hacmi	63 104	64 114	91 704	118 135	120 212	139 186	185 084	210 228	223 934
Rezerv Para	101 721	108 249	147 679	184 084	185 738	218 999	286 423	323 109	343 484
Para Arzi (M1)	132 309	110 583	153 093	205 485	238 981	234 180	314 250	372 786	396 047
Para Arzi (M2)	291 976	284 905	469 332	563 013	642 490	765 592	979 810	1 126 714	1 270 423
Para Arzi (M2Y)	544 933	523 104	872 327	1 076 015	1 271 201	1 486 448	1 751 317	2 041 987	2 625 517
Merkez Bankası Kredileri	101 978	154 551	126 232	131 577	160 431	164 042	118 879	133 468	193 877
Mevduat Bankaları Kredileri	280 080	289 312	290 331	414 359	518 908	643 287	786 737	938 734	1 297 004
Yatırım ve Kalkınma Bank. Kred.	24 106	28 336	31 263	42 505	47 480	55 654	58 172	64 508	77 110
Net Kredi Hacmi	387 122	454 592	432 727	575 759	714 497	850 675	951 536	1 124 459	1 567 991
Toplam Mevduat	504 139	483 818	804 185	999 240	1 186 210	1 414 852	1 627 641	1 899 873	2 474 849
TL. Mevduat	251 182	245 619	401 190	486 238	557 499	681 437	852 140	984 600	1 119 755
Döviz Tevdiat Hesapları (Yurtıcı Y.)	252 957	238 199	402 995	513 002	628 711	733 415	775 501	915 273	1 355 094
Mev. Bank. Kredileri/Toplam Mevduat (Yüzde)	55,6	59,8	36,1	41,5	43,7	45,5	48,3	49,4	52,4
DTH/Toplam Mevduat (Yüzde)	50,2	49,2	50,1	51,3	53,0	51,8	47,6	48,2	54,8
3 ay Vadeli Ağırlıklı Hazine Bonosu Ortalama Faizi (Yüzde)	63,0	90,4	165,6	95,4	92,5	112,0	78,1	68,7	120,4
Hazine İhaleleri Ağırlıklı Borçlanma Ortalama Faizi (Yüzde)	85,5	105,2	160,7	104,1	94,0	111,8	90,4	84,2	101,1
İnterbank O/N Üç Aylık Ortalama Faizi (Aylık Ortalama Yüzde)	67,7	211,5	191,0	66,6	76,0	73,5	67,7	60,7	87,9

Kaynak: T.C. Merkez Bankası Haftalık Para ve Kredi İstatistikleri Bülteni. Ayın son cuma günü itibarıyle.

Tasarruf mevduatının daha çok 3 ay vadeli hesaplarda yoğunlaşması 1995 yılında da devam etmiştir. Mevduat faiz oranları DİBS faiz oranlarındaki gelişmelere benzer şekilde yılın ilk 3 ayında artmış, ikinci çeyrektен itibaren düşüşe geçmiş ancak Ekim ayından itibaren tekrar yükselmeye başlamıştır. Üç aylık mevduat faizleri birinci çeyrekte ortalama yüzde 84,3, ikinci çeyrekte yüzde 73,3, üçüncü çeyrekte yüzde 69,0 ve son çeyrekte de yüzde 75,7 olarak gerçekleşmiştir.

1994 yılının son üç ayında yüzde 76,0 olan bankalararası para piyasası (interbank) gecelik faiz oranı 1995 yılının ilk üç aylık döneminde ortalama yüzde 73,5'e ikinci üç aylık dönemde yüzde 67,7 `ye gerilemiştir. Temmuz ve Ağustos aylarında ortalama yüzde 48,2 ve yüzde 55,8 olan interbank faizleri Eylül ayı ortasında Merkez Bankasının likiditeyi kontrol amacıyla aldığı kararlarla yükselmeye başlamış, EylülEkimKasım ayları rında ortalama yüzde 78,5 `e çıkmıştır. Özel likle Kasım ayının son günlerinde bankaların açık pozisyonlarını kapatma çabalarının hızlanmasına bağlı olarak artan TL. talebi ban kalararası piyasadaki faiz oranlarını yükselte rek Aralık ayında yüzde 106,3 seviyesinde gerçekleşmesine neden olmuştur.

GRAFİK: 12 FAİZ ORANLARINDA GELİŞMELER
(YILLIK BİLEŞİK FAİZ)

(*) Hazine İhaleleri Ağırlıklı Borçlanması

GSMH oranı 1994 yılında yüzde 16,5muş ve bu oran yüzde 16,6 olarak yüzde 32,7 olan M2Y/GSMH oranı 1995 yılarklarının GSMH'ya oranı 1993 yılında ve 1995 yılında da yüzde 48,3'e

1995 yıl sonu itibariyle ikinci el menkul kıymet işlem hacmi 1994 yılına göre yüzde 243 oranında artarak 21,1 katrilyon lira düzeyinde gerçekleşmiştir. Kamu menkul kıymetleri işlem hacminin toplam ikinci el piyasa işlemi içindeki payı yüzde 87'ler civarında seyrederek ağırlığını korumuştur.

İMKB bünyesinde işlem gören kamu menkul kıymetleri kesin alım satım işlem hacmi 1995 yılında yüzde 174,1 oranında artarak 739,9 trilyon liraya çıkmıştır. 1994 yıl sonunda 756,7 trilyon lira olan REPOters REPO piyasası toplam işlem hacmi ise 1995 yılında 6,6 kat artarak 5,8 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir.

Borsa'da işlem gören şirket sayısı 1995 yılında 29 adet artarak 205'e ulaşmıştır. İMKB hisse senetleri piyasası işlem hacmi dolar bazında 1994 yılına göre yüzde 125,7 oranında artarak yıl sonunda 52,3 milyar dolar olmuştur.

Sigorta şirketlerinin 1995 yılı Eylül ayı itibarıyle elde ettikleri prim toplamı 1994 yılının aynı ayına göre yüzde 101,7 oranında artarak 42,1 trilyon liraya yükselmiştir. 1994 yılı Eylül ayında 341 bin lira olan kişi başına sigorta primi 1995 yılı Eylül ayında yüzde 97,2 oranında artarak 672 bin lira olmuştur.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/program/1996/prog96.pdf>

TABLO:III.43 Mevduat Bankaları İle İlgili Seçilmiş Göstergeler

(Milyar TL.)

	1993			1994			1995 (*)		
	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
Aktifler									
Kamu Menkul Değerleri	57 449	41 203	98 652	94 083	92 525	186 608	121 200	213 225	334 425
Krediler	150 469	216 526	366 995	296 454	341 706	638 160	441 496	581 047	1 022 543
Pasifler									
Mevduat	233 323	288 969	522 292	545 410	646 955	1 192 365	899 552	1 010 136	1 909 688
TL Mevduat	159 384	165 740	325 124	327 804	276 878	604 682	594 119	489 417	1 083 536
Döviz Mev.	73 939	123 229	197 168	217 606	370 077	587 683	305 433	520 719	826 152
Alınan Krediler	69 677	163 895	233 572	110 921	110 902	221 823	127 914	242 582	370 496
Yurtdışından	4 880	120 614	125 494	2 750	71 103	73 853	20 505	150 913	171 418
Özkaynaklar	23 606	39 053	62 659	39 903	77 491	117 394	38 836	136 511	175 347
Pasif Toplamı	379 260	573 255	952 515	782 004	981 489	1 763 493	1 251 195	1 666 531	2 917 726
Açık Pozisyon	9 725	56 397	66 122	2 261	33 875	31 614	8 803	95 518	104 321

(*) Eylül ayı sonu itibarıyle.

TABLO: III.44 Mevduat Bankaları İle İlgili Seçilmiş Göstergeler

(AktifPasif Toplamı İçinde Yüzde Pay)

	1993			1994			1995 (*)		
	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
Aktifler									
Menkul Değerler	15,1	7,2	10,4	12,0	9,4	10,6	9,7	12,8	11,5
Krediler	39,7	37,8	38,5	37,9	34,8	36,2	35,3	34,9	35,0
Pasifler									
Mevduat	61,5	50,4	54,8	69,7	65,9	67,6	71,9	60,6	65,5
TL Mevduat	42,0	28,9	34,1	41,9	28,2	34,3	47,5	29,4	37,1
Döviz Mev.	19,5	21,5	20,7	27,8	37,7	33,3	24,4	31,2	28,3
Alınan Krediler	18,4	28,6	24,5	14,2	11,3	12,6	10,2	14,6	12,7
Yurtdışından	1,3	21,0	0,5	0,4	7,2	4,2	1,6	9,1	5,9
Özkaynaklar	6,2	6,8	6,6	5,1	7,9	6,7	3,1	8,2	6,0
Pasif Toplamı	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Açık Pozisyon	2,6	9,8	6,9	0,3	3,5	1,8	0,7	5,7	3,6

(*) Eylül ayı sonu itibarıyle.

KAYNAK : Hazine Müsteşarlığı Türk Mali Sisteminin Temel Göstergeleri.

TABLO: III.45 Mali Varlıklar

	Trilyon TL.			Yüzde Pay			Yüzde Artış	
	1993	1994	1995(1)	1993	1994	1995	1994	1995
MEVDUAT	423	1 104	2 207	52,5	60,3	59,8	161,1	99,9
Türk Lirası	251	564	1 120	31,2	30,8	30,3	124,6	98,7
Tasarruf Mevduatı	126	331	691	15,7	18,1	18,7	162,3	108,8
Düzen	125	233	429	15,5	12,7	11,6	86,5	84,4
Döviz Tevdiyat Hesapları	172	541	1 087	21,4	29,5	29,5	214,5	101,0
MENKUL KIYMETLER	382	727	1 484	47,5	39,7	40,2	90,2	104,1
Kamu	270	596	1 177	33,5	32,5	31,9	120,6	97,6
Hazine Bonosu	64	304	631	8,0	16,6	17,1	371,8	107,5
Devlet Tahvilii	190	233	512	23,6	12,7	13,9	22,7	119,8
Düzen	16	59	34	2,0	3,2	0,9	270,4	41,8
Özel	112	131	306	13,9	7,1	8,3	16,8	134,1
Hisse Senedi	71	109	235	8,9	6,0	6,4	53,2	114,9
Varlığa Dayalı Menkul Kiymetler	37	20	67	4,5	1,1	1,8	45,5	234,8
Düzen	4	2	5	0,5	0,1	0,1	59,3	184,5
TOPLAM	805	1 831	3 691	100,0	100,0	100,0	127,5	101,6
TOPLAM MALİ VARLIKLAR / GSMH	40,3	47,1	48,3					
M2 / GSMH	14,6	16,5	16,6					
M2Y / GSMH	27,3	32,7	34,4					
Kaynak: SPK, TCMB (1) Geçici								

TABLO: III.46 Menkul Kıymetler Borsalarında Çeşitli Göstergeler

AYLAR	İMKB Endeksi		Hisse Senetleri Piyasası		Kamu Menkul Kıymetleri		REPOTERS REPO Piyasası	
	ABD							
	Bilezik Endeks (Ocak 1986=100)	Doları Bazında	İşlem Hacmi (Milyar TL)	İşlem Hacmi (Milyon \$)	Kesin AlımSatım İşlem Hacmi (Milyar TL)	Kesin AlımSatım İşlem Hacmi (Milyon \$)	İşlem Hacmi (Milyar TL)	İşlem Hacmi (Milyon \$)
1991	4 369	502	35 487	8 502	1 476	312		
1992	4 004	273	56 339	8 567	17 956	2 403		
1993	20 683	833	255 221	21 771	122 739	10 717	59 010	4 794
1994	27 257	413	650 864	23 202	269 940	8 828	756 685	23 704
1995	40 025	383	2 374 055	52 357	739 942	16 509	5 781 776	123 254
Yüzde Değişme								
1992	8,4	45,6	58,8	0,8	1 116,5	670,2		
1993	416,5	205,7	353,0	154,1	583,6	346,0		
1994	31,8	50,4	155,0	6,6	119,9	17,6	1 182,3	394,5
1995	46,8	7,4	264,8	125,7	174,1	87,0	664,1	420,0

Kaynak : İMKB.

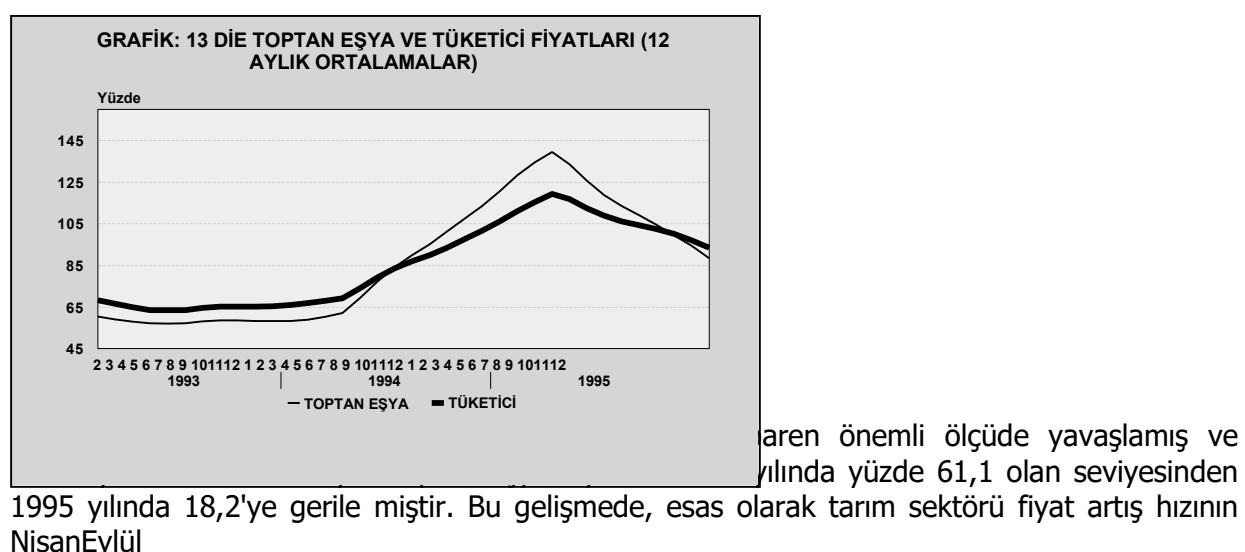
7. FİYATLAR VE TARIM ÜRÜNLERİ DESTEKLEME FİYAT VE ALIMLARI

A. FİYATLAR

1994 yılının son çeyreğinde fiyatlarda gözlenen artış eğilimi 1995 yılının ilk çeyreğinde de sürdürmüştür.

1995 yılının OcakMart döneminde Toptan Eşya fiyatları yüzde 23,1 oranında artmıştır. Bu dönemde tarım ürünleri fiyatları yüzde 42,1 oranında artarak fiyat artışlarının hızlanması etkili olmuştur. Yılın ilk çeyreğinde tarım fiyatlarındaki yüksek artış, özellikle canlı hayvan, sebzemeyve ve diğer tarla ürünlerini fiyatlarındaki yüksek artışlardan kaynaklanmıştır.

Aynı dönemde toplam imalat sanayii fiyatları yüzde 18,5, özel kesim imalat sanayii fiyatları ise yüzde 17,8 oranında artmıştır.

döneminde yüzde 9,7'ye gerilemesi etkili olmuştur. Ayrıca, imalat sanayii fiyatları artış hızında Şubat ayından itibaren gözlenen düşüş eğiliminin devam etmesi de bu dönemde TEFE artış hızının yavaşlamasına katkıda bulunmuştur.

Yılın son çeyreğinde fiyat artış hızında bir hareketlenme gözlenmekle birlikte, Toptan Eşya Fiyatları yüzde 13,3 oranında artarak bir önceki yılın aynı döneminin yüzde 23,2'lük artışının oldukça gerisinde kalmıştır.

Bu gelişmeler sonucunda, 1994 yılında yüzde 120,7 olan Toptan Eşya Fiyatları ortalama artış hızı, 1995 yılında yüzde 88,5'e gerilemiştir. Aynı dönem itibariyle tarım fiyatları artış hızı yüzde 97,8'den yüzde 118,7'ye yükselirken, toplam imalat sanayii fiyatları artış hızı yüzde 129,4'den yüzde 83,5'e; özel kesim imalat sanayii fiyatları artış hızı ise yüzde 130,5'den yüzde 83,4'e gerilemiştir.

1995 Aralık sonu itibariyle 12 aylık artış hızı yüzde 149,6'dan yüzde 64,9'a gerilemiştir. Bu oran kamu kesiminde yüzde 149,4'den yüzde 48,2'ye, özel kesimde ise yüzde 149,6'dan yüzde 71,8'e inmiştir.

1995 yılı OcakMart done minde TÜFE artış hızı yüzde 17,5 ile TEFE'deki artış hızının gerisinde kalmıştır. Özel Tüketim talebinin yılın ilk çeyreğinde gerilemeye devam etmesi bu gelişmede etkili olmuştur. İç talepte ve ekonomik aktivitedeki canlanma ile birlikte Nisan ayından itibaren tüketici fiyatlarındaki artış hızı TEFE artış hızının üzerinde seyretmeye başlamış ve NisanAralık döneminde yüzde 52,2 oranında artış gerçekleşmiştir.

Tüketici fiyatları ortalama artış hızı 1994 yılında yüzde 106,3 iken, 1995 yılında yüzde 93,6'ya gerilemiştir. Aralık sonu itibarıyle

TÜFE'deki 12 aylık artış hızı 1994 yılında yüzde 125,5'den, 1995 yılında yüzde 78,9 seviyesine düşmüştür.

TABLO : III.47 Fiyat Endekslerindeki Gelişmeler

	12 Aylık Yüzde Değişme			12 Aylık Ortalama Yüzde Değişme		
	1993	1994	1995	1993	1994	1995
DIE (1987=100)						
T E F E						
GENEL	60,3	149,6	64,9	58,4	120,7	88,5
Tarım	75,6	134,0	91,1	62,2	97,8	118,7
Madencilik	63,9	144,2	68,8	57,9	132,8	76,6
İmalat	54,6	159,1	58,9	56,6	129,4	83,5
Enerji	75,1	100,9	35,7	67,8	102,3	47,8
ÖZEL	62,5	149,6	71,8	60,1	119,9	93,4
Tarım	75,6	134,0	91,1	62,2	97,8	118,7
Madencilik	51,1	136,6	53,4	47,1	125,9	63,4
İmalat	56,9	157,5	63,4	59,3	130,5	83,4
KAMU	55,2	149,4	48,2	54,5	122,5	77,0
Madencilik	68,9	146,9	74,0	62,2	135,3	81,2
İmalat	49,5	162,9	48,8	50,7	127,0	83,7
Enerji	75,1	100,9	35,7	67,8	102,3	47,8
TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ						
GENEL	71,1	125,5	78,9	66,1	106,3	93,6
Ege ve Marmara	70,5	124,3	81,6	65,4	106,0	94,8
Akdeniz	70,7	131,6	76,4	66,4	107,8	96,1
İç Anadolu	70,9	126,5	74,5	66,3	105,0	90,9
Karadeniz	72,2	129,1	78,4	66,3	110,5	92,2
DoğuGüneydoğu Anadolu	74,7	121,0	76,5	69,3	106,8	90,9
ITO (1)						
T E F E	54,5	154,4	60,5	55,2	119,8	88,5
Ücretliler Geçinme Indeksi	84,3	134,6	74,3	75,6	120,3	94,3
(1) İstanbul İlini Kapsamaktadır.						

**TABLO : III. 48 Toptan Eşya ve Tüketicilerde Fiyat Gelişmeleri
(Yüzde Değişimler, Üçer Aylık ve Yıllık Olarak)**

	Toptan Eşya					Tüketiciler Genel
	Genel	Tarım	Madencilik	İmalat	Enerji	
1991						
I. Dönem	12,9	21,6	5,0	9,8	28,3	13,3
II. Dönem	13,2	14,0	14,2	13,0	12,6	15,1
III. Dönem	9,0	0,8	12,1	11,5	18,6	9,4
IV. Dönem	12,5	20,6	15,2	10,3	10,1	17,9
Yıl Sonu	59,2	68,9	56,3	55,1	84,6	71,1
Yıllık Ortalama	55,3	50,8	63,2	55,3	75,1	66,0
1992						
I. Dönem	21,5	40,1	10,5	14,4	44,0	20,2
II. Dönem	7,4	0,0	9,7	10,2	8,2	9,6
III. Dönem	7,8	12,5	18,2	14,2	11,1	7,2
IV. Dönem	15,5	22,8	9,9	14,2	9,9	18,9
Yıl Sonu	61,4	49,3	57,1	63,4	94,6	66,0
Yıllık Ortalama	62,1	62,7	60,3	59,7	97,7	70,1
1993						
I. Dönem	14,3	27,8	10,7	9,9	24,4	13,5
II. Dönem	10,5	10,5	11,7	10,4	9,4	13,1
III. Dönem	11,5	7,1	12,6	12,9	11,5	11,7
IV. Dönem	13,2	15,6	15,4	12,4	13,6	18,0
Yıl Sonu	60,3	75,6	63,9	54,6	75,1	71,1
Yıllık Ortalama	58,4	62,2	57,9	56,6	67,8	66,1
1994						
I. Dönem	20,2	24,4	15,3	19,0	22,0	15,4
II. Dönem	54,1	26,2	64,7	64,2	42,0	40,5
III. Dönem	8,9	5,5	17,7	9,4	10,1	9,5
IV. Dönem	19,7	36,7	9,9	17,0	4,5	24,2
Yıl Sonu	149,6	134,0	144,2	159,1	100,9	125,5
Yıllık Ortalama	120,7	97,8	132,8	129,4	102,3	106,3
1995						
I. Dönem	24,5	37,5	15,3	21,8	10,1	20,0
II. Dönem	12,2	14,5	12,1	11,6	9,2	14,4
III. Dönem	7,6	0,0	12,0	9,8	12,1	11,0
IV. Dönem	13,3	25,5	15,5	10,0	5,9	20,4
Yıl Sonu	64,9	91,1	68,8	58,9	35,7	78,9
Yıllık Ortalama	88,5	118,7	76,6	83,5	47,8	93,6

TABLO: III.49 Enflasyona İlişkin Göstergeler

(Yıllık Ortalama Artış Oranı, Yüzde)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
TOPTAN EŞYA FİYATLARI ENDEKSI	52,3	55,3	62,1	58,4	120,7	88,5
Kamu Genel	56,7	61,3	65,1	54,5	122,5	77,0
Özel İmalat	42,6	53,8	59,8	59,3	130,5	83,4
TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSI	60,3	66,0	70,1	66,1	106,3	93,6
Gıda	64,3	67,1	71,3	63,5	110,0	97,2
DOLAR KURU	23,0	59,9	65,2	59,5	170,4	53,9
DM KURU	43,4	55,0	76,1	50,1	178,8	72,7
EMİSYON HACMI(1)	68,3	47,1	69,2	80,1	90,5	86,3
PARA ARZI(M2Y)(1)	69,9	80,0	80,5	88,2	133,3	106,5
ORT. FAİZ OR. (1 YIL TAHVİL)	59,1	72,1	75,4	86,3	118,7	108,2
NOMINAL ÜCRET (GIYİNİK)						
KAMU	95,3	148,9	80,2	78,6	95,5	51,6
ÖZEL	92,0	136,7	75,3	69,2	64,9	96,6
NOMINAL MAAŞ	84,4	77,9	93,5	69,6	61,0	84,4
KAMU KESİMI BORÇLANMA						
GEREĞİ/GSMH (%)	7,4	10,2	10,6	12,2	8,1	6,5
IHRACAT FİYAT ENDEKSI	10,3	0,9	1,3	2,8	3,7	13,6
İTHALAT FİYAT ENDEKSI	5,3	3,1	1,9	6,2	0,9	17,2
(1) Yıl Sonu Itibarıyle						

B. TARIM ÜRÜNLERİ DESTEKLEME FİYAT VE ALIMLARI

Tarımsal destekleme politikalarının daha rasyonel bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla, devlet adına yapılan destekleme alımları kapsamının daraltılmasına ve arz fazlası olan ürünlerde ekim alanlarının sınırlandırılmasına yönelik uygulamalara 1995 yılında da devam edilmiştir.

1995 yılında da hububat, şeker pancarı ve tütün dışındaki ürünlerin destekleme alımları kapsamı dışında tutulması uygulaması sürdürülmüştür. 1994 yılında üreticilere yapılan ödemeler 30,9 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. 1995 yılında ise, üreticilere yapılacak ödemeler toplamının 31,7 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir. 1995 yılında destekleme alım fiyatlarının serbest piyasada

oluşan fiyatlardan düşük kalması nedeniyle Toprak Mahsulleri Ofisi'nin çok az ürün alması, destekleme alımları kapsamında üreticilere yapılan ödemelerin bir önceki yıla göre çok az artmasının başlıca nedenidir. Üreticilere yapılan ödemelerdeki düşük artışın diğer bir nedeni de, şeker pancarı üretiminin bir önceki yıla göre yaklaşık 1,3 milyon ton düşük gerçekleşmesidir.

1993 yılında ortalama yüzde 51,2 oranında artan tarımsal destekleme alım fiyatları, 1994 yılında ortalama yüzde 76,4 oranında artmıştır. 1995 yılında ise, destekleme fiyatlarındaki ortalama artış oranının yüzde 134,4 olduğu tahmin edilmektedir. Destekleme alım fiyatlarındaki artış oranı buğdayda yüzde 110,5, şeker pancarında yüzde 169,4 ve tütünde yüzde 108,0 olmuştur.

1994 yılında Bakanlıklar Arası Tütün Kurulu Kararı ile 330 bin tondan 220 bin tona düşürülen tütün kotası, 1995 yılında da 220 bin ton olarak sürdürülmüştür. 1994 yılında ilk defa uygulanan tütün alımlarındaki prim uygulamasına 1995 yılında da devam edilmiş, üreticilere tütün üretiminin azaltılmasından kaynaklanan gelir kaybının telafisi için tazminat ödenmiştir.

Kaliteli çay üretiminin teşviki amacıyla 1994 yılında başlatılan ve 5 yıl sürecek olan budama programı çerçevesinde, üreticilerin bu uygulamadan doğan gelir kayıplarının telafisi için ödeme yapılmasına 1995 yılında da devam edilmiştir.

Tarımda kimyevi gübre kullanımını teşvik etmeye yönelik olarak 1994 yılında doğrudan üreticiye ödenmesi kararlaştırılan ve KDV'li gübre fiyatının önce yüzde 20'si olarak belirlenip, daha sonra yüzde 30'a çıkarılan gübre desteklemesi, 1995 yılı Ekim ayından itibaren yüzde 50'ye çıkarılmıştır.

Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin çalışma alanına giren ürünler 1995 yılında da devlet destekleme alımları kapsamına dahil edilmemiştir. Birlikler, bu ürünleri kendi nam ve hesaplarına satın almışlardır. Her yıl Birliklerin kendi nam ve hesaplarına satın aldığı ürünler için T.C. Ziraat Bankası tarafından sağlanan tercihli kredi kullanımına ilişkin finansman kararnamesi, 1994 yılında olduğu gibi, 1995 yılında da çıkarılmamıştır.

27.4.1995 tarih ve 4106 sayılı Kanun ile çiftçilerin T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi

Kooperatiflerince açılmış bütün tarımsal krediler ile Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, T. Zirai Donatım Kurumu, Toprak Mahsulleri Ofisi ile Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü'nce satılan tüm tarımsal üretim girdi ve ekipmanlarının kredilendirilmesi bedellerinden doğan ve ilgili kurumların mevzuatına göre 2.1.1995 tarihine kadar idari veya kanuni takipteki hesaplara intikal etmiş veya etmesi gereken borçlarına ödeme kolaylığı sağlanmıştır.

95/7225 sayılı Kararname ile, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Onarım Projesi çerçevesinde, bu bölgelerde, yeterli altyapıya sahip gerçek ve tüzel kişilere süt inekçiliği ve besicilik için T.C. Ziraat Bankasında yüzde 20 faizli 2 trilyon lira kredi açılması kararlaştırılmıştır. 95/7418 sayılı Kararname ile de hayvancılık için 18 trilyon lira kredi açılma sına karar verilmiştir.

1995 yılında değişik kararnamelerle üretim ve ihracatın desteklenmesi, üreticilerin fiyat hareketlerinden korunması amacıyla Destek leme Fiyat İstikrar Fonundan T.C. Ziraat Bankası aracılığıyla Birliklere; fındık için 2,5 trilyon, zeytin için 500 milyar, ayçiçeği için 500 milyar, pamuk için 500 milyar, çeşitli tarım ürünleri için de 1 trilyon lira olmak üzere toplam 5 trilyon liraya kadar yüzde 50 faizli kaynak aktarılmasına imkan sağlanmıştır. Bu tutarın 1995 yıl sonu itibarıyle 2,7 trilyon lirası kullanılmıştır.

Ürünlerin borsalarda daha çok işlem görmesini sağlamaya yönelik mevzuat ve altyapı çalışmaları sürdürülmektedir.

TABLO:III.50 Tarımsal Ürünlerin Destekleme Fiyatlarında Gelişmeler

Ürünler	Fiyatlar (TL/Kg.)					Yüzde Artışlar			
	1991	1992	1993	1994	1995	1992	1993	1994	1995
1. Buğday (1)	754	1 156	1 843	3 532	7 433	53,2	59,4	91,6	110,5
2. Arpa (1)	628	988	1 615	2 729	5 423	57,3	63,5	69,0	98,7
3. Çavdar (1)	601	923	1 517	2 754	5 414	53,4	64,4	81,6	96,5
4. Mısır (1)	737	1 185	1 600	2 974	6 769	60,9	35,0	85,9	127,6
5. Yulaf (1)	588	924	1 185	2 744		57,2	28,1	131,7	
6. Pamuk (2)	3 560	5 600				57,3			
7. Tütün (3)	10 870	25 715	32 615	53 093	110 452	136,6	26,8	62,8	108,0
8. Şeker Pancarı (4)	218	356	556	1 032	2 780	63,1	56,1	85,7	169,4
9. Ayçiçeği (5)	1 500	2 500	4 000			66,7	60,0		
10. Fındık (6)	5 600	9 000	14 200			60,7	57,8		
11. Kuru İncir (7)	3 150	7 500				138,1			
12. Çekirdeksiz Kuru Üzüm (8)	3 600	6 200	9 500			72,2	53,2		
13. Zeytinyağı (9)	8 500	13 000	21 500			52,9	65,4		
14. Tiftik (10)	16 500	25 000	40 000			51,5	60,0		
15. Antepfıstığı (11)	16 500	25 000	40 017			51,5	60,1		
16. Soya Fasulyesi (5)	1 300	2 600	4 161			100,0	60,0		
17. Haşhaş Kapsülü (1)	3 001	4 655	9 000	18 683	24 485	55,1	93,4	107,6	31,1
18. Kanola									
19. Canlı Hayvan (12)									
20. Çeltik (1)	1 664	3 010	4 719			80,9	56,8		
21. Yeşil Mercimek (1)	1 751		2 975						
22. Nohut (1)	1 480	2 191	2 808			48,1	28,1		
23. Yerfıstığı (13)	7 500	11 400	17 700			52,0	55,3		
24. Yaş Koza (14)	11 851	20 017	34 900			68,9	74,3		
25. Çöplü Kırmızıbiber (5)	4 750	7 600	14 874			60,0	95,7		
26. Zeytin(15)	11 500	17 500	29 000			52,2	65,7		
27. Gülciceği(14)		2 400	3 701			54,2			
28. Kırmızı Mercimek(14)		3 381	3 752			11,0			

(1) TMO Gn.Md. ortalama alım fiyatıdır.

(2) Ege ve Antalya St. 1 beyaz kütü pamuk fiyatıdır.

(3) Tekel Gn. Md. ortalama alım fiyatıdır.

(4) T. Şeker Fab. A.Ş. Gn. Md. ortalama alım fiyatıdır.

(5) Destekleme alım fiyatıdır.

(6) Yerde 50 randimanlı tombul kabuklu fındık fiyatıdır.

(7) 100 gr. rüfuzlu, 5356 adetli, 6/a ışmalı fiyatıdır.

(8) 9 numara naturel çekirdeksiz kuru üzüm fiyatıdır.

(9) 5 asit baz lampant zeytinyağı fiyatıdır.

(10) Birinci kalite oğlak cinsi tiftiğin fiyatıdır.

(11) Yerde 100 içli ve analizli kuru kırmızı kabuklu antepfıstığı fiyatıdır.

(12) Et ve Balık Kurumu Gn.Md. ortalama alım fiyatıdır.

(13) İhraçlık yüzde 75 randimanlı yerfıstığı alım fiyatıdır.

(14) Ortalama alım fiyatıdır.

(15) 220 Kalibraklı sofralık zeytin fiyatıdır.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.

Ürünler Buğday Arpa Çavdar Mısır Yulaf Pamuk Tütün
Şeker Pancarı (1) Ayçiçeği
Fındık Kuru İncir
Çekirdeksiz Kuru Üzüm Zeytinyağı
Tiftik Antepfıstığı Soya Fasulyesi Haşhaş Kapsülü Kanola
Canlı Hayvan Çeltik
Yeşil Mercimek Nohut Yerfıstığı
Yaş Koza
Çöplü Kırmızıbiber Zeytin
Gülçiçeği
Kırmızı Mercimek T O P L A M

Alım Miktarı (Bin Ton)

1991	1992	1993	1994	1995
4 453	2 452	2 671	1 356	41
1 114	569	1 058	1 100	74
117	50	57	28	2
187	395	482	0	49
11	2	1	0	0
516	799			
193	152	217	273	111
14 975	13 101	12 814	10 724	9 427
327	645	292	0	0
85	186	2	0	0
3	2			
23	60	93	0	0
20	6	2	0	0
0	0	0	0	0
10	3	7	0	0
12	39	46	0	0
20	6	5	12	25
4	18	16	0	0
2	10	1	0	0
53	18	0	0	0
11	1	0	0	0
0	0	0	0	0
1	0	1	0	0
19	25	9	0	0
	4	2	0	0
	6	172	0	0

Üreticilere Yapılan Ödemeler (Cari Fiy, Milyar TL)					
	1991	1992	1993	1994	1995
	3 359	2 835	4 922	4 787	302
	700	562	1 709	3 002	403
	71	46	86	78	12
	138	468	771	0	333
	7	2	2	1	0
	1 838	4 769			
	2 102	3 901	7 084	14 509	12 252
	2 520	3 590	6 083	8 321	17 771
	494	1 666	1 310	0	0
	480	1 801	44	0	0
	11	11			
	91	427	964	0	0
	188	88	47	0	0
	13	16	21	0	0
	164	64	271	0	0
	13	100	193	0	0
	60	29	45	233	613
	6	53	74	0	0
	4	0	4	0	0
	78	40	0	0	0
	42	7	0	0	0
	8	8	7	0	0
	6	2	16	0	0
	133	240	158	0	0
	9	6	0	0	0
	21	644	0	0	0
	12 526	20 758	24 459	30 931	31 687

(1) 1991 yılında, 1990 yılından kalan 1 587 478 milyon TL. ve 1991 yılı pancar bedelinin 932 307 milyon TL.'si olmak üzere toplam 2 519 785 milyon TL. ödenmiştir.
 1992 yılında, 1991 yılından kalan 2 336 382 milyon TL. ve 1992 yılı pancar bedelinin 1 253 803 milyon TL.'si olmak üzere toplam 3 590 185 milyon TL. ödenmiştir.
 1993 yılında; 1992 yılından kalan 3.457.817,0 milyon TL. ve 1993 yılı pancar bedelinin 2.625.200,0 milyon TL.'si olmak üzere toplam 6.028.879,0 milyon TL. ödenmiştir.
 1994 yılında; 1993 yılından kalan 4.538.801,0 milyon TL. ve 1994 yılı pancar bedelinin 3.781.986,0 milyon TL.'si olmak üzere toplam 8.320.787,0 milyon TL. ödenecektir.

1995 yılında; 1994 yılından kalan 7.288.105,0 milyon TL. ve 1995 yılı pancar bedelinin 10.452.800,0 milyon TL.'si olmak üzere toplam 17.770.929,0 milyon TL. ödenecektir.

II. MAKROEKONOMİK POLİTİKALAR VE TEDBİRLER

- 1) Maliye politikasının esnekliğini ve etkinliğini azaltacak uygulamalardan kaçını lacak, kamu açıklarının finansmanında, mali piyasalarda istikrarsızlık yaratmayacak faiz ve vade yapısı içeren bir borçlanma politikası izlenecektir. Bu gelişme, özelleştirme gelirleri ve temin edilecek dış kaynak ile desteklenecektir.
- 2) Personel harcamalarını discipline edecek uygulamalara devam edilecek, kuruluşların zorunlu olmadıkça personel alımlarına ve yeni birimler kurarak teşkilatlarını genişlet melerine izin verilmeyecektir. Personel ihtiyacının kuruluşlararası nakil yoluyla veya özelleştirilen kuruluşlardan yapılacak nakillerle karşılaşması yoluna gidilecektir.
- 3) İşlevlerini yerine getirmeyen ve kuruluş amacı ortadan kalkan fonlar tasfiye edilecek, mümkün olan hallerde fonların faaliyetleri genel ve katma bütçeli kuruluşlar tarafından üstlenilecektir. Fonların mevcut yükümlü lüklerinin artırılmamasına özen gösterilecek, birikmiş borçları ise imkanlar ölçüsünde tasfiye edilecektir.
- 4) Kaynakların kullanımında etkinliği artırmak amacıyla, genel ve katma bütçeli kuruluşların birden fazla döner sermayeye sahip olmaları önlenecek, mevcut döner sermaye sayısı birleştirme yoluyla azaltı lacaktır.
- 5) Vergi tabanının genişletilmesine paralel olarak vergi oranları düşürülerek vergi yükünün çeşitli kesimler üzerinde daha adil dağılımı sağlanacaktır. Bu çerçevede, ekonomide üretim ve istihdamın geliştirilebilmesi amacıyla üretim faktörleri üzerindeki vergi yükü hafifletilecek ve tüketim üzerinden alınan vergilere ağırlık verilecektir. Vergi kayıp ve kaçağı, vergi idaresi ve denetiminin

daha etkin hale getirilmesi ve idarenin yeniden yapılandırılması suretiyle asgariye indirilecektir.

6) Kamu hizmetlerinde kullanıcı harcı uygulaması yaygınlaştırılacak ve mevcut olanların gerçekçi seviyelere çıkarılması sağlanacaktır.

7) Yerel yönetimlerin gelir kaynakları, öz gelirleri artırılarak kamu hizmetlerine ve gerekli mali planlamaya imkan verecek şekilde düzenli ve sürekli hale getirilecektir.

8) Tarım ürünleri fiyatlarına devlet müda halesi asgariye indirilerek kayıtlı üreticilere doğrudan gelir desteği sağlanacak, girdi destekleri aşamalı olarak kaldırılacak, üreticilerin arz fazlası olan ürünler yerine iç ve dış talebi olan ürünlere özendirmeleri özendirilecektir.

9) 1996 yılında uygulanacak para politi kasının temel amacı; fiyat istikrarını sağlamak ve mali piyasaların serbest piyasa kuralları çerçevesinde gelişmesini ve derinleşmesini gerçekleştirmektir. Faiz ve döviz fiyatlarının piyasada belirlenmesi esastır. Bu çerçevede, Türk mallarının dış rekabet gücünün devam ettirilmesi için gerçekçi kur politikası izlenmeye çalışılacaktır. Faiz politikası, ekonomide mali tasarrufları artırıcı, spekülatif döviz hareketlerini sınırlayıcı, kaynakların etkin dağılım ve kullanımını sağlayıcı yönde kullanılacaktır.

10) Merkez Bankası, ekonominin yönetici minde kısa dönemli politika olarak parasal büyüklükleri kontrolde; Açık Piyasa İşlemleri, Bankalararası Para Piyasası ve Döviz Piyasası araçlarını kullanacaktır. Merkez Bankası'nın özerkliğini artırıcı politika ve uygulamalara devam edilecektir.

11) 1996 yılında, üretimi, verimliliği, ekonomik rekabet gücünü ve ihracatı artırıcı, kamu açılarını ve enflasyon hızını azaltarak sürdürülebilir bir ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlayan yatırımları uygulanacaktır.

12) Altyapının ekonomik ve sosyal gelişmenin önündे darboğaz oluşturmamasına engel olmak amacıyla altyapı yatırımlarına ağırlık verilecektir. Bu bağlamda, kamu kaynak tahsislerinde, eğitim ve sağlık başta olmak üzere sulama, enerji, liman, havaalanı yatırımları ve bunların karayolu ve demiryolu ana akşları ile bütünleşmesini sağlayacak yollar ile içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma yatırımlarına ağırlık verilecek, teknolojik araştırma ve geliştirme yatırımlarının hızlandırılması sağlanacaktır.

13) Kalkınmada Öncelikli Yörelerin kalkınmasına hız kazandırıcı ekonomik ve sosyal altyapı yatırımları ile istihdam yaratıcı yatırımlara öncelik verilecektir.

14) Bütün sektörlerde; finansmanı sağlanmış olan ve diğer projelerle bağlantılı ve/veya eş zamanlı olarak yürütülmesi önem taşıyan, uygulamasında önemli aşama kaydedilmiş ve hızlı bir şekilde tamamlanarak ekonomiye katkı sağlayabilecek projelere öncelik tanınacaktır. Yeni projelerin belirlenmesinde, kamu proje stokunun optimum düzeyde tutulması gereği de gözönünde bulundurularak seçici davra nilacak, ekonomiye kısa sürede kazandırlabilecek, yapılabılırliği yüksek projelere yöneliknesi esas olacaktır.

15) İleri teknoloji ve yüksek maddi kaynak gerektiren yatırım ve hizmetlerin gerçekleştirilemesinde YapIşletDevret ve benzeri modellere ağırlık verilecektir.

16) 1995 yılında yürürlüğe giren mevzuat ile yatırımların desteklenmesinde sektörle tercihler yerine, faaliyet bazında destekler önem kazanmıştır. Yapılan değişikliklerle, teşvik sisteminin uluslararası yükümlülüklerimize uygun hale getirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmiş ve rekabeti bozacak nitelikteki destekler yerine, rasyonel kaynak dağılımına imkan verecek düzenlemeler yapılmıştır. Bölgelerarası gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik yatırımların daha etkin olarak desteklenmesine imkan sağlamak ve mevcut sanayi altyapısından azami ölçüde faydalananmak üzere sanayi kuşakları uygulamasına devam edilmiştir.

17) 1995 yılında yayımlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'da Özel Önem Taşıyan Sektör Yatırımları; eğitim, sağlık, uluslararası taşımacılık, havaalanları üzerinde oluşturulacak turizm amaçlı terminal hizmetleri tesisleri, kongre ve sergi merkezleri, gelişmiş yöreler dışında yapılacak diğer turizm yatırımları, gemi inşa ve yat inşa, Ar Ge, çevre korumaya yönelik yatırımlar, Yap İşletDevret ve benzeri modeller çerçevesinde yapılacak yatırımlar, normal yörelerde bulu nan ve özelliği itibariyle Organize Sanayi Böl gelerinde gerçekleştirilemeyecek yatırımlar, Sanayi Kuşaklarında gerçekleştirilecek yatırımlar ile gelişmiş ve normal yörelerdeki tevsi, modernizasyon, yenileme, kalite düzeltme ve darboğaz giderme yatırımları olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere yönelik hizmet yatırımları ve bu kuruluşların makina ve teçhizat alımları des teknelerken, yatırımcı firmaların TSE ve ISO normlarına uygun olarak kalite ve standart belgesi alma girişimleri de desteklenmektedir.

18) 1996 yılında, sanayileşmenin hızlan dırılması ve rekabet gücünün artırılmasını, teknolojide atılım yapılmasını, üretken istihdamın artırılmasını, insangücüün yüksek

katma değerli faaliyetlere kaydırılmasını ve verimliliğin artırılmasını sağlayacak özel kesim sabit sermaye yatırımlarının artması için gerekli istikrar ortamının hazırlanmasına çalışılacaktır.

19) Yatırımların desteklenmesine yönelik devlet yardımlarının uluslararası yükümlü lüklerimize uygun hale getirilmesine yönelik çalışmalara 1996 yılında da devam edilecektir.

20) AT ile gümrük birliğine uyum sürecinde, üretici kuruluşların rekabete ilişkin sorunlarının çözümüne yönelik moderni zasyon, kalite düzeltme ve tamamlama yatırımlarının desteklenmesine özel önem verilecektir.

21) İleri teknoloji sağlamak uyarlamak ve üretmek için işletmelerin ARGE faaliyetleri ve bunlarla ilgili yatırımları desteklenecektir.

22) Çevre koruma, küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleme ile bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak yatırımlar desteklenecektir.

23) Organize sanayi bölgeleri dışındaki tesislerin OSB'lere, gelişmiş yörelerdeki mevcut yatırımların Kalkınmada Öncelikli Yörelere taşınmaları desteklenirken, sanayi kuşakları uygulamasına da devam edilecektir.

24) Yabancı Sermaye mevzuatının, yabancı sermaye hareketlerini en geniş anlamda kapsayacak şekilde geliştirilmesine devam edilecektir. Yabancı sermaye girişine ivme kazandırmak amacıyla, özelleştirme faaliyetleri hızlandırılırken, belirli bir sınırın altındaki yabancı sermaye taleplerinde sadece kayıt zorunluluğunun getirilmesine yönelik çalışmalara başlanacaktır.

25) Ödemeler dengesinin sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması temel yaklaşım olacaktır. Bu çerçevede sermaye hareketlerinin ülkenin üretken kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunacak bir yapı içinde gelişmesine önem verilecektir.

26) İhracat artışına süreklilik kazandırılmak için, ihracata dönük kaliteli ve çevreye duyarlı mal üretebilecek bir kapasitenin oluşmasına sanayiin rekabet gücünün verimlilik ve yüksek teknoloji kullanımı yoluyla artırılmasına; ihracatta dış talep yapısına uygun ürün geliştirilmesine ve çeşitliliğin artırılmasına, yeni pazarlarda etkinliğin sağlanmasına öncelik verilecektir.

27) Rekabet gücünü destekleyici gerçekçi bir döviz kuru politikası uygulanacak ve her alanda dünya fiyatlarıyla bütünleşilecektir. EXIMBANK kredi ve garanti mekanizmalarına yeterli kaynak sağlanarak ihracatın finansmanına katkıda bulunulacaktır.

28) İhracatı artırabilmek için serbest bölge imkanlarından yararlanılacak, mevcut serbest bölgelerin altyapıları geliştirilecek ve sektörel ihtisaslaşmaya ağırlık verilecektir.

29) Dış ticarete ilişkin düzenlemelerde, üretim ve ihracata yönelik desteklerin belirlenmesinde, uluslararası yükümlülükler dikkate alınacaktır.

30) İthalatın haksız rekabete neden olmaması, ülke standartları ve sağlık koşullarına uygun olması ve çevreye zarar vermemesi için GATT ve AT ilke ve kurallarına uygun gerekli düzenlemeler yapılacak ve bu konudaki uygulamalara etkinlik kazandırılacaktır.

31) Ekonominin dünya ekonomisiyle enteg rasyonunda, dış pazar payının artırılmasında,

teknoloji temininde ve dış kaynak sağlanmasında önemli bir işlevi olan yabancı sermaye girişini hızlandırıcı bir ortamın yaratılmasına özen gösterilecektir.

32) Önemli altyapı yatırımlarının YapIşlet Devret ve benzeri modeller çerçevesinde gerçekleştirilmesi için yabancı sermaye katkısından azami ölçüde yararlanılacaktır. Türk müteahhit ve yatırımcılarının ülke dışında yatırım yapmaları teşvik edilecek, yurt içi yatırım imkanlarının yurt dışında en iyi şekilde tanıtılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

33) Gümrük birliğinin de etkisiyle doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında beklenen artışın yanı sıra, özelleştirme sürecinin hız kazanması ile birlikte artacak olan portföy yatırımları dış borç kullanım gereğini azaltacaktır. Bu çerçevede, dış borç kullanımında orta ve uzun vadeli borçlanmaya önem verilecek; kısa vadeli

sermaye girişlerinin, döviz kurunun rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemeyecek bir yapı içinde gelişmesi sağlanacaktır.

34) Gelir dağılımındaki dengesizliği azaltıcı politikaların uygulanmasına piyasa mekanizması çerçevesinde ağırlık verilecektir.

35) Üretken istihdamın artırılması ve kişilerin kendi işlerini kurmaları ve alt gelir gruplarının refah seviyelerinin iyileştirilmesi amacıyla, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, vergi, konut ve diğer sosyal yardım ve hizmetlerin nitelik ve niceliğinin artırılmasına öncelik verilecektir.

36) Sermayenin tabana yaygınlaştırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve istihdam sorunlarının çözümünde araç olarak kullanılan küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi politikalarına ağırlık verilecektir.

PROJE ADI: EĞİTİM REFORMU

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkarılması için 222 sayılı İlköğretim Kanunu ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu değişiklik tasarısunın hazırlanması.	Milli Eğitim Bakanlığı		1739 sayılı Kanun ile 222 sayılı Kanun'da zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılması ile ilgili değişiklik Tasarısı hazırlanarak TBMM'ye sunulacaktır.	1996
3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	Milli Eğitim Bakanlığı		Eğitimde yönetimin etkinleştirilmesi amacıyla 3797 sayılı Kanun'da değişiklik yapan Tasarı TBMM'ye sunulacaktır.	1996
Öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımlarının sağlanması amacıyla Kanun Tasarısı hazırlanması.	Milli Eğitim Bakanlığı	Maliye Bakanlığı	8 yıllık zorunlu temel eğitim dışında kalan üst eğitim kademelerinde öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımını sağlayan hukuki düzenleme çalışmaları başlatılacaktır.	1997
Milli Eğitim Bakanlığı Personel Kanunu Tasarısı hazırlanması.	Milli Eğitim Bakanlığı	– Maliye Bakanlığı – Devlet Personel Başkanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevli öğretmen ve yönetici personel ile ilgili özlük hakları, hizmetçi eğitim, standart kadro v.b. hususları yeniden düzenleyecek Kanun Tasarısı hazırlanarak TBMM'ye sunulacaktır.	1997
625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	Milli Eğitim Bakanlığı		625 sayılı Kanun'da ihtiyaç duyulan değişikliklerle ilgili Kanun Tasarısı TBMM'ye sunulacaktır.	1996
193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	– Maliye Bakanlığı – Milli Eğitim Bakanlığı		Eğitimle ilgili olarak yapılacak her çeşit harcamanın gelir vergisi matrahından düşülmesi için değişiklik tasarısı hazırlanacaktır.	1997
Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı'nın hazırlanması.	Milli Eğitim Bakanlığı		Değişik kurumların farklı mevzuatla yürütüğü okulöncesi eğitim sisteminde bütünlüğü sağlamak amacıyla Okul Öncesi Eğitim Kanunu Tasarısı hazırlanacaktır.	1997
3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	Milli Eğitim Bakanlığı	– Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği – Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu – TİSK	3308 sayılı Kanun'da aksaklıların giderilmesi ve kapsamın genişletilmesi için yeni bir Tasarı hazırlanarak TBMM'ye sunulacaktır.	1997

PROJE ADI: EĞİTİM REFORMU (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda değişiklik yapılması.	YÖK Başkanlığı	Üniversiteler	2547 sayılı Kanun'un iyileştirilmesi (Üniversite ve Fakültelerin yetkilerinin artırılması, kaynak yaratılması, üniversite sanayi işbirliği) ile ilgili düzenlemeler yapan Tasarı hazırlanarak TBMM'ye sunulacaktır.	1996
2809 sayılı Yükseköğretim Teşkilat Kanunu'nda değişiklik yapılması.	YÖK Başkanlığı	Üniversiteler	Üniversite kurulmasında Fen, Edebiyat veya FenEdebiyat Fakültesi kurulması zorunluluğu kaldırılması hakkında mevzuat değişikliği çalışmaları başlatılacaktır.	1996
Vakıflar Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında 227 sayılı Kanun Hükümünde Kararname'de değişiklik yapılması.	Vakıflar Genel Müdürlüğü		Vakıf eserlerinin bakım ve onarımını kolaylaştıracak mali ve hukuki düzenlemeleri içeren mevzuat değişikliği çalışmaları başlatılacaktır.	1997
2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'nda değişiklik yapılması.	Kültür Bakanlığı		Kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını ve kişilerin bunlarla ilgili haklarını düzenleyen mevzuat değişikliği çalışmaları yapılacaktır.	1997
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 33. maddesinde değişiklik yapılması.	Kültür Bakanlığı		Yayımcılığın gelişmesi ve telif haklarının desteklenmesini öngören değişiklik çalışmaları yapılacaktır.	1996
2954 sayılı TRT Kanunu'nda değişiklik yapılması.	İlgili Devlet Bakanlığı	TRT Gn.Md.	İhtiyaç duyulan değişikliklerle ilgili çalışmalar sonuclanılacaktır.	1996

PROJE ADI: NÜFUS VE AİLE PLANLAMASI

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Hayati olayları kayda geçiren mevcut sistemin, güvenilir ve çok amaçlı bilgi üretebilecek şekilde Başbakanlık bünyesinde yapılması.	İlgili Devlet Bakanlığı	- İçişleri Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - Devlet İstatistik Enstitüsü - Üniversiteler - TODAIE Gn.Md.	Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü'nün Başbakanlık bünyesinde örgütlenmesi ile ilgili çalışmalar başlatılacaktır.	1997
Nüfus ve Aile Planlaması hizmetlerini koordine etmek, yönlendirmek ve gerekli denetimi sağlamak amacıyla bir Üst Kurulun oluşturulması.	İlgili Devlet Bakanlığı	İlgili Kamu, Özel ve Gönüllü Kuruluşlar	Ülkemizde nüfus ve aile planlaması hizmetlerinin sunumunda, devamlılığın temini ve koordinasyonun sağlanması etkili olabilecek bir üst kurulun oluşturulması için çalışmalar başlatılacaktır.	1997
Kadın haklarının geliştirilmesi ve kadinerkek eşitliğinin sağlanması.	Adalet Bakanlığı	İlgili kurum ve kuruluşlar	Aile içinde karı ve kocanın hak ve sorumlulukları açısından eşit bireyler olarak yaşamaları, evliliğin bozulması halinde eşlerin mağduriyetlerinin engellenmesi; kadına yönelik fiillerin caydırıcılığının artırılması, kadının insanlık onuru nun korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi; çalışan kadınların annelik görevlerini yerine getirmesinin sağlanması ve bundan dolayı çalışma hayatından çıkarılmasının engellenmesi, çalışan annelerin çocukların yeterli bakımının sağlanması amacıyla Medeni Kanun ve 1475 sayılı İş Kanunu'nda gerekli değişiklik çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Çocuğun Yasal Korunması	Adalet Bakanlığı		Yaş Tespit: Yaşanarak tamamlanmış süre kişinin yaşı olarak kabul edilecek, konu ilgili Bakanlık tarafından mahkemelere bir genelge ile duyurulacaktır.	1996
Çocuğun Yasal Korunması	Adalet Bakanlığı		Çocuk mahkemeleri ve islahevlerinin altyapı ve kadro açı sından durum tespiti yapılacak, islahevlerinin bulunduğu illerde tutuklu çocukların cezaevlerinin çocuk koğuşlarından islahevlerinde uygun ve ayrı bir binaya taşınması sağlanacak, bu çalışmalara büyük illerde öncelik verilecektir.	1997

PROJE ADI: NÜFUS VE AİLE PLANLAMASI (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Çocuğun Yasal Korunması	Adalet Bakanlığı		Çocuk mahkemelerinde verilen kararların temyiz incelemelerinin yapılması için Yargıtay'da kurulacak ve içinde bu konuda ihtisas sahibi bir kadronun yer alacağı bir ihtisas dairesinin kurulması hazırlıkları tamamlanacaktır.	1997
Çocuğun Çalışma Yaşamında Korunması	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	<ul style="list-style-type: none"> – Milli Eğitim Bakanlığı – T.Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu 	3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu kapsamında eğitilen çırak sayısının artırılması ve mesleki eğitim programlarının ülke geneline yaygınlaştırılması sürdürülecek, çocuk işçi çalıştırılan işyerlerinin etkin şekilde denetlenmesi sağlanacak, çocuk istihdamına ilişkin yasal düzenleme çalışmalarına başlanacaktır.	2000
Özel İlgisi ve Eğitime İhtiyacı Olan Çocukların Korunması.	Milli Eğitim Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> – Sağlık Bakanlığı – SHÇEK Gn.Md. – Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı – YÖK Başkanlığı 	Özel eğitim konusunda lisans programları başlatılması için gerekli hazırlıklar tamamlanacak, ailelerin çocukların özür erken tanımlarına imkan verecek, aileleri özürün nedenleri konusunda aydınlatacak, özür kabullenmelerine yardımcı olacak, özürlü çocukların bakım ve eğitimi konularında ailelere yol gösterecek eğitim programları hazırlanacak, danışmanlık hizmetlerine önem verilecektir.	Sürekli

PROJE ADI: SAĞLIK REFORMU

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Kamu Sağlığı Kanunu'nun çıkarılması	Sağlık Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Çalışma ve Sos.Güv.Bak. - DPT Müsteşarlığı - YÖK Başkanlığı - İlgili Diğer Kuruluşlar 	Kanun Tasarısı TBMM'ye sunulacaktır.	1996
Hastane ve Sağlık İşletmeleri Kanunu'nun (Örgütlenme, Hizmet Sunumu ve Denetim) çıkarılması.	Sağlık Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Çalışma ve Sos.Güv.Bak. - DPT Müsteşarlığı - YÖK Başkanlığı - İlgili Diğer Kuruluşlar 	Kanun Tasarısı TBMM'ye sunulacaktır.	1996
Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri ve Aile Hekimliği Kanunu'nun (Örgütlenme, Yönetim ve Hizmet Sunumu) çıkarılması.	Sağlık Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Çalışma ve Sos.Güv.Bak. - Milli Eğitim Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - YÖK Başkanlığı 	Kanun Tasarısı TBMM'ye sunulacaktır.	1996
Sağlık Finansmanı Kurumu Kuruluş ve İşleyiği Hakkında Kanun'un (Finansman ve Örgütlenme) çıkarılması.	Sağlık Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Çalışma ve Sos.Güv.Bak. - DPT Müsteşarlığı 	Kanun Tasarısı TBMM'ye sunulacaktır.	1996
Sağlık Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un (Örgütlenme, Denetim, Yönetim) hazırlanması.	Sağlık Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı 	Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanacaktır.	1996

PROJE ADI: İSTİHDAMIN VE İŞGÜCÜ PİYASASINDA ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun çağdaş istihdam hizmetlerini yerine getirebilecek şekilde İŞKUR olarak yeniden örgütlenmesi.	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	İ.İ.B.K.	İŞKUR Kanun Tasarısı çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
İstihdamı kısıtlayıcı bir etki yapan ve kayıt dışı çalışmanın büyümesine neden olan istihdamla ilgili aşırıyük ve kesintilerin azaltılması.	Maliye Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - Hazine Müsteşarlığı 	3320 sayılı Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun ve 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun gözden geçirilecektir.	1996
Kısmi süreli çalışma biçimlerinin düzenlenmesi.	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Devlet Personel Baş. - SSK Gn.Md. - İİBK Gn.Md. - İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları 	Kısmi süreli çalışma biçimlerinin hukuki düzenlemeye kavuşturulmasına yönelik olarak yapılacak düzenlemelerin boyutlarını ve ilkelerini belirleyen ve mutabakat altına alan ön çalışmalar başlatılacaktır.	1997
Çalışma mevzuatının Anayasa'ya uyarlanması	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	İlgili Bakanlık ve Kuruluşlar	Anayasa değişikliğinin ve onaylanan ILO sözleşmelerinin çalışma mevzuatına yansıtılmasını sağlayacak çalışmalar yapılacaktır.	1997
Kamu görevlilerinin sendikal hak ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelerin yapılması.	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	Devlet Personel Başkanlığı	Kamu görevlilerinin sendikal hak ve yükümlülüklerini tanımlayıp yasal güvenceye kavuşturacak mevzuat hazırlık çalışması, Anayasada yapılan değişikliğin gerektirdiği düzenlemeler dikkate alınarak gözden geçirilecektir.	1997
İşçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatının yenilenmesi.	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	<ul style="list-style-type: none"> - Sağlık Bakanlığı - Sanayi ve Ticaret Bak. - Çevre Bakanlığı - SSK Gn.Md. - İşçi ve İşveren Sen. Konfederasyonları 	İşçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatının teknolojik gelişmeleri izleyebilecek esnekliğe kavuşturulması için mevcut sistemde yapılması gereken değişiklikler sosyal tarafların da katkıları sağlanarak belirlenecek ve bir proje haline getirilecektir.	Plan Dönemi

PROJE ADI: İSTİHDAMIN VE İŞGÜCÜ PİYASASINDA ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tarım İş Kanunu Tasarısı'nın hazırlanması.	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	<ul style="list-style-type: none"> – Tarım ve Köyişleri Bak. – Orman Bakanlığı 	Tarım kesiminde ücretli çalışanları kapsayacak bir Tarım İş Kanunu'nun prensipleri sosyal tarafların görüşleri de dikkate alınarak kesinleştirilecektir. Bu düzenlemenin gerektirdiği diğer mevzuat değişiklikleri de bu çerçevede belirlenecektir.	1998
Asgari ücret tespit yönteminin yeniden belirlenmesi.	Çalışma ve Sos.Güv.Bak.	<ul style="list-style-type: none"> – Tarım ve Köyişleri Bak. – Sanayi ve Ticaret Bak. – Orman Bakanlığı – DPT Müsteşarlığı – Hazine Müsteşarlığı – DİE Başkanlığı – İşçi ve İşveren Sen.Konf. – T. Ziraat Odaları Birliği – Tarım ve Orman iş kolunda kurulu en çok üyesi bulunan işçi sendikası 	Asgari ücret tespit yöntemleri ve mevcut yapıdaki sorunları ile çözüm yöntemleri belirlenerek, yeni düzenlemenin hazırlıkları yapılacaktır.	1996
Türkiye'deki yabancı uyrukluların istihdamı ile ilgili mevzuatın günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi.	<ul style="list-style-type: none"> – İçişleri Bakanlığı – Çalışma ve Sos.Güv.Bak. – Adalet Bakanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> – Dışişleri Bakanlığı – Milli Eğitim Bakanlığı – Turizm Bakanlığı – Hazine Müsteşarlığı 	Yabancıların istihdamı değişik kanunlarla düzenlenmiş eski ve çok uzun bir liste oluşturduğundan yabancı uyrukluların hak ve yükümlülüklerine ilişkin farklı kanuni düzenlemeler Bakanlıklararası bir grupta değerlendirilerek 1996 yılı içinde bir bütün haline getirilmesi ve bu alandaki diğer mevzuatla ilişkilendirilmesi sağlanacaktır.	1997

PROJE ADI: TARIMSAL POLİTİKALARLA İLGİLİ YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri yönetimi özerkleştirilmesi, tesislerinin şirketleştirilmesi, kooperatifçilik işlevlerinin güçlendirilmesi	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Tarım ve Köyişleri - Bakanlığı - Tarım Satış - Kooperatifleri Birlikleri 	Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri'nin Yönetimi özerkleştirilerek ortaklarına daha iyi hizmet verebilmeleri, kooperatifçilik hizmetlerini daha etkili bir şekilde yerine getirmeleri ve kendilerine ait işleme tesislerinin şirketleşmesi sağlanacaktır. Bu amaçla gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.	1996
Meraların iyileştirilmesi ile ilgili Mera, Yaylak, Kışlak Kanununun çıkarılması.	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Orman Bakanlığı - Köy Hizmetleri Gn. Md. 	Bu Kanun ile mera, yaylak ve kışlakların tesbit, tahsis ve amacına uygun kullanımı sağlanacaktır.	1997
Tarimda Yeniden Yapılanma Kurulu'nun oluşturulması	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Sanayi ve Ticaret Bak. - DPT Müsteşarlığı - Dış Tic. Müst. - Hazine Müst. - T.C. Ziraat Bankası - T.Z.O.B. - İlgili Sanayi Dernekleri - Üretici Örgütleri 	Tarım sektöründe politikaları belirleyici ve faaliyetleri yönlendirici karar almak ve koordinasyon sağlamak üzere kamu ve özel sektör temsilcilerinin katılacakları yetkili bir Kurul oluşturulacaktır.	1996

PROJE ADI: TARIMSAL POLİTİKALARLA İLGİLİ YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ(DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tütün tarımının düzenlenmesi ile ilgili çeşitli kanunlarda yeniden düzenlemelerin yapılması.	Tekel Genel Müdürlüğü	<ul style="list-style-type: none"> – Tarım ve Köyişleri Bakanlığı – Sanayi ve Ticaret Bakanlığı – T.Z.O.B. 	<p>1969 yılında yürürlüğe konulan 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu'nun, tütün tekelini ihdas eden sınırlamalarını belirleyen 38. Maddesi ile diğer 4 maddesi, 1986 yılında yürürlükten kaldırılarak Türkiye'de tütün tekeline son verilmiştir. Buna rağmen, Kanunun tütünle ilgili faaliyetleri ve işlemlerini düzenleyen bütün hükümleri yürürlüktedir. Devlet tekelinin var olduğu şartlara göre, Kanunda yer verilmiş olan bu hükümlerin çoğu, tütün tekeli kalktığı için işlerliğini kaybetmiştir. Diğer yandan, dünya tütüncülüğünde ve teknolojisinde önemli gelişmeler yaşandığı gözlenmektedir. Ayrıca, AT Mevzuatı ile Türk Mevzuatı arasında uyum sağlamak amacıyla, 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu ile 1196 sayılı Tütün Tarım Kooperatifleri ve Bölge Birlikleri İle, Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu ve 196 sayılı Ekici Tütünleri Satış Piyasalarının Desteklenmesine Dair Kanunun yürürlükten kaldırılarak, bunların yerine yeni bir hukuki düzenleme yapılacaktır</p>	1997
Üretici Birlikleri Yasasının çıkarılması	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> – Sanayi ve Ticaret Bakanlığı – T.Z.O.B. – Kooperatifler 	Üreticilerin ilgi alanına giren ürünlerin üretim ve pazarlanması konularında devletten bağımsız olarak üreticilere hizmet verebilecek ve tarım politikalarının belirlenmesinde etkin rol oynayacak üretici örgütlerinin oluşturulması sağlanacaktır.	1997
Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin yeni bir yapıya kavuşturulması	Türkiye Ziraat Odaları Birliği	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Ziraat Odalarının yeni bir yapıya kavuşması ve görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesine imkan sağlayacak ortam yaratılacaktır.	1996

PROJE ADI: TARIMSAL POLİTİKALARLA İLGİLİ YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ(DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tarım ve Köyişleri Bakanlığının yeniden organize edilmesi.	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı		Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın Yeniden Organizasyonu ile ilgili Yasa Tasarısı "Tarımsal Politikalarla İlgili Yapısal Değişim Projesi" kapsamında Bakanlığın üstleneceği görevler, yem denetiminin geliştirilmesi ve 560 sayılı KHK kapsamında gıda denetimi konusundaki görevler de dikkate alınarak yeniden hazırlanacaktır.	1997
Ürün Borsaları ile ilgili alt yapının geliştirilmesi.	<ul style="list-style-type: none"> – Tarım ve Köyişleri Bakanlığı – Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 	T.O.B.B.	1996 yılında mevzuat düzenlemesi yapılacak ve İzmir Ticaret Borsası Bünyesinde Pamuk Vadeli ve Opsiyonlu Piyasa İşlemlerine başlanacaktır.	1997
Şeker Sanayiinin Özelleştirilmesi ile ilgili Şeker Kanunu'nda geçerliliğini kaybeden maddelerin kaldırılması ve günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	T.Şeker Fab. A.Ş. Özel Şeker Fabrikaları	6747 Sayılı Kanun'un halen uygulanan Teşvik ve Özelleştirme Politikaları ve 233 Sayılı KHK ile çelişen maddelerinin değiştirilmesi için hazırlıklar tamamlanacaktır.	1997
Arıcılığın geliştirilmesi için Merkez Arıcılık Araştırma Enstitüsünün kurulması	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı		Bu düzenleme ile arıcılığın sorunlarına bilimsel olarak yaklaşılacak, arıcılığın ülke genelinde geliştirilebilmesi mümkün olabilecektir.	1997
Hayvancılıkta Sermaye Şirketlerinin kurulmalarının desteklenmesine yönelik mevzuat düzenlemesinin yapılması	Maliye Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> – Tarım ve Köyişleri Bakanlığı – Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 	Tarimda sermaye birikiminin sağlanması ve dolayısıyla işletmelerin büyütülerek daha verimli çalışmalarının sağlanması amaçlanmaktadır.	1997
Balıkçı Barınağı Yönetmeliğinin Yeniden Düzenlenmesi	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> – Ulaştırma Bakanlığı, – Maliye Bakanlığı, – Balıkçı Kooperatifleri 	1995 öncesinde balıkçı barınakları işletilmesi, kiralanması ve bakımında uygulanan Yönetmeliğin yetersiz kalması sonucunda söz konusu Yönetmelik yeniden düzenlenecektir.	1996

PROJE ADI: SANAYİLEŞME YAKLAŞIMI (MADENCİLİK)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Maden Yasası Revizyonu	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden İşleri Gn.Md.)	<ul style="list-style-type: none"> - İçişleri Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - Çevre Bakanlığı - Orman Bakanlığı - Tarım Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - Tekel Gn.Md. - İlgili Meslek Odaları - Madencilikle ilgili Vakıf ve Dernekler 	<p>Madencilikte mevzuat birliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.</p> <p>3213 sayılı Maden Kanunu, 3078 sayılı Tuz Kanunu ve Taş Ocaklılığı Nizamnamesi ile düzenlenen hususları da kapsayacak şekilde revize edilmesine yönelik çalışmalara başlanacaktır.</p>	1998
Jeotermal Enerji Kaynakları Yasasının çıkartılması	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden İşleri Gn.Md.)	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - MTA - TPAO - EİE - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Enerji İşleri Gn.Md.) 	<p>Jeotermal enerjinin aranması, üretilmesi ve işletilmesi konusundaki yasal boşluğun giderilmesi ve kaynakların daha etkin değerlendirilebilmesi için uygun ortamın yaratılması amaçlanmaktadır. Daha önce hazırlanan yasa tasarısına son şekli vermek üzere çalışmalara başlanacaktır.</p>	1997
MTA Kuruluş Yasası'nın Revizyonu	MTA Gn.Md.	<ul style="list-style-type: none"> - Enerji ve Tabii Kay. Bak. - Maliye Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - Başbakanlık (Dev.Per.Bşk.) - TKİ - ETİBANK - TTK - TDÇİ - İlgili Meslek Odaları - Madencilikle ilgili vakıf ve dernekler 	<p>2804 sayılı MTA Kuruluş Yasası revize edilerek MTA'nın yeniden yapılandırılmasıyla, madencliğin altyapısının geliştirilmesi konusunda verimlilik ve etkinliğin artırılması amaçlanmaktadır. Sözkonusu Yasanın revize edilmesi çalışmalarına 1996 yılında başlanacaktır.</p>	1997

PROJE ADI: SANAYİLEŞME YAKLAŞIMI (MADENCİLİK) (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
MTA'da oluşturulan Sondaj Karot Bilgi Bankası'na düzenli veri akışının sağlanması amacıyla, yasal veya kurumsal düzenleme yapılması	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı MTA Gn.Md.	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - TPAO - ETİBANK - TKİ - TTK - EİE - DSİ - TCK - Köy Hizmetleri Gn.Md. - TDÇİ - KBİ 	Değişik amaçlarla yapılan sondajlardan en yüksek faydanın elde edilmesi suretiyle, kaynak tasarrufu sağlanması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede yasal düzenleme gerekliliği ve kurumsal düzenleme imkanları araştırılacaktır.	Plan Dönemi

PROJE ADI : SANAYİLEŞME YAKLAŞIMI (İMALAT SANAYİİ)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Akreditasyon Kurumunun Yasal Olarak Kurulması ve İlgili Mevzuatta Gerekli Düzenlemelerin Yapılması	- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı - Dış Ticaret Müsteşarlığı - TSE - TÜBİTAK	- Başbakanlık - DPT Müsteşarlığı	İhracatımızda teknik engel olarak kullanılabilecek akreditasyon sistemi eksikliğinin giderilmesi için Akreditasyon Kurumunun oluşturulması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması zorunludur. Bu konudaki hazırlık çalışmaları başlatılmış olup 1996 yılında bitirilecektir.	1996
Gidaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair 560 sayılı KHK'nın yasalaşması ve İlgili Yönetmeliklerin Hazırlanması	- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı - Sağlık Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı	560 Sayılı KHK'nın yasalaşması ve uygulanması için ilgili yönetmeliklerin tamamının 1996 yılında hazırlanması öngörmektedir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığında mevcut idari yapının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bakanlığın yeniden yapılandırılması Tarımsal Politikalarla İlgili Yapısal Değişim Projesi kapsamında yürütülmektedir.	1996
507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu'nda değişiklik yapılması.	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu	Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nın kuruluş ve işleyişi ile yetki ve görevlerinin yeniden düzenlenmesini de kapsayan değişiklik çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	1996

PROJE ADI: BİLİM VE TEKNOLOJİDE ATILIM PROJESİ

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Rısk Sermayesi Kanunu'nun çıkarılması.	Hazine Müsteşarlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Sanayi ve Ticaret Bak. - DPT Müsteşarlığı - TÜBİTAK - TOBB - TTGV - KOSGEB 	ARGE faaliyetlerini teşvik etmek, sanayinin üniversitelerle veya kendilerinin yapacakları ARGE çalışmalarını teşvik etmek İçin İhtiyaç duyulan finansmanı temin etmek üzere 2479 sayılı Kanun ve 6.7.1993 tarihli Rısk Sermayesi Mevzuatı çerçevesinde yeni bir Risk Sermayesi Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanacaktır.	1997
Teknopark ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun çıkarılması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Hazine Müsteşarlığı - DPT Müsteşarlığı - TÜBİTAK - YÖK Başkanlığı - ODTÜ, İTÜ - Boğaziçi Üniversitesi - KOSGEB - TOBB 	İlerici teknoloji alanında ARGE faaliyetinde bulunmak üzere, yeni teknoloji geliştirme bölgelerinin oluşturulması ve buralarda çalışan araştırmacı personel özlük haklarında İyileştirmeler yapılması İçin yürütülen Taslak hazırlama çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Araştırmacı Şirketlerin Mevzuatının hazırlanması.	ODTÜ	<ul style="list-style-type: none"> - Sanayi ve Ticaret Bak. - Hazine Müsteşarlığı - DPT Müsteşarlığı - TÜBİTAK - TOBB 	ARGE sonuçlarının sanayiye intikalini İçin kurulacak şirketlerin teşvik edilmesi hususunda yeni bir mevzuat hazırlama çalışmaları başlatılacaktır.	1997
Türkiye Metroloji Enstitüsü Kanunu'nun çıkarılması.	TÜBİTAK	<ul style="list-style-type: none"> - Sanayi ve Tic.Bak. - DPT Müsteşarlığı - Türk Standartları Enst. - TOBB - KOSGEB 	Birinci dereceden kalibrasyon hizmetlerini verecek şekilde yarı otonom bir Metroloji Merkezi'nin oluşturulması İçin bir Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanacaktır.	1997
Araştırmacı Personel Mevzuatı hazırlanması.	TÜBİTAK	<ul style="list-style-type: none"> - Mİİİ Eğitim Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - YÖK Başkanlığı - DPT Müsteşarlığı - ODTÜ, İTÜ, - Boğaziçi Üniversitesi 	Araştırmacı personel ihtiyacının karşılanmasıyla yönelik yeni bir mevzuat hazırlanarak 657 sayılı Kanun'da değişiklik öngören Taslak çalışmalarına başlanacaktır.	1997

PROJE ADI: BİLİM VE TEKNOLOJİDE ATILIM PROJESİ (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Üniversite Sanayi İşbirliği Mevzuatının çıkarılması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	<ul style="list-style-type: none"> - Mİİİ Eğitim Bakanlığı - YÖK Başkanlığı - DPT Müsteşarlığı - Hazırname Müsteşarlığı - TÜBİTAK - İTÜ, ODTÜ, - Boğaziçi Üniversitesi - TOBB 	2547 sayılı Kanun'da bu amaçla yapılacak değişikliklerin kapsayacak Kanun Tasarısı Taslağı çalışmaları tamamlanacaktır.	1996
Bilgi Ağları Kanunu'nun çıkarılması.	Ulaştırma Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Adalet Bakanlığı - Sanayi ve Ticaret Bak. - Kültür Bakanlığı - TRT - YOK Başkanlığı - Ankara Üniversitesi - Gaziantep Üniversitesi 	Bilgi ağlarının kullanım ve yaygınlaştırılması, gizlilikten ve patent haklarının korunmasını sağlayacak Bilgi Ağları Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanacaktır.	1997

PROJE ADI: DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Topluluğun 3.ükelere tek taraflı olarak veya tercihî anlaşmalar vasıtasıyla tanmış olduğu tavizlerin üstlenilmesi için gerekli çalışmaların hızlandırılması	– Dış İşler İ. Bakanlığı – Dış Ticaret Müst.	– DPT Müsteşarlığı. – İlgili Kamu Kuruluşları	Gümrük birligi için işbirliği, Topluluğun dış ticaret mevzuatına ve politikalarına uyum sağlanması gerekmektedir.	1996
Topluluk Gümrük Kodunu esas alan yeni bir gümrük kanununun çıkarılması	Gümrük Müsteşarlığı		Gümrük birligi için işbirliği, çıkarılacak yeni gümrük kanunu ile Topluluk gümrükleri ile Türk gümrüklerindeki uygulamalar arasında paralel iş sağlanacaktır.	1996
Gümrük Müsteşarlığı Teşkilat Kanununun çıkarılması	Gümrük Müsteşarlığı		Cıkarılacak Gümrük Müsteşarlığı Teşkilat Kanunu ile Türk Gümrük İdaresi, teşkilat ve altyapı alanlarında Topluluk sistemi内 uyumlu hale getirilecektir.	1996
Türk tarım politykasının Topluluk tarım politykasına uyumunun muhtemel etkileri ve alınması gereklilik tedbirlerin belirlenmesine yönelik çalışmaların hızlandırılması	Tarım ve Köy İşler İ. Bak.	– Maliye Bakanlığı – Sanayi ve Ticaret Bak. – DPT Müsteşarlığı – Dış Ticaret Müst. – Hazine Müsteşarlığı	Türk tarım politykasının Avrupa Topluluğunun tarım politykasına yaklaşırılması hazırlıkları çerçevesinde, Türk tarımının AT tarım politykasına uyumunun muhtemel teknik, ekonomik ve sosyal etkileri belirlenecek ve bu etkilerin olumlu yönde gelişmesine imkan sağlayacak gereklilik tedbirler ortaya konulacaktır.	1996
Türk tarım mevzuatının Topluluk tarım mevzuatına yaklaşırmasına ilişkili çalışmaların hızlandırılması	Tarım ve Köy İşler İ. Bak.	– DPT Müsteşarlığı – İlgili Kamu Kuruluşları	Türk tarım politykasının Avrupa Topluluğunun tarım politykasına yaklaşırılması hazırlıkları çerçevesinde, tarım mevzuatının AT tarım mevzuatına yaklaşırılması çalışmaları hızlandırılacaktır.	1996
Türkiye AT tarım ürünlerinin ticaretini inşa etmesi amacıyla, bütçeli sağlığı, hayvan sağlığı ve gıda kontrolü ile ilgili tedbirlerin alınmasına yönelik çalışmaların tamamlanması	Tarım ve Köy İşler İ. Bak.	İlgili Kamu Kuruluşları	Tarım ürünlerinin dış ticaretinde gerek üçüncü ükelere, gerek AT'ye tarım ürünlerinin ihracatını artırmak için söz konusu tedbirlerin hızla uygulanmasına ihtiyaç vardır.	1996
İşlenmiş tarım ürünlerindeki sanayi paylarının kaldırılması	Dış Ticaret Müst.	– Tarım ve Köy İşler İ. Bak. – DPT Müsteşarlığı.	1/95 sayılı OKK'da öngörülen takviye uygun şekilde işlenmiş tarım ürünlerinin ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılacak ve bu ürünler için sanayi payları sıfırlanacaktır.	1996

PROJE ADI: DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Teşebbüslerle tanınan özel veya İnhısarı hakların tabı olduğu kuralların Topluluk mevzuatı ile uyumlu hale getirilmesi	Rekabet Kurumu	İlgili Kamu Kuruluşları	Bazı teşebbüslerin sahib oldukları İmtiyazların tabı olduğu düzenlemelerin AT normlarına göre gözden geçirilmesi gerekmektedir.	1996
Tekstil ve konfeksiyon dışında kalan sektörlerdeki devlet yardımcıları mevzuatının, Topluluk mevzuatıyla uyumlAŞtırılması	<ul style="list-style-type: none"> - Hazıne Müsteşarlığı - Dış Ticaret Müst. 	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - İlgili Kamu Kuruluşları 	Bu doğrultuda, ARGE, çevre, İstihdam ve firmaların rehabilitasyonu gibi konulardaki yardımcılar AT ile uyumlAŞtırılacak, Topluluğun hassas sektörleri ve KIT yardımcıları ile İlgili mevzuata uygun düzenlemeler yapılacaktır.	1996
KOBİ'lerle İlgili teşvik sisteminin AT teşvik sistemiyle uyumlAŞtırılması	<ul style="list-style-type: none"> - Hazıne Müsteşarlığı - Dış Ticaret Müst. - KOSGEB 	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - İlgili Kamu Kuruluşları 	KOBİ destekleri, İlgili AT mevzuatındaki KOBİ tanımı ve öngörülen prensipler çerçevesinde yürütülecektir.	1996
Az gelişmiş yörelerin kalkınmasını sağlayacak ve gürmrük birliliğinin gerektirdiği yapısal uyumu kolaylaştıracak, AT sisteme uygun devlet yardımcılarının belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Hazıne Müsteşarlığı - Dış Ticaret Müst. - KOSGEB 	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - İlgili Kamu Kuruluşları 	Bölgesel yardımcılar, İlgili AT mevzuatındaki bölge tanımlama kriterleri ve azamı tavanlar dikkate alınarak sürdürilecektir.	1996
5846 sayılı Fıkır ve Sanat Eserleri Kanununda bazı değişikliklerin yapılması	Kültür Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Adalet Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı 	Yapılacak değişiklikler ile AT mevzuatına uyum sağlanacaktır.	1996
3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanununda bazı değişikliklerin yapılması	Kültür Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Adalet Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı 	Yapılacak değişiklikler ile AT mevzuatına uyum sağlanacaktır.	1996
Sinaİ Tasarımın Korunması Hakkında Lahey Sözleşmesine Türkiye'nin katılımının sağlanması	Dışişleri Bakanlığı	Türk Patent Enstitüsü	Sinaİ tasarımlarla İlgili uluslararası başvuru sırasındaki usul ile ilişkin kuralların düzenlenmesi bu sözleşmeye taraf olunması sağlanacaktır.	1996
Tasarımların Uluslararası Sınıflandırması Hakkında Lokarno Sözleşmesine Türkiye'nin katılımının sağlanması	Dışişleri Bakanlığı	Türk Patent Enstitüsü	Sinaİ tasarımların uluslararası sınıflan dirilmasına ilişkin bu sözleşmeye taraf olunması sağlanacaktır.	1996
Ticarette teknik engellerin kaldırılması amacıyla Türk mevzuatının AT mevzuatına uyum çalışmalarının hızlandırılması	<ul style="list-style-type: none"> - Sanayi ve Ticaret Bak. - Türk Standartları Ens. - Dış Ticaret Müst. - TÜBITAK 	DPT Müsteşarlığı	Yapılacak mevzuat uymuya, Türkiye ile Topluluk arasında malların, teknik engellere konu olmaksızın serbest dolaşımının sağlanması temin edilecektir.	1996

PROJE ADI: DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
AT İle İlgili teşkilatlanma çalışmalarının yapılması	Başbakanlık	<ul style="list-style-type: none"> - Dışişleri Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı 	AB İle bütünleşmeye yönelik polîtiikaların oluş turulması ve hizmetlerin etkin bîçimde yürütülmesi amacıyla koordinasyon görevinin tek elden yürütülmesini sağlayacak bir kurumsal düzenlemeye gidiilecektir.	1996
Tüm kamu kurum ve kuruluşlarının İhale mevzuatına tabi tutulması	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırılk ve İskan Bak. - Maîye Bakanlığı 	İlgili Kamu Kuruluşları	Topluluk İhale mevzuatının ana İlkeleri olarak Türk İhale mevzuatında yer alan rekabet, şeffaflık ve İdarenin ihtiyaçlarının en uygun ve ekonomik bîçimde karşılanması İlkelerinin tam olarak uygulanabilmesi ve İhale İşlemleri ile İlgili hukuki denetimin sağılılı İşleyebilmesi amacıyla AT mevzuatına uygun değişikliklerin yapılması sağlanacaktır.	1996
2886 sayılı K.nun 44.ve 51. maddelerinde değişiklik yapılması suretiyle bellî İstekiller arasında İhalelerin ve pazarlık usulüyle İhalelerin İlanının da zorunlu kılınması	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırılk ve İskan Bak. - Maîye Bakanlığı 	İlgili Kamu Kuruluşları		
İlan edilemeyecek ölçüde hacimli olan şartnamenin, bulunduğu yerde görülebileceği hususunun İlanda yer alması gereklî hususlar arasına dahîl edilmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırılk ve İskan Bak. - Maîye Bakanlığı 	İlgili Kamu Kuruluşları		
İhale sonucunun İlan edilmesi zorunluluğunu getirmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırılk ve İskan Bak. - Maîye Bakanlığı 	İlgili Kamu Kuruluşları		
Bellî İstekiller arasında İhale edilebilecek işler kapsamının dar tutulması ve en az geçerî beş teklif alınması	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırılk ve İskan Bak. - Maîye Bakanlığı 	İlgili Kamu Kuruluşları		
Reddedilen teklif sahibine red sebebinin bildirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırılk ve İskan Bak. - Maîye Bakanlığı 	İlgili Kamu Kuruluşları		
İhalelerin verilmesinde tercihe layık görülmeye kriteri yerine en düşük ya da "ekonomik yönden en avantajlı" teklifi kabul esasının getirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırılk ve İskan Bak. - Maîye Bakanlığı 	İlgili Kamu Kuruluşları		

Ek: Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**PROJE ADI: DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ (DEVAM)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Otel rehberlerinde otel hizmetlerine ilişkİN olaraK bulunması gereken standart bİlgİlerin ve kullanılan sembollerİN uyumlAŞtırılması	Turİzm Bakanlığı		Türkİye İle AT arasında, tüketİcİNİN korunması alanındakİ işbirlikİ, her iKİ tarafın da tüketİcİNİN korunması İle İlgİli sistemlerİ arasında bİr denklİksaçlanmasın hedeflediğİnden, bu alanda AT mevzuatına uygun düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca, yapılacak düzenlemelerİN Türk hukuk sistemİnİN genel esasları İle de uyum göstermesİ gereklİdİr.	1996
TüketİcİNİN ekonomik çıkarlarının korunmasına ilişkİN mevzuatın AT mevzuatına ve Türk hukuk sİstemİne uygun hale getirİlmesİ çalışmalarına başlanması	Sanayİ ve Tİcaret Bak.	– Adalet Bakanlığı – DPT Müsteşarlığı – İlgİli Kamu ve Özel Kuruluşlar		
TüketİcİNİN sağlık ve güvenlİğİNIN korunmasına ve bİlgİlendİrİlmesİne ilişkİN mevzuatın AT mevzuatına uygun hale getirİlmesİ	– Sağlık Bakanlığı – Tarım ve Köyİşleri Bak. – Çevre Bakanlığı	– Adalet Bakanlığı – DPT Müsteşarlığı		
1318 sayılı Fİnansman Kanununda yer alan "taşit alımı" İle 6802 sayılı Gİder Vergİleri Kanununda yer alan "banka ve sİgorta muameleleri"nın KDV çerçevesİnde vergİlendİrİlmesİ	Malİye Bakanlığı	DPT Müsteşarlığı	Toplulukta KDV kapsamında bulunan bu vergİler konusunda, AT mevzuatına uyum sağlanması amaçlanmaktadır.	1996
Avrupa BİRLİĞİnİN Bİlİm Teknolojİ Çerçeve Programlarına Türkiye'nİN daha etkİn katılımına ilişkİN çalışmaların hızlandırılması	– Dışişlerİ Bakanlığı – TÜBİTAK	DPT Müsteşarlığı	AB, B/T alanında geliştirilen Çerçeve Programları özellikle Dördüncü Programın uygulamaya konduğu alanlar İnceleneciek, Türkiye'nİN VII. Plan hedeflerİ doğrultusunda katılım İmkanları aranacaktır.	1996
Avrupa Çevre Ajansına katılımın sağlanması	– Dışişlerİ Bakanlığı – Çevre Bakanlığı	– DPT Müsteşarlığı – Devlet İstatİstik Ens.	Amacı çevre konularında AB'ye üye ülkelerde mevcut verİlerİ toplamak, uyumu hale getirmek olan ve üçüncü ükelere de açık olan bu Ajans'a katılımın sağlanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.	1996
Malların serbest dolaşımını etkİlediğİ ölçüde çevre mevzuatının AT mevzuatı İle uyumlu hale getirİlmesİ	Çevre Bakanlığı	– DPT Müsteşarlığı – İlgİli Kamu ve Özel Kuruluşlar	Çevre alanındaki mevzuat yaklaşırması çalışmaları önceliklere göre gerçekleştirilecektİr.	1996

Ek: Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**PROJE ADI: DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ (DEVAM)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
30.9.1957 tarihli "Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Uluslararası Taşınaması Hakkında Avrupa Anlaşması"na (ADR) Türkiye'nin katılımlının sağlanması	Ulaştırma Bakanlığı	- Dışişleri Bakanlığı - Çevre Bakanlığı - Bayındırlık ve İskan Bak.	Bu Anlaşmaya katılım ile tehlikeli madde taşımacılığının uluslararası kurallarla uyumlAŞtırılması suretiyle yol ve can güvenliği artırılması amaçlanmaktadır.	1996
1.7.1970 tarihli "Uluslararası Karayolu Taşımaları Yapan Taşıt Murettebatının Çalışmasına İlişkin Avrupa Anlaşması"na (AETR) Türkiye'nin katılımlının sağlanması	Çalışma ve Sosyal Güv. Bak.	- Dışişleri Bakanlığı - Ulaştırma Bakanlığı	Bu Anlaşmaya katılım ile karayolu taşıt personelinin çalışma koşullarının uluslararası İkelerle uyumlu olarak iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.	1996
"Denizde Can Güvenliği Uluslararası Sözleşmesi (SOLAS 1974)" tadil protokolünün onaylanması	Denizcilik Müsteşarlığı	- Ulaştırma Bakanlığı - Dışişleri Bakanlığı	Ticari gemilerin güvenliği ile ilgili standartların uluslararası İkelerle uyumlu olarak iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.	1996
"Denizlerin Gemiler Tarafından Kırletilmesinin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme" ve Ek Protokolü (MARPOL 1974, 1978) tadil eden protokolün onaylanması	Denizcilik Müsteşarlığı	- Ulaştırma Bakanlığı - Dışişleri Bakanlığı - Çevre Bakanlığı	Ticari gemilerden kaynaklanan deniz kirliliğinin önlenmesinde uluslararası İkelerle uyumlu tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır.	1996
"Hidrokarbonlarla Denizin Kırletilmesinden Doğan Zararlara İlişkin Hukuki Sorumluluk Konusunda Uluslararası Sözleşme (CLC 1969)" ve tadil protokollerinin (1984, 1992) onaylanması	Denizcilik Müsteşarlığı	- Ulaştırma Bakanlığı - Dışişleri Bakanlığı - Çevre Bakanlığı	Petrol kirliliğinden kaynaklanan zararlara ilişkin sorumlulukların düzenlenmesinde uluslararası kurallara uyum sağlanması amaçlanmaktadır.	1996
Hidrokarbonlarla Kırlneden Doğan Zararların Tazminî İçin Uluslararası Bir Fon Kurulması Hakkında Sözleşme (FUND 1971) ve tadil protokollerinin (1984, 1992) onaylanması	Denizcilik Müsteşarlığı	- Ulaştırma Bakanlığı - Dışişleri Bakanlığı - Çevre Bakanlığı	Petrol kirliliğinden kaynaklanan zararların tazmininde uluslararası kurallara uyum sağlanması amaçlanmaktadır.	1996
İşletme ve personel lisanslarının tahsisinde AT mevzuatı ile uyumlu olarak değişikliklerin yapılması	Ulaştırma Bakanlığı	- THY Genel Müdürlüğü. - Özel Sektor (Havacılık İşl. Dern.)	İşletme ve personel lisanslarının tahsisindeki malî, teknik ve örgütSEL kuralların AT İkeleri ile uyumlu olarak iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.	1996

Ek: Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**PROJE ADI: DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ (DEVAM)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Kombİne taşımacılığın AT kuralları İle uyumlu bİr şekilde organİze edilebilmesİ amacıyla gerekİ yasal düzenlemelerin yapılması	Ulaştırma Bakanlığı	- TCDD Genel Müdürlüğü - DLH İnşaatı Gn. Md.	Türkİye'de kombİne taşımacılık sektörünün AT kuralları İle uyumlu bİr şekilde organİze edilebilmesİ amaçlanmaktadır.	1996
Ulaştırma sektörüne İİşkİn AT mevzuatı ve bu çerçevede özellİkle kabotajın yenİden düzenlenmesİ İhtiyacI gözönüne alınarak uyum çalışmalarının sürdürülmesİ; kara, denİz ve hava taşıma fİlolarımızın nİtelİklerİnİ ve dolayısıyla sektörün rekabet gücünü artıracak önlemlerİn alınması, fİloların yaş ortalamasının AT standartlarına uyumunun sağlanması	Ulaştırma Bakanlığı	- Denİzcİlİk Müsteşarlığı - THY Genel Müdürlüğü - Denİz Ticaret Odası - Uluslararası Nakl. Bİrlİğİ - Özel Sektör (Havacılık İsl. Dern.)	Bu tedbİr doğrultusunda, Türk ulaşım sektörünün uluslararası serbest rekabete açılması hedeflenmekle bİrlİkte, öncelİkle taşıma fİlomuzun rekabet gücünün artırılmasının sağlanması esastır.	Devamlı
Topluluk üyesİ devletlerde çalışmaka olana vatandaşlarımıza hukuksal alanda gerekİ destek hİzmetlerİnİn verilmesİ	Çalışma ve Sosyal Güv. Bak.	Dışişleri Bakanlığı	Topluluk üyesİ devletlerde çalışmaka olan Türk İşçilerİ ve aİlelerİnİn, Türkİye AT ortaklık rejİmİ çerçevesİnde elde edilmiş haklarını kullanabİlmelerİ amaçlanmaktadır.	1996
Türkİye'de yabancılardan İkamet, seyahat ve çalışma hakkına İİşkİn düzenlemelerin uluslararası alanda geçerİ anlayış ve esaslar İle AT ülkelerİnde yürürlükte bulunan mevzuat açısından gözden geçirilmesİ çalışmalarının tamamlanması	DPT Müsteşarlığı	İlgili Kamu ve Özel Kuruluşlar	Sözkonusu çalışmaların Türkİye İle AT arasında hİzmetlerİn serbest dolaşımının tedriçen gerçekleştirilmesİne yönelik çalışmalarla temel teşkil etmesİ amaçlanmaktadır.	1996
Eğİtİm kurumlarından alınan dİplomaların karşılıklı denkligİnİn sağlanması bakımından müfredat programlarında yapılması gerekİ değişikliklerİn tespİti çalışmalarına başlanması	- Mİllİ Eğİtİm Bakanlığı - YÖK	DPT Müsteşarlığı	Hİzmetlerİn serbest dolaşımına geçilmesİ İçin bİr ön şart olarak kendİsİnİ gösteren müfredat programlarının uyumunun Türkİye İle AT arasında sağlanması amaçlanmaktadır.	1996
Yüksek ve teknİk öğretİm sİstem ve programlarının gözden geçirilmesİne yönelik hazırlık çalışmalarına başlanması	- Mİllİ Eğİtİm Bakanlığı - YÖK	DPT Müsteşarlığı	Bu çalışmalar İle AB İle bütünlleşme sürecİnde İhtiyacI duyulacak kalİfİye İnsan gücü ve uzman personel yetİştirilmesİ amaçlanmaktadır.	1996

PROJE ADI: DIŞA AÇILMA VE DÜNYAYA ENTEGRASYON (AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM) PROJESİ (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
İSEDAK kararıyla kurulan İhracat Kredi Sigortası ve Yatırımların Garantisi Kurumuna Türkiye'nin katılımına ilişkİN anlaşmanın onay İşlemlerİN tamamlanması (Kanun)	Hazİne Müsteşarlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Dışişleri Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - Dış Ticaret Müsteşarlığı 	Anlaşma, Dışişleri Komİsyonu'ndan Genel Kurula sevk edilecektir.	1996
ECO Ticaret ve Kalkınma Bankasına Türkiye'nin katılımına ilişkİN anlaşmanın onay İşlemlerİN tamamlanması (Kanun)	Hazİne Müsteşarlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Dışişleri Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - Dış Ticaret Müsteşarlığı 		1996
Dış Yardımların koordinasyonu ile ilişkİİ hukukİ düzenleme (Kanun)	Hazİne Müsteşarlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Dışişleri Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - Dış Ticaret Müsteşarlığı - Diğer Kamu ve Özel Kesim Kuruluşları 	Tasarı Hazİne Müsteşarlığı tarafından hazırlanmış olup, ilişkİİ kuruluşlardan görüş alınma aşamasındadır.	1997
Dış Yardım İstatistiklerİN OECD normlarına göre tutulması (İdari Düzenleme)	Devlet İstatistik Enstitüsü	<ul style="list-style-type: none"> - Dışişleri Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - Hazİne Müsteşarlığı - Dış Ticaret Müsteşarlığı - Diğer Kamu ve Özel Kesim Kuruluşları 	Dış yardım İstatistiklerİN tek elden tutulması	1996
Ekonomik, Kültürel, Eğitim, Teknik İşbirliği Başkanlığı görev ve yetkilerİN belirleney 490 sayılı Kanun Hükmünde KararnamenİN kanunlaşması. (Kanun)	Dışişleri Bakanlığı			1996

**PROJE ADI: DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ
(REKABET HUKUKU VE POLİTİKALARI)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Rekabet Kurulu ve Rekabet Kurumu'nun oluşturulması.	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı		Teşkilatlanma tamamlanacak, atama ve tayinler gerçekleştirilecektir.	1996
Uygulamaya yönelik tebliğler, muafiyetler ve yasaklara ilişkin düzenlemelerin yapılması.	Rekabet Kurumu		Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen uygulamalara açıklık getirecek tebliğler çıkartılacak, muafiyetlere ve yasaklara ilişkin düzenlemeler yapılacaktır.	1996 ve Devamlı
Ekonomik birlimlere tanıtım ve bilgilendirme mahiyetinde eğitici çalışmaların yapılması.	Rekabet Kurumu		Kanun kapsamına giren ekonomik birlimlere (kamu ve özel sektör) rekabet hukuku ve politikaları ile ilişkili tanıtım ve bilgilendirme mahiyetinde eğitici çalışmalar yapılacaktır.	1996 ve Devamlı
Toplumun rekabet konusunda eğitilmesi ve bilgilendirilmesi.	Rekabet Kurumu	<ul style="list-style-type: none"> - Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu - Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü 	Toplumun rekabet konusunda bilgilendirilmesi amacıyla, eğitici yayınlar ve programlar, görsel ve işitsel medya araçları ve yazılı basın vasıtasiyla sunulacaktır.	1996 ve Devamlı
Rekabet konusunun ayrı bir ders olarak eğitim programlarına konulması.	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı	Üniversiteler	Rekabet konusunun, üniversitelerin ilgili fakültelerinin eğitim programı kapsamına temel ders olarak alınması sağlanacaktır.	1997 ve Devamlı

**PROJE ADI: DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ
(FİKRİ VE SINAİ HAKLAR)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Kültür Bakanlığı'nda fíkrí haklar İle İlgili birmín reorganizasyonu ve nítelíklí personel yetiştírlmesi.	Kültür Bakanlığı		Fíkrí haklarla İlgili tüm çalışmaları yürüten Teíf Hakları ve Sínema Genel Müdürlüğü yeniden yapılandırılarak sínema bölümünün ayrılması sağlanacaktır. Böylece, sadece teíf hakları alanına yönelik konularla İlgiplen, hak sahibinin haklarını koruyan ve gelişmeleri İlgili kesimlere anında duyurabílen bir yapıya kavuşturulacaktır. Bu amaçla, Genel Müdürlüğün altyapı ve eleman yetersizliğinin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılacak, uzman eleman tedaríkine ve personelin eğitimine öncelik verilecektir.	1996
Hakların İdaresíne ve takibíne olanak tanıyan alt yapıların oluşturulması.	Kültür Bakanlığı		Kültür Bakanlığı'nda teknolojík gelişmeler göz önünde bulundurularak gerekí kurumsal düzenlemeler yapılacaktır. Bakanlığın meslek birlíkleri ile ilişkilerinin, mevzuatın uygulanmasında sorun teşkíl etmeyecek şekilde düzenlenmesi sağlanacaktır.	1996
Fíkrí haklar İle İlgili olarak toplumun eğitimine önem verilmesi ve gelişmelerden haberdar edilmesi.	Kültür Bakanlığı	- Türkiye Radyo ve Televízyon Kurumu - Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	Toplumun fíkrí haklar konusunda bilgilendirilmesi ve gelişmelerden haberdar edilmesi amacıyla, eğítici yayınlar ve programlar, görsel ve işitsel medya araçları ve yazılı basın vasıtasyyla sunulacaktır.	1996 ve Devamlı
Eserlerin kaydedildiği fiziki ortamlar üzerinde, eserlerin izinsiz ticari kullanımının fíkrí haklara tecavüz teşkíl ettiğinin belirtilmesi.	Kültür Bakanlığı		İçerisinde eser bulunan kitabı, kaset gibi fiziki ortamlar üzerine, burada bulunan eserlerin fíkrí haklar kapsamında koruma altında olduğu ve izinsiz çoğaltım ve herhangi bir şekilde ticarete konmasının yasalara aykırı ve cezayı gerektirici haksız eylemler olduğuna dair halkı aydınlatıcı İbareler konulacaktır.	1996 ve Devamlı

**PROJE ADI: DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ
(FİKRİ VE SINAİ HAKLAR) (DEVAM)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Hukuk fakültelerinde ve staj programlarında fikri haklar ile İlgili eğitim verilmesi.	- Adalet Bakanlığı - Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı	- Türkiye Barolar Birliği - Üniversiteler	Fikri haklar hukuk fakültelerinde temel ders olarak okutulacak; avukatlık stajında, hakim ve savcı adaylarının eğitimi içerisinde bu konuya ayrıca yer verilecektir.	1997 ve Devamlı
Türk Patent Enstitüsü bünyesindeki altyapının kuvvetlendirilmesi ve niteklili personel yetiştirmemesi.	Türk Patent Enstitüsü	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Sinaİ haklar ile İlgili mevzuatın daha etkin bir şekilde uygulanabilmesi ve gerekli inceleme sürecinin eksiksiz yürütülebilmesi için Türk Patent Enstitüsü bünyesinde gerekli altyapı hazırlanacak ve niteklili personel yetiştirmesi için hizmet içi eğitimi önem verilecektir.	1996
Türk Patent Enstitüsü'nün, sinaİ haklar ile İlgili işlemleri ve teknolojik gelişmeleri kamuoyuna sunması.	Türk Patent Enstitüsü		Türk Patent Enstitüsü, sinaİ haklar ile İlgili kayıt, belgelendirme ve tescili işlemleri nin yanı sıra ülke içi ve uluslararası teknolojik gelişmeleri izleyerek bu alandaki bilgileri kamuoyunun yararlanması sunacaktır.	1996 ve Devamlı
Sinaİ haklar ile İlgili olarak toplumun eğitimine önem verilmesi ve gelişmelerden haberdar edilmesi.	Türk Patent Enstitüsü	- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu - Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	Toplumun sinaİ haklar konusunda bilgilendirilmesi ve gelişmelerden haberdar edilmesi amacıyla, eğiticili yayınlar ve programlar, görsel ve işitsel medya araçları ve yazılı basın vasıtalarıyla sunulacaktır.	1996 ve Devamlı
Sinaİ haklarının eğitim programlarına temel ders olarak alınması.	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı	Üniversiteler	Sinaİ haklarının, üniversitelerin İlgili fakültelerinin eğitim programı kapsamına temel ders olarak alınması sağlanacaktır.	1997 ve Devamlı

**PROJE ADI: DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ
(TÜKETİCİNİN KORUNMASI)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tüketici Konseyi'nin oluşturulması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen, tüketicinin korunmasına ilişkin tedbirlerini araştırmak ve bunlara ilişkin görüşleri belirlemek amacıyla 73 kişiden oluşan Tüketici Konseyi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ncı oluşturulacaktır.	1996
Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulamasından doğacak ihtilafların çözümü İçin Tüketici Mahkemelerinin kurulması.	Adalet Bakanlığı	Sanayi ve Ticaret Bak.	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen Tüketici Mahkemeleri kurulmasına yönelik çalışmalara başlanacaktır. Bu mahkemeler kuruluncaya kadar konuya Ticaret Mahkemeleri bakacak, Ticaret Mahkemelerinin olmadığı yerlerde de Asilye Hukuk Mahkemeleri yetkilii olacaktır.	1997
Tüketici Kredileri konusunda Kanun'da yer alan şartları içeren sözleşmelerin hazırlanması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	- Bankalar Birliği - Tüketici Örgütleri	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan yıllık faiz oranı, ödeme planı, kredi tutarı, faizle birlikte toplam borç tutarı, teminatlar, gecikme faiz oranı gibi şartları kapsayan sözleşmeler düzenlenenecek, sözleşmenin bir nüshası tüketiciye verilecektir. Sözleşmedeki şartlar, sözleşme süresi içinde tüketici alehine değiştirilemeyecektir.	1997
Tüketicileri haksız kayıtlara karşı koruyucu standart sözleşmelerin oluşturulmasını sağlayacak Genel İşlem Şartlarına ilişkin düzenlemelerin yapılması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	- İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları - Tüketici Örgütleri	Borçlar Kanunu ve Medenî Kanun'da yer alan hükümlerin yetersizliği dolayısıyla bankacılık, kredi alışveriş, taşımacılık ile elektrik, su, doğalgaz dağıtım hizmetleri gibi konularda standart sözleşmeler geliştirilecektir. Bu düzenleme ya Borçlar Kanunu'na ek yapılarak, ya da ayrı bir Kanun hazırlanarak yapılacaktır.	1997

**PROJE ADI: DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ
(TÜKETİCİNİN KORUNMASI) (DEVAM)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Turist tüketicilerin korunması amacıyla Turistik Gezi Sözleşmeleri konusunda düzenlemelerin yapılması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	- Turizm Bakanlığı - Seyahat Acentaları - Tüketici Örgütleri	Mevcut Seyahat Acentaları Yönetmeliği'nin yetersizliği dolayısıyla turist tüketicilerin gezi sözleşmelerini İmzalamadan önce aldatıcı ve yanlıltıcı reklamlara karşı korunması, sözleşme esnasında genel İşlem şartlarına uyulması ve tatil sonrası tazmin haklarını kullanmalarını sağlayacak bir düzenleme yapılacaktır.	1997
Tüketicilerin hizmetten doğan zararlarının karşılanması ve hizmet sunanların sorumluluğunu içeren hizmetten sorumlulukla ilgili düzenlemelerin yapılması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Özellikle doktor, avukat, mal müşavirler ile kendî kanunlarına göre kamu hizmeti niteliği taşıyan diğer hizmet alanlarında çalışanlar meslekî sigortaya kavuşturularak, sunulan hizmetin sonucunda ortaya çıkacak zararlardan dolayı hizmet sunanların sorumluluğunu kapsayan düzenleme çalışmaları yapılacaktır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki yetersizliklerden dolayı ihtiyaç duyulmaktadır.	Plan Dönemi
Karşılaştırmalı ürün testlerinin yapılabilesi amacıyla laboratuvarların kurulması.	Sanayi ve Ticaret Bak.	İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a istinaden (Md.28) laboratuvar kurabilmektedir. Kurulacak laboratuvarlarda karşılaştırmalı ürün testleri yapılarak tüketicilere bilgi verilecek, böylece tüketicilerin doğru tercih yapmaları sağlanacaktır.	Plan Dönemi
Tüketicinin eğitimi, bilgilendirilmesi, sağlığının ve can güvenliğinin korunması amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, iletişim organları ve tüketici örgütleri arasında sürekli ve düzenli bir işbirliğinin geliştirilerek sürdürülmesi.	- Sanayi ve Ticaret Bak. - MİLLİ Eğitim Bak.	- İlgili Kurum ve Kuruluşlar - T.R.T. - T.S.E. - Tüketici Örgütleri	Eğitim programlarıyla tüketiciye ihtiyaç duyduğu bilgileri nasıl ve nerede bulacağı, nasıl değerlendirileceği ve kullanabileceğini öğretilecek, tüketicilerin ürün veya hizmetleri satın alma ve kullanma becerileri geliştirilecektir. Tüketicilerin hak ve sorumlulukları konusunda özellikle kitle iletişim araçlarından yararlanarak bilgilendirilmeleri sağlanacaktır.	Plan Dönemi

**PROJE ADI: DEVLETİN DÜZENLEYİCİ VE GÖZETİCİ FONKSİYONLARINI GELİŞTİRME PROJESİ
(BİLGİ SAĞLAMA VE KULLANMA)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
DİE'nİN Ulusal BİLGİ SİSTEMİ Koordinatörlüğü'nün sağlanması.	Devlet İstatistik Enstitüsü	<ul style="list-style-type: none"> - Başbakanlık - Hazırname Müsteşarlığı - DPT Müsteşarlığı 	DİE'nİN Görev Yetkisi ve Kuruluşu Hakkındaki Kanun'da değişikliklere ilişkin çalışmalar başlatılacaktır.	1997
Telİf hakları İle İlgili mevzuatın tamamlanması.	Kültür Bakanlığı	İlgili meslek kuruluşları	Yönetmelik çalışmaları tamamlanacaktır.	1996

**PROJE ADI: FİNANS REFORMU, MALİ PİYASALARDA ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI, DÜNYA İLE
ENTEGRASYON VE MÜLKİYETİN TABANA YAYILMASI**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
3182 Sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik	– Hazıne Müst. – Merkez Bank.		Bankaların Sistemden Çıkarılması İle İlgili KrİterlerİN Açık Olarak Belirtİlmesİ ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun Yenİden Yapılandırılması	1996
2499 Sayılı Sermaye Pİyasası Kanununda Değişiklik	SPK		Kuruluşların faaliyet ve denetİmlerİNİN düzenlenmesİ	1996
Sigortacılığın Denetlenmesİ ve Düzenlenmesİ Hakkında Kanun	Hazıne Müst.		Kuruluşların faaliyet ve denetİmlerİNİN düzenlenmesİ	1996
Sigorta Eksperlerİ, Sigorta Eksperlerİ Odaları, Sigorta Eksperlerİ Odaları Bİrlİğİ Kanunu	Hazıne Müst.	T.Sigorta ve Reasürans Şirketlerİ Bİrlİğİ	Sigorta eksperlerİNİN faaliyet ve denetİmlerİNİN düzenlenmesİ amacıyla Kanun taslağı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	1996
Tarım Sigortalarının Geİştirİlmesİ Hakkında Kanun	Hazıne Müst.	T.Sigorta ve Reasürans Şirketlerİ Bİrlİğİ	Tarimsal üretİmİN sigorta kapsamına alınması İle İlgili Kanun taslağı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	1996
Aktüerler Bİrlİğİ Kanunu	Hazıne Müst	T.Sigorta ve Reasürans Şirketlerİ Bİrlİğİ	AktüerlerİN faaliyet ve denetİmlerİNİN düzenlenmesİ amacıyla Kanun taslağı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	1996

PROJE ADI: VERGİ İLE İLGİLİ YAPISAL DÜZENLEMELER

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tek Vergi Numarası Uygulamasının ve Kullanma Zorunluluğunun Yaygınlaştırılması	Malîye Bakanlığı		18 Yaşını doldurmuş her vatandaşın bir vergi numarasına sahip olması sağlanarak, vergi numarasına sahip olmayanların bazı ekonomik faaliyetleri yapamaması esasının getirilmesi	1996 ve sonrası
Vergi İdaresinin Yeniden Yapılandırılması ve Otomasyonu	Malîye Bakanlığı		Bursa, Adana ve Antalya İllerindeki yeniden yapılanmanın tamamlanması ve Dünya Bankası İşbirliği ile yürütülen otomasyon projesinin sürdürülmesi	1996
Vergisel İstatistikler Konusunda Kamuoyunun Bilgilendirilmesi	Malîye Bakanlığı	Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı	Toplumda vergi bilincinin artırılması ve böylelikle toplumun çeşitli katmanlarının vergi politikalarını yönlendirebilmesini sağlamak amacıyla kapsamlı bir vergi İstatistikleri setinin oluşturulması	1996
Özel Tüketim Vergisinin İhdas Edilmesi	Malîye Bakanlığı		Halen değişik ürünler üzerinde bulunan çok sayıdaki vergi ve benzeri kesintilerin ÖTV çatısı altında toplanarak vergide etkinliğinin ve sadeleştirmenin sağlanması, gerekli olması durumunda gümrük birliği ile ortaya çıkan vergi kayıplarının telafi edilmesi	1996
Emlak Vergisinin Yeniden Düzenlenmesi	Malîye Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü	Vergiye esas değerin gerçekçi seviyede tespit edilmesi ve yeniden değerlendirme oranına endekslenerek aşınmasının önlenmesi	1996
İstihdam Üzerindeki Vergi Yükünün Azaltılması	Malîye Bakanlığı	Sendikalar ve İşveren Kuruluşları	Ücretler üzerindeki vergi yükünün düşürülmesi, istihdam üzerinde büyük bir yük oluşturan tasarrufu teşvik kesintisinin kaldırılması yönündeki çalışmaların sürdürülmesi	1996 ve sonrası

PROJE ADI: SOSYAL GÜVENLİK REFORMU

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
S.S.K. İle İlgili mevzuat düzenlemeleri.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.	- S.S.K.Gn.Md. - Hazıne Müsteşarlığı	Kurumun yapısal değişiklikleri, yeni kadroların İhdası ve finansman problemlerinin çözümüne ve emeklilik sisteminin yeniden düzenlenmesine ilişkili mevzuat değişikliği yapılacaktır.	1996-1997
BAĞKUR İle İlgili mevzuat düzenlemeleri.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.	BAĞKUR Gn.Md.	BAĞKUR Kanunu'nun güncelleştirilmesi ve kurumun içinde bulunduğu finansman sıkıntısını gidererek düzenlemelerin yapılması, kurumun çağdaş anlamda yeniden yapılandırılması ve özerk hale getirilmesi sağlanacaktır.	1997
İşsizlik Sigortası Kanunu	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.	- S.S.K.Gn.Md. - İ.I.B.K. Gn.Md.	Çalışmakta olan işsiz kalanların gelir kayiplarını kısmen karşılamak üzere İşsizlik Sigortası Kanun Tasarısı hazırlıkları sonuçlandırılacaktır.	1997
Özel Sigortalara İliskin Yasal Düzenleme	Hazıne Müsteşarlığı	- Çalışma ve Sos.Güv.Bak. - Maliye Bakanlığı	Kamu sosyal güvenlik kurumlarının yükünü hafifletmek amacıyla, vatandaşların özel sigortalara güvenini artıracak, bu konuda kişiye elman yetiştiirmesi İNİ sahayacak ve kamuoyunu aydınlatacak hukuki düzenlemeler yapılacaktır.	1997
Sosyal Güvenlik Temel Yasasının çıkarılması.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	- Maliye Bakanlığı - İlgili Kuruluşlar	Sosyal Güvenlik Kuruluşlarında norm ve standart birliği İNIN sağlanması İÇİN sosyal sigorta, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin temel esaslarını ve kurumlarını düzenleyen mevzuat çalışmaları başlatılacaktır.	Plan Dönemi

PROJE ADI: KAMU HİZMETLERİNDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ VE KAMU KESİMINDE ÜCRET ADALETİNİN SAĞLANMASI

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Devletin teşkilat yapısının küçültüleerek fonksiyonel hale getirilmesi.	Başbakanlık	İlgili Bakanlık ve Kuruluşların katılımıyla oluşturulacak komisyonlar	Kamu kurum ve kuruluşlarında fonksiyonel olmayan birimler ve personel tespit edilecek ve bunlara İşyeriK kazandırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.	Plan Dönemi
Bakanlar Kurulu'nda görüşülüp karara bağlanacak konuların hukuki çerçevesinin çizilmesi.	- Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü - Adalet Bakanlığı	- Bakanlıklar - KİT'ler - İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Konuya ilişkîn Kanun tasarısı hazırlanacaktır.	1997
Merkezi yönetim, merkezin taşıra teşkilati ve yerel yönetimi arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımı.	İçişleri Bakanlığı	- Maliye Bakanlığı - Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı - İlgili Bakanlıklar	Mahalli İdareler reform paketiyle İlgili Kanun tasarıları, son şekli verilerek TBMM'ne sunulacaktır.	1996
Ekonomik ve Sosyal Konsey'in yasal dayanağa kavuşturulması.	Başbakanlık	- Bakanlıklar - İşçi, İşveren, meslek örgütleri	Ekonomik ve Sosyal Konsey'in kuruluşuna ilişkîn Kanun tasarısı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	1996
Performans ölçülmesine yönelik denetim sisteminin oluşturulması.	Devlet Personel Başkanlığı	- Sayıştay - Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu - Kamu kurum ve kuruluşlarının denetim birimleri	Performans ölçümeine yönelik mevzuat çalışmaları yapılacaktır.	Plan Dönemi
Kamu Denetçisi (Ombudsman) sisteminin kurulmasına ilişkîn Kanun tasarısının hazırlanması.	Adalet Bakanlığı	- Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı - Devlet Personel Başkanlığı - TODAİE - Üniversiteler	Kanun tasarısı hazırlık çalışmalarını sürdürmek üzere bir komisyon kurulacak ve çalışmalara başlanarak bir taslak hazırlanacaktır.	1998
Yolsuzluk olaylarıyla etkili mücadele için gerekli yasal düzenlemenin yapılması.	Adalet Bakanlığı	Denetim Birimleri ile İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması ve Yolsuzlukların Önlenmesine Dair Kanun ve diğer kanunlarda gerekli değişiklikler yapılacaktır.	1996

PROJE ADI: KAMU HİZMETLERİNDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ VE KAMU KESİMİNDE ÜCRET ADALETİNİN SAĞLANMASI (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Devlet memurlarının ücret rejimini tek ve ortak bir yasayla düzenlenmesi.	Devlet Personel Başkanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı - İlgili Bakanlıklar 	Kamu kesimindeki ücretlere ilişkili mevcut yasal düzenlemelerin envanteri çıkarılacak ve mevzuatta kodifikasiyona gidilerek memur statüsündeki kamu personelinin malî ve sosyal hakları kurumsal ve sektörel dengenin oluşturulmasına ve eşit işe eşit ücret ilkesinin uygulanmasına yönelik tek ve ortak bir yasada düzenlenecektir.	1996/1997
Ortak görev ünvanlı kadrolara personel alımının merkezi sınavla yapılmasına yönelik Kanun tasarısunun hazırlanması.	Devlet Personel Başkanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Bakanlıklar - İlgili Kamu kurum ve kuruluşları 	Hazırlanmış olan kanun tasarısı taslağı üzerindeki incelemeler tamamlanarak Başbakanlığa sunulacaktır.	1997
Üst düzey yöneticiler için ayrı bir kanun çıkarılması.	Devlet Personel Başkanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı - TODAİE - Üniversiteler 	Yönetici sınıfta yer alacak Devlet memurlarının atanmaları, nitelikleri, ücretleri ve görevden alınmalarına ilişkili özel düzenlemeler içeren bir yasa tasarısı hazırlanacaktır. Bu çerçevede özellikle ekonomi ve maliye yönetiminde geniş anlamda hizmet üretimi'ne dönük yaratıcı işlevleri gören kamu kurum ve birimleri açısından hukuki rasyonel bürokrasi modeli yerine rasyonelüretken bürokrasi modelinin benimsenmesine ilişkili düzenlemeler yapılacaktır.	1997
Görev tanımlarının oluşturulması ve iş analizlerine dayalı norm kadroların hazırlanması.	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Devlet Personel Başkanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> - Bakanlıklar - KİT'ler - Millî Produktivite Merkezi - Üniversiteler - İlgili Kamu Kurum ve kuruluşları 	Mevcut durumun tespiti ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Plan Dönemi

PROJE ADI: KAMU HİZMETLERİNDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ VE KAMU KESİMINDE ÜCRET ADALETİNİN SAĞLANMASI (ADALET VE GÜVENLİK HİZMETLERİ)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Adliye Mahkemeleri İle Üst Mahkemelerin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Hukuk Yargılama Usulü Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
İş Mahkemelerinin Kuruluşu, Görevleri ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Uzlaştırma Kurullarının Kuruluşu, Görev ve Yetkilerine Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
6570 sayılı Gayrimenkul Kıraları Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Bazı Kanunlardaki Cezaların İdarî Para Cezasına Dönüşürülmesine Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gereklî görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997

PROJE ADI: KAMU HİZMETLERİNDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ VE KAMU KESİMİNDE ÜCRET ADALETİNİN SAĞLANMASI (ADALET VE GÜVENLİK HİZMETLERİ) (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gerekli görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Kat Mülkiyeti Kanununun Bazı Madde erin'in Değiştirilmesine, Bazı Maddele rin'in Yürürlükten Kaldirılmasına ve Kanuna Toplu Yapı İle İlgili Maddeler Eklenmesine Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gerekli görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
1136 sayılı Avukatlık Kanununda Değişik İlk Yapılmasına Daır Kanun Tasarısı.	Adalet Bakanlığı		Hazırlanmış olan Kanun Tasarısı gözden geçirilecek ve gerekli görülen revizyon çalışmaları tamamlanacaktır.	1997
Adı Kolluk Kanun Tasarısı.	– Adalet Bakanlığı – İçişleri Bakanlığı	Başbakanlık	Tasarı İle İlgili tüm çalışmalar tamamlanacaktır.	1997
Ceza İnfaz kurumları İle tutukevlerin kuruluş ve İdaresinin yeniden düzenlenmesi .	Adalet Bakanlığı		Adalet Bakanlığınca hazırlanan Kanun Tasarısı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	1997
5680 sayılı Basın Kanununun yeniden düzenlenmesi.	Adalet Bakanlığı		Adalet Bakanlığınca hazırlanan Kanun Tasarısı taslağı çalışmaları tamamlanarak gerekli değişiklikler gerçekleştirilecektir.	1996
Sahil Güvenlik Komutanlığında Devamlı Bir Personel Yapısının oluşturulması.	Sahil Güvenlik Komutanlığı	İçişleri Bakanlığı	Devamlı çalışan personel kadrosunun bulunmamasından doğan sorunları gidermek, devamlı, deneyimli ve uzman bir kadro oluşturmak ve hizmetlerde etkinliği artırmak üzere, mevcut yasanın tadiili çalışmaları tamamlanacaktır.	1996
Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Görevlerinin, Günün ve Geleceğin Şartlarına Göre Yeniden Düzenlenmesi	Emniyet Genel Müdürlüğü	İçişleri Bakanlığı	Çarşı ve Mahalle bekçilerinin nüfesik ve yetkilileri İle görev ve sorumluluklarını günün şartlarına göre düzenleyecek ve emniyet hizmetleri sınıfı İle ilişkisini kuracak Yasa Tasarısı hazırlıkları yapılacaktır.	1997

PROJE ADI: KAMU HİZMETLERİNDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI PROJESİ VE KAMU KESİMİNDE ÜCRET ADALETİNİN SAĞLANMASI (ADALET VE GÜVENLİK HİZMETLERİ) (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Güvenlik Kuruluşlarının Teşkilatlanma, Teknik Donanım ve Çalışma Esaslarının Yeniden Düzenlenmesi	İçişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müteşarlığı - Emniyet Genel Müdürlüğü - Jandarma Gen.Kom. - Sahil Güv. Kom. - ODTÜ 	Avrupa Birliği ülkelerindeki benzer kuruluşlarla etkin ve devamlı İşbirliği ve İletişimin sağlamak amacıyla güvenlik hizmeti gören kuruluşların teşkilatlanma, donanım ve çalışma esasları yeniden düzenlenenecektir.	1997

PROJE ADI: MAHALLİ İDARELERİN GÜÇLENDİRİLMESİ REFORMU

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Mahallî İdarelerin yetki, görev, sorumluluk ve kaynak paylaşımı esaslarını belirleyen Çerçeve Kanun'un çıkarılması.	İçişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Adalet Bakanlığı - Maliye Bakanlığı 	Çalışmaları devam eden Kanun Tasarısı Taslağı'na son şekli verilerek TBMM'ye sunulacaktır.	1996
Merkezî İdarece yürütülen genel nîtelîktekî hizmetlerin mahallî İdarelere devrine ilişkîn düzenlemelerin yapılması.	İçişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Turizm Bakanlığı - Çevre Bakanlığı - Kültür Bakanlığı - Gençlik ve Spor Gn.Md. - Köy Hizmetleri Gn.Md. - Maliye Bakanlığı - Adalet Bakanlığı 	Yerel nîtelîkî kamu hizmetlerinin mahallî İdareler tarafından yürütülmesine yönelik mevzuat düzenleme çalışmaları yapılacaktır. Bu kapsamında İlk düzenlemelere turizm, çevre, kültür, spor, köy hizmetleri ve sosyal hizmetlerden başlanılacaktır.	1996
442 sayılı Köy Kanunu, 1580 sayılı Beledîye Kanunu, 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5442 sayılı İller İdaresi Kanunu ve 3030 sayılı Büyükkent Beledîyesi Kanun'nda gereklî düzenlemelerin yapılması.	İçişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - Adalet Bakanlığı - Hazîne Müsteşarlığı - Mahallî İdareler 	Adı geçen kanunlara ilişkîn hazırlıkları sürdürulen deşîklîk çalışmaları tamamlanarak, tespît edilecek programa göre İlgiîî Kanun Tasarıları TBMM'ye sunulacaktır.	1996
2464 sayılı Beledîye Gelîrlileri Kanunu ve 2380 sayılı Genel Bütçe Vergî Gelîrlilerinden Beledîye ve İl Özel İdarelerine Pay Verilmesi Hakkında Kanun'da gereklî düzenlemelerin yapılması.	Maliye Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - İçişleri Bakanlığı - Bayındırlık ve İskan Bak. - Hazîne Müsteşarlığı 	Başlatılan çalışmalar tamamlanarak Kanun Tasarıları TBMM'ye sunulacaktır.	1996

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
İmtiyaz İlgili Mevzuatın Yeniden Düzenlenmesi	Başbakanlık/İlgili Devlet Bakanlığı	DPT Müsteşarlığı, Hazıne Müsteşarlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Özelleştirme ve YİD uygulamalarında karşılaşılan güçlükler nedeniyle, kamu hizmeti ve İmtiyaz konularına yeni bir tanımlama getirilerek, Anayasa ve İlgili mevzuatlarda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	1997
3996 Sayılı YİD Yasası'nın İmtiyaz Gerektiren Faaliyet Alanları İle Sınırlanması	Başbakanlık/İlgili Devlet Bakanlığı	DPT Müsteşarlığı, Hazıne Müsteşarlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Baş.	3996 sayılı Yasa yeniden düzenlenerek, Yasanan İmtiyaz gerektiren faaliyet alanları ile sınırlanması, diğer alanlarda serbestleştirilmeye gidişmesi sağlanacaktır.	1997
YİD Yatırımlarında Yeniden Değerleme Yapılabilmesi	Malİye Bakanlığı	- DPT Müsteşarlığı, - Hazıne Müsteşarlığı,	Mevcut mevzuata göre yapılamayan yeniden değerlendirme konusunda İlgili mevzuatta gerekli düzenleme yapılarak, yeniden değerlendirme imkanı sağlanacaktır.	1997
YapıŞlet Modeline İlişkin Düzenlemelerin Yapılması	Başbakanlık/İlgili Devlet Bakanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	DPT Müsteşarlığı, Hazıne Müsteşarlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Özel kesimde altyapı hizmetlerine katılımını kolaylaştırıcı, ancak belli bir süre sonunda tesislerin kamuya devriini öngormeyen modeller gelistiyecektir.	1996

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (ENERJİ)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Elektrik sektörünün planlanmasıne ve yönetimine katkı sağlayacak bir karar mekanizmasının ve kurumsal yapının oluşturulması.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - TEAŞ - TEDAŞ - DSİ - Diğer İlgili sektör kuruluşları. 	Kamu ve özel şirketlerin bir arada faaliyet göstereceği elektrik sektöründe planlama ve yönetim faaliyetlerinin koordineli bir şekilde yürütülmüşenin sağlayacak bir kurumsal yapı oluşturulacaktır.	1997
Elektrik sektöründe özel sektör faaliyetlerinin düzenleyen mevzuattaki ceplerlerin ve yetersizliklerin giderilmesi	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Enerji İşleri Genel Müdürlüğü)	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - TEAŞ - TEDAŞ - DSİ 	Özelleştirme mevzuatındaki mevcut darboğazlar giderilerek özel şirketlerin elektrik sektöründe faaliyet göstermesini kolaylaştıracak düzenlemeler getirilecektir.	1997

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (ULAŞTIRMA)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Karayolu Taşıma Kanununun Hazırlanması	Ulaştırma Bakanlığı (Kara Ulaştırma Genel Müdürlüğü)	<ul style="list-style-type: none"> - Maliye Bakanlığı - İçişleri Bakanlığı - Adalet Bakanlığı - Sanayi ve Ticaret Bak. - Bayındırlık ve İskan Bak. - Çevre Bakanlığı - Hazıne Müsteşarı - Dış Ticaret Müst. - Gümrük Müst. - Meslekî Kuruluşlar 	Taşımacılık sektöründe hizmet veren kesimlerin tanınlanması, sorumluluklarının ve taşımacılık koşullarının belirlenmesi için AT normlarına uygun yasa tasarısının hazırlanması ve İlgili kuruluşların görüşlerine sunulması çalışması başlatılacaktır.	1997
Yurt外i Yük Taşımacılığı Yönetmeliğinin Hazırlanması	Ulaştırma Bakanlığı (Kara Ulaştırma Genel Müdürlüğü)	<ul style="list-style-type: none"> - İçişleri Bakanlığı - Adalet Bakanlığı - Sanayi ve Ticaret Bak. - Bayındırlık ve İskan Bak. - Çevre Bakanlığı - Meslekî Kuruluşlar 	Yurt外i yük taşımacılığında, taşımacıların sorumlulukları, taşıma koşulları ve filo standartlarının düzenlenmesi amacıyla hazırlanacak AT normlarına uygun yönetmeliğin tasarısı İlgili kuruluşların görüşleri alınarak sonuçlandırılacaktır.	1997
Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin CMR Konvansiyonu ile Uyumlantırılması	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Ulaştırma Bakanlığı - Hazıne Müsteşarı 	Ulusal mevzuatın 1994 yılında taraf olunan CMR (Eşyaların Karayolundan Uluslararası Nakliyatı İçin Mukavele Sözleşmesi) Konvansiyonu hükümleri ile uyumlantırması çalışmalarına 1996 yılında devam edilecektir.	1997
Karayolu Taşımacılığında Sigorta Sistemi'nin Düzenlemesi	Hazıne Müsteşarı	<ul style="list-style-type: none"> - T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği - İçişleri Bakanlığı 	Sigorta teminatlarının yetersizliği ve tazminat davaları sonucu saptanan miktarların, teminatların çok altında olması nedeniyle firmalar sigorta garantisinden yeterince yararlanamamaktadır. Trafik Zorunlu Mal Sorumluluk Sigortası teminatları ile İlgili mevcut Kanunda değişiklik tasarısı çalışmaları hızlandırılacaktır.	1997
Kamu Sorumluluğundaki Karayolu Ağının Kurumsal ve İşlevsel Olarak Yeniden Belirlenmesi	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - İçişleri Bakanlığı - Ulaştırma Bakanlığı - DPT Müsteşarı - Köy Hizmetleri Gen. Md. - TCK Gn. Md. 	Karayolu ve köy yol ağının ve ağıdan sorumlu kuruluşların belirlenmesi için teknik bir komite oluşturulması ve İlgili mevzuatın analizi çalışmaları başlatılacaktır.	1998

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (ULAŞTIRMA) (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Karayolları Trafik Kanununun Yeniden Düzenlemesi ve Bakanlıklararası koordinasyonu sağlayacak yeni bir Kurul oluşturulması	İçişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Bayındırlık ve İskan Bak. - Ulaştırma Bakanlığı - MİLLİ Eğitim Bakanlığı - Sağlık Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - TCK Gn. Md. 	2918 sayılı Yasa İle İlgili deşİklİk çalışmaları tamamlanacaktır. Bu çalışmalar kapsamında sözkonusu Kurulun oluşturulması öngörmektedir.	1996
TCDD Genel Müdürlüğü'nün Yeniden Yapılandırılması	<ul style="list-style-type: none"> - Ulaştırma Bakanlığı, - TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü 	<ul style="list-style-type: none"> - DPT Müsteşarlığı - Hazİne Müsteşarlığı 	TCDD'nın malİ yapısının düzeltİlmesi ve tİcarİ kurallar İçinde hİzmet vermesiNin sağlayacak bir yapıya kavuşturulması amacıyla İdarİ, malİ ve hukukİ düzenleme yapılması öngörmektedir. Bu amaçla Kuruluşun yeniden yapılanma esaslarını belİrleyecek etüd çalışması 1996 yılında tamamlanacaktır.	1998
Ulaştırma Sektöründe koordinasyonun sağlanması amacıyla bir bİrİm oluşturulması	Ulaştırma Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Başbakanlık - DPT Müsteşarlığı - Bayındırlık ve İskan Bakanlığı - İçişleri Bakanlığı - Denİzcİİk Müsteşarlığı - TCK Genel Md. - Köy Hİzmetleri Genel Müdürlüğü - Enerjİ ve Tabİİ Kaynaklar Bakanlığı - BOTAŞ Genel Müdürlüğü - ÖzelleştİRme İdaresi Başkanlığı 	Çeşİtlİ bakanlıklara bağlı alt sektör kuruluşları arasında koordinasyon eksİklİgİnİN yarattığı sorunlar sektörün yapısını olumsuz yönde etkİlemektedir. Bu nedenle Ulaştırma Bakanlığı bünyesİnde bir koordinasyon bİrİmİ kurulması ile İlgili hukukİ düzenlemeler 1996 yılında başlatılacaktır.	1997
İİman İşletmecİİgİnİN Otonom Bir Yapıya Kavuşturulması veya ÖzelleştİRilmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Denİzcİİk Müsteşarlığı - ÖzelleştİRme İdaresi Başkanlığı - TCDD Genel Müdürlüğü - TDİ Genel Müdürlüğü 	<ul style="list-style-type: none"> - Ulaştırma Bakanlığı - Hazİne Müsteşarlığı - DPT Müsteşarlığı 	TCDD ve TDİ'ce İşletİlmekte olan İİmanların İşletme faaliyetlerİnİN otonom hale getİRilmesi veya özelleştİRilmesi İçin 1996 yılında gerekli İdarİ ve hukukİ altyapı düzenlemeleri belİlenecektir.	1996

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (ULAŞTIRMA) (DEVAM)

HUKUKİ VEKURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Deniz Sigortaları, Çevre, Finansal Kíralama, Gemí Acentalığına İíşkín Düzenlemelerin Yapılması, Deniz İhtisas Mahkemelerinin Kurulması	- Hazíne Müsteşarlığı - Denízcílk Müsteşarlığı - Deniz Ticaret Odası	- Çevre Bakanlığı - Adalet Bakanlığı - Maliye Bakanlığı	Dünya deniz ticareti koşullarına tam uyum sağlayabilmek ve bu alanda aksayan, sorun yaratılan boşlukları ortadan kaldırmak üzere mevcut mevzuatta değişiklik ve/veya yeni yasal düzenlemeler yapılması öngörmektedir. 1996 yılında yapılacak yasal değişiklik ve düzenlemeler belirlenecektir.	1997
Deniz İhtisas Bankasının Kurulması	Hazíne Müsteşarlığı	- Deniz Ticaret Odası - Bankalar Birliği - Denízcílk Müsteşarlığı	Denízcílk sektöründe finansman ihtiyacı ve sektörün özellikle çerçevesinde mevcut bir bankanın bu niteliğe kavuşturulması gerekmektedir. 1996 yılında bu kurumun oluşturulmasının esasları belirlenecektir.	1997
Altyapıların İşletmecilere Rayıç Bedelle Devri İni Sağlayacak Düzenlemelerin Yapılması	Ulaştırma Bakanlığı, DLHİ, DHMİ, TCDD, TDİ Genel Müdürlükleri, Sívili Havacılık Genel Müdürlüğü, Denízcílk Müsteşarlığı	- DPT Müsteşarlığı - Hazíne Müsteşarlığı - Maliye Bakanlığı - Turizm Bakanlığı - Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı - İç İşler Bakanlığı	DLH İnşaati Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen demiryolu, iman, yatılımı, balıkçı barınağı ve havameydanlarının işletmeci kuruluşlara rayıç bedeli karşılığı devriini sağlamak üzere 1996 yılında gerekli yasal düzenlemelerin esasları belirlenecektir.	1997
Sívili Havacılık Genel Müdürlüğü'nün Yarı Otonom ve Yaptırıım Gücü Yüksek bir Yapıya Kavuşturulması	Ulaştırma Bakanlığı (Sívili Havacılık Genel Müdürlüğü)	- Maliye Bakanlığı - Dış İşler Bakanlığı - THY A.O. Gen.Md. - Özel Sívili Havacılık İşletmeleri Derneği (ÖSHİD)	Sívili Havacılık Genel Müdürlüğü'nün kadrosunu geliştirebilmesi, faaliyetlerini etkinleştirilebilmesi ve kendisi oluşturabilecek bir yapıya kavuşturabilmesini teminen Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı, özerk statülü bir birim olarak yeniden örgütlenmesi sağlanacaktır.	1996
Sívili Havacılık Kanununun Yeniden Düzenlenmesi	Ulaştırma Bakanlığı (Sívili Havacılık Genel Müdürlüğü)	- DHMİ Genel Müdürlüğü - THY Genel Müdürlüğü - Özel Sívili Havacılık İşletmeleri Derneği (ÖSHİD)	SHGM'nün yarı otonom ve yaptırıım gücü yüksek bir yapıya ulaşmasını teminen Sívili Havacılık Kanununda gerekli düzenlemelerin yapılması amaçlanmaktadır.	1996

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (ULAŞTIRMA) (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
STOL Havaalanlarının Yapımı, Mülkiyetİ ve İşletİMİ Konusunda Yetkİ ve Sorumlulukların Belirlenmesİne İLİŞKİN Mevzuatın Düzenlenmesİ	- Ulaştırma Bak. - DLHİ Genel Md. - DHMİ Genel Md. - Sİvİ Havacılık Genel Müdürlüğü	- Mİİİ Savunma Bakanlığı - İçİşlerİ Bakanlığı - Bayındırılık ve İskan Bak. - DPT Müsteşarlığı	Yapım ve sayıları hızla artan STOL havaalanlarının yapımı, mülkiyetİ ve İşletİlmesİ konularında sorumlu olacak kuruluşların belirlenmesİne İLİŞKİN yasal düzenlemelere başlanacaktır.	1997
Beyaz Ürün Fiyatlandırma PolİtİKasında Düzenleme	Enerjİ ve Tabİİ Kaynaklar Bakanlığı (Petrol İşlerİ Genel Müdürlüğü)	- DPT Müsteşarlığı - TÜPRAŞ Gn. Md. - Petrol Ofİsİ A.Ş.Gn.Md. - BOTAŞ Gn.Md. - ATAŞ Rafİnerİsİ - Petrol ürünlerİnİN dağıtım ve pazarlaması konularında faaliyet gösteren dİğer özel kuruluşlar	Beyaz ürün taşımacılığının karayollarından, boruhatlarına kaydırılması amacıyla 1996 yılında çalışmalara devam edilecektİr.	1997

PROJE ADI: ALTYAPI HİZMETLERİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (HABERLEŞME)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Regülatör Kuruluş Haberleşme Genel Müdürlüğü'nün Çalışmasını Düzenleyen Mevzuatın Oluşturulması	Ulaştırma Bakanlığı	- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı - DPT Müsteşarlığı	Telekomünİkasyon pazarına girişiçikş şartlarını, tüketicinin korunmasını, ılsans şartlarını, "Interconnection" şartlarını, vb. düzenleyen bir regülasyon mevzuatı hazırlanacaktır.	1996
Türk Telekom A.Ş.'nın (TTAŞ) özelleştirilmesine imkan sağlayan mevzuat düzenlemelerinin yapılması	Ulaştırma Bakanlığı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	DPT Müsteşarlığı Hazıne Müsteşarlığı TTAŞ	TTAŞ'ının özelleştirilmesine imkan sağlamak üzere 406 ve 4107 sayılı Kanunların yeniden düzenlenmesi ve ilgili diğer mevzuatın hazırlanması gerçekleştirilecektir.	1996

PROJE ADI: ALTYAPI HİZMETLERİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (KENTSEL ALTYAPI)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Su ve Kanal Izasyon İdarelerinin kurulması.	İçişleri Bakanlığı	Nüfusu 100 Bin'ın üzerindedeki belediyeler.	Kanun Tasarısı hazırlık çalışmaları başlatılacaktır.	1997
İçmesuyu amaçlı baraj yatırımlarının geri dönüşünün sağlanması.	Bayındırlık ve İskan Bak.	Nüfusu 100 Bin'ın üzerindedeki belediyeler	1053 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmasını öngören çalışmalar tamamlanacaktır.	1997

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (KIRSAL ALTYAPI)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tarımsal Altyapı Faaliyetlerine Çiftçi Katılımının Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı - Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden sorumlu Devlet Bakanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> - İçişleri Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - Ziraat Bankası - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü - Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 	<p>Sulama yatırımlarında geri ödemenin güncelleştirilmesi, İşletme bakım ücretlerinin tespiti ve tahsilatıyla İlgiî aksaklıların giderilmesi, farklı kuruluşlarca gerçekleştirilen benzer ve tamamlayıcı hizmetlerde uygulama bütünlüğünün sağlanması, tesislerin devirlerinin yaygınlaştırılması ve sürekli İlgiînin sağlanması ile yatırımların faydalananlarca benimsenerek, mevcut altyapının etkin kullanımı temini edilecektir.</p> <p>Diğer yandan yetki ve sorumlulukları artırılmış çiftçi organizasyonları oluşturularak, kamu eliyle gerçekleştirilen hizmetlere faydalananların her türlü katılımının sağlanması ile tarımsal altyapı hizmetlerinin ülke İhtiyacı doğrultusunda yeterli düzeyde gerçekleştirilemesi sağlanacaktır.</p> <p>Bu amaçla, 1996 yılında İlgiî mevzuat düzenlemelerinin yapılmasına yönelik çalışmalar başlatılacaktır.</p>	1997

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (KIRSAL ALTYAPI)(DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Toprak Yasasının Çkarılması	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	<ul style="list-style-type: none"> - Tarım Reformu Genel Müdürlüğü - Orman Bakanlığı - Çevre Bakanlığı - Mİİİ Emlak Genel Müdürlüğü - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü - Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı - İç İşler İ Bakanlığı - Bayındırlık ve İskan Bakanlığı - Vakıflar Genel Müdürlüğü - Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü - Karayolları Genel Müdürlüğü - Belediyeler ve toprak kullanımı İle İlgili Diğer kuruluşlar 	Toprak kaynaklarının rasyonel kullanımının sağlanması amacıyla çıkarılacak çerçeve niİtelİklİ yasanın hazırlanmasına yönelik olarak, 1996 yılında İlgiİİ mevzuatın teşkil edilecek komİşyonlar aracılığıyla İncelenmesİ çalışmaları başlatılacaktır.	Plan Dönemİ

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (KIRSAL ALTYAPI)(DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Arazİ Toplulaştırma Mevzuatının Hazırlanması	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	<ul style="list-style-type: none"> - Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü - Tarım Reformu Genel Müdürlüğü 	<p>Sulama şebekesi götürülmesi planlanan alanlarda tarım arazilerinin parçalanmış olması, proje malİyetlerinin yükselmesine ve tarimsal faaliyetlerde girdi malİyetlerinin artmasına neden olmaktadır.</p> <p>Bu nedenle, tarım arazilerinde özellikle sulama projesi uygulanacak alanlarda verim artışı sağlanmasına yönelik olarak arazİ toplulaştırmasına giderilmesine gerek duyulmaktadır. Bu hizmetlerin ülke genelinde kapsamlı bir uygulama programı dahilinde hızlandırılarak, gerçekleştirilemesi amacıyla arazİ toplulaştırma faaliyetleriyle İlgiİ mevzuatın ele alınarak yaptrim gücü olan hale getirilmesi sağlanacaktır. Aciliyet açısından öncekiye ele alınması gereken bu mevzuatın, çıkarılacak Toprak Yasası ile bütünlüğünün sağlanması da temin edilecektir.</p>	1997
Su Yasasının Çıkarılması	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü - İller Bankası - Çevre Bakanlığı - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü - Tarım ve Köy İşleri Bak. - İçişleri Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - Türkiye Elektrik Üretim İletim Anonim Şirketi - Elektrik İşleri Etüt İdaresi ve su kullanımı ile İlgiİ diğer kuruluşlar 	<p>Sulama amaçlı kullanım başta olmak üzere özellikle yerüstü sularının tahsisisi, korunması, kullanımının planlanması konularındaki hukuksal boşlukların giderilmesi ve yeraltı sularıyla İlgiİ mevzuatın güncelleştirilmesi amacıyla, çerçeveye niteki yasanın hazırlanmasına yönelik; 1996 yılında İlgiİ mevzuatın, teşkil edilecek komisyon aracılığıyla incelenmesi çalışmaları başlatılacaktır.</p>	Plan Dönem I

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (KIRSAL ALTYAPI) (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün Yeniden Yapılandırılması	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden sorumlu Devlet Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı - İç İşler İ. Bakanlığı - Maliye Bakanlığı - Orman Bakanlığı - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü - Tarım Reformu Genel Müdürlüğü 	Benzer ve tamamlayıcı nîtelîktekî hizmetlerde bütünlüğün sağlanması ile tarımsal altyapı faaliyetlerinin daha etkin yürütülmesi amacıyla, Genel Müdürlüğü çok yönlü hizmet gören yapısının küçültülerek, etkinleştirilmesi ve mevcut yapısındaki aksaklılıkların yenilenmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede, 1996 yılında yasa hazırlıkları başlatılacaktır.	1997

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (TURİZM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Turİzm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun Çkarılması	Turİzm Bakanlığı		Bakanlığın sektördeki hızlı gelişmelere ayak uydurabilecek dinamik bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır. Tasarı taslağı hazırlanmış ve İlgili Bakanlıkların ve Kuruluşların görüşüne sunulmuştur.	1996
Türkİye Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanununun Günü Koşullarına Uygun Hale Getirilmesi	Turİzm Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar ve Kuruluşlar	Seyahat acentalarını meslek dİşiplinİ içine almak ve uluslararası rekabete hazır bir yapıya kavuşturmak amaçlanmaktadır. Tasarı taslağı hazırlanmış ve İlgili Bakanlıkların ve Kuruluşların görüşüne sunulmuştur.	1996
Türkİye Turİstİk Otelcİler ve Turİzm İşletmecİlerİ Birliği Kanununun Çkarılması	Turİzm Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar ve Kuruluşlar	Yöresel dernekler halinde faaliyet gösteren turİstİk otelcİler ve turİzm İşletmecİlerİ'nİ ülkeye çapında örgütlenmesi amaçlanmaktadır. Tasarı taslağı hazırlanmış ve İlgili Bakanlıkların ve Kuruluşların görüşüne sunulmuştur.	1996
Denİz Turİzmİ Birliği Kanununun Çkarılması	Turİzm Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar ve Kuruluşlar	Uluslararası yat traffic'ın getireceği faaliyetlerin sağlıklı bir biçimde düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Tasarı taslağı hazırlanmış ve İlgili Bakanlıkların ve Kuruluşların görüşüne sunulmuştur.	1996
Türkİye Turİst Rehberlerİ Birliği ve Turİst Rehber Odaları Kanununun Çkarılması	Turİzm Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar ve Kuruluşlar	Turİst rehberliği hizmetlerin daha bilgili ve nitelikli kişi ve kuruluşlarca yerine getirilmesi amaçlanmaktadır. Tasarı taslağı hazırlanmış ve İlgili Bakanlıkların ve Kuruluşların görüşüne sunulmuştur.	1996
Pansİyon İşletmeleri ve Türkiye Pansİyon İşletmecİleri Birliği Kanunu hazırlık çalışmaları	Turİzm Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar ve Kuruluşlar	Pansİyon ve İkinci konutların ülkeye çapında bir hizmet standardına kavuşturularak turİzme kazandırılması amaçlanmaktadır. Tasarı taslağı hazırlanmış ve İlgili Bakanlıkların ve Kuruluşların görüşüne sunulmuştur.	1996
Yat Turİzmİ Yönetme İğİnİn Yenİden Düzenlenmesi	Turİzm Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar ve Kuruluşlar	Yönetmelik Taslağı, Bakanlıkların ve Kuruluşların görüşüne sunulmuştur.	1997

PROJE ADI : ALTYAPI HİZMETLERİİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ (TURİZM) (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Turizm personeli İçin sertifikasyon sisteminin getirilmesine yönelik yasal hazırlık çalışmaları	Turizm Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, - Millî Eğitim Bakanlığı - İlgili Bakanlıklar ve Kuruluşlar 	Turizm personeli İçin niteleğinilen yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Taslak hazırlıkları yapılmaktadır.	1997

PROJE ADI: ÖZELLEŞTİRME

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Doğal tekellerin ve stratejik kuruluşların özelleştirilmesinde düzenleyici kural ve mekanizmaların oluşturulması	Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı - Hazıne Müsteşarlığı - Kamu İktisadi Teşebbüsleri - Yüksek Denetleme Kurulu 	Enerji, ulaşım ve telekomünikasyon sektörlerindeki özelleştirme uygulamalarında rekabetçi bir ortamın oluşturularak tüketici haklarının korunmasına ve gereklilik yatırımların yapılmasının sağlanması yöneli olarak fiyatlandırma, dağıtım ve yatırım politikaları konusunda bir karar mekanizması ve kurumsal yapının oluşturulması için gereklilik çalışmalarının yapılması amaçlanmaktadır.	1996

PROJE ADI: DEVLET İŞLETMECİLİĞİNDE YAPISAL DEĞİŞİM PROJESİ

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
KİT yönetimiİmlerinde özerkİğIn sağılanması ve performans değerlendirme sistemiİnIn geliştiRilmesİ	Hazİne Müst.	<ul style="list-style-type: none"> - Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı - Kamu İktİsadİ - Teşebbüslerİ - Yüksek Denetleme Kurulu 	<p>KİT'lerde yönetimi özerkİğInI ve pİyasa şartlarına uygun olarak çalışmayı sağlamak üzere merkezİ yönetimiİle KİT'lerin İlİşkİsİnİn sadece finansal ve ekonomİk verİmİİlk ve etkİnlİk denetimiİ Ille sınırlı tutulması, mevcut atama süreciİnI deñiştiriRilmesİ, etkiİn bİr performans değerlendirme sistemiİnIn geliştiRilmesİ ve karar alma özerkİğInI sağılanması amaçlanmaktadır.</p>	1996 ve sonrası

PROJE ADI: BÖLGESEL GELİŞME VE FİZİKİ PLANLAMA

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda değişiklik yapılması	İçişleri Bakanlığı	Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Özelleştirme uygulamaları dikkate alınarak, İl Özel İdarelerinin turizm, çevre, kültür, spor, köy hizmetleri ve sosyal hizmetlere yönelik faaliyetleri de içerecek şekilde yetki ve sorumlulukları genişletecektir.	1996
1580 sayılı Belediye Kanunu'nda değişiklik yapılması	İçişleri Bakanlığı		Belediyelerin yetki ve sorumlulukları yerinden yönetim ilkesi çerçevesinde artırılacaktır. Böylece belediyeler düzeyinde kaynakların en verimli şekilde kullanımı sağlanacaktır.	1996
3194 sayılı İmar Kanunu'nda değişiklik yapılması	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı		Planlama ve uygulama sürecinde yaşanan yetki karmaşasını gidermek amacıyla düzenleme yapılacaktır. İmar planlarının uygulanmasında etkinliğin sağlanması için planlara aykırı hareket edenler için uygulanacak müeyyidelerin artırılması sağlanacaktır. Plan kademelerinin yeniden tanımının yapılarak çevre düzeni planlarının yapımı ve onayı konusuna açıklık getirilecektir. İmar planı değişikliklerinin gerekçeleri ile bu değişikliklerin hangi sürelerde yapılabileceği hususuna açıklık getirilecektir.	1997
Güncelliliğini yitirmiş Tapulama ve Kadastro Paftalarının yenilenmesi	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü		Yaklaşık 50 yıl öncesinden bugüne kadar yapılan tapulama ve kadastro paftalarından ilk yıllarda yapılanlar güncelliliğini yitirmiştir. Bunların yenilenmesi zorunluluk arzetmektedir. Bu nedenle 2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenileştirilmesi Hakkında Kanun'da değişiklik gerekmektedir. Yapılacak bu değişiklik konusunda ilgili kuruluşların görüşleri alınmış, Taslak üzerindeki çalışmalar ise devam etmektedir.	1997

Ek: Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler**PROJE ADI: BÖLGESEL GELİŞME VE FİZİKİ PLANLAMA (DEVAM)**

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Tesbit dışı Hazıne arazilerinin yüzölçümü ve sınırlarının kadastro paftalarına işlenmesi konusunda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüünün görevlendirilmesi	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	MİLLİ Emlak Genel Müdürlüğü	Taşlık ve verimsiz Hazıne arazileri kadastro dışında tutulmuştur. Bu yerler zamanla büyük değer kazandığından gecekondulaşmaya zemin oluşturmaktadır. Bu olumsuzluğu önlemek amacıyla 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nda değişiklik yapılması gerekmektedir. Bununla, gecekonduşmanın önlenmesi ve toplu konut arsalarının kolaylıkla temini amaçlanmak tadır. Taslak üzerinde çalışmalar devam etmektedir.	1997
2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatında Değişiklik Yapan Kanun, 3194 sayılı İmar Kanunu, 3290 sayılı Kanun İle 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri hakkındaki Kanunların yeniden düzenlenmesi.	Bayındırılk ve İskan Bakanlığı	- İçişleri Bakanlığı - Belediyeler	2981 sayılı Kanun'un 9, 10, 12 ve 13; 3290 sayılı Kanun'un 3, 4, 5 ve 6. Maddelerinin uygulamadan kaldırılması için gerekli mevzuat değişikliği teklifleri hazırlanacaktır. 3194 sayılı Kanun'un 7/C maddesi ele alınarak, mevzii İmar planlarının yapım gereçesine açıklık ve netlik getirecek kriterlerin belirlenmesine çalışılacak; İmar Planı yapımı ve değişikliği işlemleri sorumluluk ve uygulamalar yönünden yeniden düzenlenecektir.	1997
Organize Sanayi Bölgeleri İçin Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanması.	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	- Sanayi ve Ticaret Odaları - Meslek Odaları	Organize Sanayi Bölgeleri İçin Kuruluş ve İşleyiş esaslarını düzenleyecek Kanun Tasarısı TBMM'ye sunulacaktır.	1996
2510 sayılı İskan Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	İlgili Devlet Bakanlığı	- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı - Bayındırılk ve İskan Bakanlığı	Kanun değişikliğinin öngören çalışmalar tamamlanacaktır.	1997
Köy İçmesuyu Tesisi Bakım ve Onarım Yönetmeliği doğrultusunda 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat Kanunu'nda yeni bir düzenleme yapılması.	İlgili Devlet Bakanlığı	- İçişleri Bakanlığı - Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı - Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Mevzuat değişikliği çalışmalarına başlanacaktır.	1997

PROJE ADI: BÖLGESEL GELİŞME VE FİZİKİ PLANLAMA (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Sermaye pİyasasına yeni fİnansal araçların gİrlİşİnİn sağlanması ve Yapı Tasarruf Sandığı Mevzuatının oluşturulması.	<ul style="list-style-type: none"> - Sermaye Pİyasası Krl.Başkanlığı - Toplu Konut İdaresİ Başkanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> - Emlak Bankası Genel Müdürlüğü - Bankalar Bİrlİğİ - T.C.Merkez Bankası - Maİye Bakanlığı 	Konu İle İlgiİ mevzuat çalışmaları başlatılacaktır.	1997
775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun yenİden düzenlenmesİ.	Bayındırılık ve İskan Bakanlığı	Mahallİ İdareler	Gecekondu sorununun çözümü amacı doğrultusunda gerekİ degeşİklİk tasarısı taslağı hazırlanacaktır.	1997

PROJE ADI: METROPOLLERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda değişiklik yapılması	Bayındırılk ve İskan Bakanlığı		775 sayılı Gecekondu Kanunu'ndaki ceza hukümleri İn gecekondu ve İmara akyarı yapılışmayı önlemede yaptırım gücü kalmamıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarına ve gerçek kişiİlere aİt arazİllerIn rızasız ve zor kullanılarak ele geçirilmesInİN önlenschesi İçIn uygulamaya konacak caydırıcı önlemlerle İlgiİ madde teklifi TBMM'ye sunulacaktır.	1997
775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda değişiklik yapılması	Bayındırılk ve İskan Bakanlığı	- Maliye Bakanlığı - Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü	775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun HazIneden ve özel İdarelerden beledİyelere arsa devriInİ düzenleyen maddesi, 1966'dan sonra kurulan beledİyeler aleyhİne eşİtsizlik yaratmaktadır. Bu eşİtsizlik gidermek amacıyla hazırlanan tasarı üzerİnde çalışmalar sürdürülmektedir.	1997
3030 sayılı Büyüükşehİr Beledİye Kanunu'nda değişiklik yapılması	İçişlerİ Bakanlığı	Bayındırılk ve İskan Bakanlığı	İlçe beledİyelerInce yapılan uygulama İmar planlarının büyüükşehİr beledİyelerİ tarafından onaylanması aşamasında aksaklılar yaşanmaktadır. 3030 sayılı Büyüükşehİr Beledİye Kanunu'nda onama süresInİN belİrtİlmesIne yönelik gereklİ değişiklik yapılacaktır.	1996

PROJE ADI: ÇEVRE İLE İLGİLİ KURUMSAL DÜZENLEMELER

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
2872 sayılı Çevre Kanunu'nda değişiklik yapılması.	Çevre Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı - Meslek Odaları - Gönüllü Kuruluşlar 	Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çerçevesinde kuruluşlar arasındaki yetki ve sorumluluk dağılımının netleştirilmesi amacıyla 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin çalışmalar tamamlanacaktır..	1997
2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'nda değişiklik yapılması.	<ul style="list-style-type: none"> - Turizm Bakanlığı - Orman Bakanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> - Orman Bakanlığı - Tarım ve Köyişleri Bak. - Bayındırlık ve İskan Bak. - İçişleri Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı 	Ormanlar ve kamu arazilerinin turizm yatırımlarına tahsisinde doğal çevrenin korunmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması amacıyla 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'nda değişiklik yapılacaktır.	1997
6831 sayılı Orman Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	Orman Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Çevre Bakanlığı - Tarım ve Köyişleri Bak. - Turizm Bakanlığı - İçişleri Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı 	Ormanların tahrîbatına neden olabilen hususların giderilmesi, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi doğrultusunda 6831 sayılı Orman Kanunu yeniden düzenlenecektir.	1997
3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	<ul style="list-style-type: none"> - Turizm Bakanlığı - Bayındırlık ve İskan Bak. - İçişleri Bakanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> - Çevre Bakanlığı - Bayındırlık ve İskan Bak. - Tarım ve Köyişleri Bak. - İçişleri Bakanlığı - Denizcilik Müsteşarlığı - DPT Müsteşarlığı 	Yüz metre kıyı şeridini esas alan yapışmanın topografik koşullar ve doğal kaynaklar dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi, cezai işlemlerde günün koşullarına uygun değişikliklerin yapılması amacıyla 3621 sayılı Kıyı Kanunu yeniden düzenlenecektir.	1997
2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yeniden düzenlenenecektir.	Kültür Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Çevre Bakanlığı - Bayındırlık ve İskan Bak. - Orman Bakanlığı - Tarım ve Köyişleri Bak. - İçişleri Bakanlığı - DPT Müsteşarlığı 	Mevcut mevzuatta kültür varlıklarını korumaya ağırlık verildiğinden, tabiat varlıklarının da korunması doğrultusunda değişiklikler yapılacaktır.	1997
Hava Kalitesinin Korunması, Su Kirliliği Kontrol, Gürültü Kontrol, Çevresel Etki Değerlendirme ve Çevre Kirliliğini Önleme Fonu Yönetmeliğinin revizyonunun yapılması.	Çevre Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - İlgili Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı 	Hava Kalitesinin Korunması, Su Kirliliğinin Kontrolü, Gürültü Kontrolü, Çevresel Etki Değerlendirme ve Çevre Kirliliği Önleme Fonu Yönetmeliğinin değişen ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenenecektir.	1996

PROJE ADI: ÇEVRE İLE İLGİLİ KURUMSAL DÜZENLEMELER (DEVAM)

HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BİTİŞ YILI
Çevre veri tabanı oluşturulması için gerekli kurumsal yapılanmanın oluşturulması.	Devlet İstatistik Enstitüsü	<ul style="list-style-type: none"> - Çevre Bakanlığı - İlgili Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı 	Hemen her sahada İhtiyaç duyulan çevre veri tabanı oluşturmak üzere DİE bünyesinde kurumsal yapılanma tamamlanacaktır.	1997
Çevre Bakanlığı bünyesinde Çevre Ölçüleri ve Standartları Enstitüsü'nün oluşturulması.	Çevre Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - İlgili Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı - Türk Standartları Enst. 	Çevre ölçülerî ve standartları konusunda etkin çalışmaların yapılması amaçlanmaktadır.	1997
Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı'nda öngörülen İdari ve teknik altyapının oluşturulması.	Çevre Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> - İlgili Bakanlıklar - DPT Müsteşarlığı - Gönüllü Kuruluşlar 	Çevre önceliklerinin ulusal, yerel ve bölgesel ölçekte belirlenmesi, sorunların önlenmesi ve çözümlenmesini sağlamak üzere yapılmakta olan Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı doğrultusunda öngörülen hukuksal ve kurumsal düzenlemelerin İdari ve teknik altyapısı oluşturulacaktır.	1998